

הוצאת חובות לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

כל חוקי התורה

זה השער זה צדיקים יבואו בו

ספר

תיקון עולם

יכול כתבי קודש ממנו רובנו ארזו לבנו אדיר
התורה קדושי עליון מכל הפרצות ישראל בבירור
עפ"י התורה והמסורה

נגד שיטת המתחדשים שהם
ציונים מזרחים אנודים ישובים
שען וכל המסתעף מהם בארץ
ובחור"ל, ה' יאסוף נדחינו ב"ב.

נתחבר ומסודר בעה"י על ידי
משה נאלדשטיין בלאאמורה יהודא ז"ל מגזע קדוש
מן הגאון רשכבה"ג בעל חכם צבי ולמעלה בקדוש
דור דור ז"ע.

יוצא לאור ע"י ה"ב אלימלך לאנדעסמאן

מונקאטש תרצ"ו לפ"ק.

להתודע ולהגלות !

כי כל המכתבים שנמצאו פה מונחים תח"י
ארגינאלים להראית לכל מבקש האמת (בלשכת
כולל מרמבעה"ג בחצר הנשיא כ"ק הרב אימור
שליש"א)

Druck H. Gullmann, Mukačevo.

אנא נפשי כתבית בזה הספר למשמרת, כסתה כלימה פני
 הנפש באדרת, ידעתי שאיני בסוג זה להוציא מחברת, ולא לי הולמת
 העשרת, הרפת אדם ובזוי עם ילעינו בשפה מפמרת, אך הגני רק מסדר דברי
 חכמים, יחדיו יהיו תאמים, מכתביהם כתבנית היכל מרוסכות, אשה אל
 אחותה משולבות, וגם בזה לעשות רצון צדיק חפצתי שלוחו של אדם
 גדול אני הי ניהו כ"ק אדמור מלכי וקדושי שר התורה מופה"ד מן
 דאברפה"ק מונקאמש שליט"א בקנאו את קנאת ה' צבאות תורתו
 ואמונתו בחורבן העולם ממזרח וממערב מצפון ומזרעו בשימון דרך האמת
 ע"י רדפי ומהרסי הדת שירעישו בשפעת קלגסים, והגפת תריסים, ספריהם
 הנדפסים, לבקרים מתחדשים, וראיתי בני עלי' מברכי ה' כל צבאו משרתיו
 עושי רצונו אבל הם מפורד ומפורד ודיעותיהם דעת קדושים לא על לוח
 וספר מחוקקים.

ובכן זה כמה עורר ויקרא אל משה עבדו ויאמר קח לך עט סופר וכתב
 על לוח ספר, נותן אמרי שפיר, אלה דברי הברית כתבי הקודש של גאוני
 וצדיקי וגדולי הדור, אשר לא כרעו לבעל-פסעור, והצהרתו, בארץ ישראל
 ולא במחו בן אדם שאין לו תשועה בשום מפלגה וחברה של ציונים מזרחים
 או אנגדים ואלו האחרונים קשים מן הראשונים כי מתכסים באדרת שער וגו'
 ברוח תורה (?) וע"כ זה לעומת זה צריכין להתחזק ולהתגבר ולקולו שמעתי
 ואומר הגני ינעתי ומצאתי בעה"י לסדר המכתבים המהורים, בסדר נכון
 וקישור הדברים,

ועל הטוב יזכר המרל ה"ב המופלג בתרי הנחמד מ' אלימלך לאנדעסמאן
 נ"י מפה"ק ואחוזת מראיו בחורי חמד חו"ש יראי ה' מתלמידי הישיבה
 דבתי ידרכי תשובה" של כ"ק אדמור מן שליט"א, אשר קיבלו עליהם העמל
 והשתדלות תוצאות הם' ישלם ה' פעלם בכ"ט.

וכל דורש האמת אם לא בחפזון יצא רק בשים לב מלה במלה
 יהי מבין וקורא בס' הזה להבין דברי חכמים וחידותם, מעמם ונימוקם
 ושיטתם, יתחזק במח מכל המפלגה ימנע רגלו מנתיבתם, ויקיים בנו מקרא
 שכתוב ובקשו את היא ואת דוד מלכם אמן.
 נגמר הם' בדפוס בחודש אייר תרצ"ו מונקאמש יע"א.

המחבר והמסדר

מכתב עוז מב"ק אדמו"ר רבן של ישראל מדין
אברפס"ק והגלילות שלימ"א

חיים אלעזר שפירא
אבדק"ק
מונקאטש והגלילות

ב"ה יום ד' ויקרא תרצ"ו מונקאטש יע"א

לאנ"ש היקר' וחביבים, ידידים אהובים, הרבנים הנגידים,
מפלגים וחסידים, איש כפי מהללו יבורך הייו שלום וכל
טוב עדי עד ביאת גואל צדק ב"ב

הן אין דרכי לבא במליצות, לפשר הטעות, על פני חרצות, זולת בדברי'
נחוצות, והיא מהיות נחוצים לאשר המוכי' היקר' משיבנו העי' ובני תורה
מבי' יצו מדפיסים הפ' תיקון עולם' להצלת האמונה וחדת תהיק להציל
ממלעות הכופרים ולא ירעו ולא ישחיתו את נחלת ישראל סבא להכניס
בלבות הנערים והזקנים חיו וכו' ויהי בעה"י ספר נחמד ונחוץ וכלול בדית
וביורד הלכו, אך דא עקא, כי אין לכסף מוצא, ע"כ נא לשון בקשה למעשה'ש
שכל אחד יכתוב ידו לה' לתת מעות קדומה ולהביא ברכה אל ביתו
וכספים, ונתתי המכתב הלז ליד היקר ידיי' היב המופלא מ' אלימלך ניי
לאגדעסמאן אשר הוא עוסק במלאכת הקודש ולהוציאו לאורה לטובה
והמסייע יתבך ממען הברכות בכל מילי דמישב וישועות טובות ושוכמים.

חיים אלעזר שפירא

שמות דברי סמכתב' וחתימות או חור' המובא בזה הספר עפ"י סדר א"ב ואין מוקדם ומאחר!

א	חור' ר' אברהם יוסף גרנוואלד אב"ד אוגנוואר	עמוד כט, לה,
ב	ר' ארי' ליבוש האלברשטאם אב"ד צאנו	סו, סז,
ג	ר' אברהם יהושע פריינד אב"ד אינטערדאם	עא,
ד	ר' ארי' ליב אדמו"ר גור (בעל שפת אמת)	עב, עג,
ה	ר' אברהם מרדכי אלמר אדמו"ר גור	מ, יב, כה,
ו	ר' אשר לעמל שפיטצער אב"ד קירכדארה	כט, לו, קז,
ז	ר' אשר זעליג גרינצווייג אב"ד דאלהא	לט, קס,
ח	ר' אברהם אדמו"ר סאכטשוב (בעל אבני גור)	סז, סז,
ט	ר' אבהם מ"ש פראנקל נשיא לשכת הוראים פעסט	פ, פא,
י	ר' אלעזר שפירא אב"ד לאנצהויט	קא,
יא	ר' אלעזר הלוי ראזענפעלד אדמו"ר אושפיצין	קטז,
יב	ר' אשר מאיר האלברשטאם אב"ד באכניע	קטז,
יג	ר' אהרן אברהם סלאטקי רב ירושלים	קיח,
יד	ר' אברהם אמינוף רב ירושלים	קכא, קכב,
טו	ר' אלי' משה מערכי ס"ט רב ירושלים	קכא, קכב,
טז	ר' אהרן מייטעלבוים אב"ד וואלאוויא	קכט,
יז	ר' אלעזר שפירא אב"ד קוויאשד	קס,
יח	ר' אלעזר ריינמאן אב"ד ביטשקיק	קס,
יט	ר' אהרן צבי קעסטענבוים דומ"צ ט' אוילאק	קס,
כ	ר' בנציון סניידריס אב"ד ראב	צד,
כא	ר' ברוך וויעזנער דומ"צ באטיו	קס,
כב	ר' דוד שליסעל דומ"צ מונקאטש	לט, קכט,
כג	ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעלי	מ,
כד	ר' דוד אלימלך ווייס אב"ד סקערניצע	מ,
כה	ר' דוד פרענקעל אב"ד נעפלעקאוויטץ	מ,
כו	ר' דוד שרייבער נשיא כולל גאליציען באריסלאוו קו, קמב, קמח,	קמח,
כז	ר' דוב צבי קרעלענשטיין דומ"צ ירושלים	קיט,
כח	ר' דוד יצחק אייזיק ראזענוואסער אב"ד אפשא עלין	קס,
כט	ר' דוד וויינבערגער אב"ד יולניצא	קס,
ל	ר' הלל קאלאמייע	צז, קסח,
לא	ר' הלל וויינבערגער אב"ד דונאסערדאהעלי	קב,
לב	ועד מחזיקי חינוך הישן ירושלים	קז, קיט, קכ,
	ועד הרבנים דמדינת אוגנאן	פא, צב, צג,
לג	ר' זאב שעפטיל עדעלהויך דומ"צ איסקא	קס,
לד	ר' חיים אלעזר שפירא אדמו"ר אב"ד מונקאטש	ה, ו, י, כג,
	כט, לה, קכז, קכד	
לה	ר' חנה האלברשטאם אב"ד קאלישיין (רישא)	מ, נח, סט, סטז,

לו	ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאז	לפ, קס,
לז	ר' חיים אלעזר מייטעלבוים דומ"צ מאשנאד	מ,
לח	ר' חיים ליב מייטעלבוים אב"ד קאבא	מ,
לט	ר' חיים יהודה גאלדבערגער אב"ד סוואליווא	מ, קס,
מ	ר' חיים אלעזר הארטשטיין משנה לנשיא הארש'ה פעסט פ, פא,	
מא	ר' חיים האגער אדמו"ר אנטניע	קיב,
מב	ר' חיים שאול דוויך ראש המקובלים ירושלים	קכב, קכד,
מג	ר' חיים סופר דומ"צ מונקאטש	קנט,
מד	ר' חיים מאיר האגער אב"ד ווילחאוויץ	קנט,
מה	ר' חנוך מאיר אב"ד קערעצקין	קנט,
מו	ר' חיים יצחק אייזיק האלברשטאם אב"ד סלאטשינא	קס,
מז	ר' חיים צבי מייטעלבוים אב"ד סיגוט	קסו,
מח	ר' יונתן שטייף דומ"צ אינגוואר בעת דומ"צ פעסט	לז, למ, צא,
מט	ר' יואל מייטעלבוים אב"ד ארשיווא בעת אב"ד סאטמאר לז, לח,	
נ	ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ	למ, צח, צט,
נא	ר' יצחק אייזיק אדלער אב"ד סערעדניע	למ, קס,
נב	ר' יושע העשיל ראזנער אב"ד מערצאל	למ,
נג	ר' יואל וואלף גלאטשטיין אב"ד העלמען	למ,
נד	ר' יוסף ווייס אב"ד זבאראב	למ,
נה	ר' יעקב משה ספרן אדמו"ר קאמארנא	למ,
נו	ר' יצחק מייטעלבוים אב"ד הוסקאב	למ,
נז	ר' יקותיאל יהודה ראזענבערג אב"ד דירעש	למ,
נח	ר' ישראל חיים שפירא רב פשעווארסק	למ,
נט	ר' יחיאל מיכל פריעד אב"ד אייוואראש	מ,
ס	ר' יוסף יצחק שניאורסאהן אדמו"ר ליבאוויטש מא"נה, עד,	
	עה, עו, פט, צ, צא,	
ס	ר' ישכר דוב הוקא אדמו"ר בעלז	נז, נח, קיד קטו, קטז,
סא	ר' יוסף ראזין אב"ד דווינסק (בעל צפנת פענח) פא, פב,	

(*) עתה אחרי חתימת הס' בא למראה עינינו מכתב תשובה מאת כבוד רב האי גאון גלי' לדרעי' ואזהיר נהורא שר התורה הניל וצללה' אשר השיב לה"ב הגדול בתורה חר"ב בשים ופוסקים וכו' מי יצחק שטערנבעלל נ"י מצאנו יצ"ו [עורך ירחיק התורני - הכובב] (מלפנים - ראש ישיבה' דישיבה רבתי - דרכי תשובה' דפת) והארנינאל תחיי חליה :

יום ב' י' ניסן תרצ"ד דווינסק יצ"ו

קבלתי מכ' הארך בדברי הכ"ט וכו' בשאר מה ששאל בדבר ישוב הארץ זה רק בפרט לא לעשות חבורה לזה וכמו הך דסוף כתובות שלא יעלו בחומה ועי' ביומא דף יט ע"ב וגם הרמב"ם ס"ל דרק ישוב היא זכות לא בקרקע ובה סתירה מהך דגישן ד ח' לביק דף פ' ומירושלמי מ"ק פ"ב

סב	ההיג ר' ישעי' זילבערשטיין אב"ד וויצען (בעל מעשי למלך) סא, צב.
סג	ר' יודא גרינוואלד אב"ד סאטמאר
סד	ר' יחזקאל שרג' הלבשרשטאם אב"ד אדמ"ר שינאווא ענ, עד, קנר.
סה	ר' ישראל האגער אדמ"ר וויניצע
סו	ר' יעקב ווייס אב"ד קירימא
סז	ר' יעקב מאיר אב"ד קאפיש
סח	ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר
סט	ר' ישכר שלמה טייכטהאל אב"ד קאססאלאן פישטיאן קד, קז
ע	ר' יצחק מאיר אדמ"ר גור (בעל חידושי הרי"ם) קי, קיא.
עא	ר' ירחמיאל ישראל יצחק אדמ"ר אלכסנדר (בעל ישמח ישראל קיב, קיג, קיד,
עב	ר' יצחק ישעי' האלברשטאם אדמ"ר קראקא קטו.
עג	ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים קיט, קכ, קכד, קכו.
עד	ר' ישעי' אשר זעליג מרגליות רב ירושלים קיז, קיח.
עה	ר' יוסף האפמאן רב ירושלים קיח.
עו	ר' יצחק פרענקעל דומ"ץ ירושלים קיט.
עז	ר' יוסף ידיד הלוי ס"ט רב עדת החלבים סוריא וארס צובא ירושלים קכא, קכב.
עח	ר' יעקב חיים סופר (בעל כף החיים) רב ירושלים קכא, קכב.
עט	ר' ישראל שפירא אב"ד פראבניק איסטריק קנה, קנו.
פ	ר' יהושע שפירא אב"ד ריבאטיטש רישא קנה, קנו.
פא	ר' ישראל צבי ראטענבערג אב"ד קאסאן קנט, קסא.
פב	ר' יהושע גרינוואלד אב"ד חוסט קס.
פג	ר' יעקב הכהן פריעדמאן דומ"ץ חוסט קס.
פד	ר' יצחק אייזיק פריש דומ"ץ ראקאוויץ קס.
פה	ר' יהושע סופר דומ"ץ ברעזנע גדול קס.
פו	ר' יוסף הלוי אב"ד קיראלהאז קס.
פז	ר' יצחק גראס דומ"ץ טארין קס.
פח	ר' יואל וועליששקער אב"ד טרעסין קס.
פט	ר' יוסף משה גאלדבערגער אב"ד פאלינא קס.
צ	ר' יקותיאל יהודא טייטעלבוים אב"ד סיגוט קסז.
צא	ר' יעקב איצקאוויטש דומ"ץ זאדניע קס.
	ר' יודא צבי אייכענשטיין אב"ד דאבראן גדול קסא.

הליד דנקט בתים עייש ברמב"ם הך דבי"ם דף קיא עייש בזה ונישן דף מ"ז
ובי"ם דף קיא ומנחות דף ל"א ע"א ונ"ם בין כהן לישראל בכל הני דקאמר
בקדושין דף ל"א ע"ב ובסוף כחובות וברכות ושבח הוי הני כתנים כמרי
בידשלמי עי' בפ"ג במ"ק הל"א וברכות פ"ג הל"א ונזיר פ"ז הל"א ועין
בידשלמי סוף פ"א בקדושין הל"ז גבי כהנת אם מותרת לצאת לחוץ לארץ
ואבמ"ל ודי בזה.

צב	כולל חיבת ירושלים לעדת גאליציען ירושלים מבריא צפת חברין
צג	ההיג ר מרדכי ליב ווינקלער (בעל לבושי מרדכי) אביד מאד ח. לח. נמ. מ. סא. סב. עד. עו. פ.
צד	ר' מנחם זעמבא רב בועד הרבנים ווארשא טו. טז. כה. כח.
צה	ר' מרדכי ליכטענשטיין אביד משירטש לט.
צו	מנחם מענדל טענענבוים אביד מארנא (נ. ב.) לט.
צז	ר' מרדכי אליעזר עהרענברגער אביד וואנוב לט.
צח	ר' מנחם גרשון לעבאוויטש אביד גליל טשעטשאווין לט.
צט	ר' משה דוד עסררייכער אביד טשימפא (אראד) מ.
ק	ר' משה ווערצבערגער דומ"צ ארשיווא מ. קס.
קא	ר' מנחם מענדל האלברשטאם אביד פריסטיק מ. סח. קמז. קיו.
קב	ר' מנשה שמחה פריעדמאן אביד סאבראן מ.
קג	ר' משה גרינצוויג אביד ליפשא מ. קס.
קד	ר' משה בראדי דומ"צ אינגוואר מ. קנט.
קה	ר' מאיר אראק (בעל אמרי יושר) עא. עב.
קו	ר' מרדכי זאב הלברשטאם אביד גריבוב (כעת בצאנו) קא.
קז	ר' מנחם מענדל הורוויץ אביד מעליץ קמז.
קח	ר' מנחם מענדל דייטש רב ירושלים קיה.
קט	ר' מרדכי ליב רובין דומ"צ ירושלים קיש.
קי	ר' מנחם ווייס דומ"צ מונקאטש קנט.
קיא	ר' מאיר זאב זאלצער הכהן דומ"צ מונקאטש קנט.
קיב	ר' משה יעקב בעק ראביד אינטער אפשא קס.
קיג	ר' מרדכי דייטש אביד וועליאטין קס.
קיד	ר' נפתלי טייטעלבוים אביד ניר באשור צג. צד. צה.
קטו	ר' נפתלי צבי ווייס אביד בילקע קס.
קטז	ר' נפתלי הערצל ווייס דומ"צ ווילחאוויץ קנט.
קז	ר' עזרא הררי רפול סיט רב ירושלים קבא. קכב.
קח	ר' פנחס אדלער אביד ראדוואנקא מ.
קט	ר' צבי הירש שכירא אביד (בעל דרכי תשובה) אדמיר מונקאטש א. ז.
קכ	ר' צבי אלימלך שפירא אדמיר בלאווב (רישא) קנה.
קכא	ר' צבי הירש סופר אביד ברעזנא גדול קס.
קכב	ר' ראובן חיים קליין אביד סנינא מ.
קכג	ר' שלום סופר אביד בערזנא גדול לו. למ.
קכד	ר' שמיאל בנימין הלוי יונגריץ אביד פילעק למ.
קכה	ר' שמעון סופר אביד ערלי לט. סב. סג.
קכו	ר' שבתאי ליפשיץ דומ"צ ארשיווא מ.
קכז	ר' שלמה זלמן עהרענרייך אביד שימל מ. סא.
קכח	ר' שמיאל צבי אדמיר אלכסנדר נו. נז.

קלא	ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדימישלא	נח. נט. ע. עא.
קלב	ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף	ח. סא. סב.
קלג	ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי	צב.
	ר' שמואל זנוויל כהנא פראנקל ראש לשכת היראים פעסט	
	צג. צד.	
קלה	ר' שלמה צבי כהן שטראסער אב"ד דעברעצין	קסג. קסה
קלו	ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד שאפראן (עד'נבורג)	צה. צז.
קלז	ר' שלום אליעזר האלברשטאם אדמו"ר ראצפערש	קג. קד.
קלח	ר' שמחה תאומים פרענקעל אב"ד פאדגורזע - קראקא	קי.
קלט	ר' שמחה נתן גרינבורג אב"ד קעזמארק	לז. קז. קח. קט. קי.
	בעמוד לח לה. נשמה [בטעות התיבתו שם]	
קמ	ר' שלום מרדכי כהן אב"ד ברעזאן	קיא. קיב.
קמא	ר' שלמה צופיוף רב ירושלים	קכא. קכב.
קמב	ר' שלום סאפרין אדמו"ר קאמארנא	קנו.
קמג	ר' שלמה ישראל קליין אב"ד סעליש	קס.
קמד	ר' שמואל צבי ווייס אב"ד בנעדיקאוויץ	קס.
קמה	ר' שלום נח לאנדא אב"ד ווערעצקא	קס.
קמו	ר' שלמה זלמן פריעדמאן אב"ד ראחוב	קס.
קמז	ר' שלמה יצחק שעהנפעלד אב"ד ט' איילא	קס.
קמח	ר' שמואל יחיאל מאשקאוויטש אב"ד וו' פאלאד	קס.
קמט	ר' שלמה שפיטצער אב"ד באגדאן	קס.
קנ	ר' שלמה אליעזר אלפאנדרי ראש הרבנים ירושלים	קסז.

ואלו ראוי לברכה העומדים לימיניו בחורי חמד חריב מופלגים בתורה
 ויראה משיבתנו הרוממה דרכי תשובה דפה"ק היה: ה"ב המוסמך להוראה
 שלום ספרין מאונגוואר (נכד למרן הגה"ק מקאמארנא זצ"ל)
 ה"ב יצחק אדלער מבערגסאם ה"ב ישראל דוב לעווענאוויטש מבערגסאם
 ה"ב ישראל פיקסלער מפה"ק. גרם יאיר.

אדרעססע להשיג הספר

Landesmann M.

מועצת וחובבי סיונותינו
www.habrewbooks.org
 עניי חיים נשתי

Mukačevo
 Masarykova 9.
 Č. S. R.

נדפס בדפוס של ר' נפתלי הערצקא גוטסמאן ב"י מונקאטש יצ"ו

תיקון עולם

ב"ה

תנועת האגודה שנואה עוד
בימי האבות בדור שלפנינו.

א.

זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו, סירש"י לא שאני תחלת הקדושה אלא שמוחזקת ועומדת לי מאבותי עיי"ש וכונן דא צריכין למודעי: כי המלחמת מצוה נגה האגודה וכיו"ב התחילה עוד בדור שלפנינו (תחלת דורינו) בתלל נדו על ראשינו עמודא דגורא רבשכבה"ג עמוד ההוראה לכל בית ישראל מרן בעל המחבר ספרי דרכי תשובה זי"ע ובהיותו מראשי המדינה (אונגאר). כלשבת הארמזה ואז (בערך שנת תרע"ג) נשב ויקא ממדינת אשכנז באמצעות רב א' משם הדוא אמר משיב הרוח של האגודה מאשכנז למדינת הגר להתחבר יחדיו עמדם, ובהתאסף ראשי עם יחדיו כלשכה המועצית עד"ו קם רבה"ס בעל דרכי תשובה הנ"ל ודחה הדבר בשתי ידיים וטעמו ונימוקו עמו המעים והסביר לפני המסובין בדרך משל לסה"ד לשתי מקלות, חד ארץ וחד קציר וברצות האיש מאחז פני המקלות להיותן שווה ומשווה קמן וגדול שיהיו יחדיו תואמים מלמעלה ומלמטה, הלא אי אפשר להגיע ממלית על הקצר שיהי מתקיים להשוותו להארוך כי אם בע"כ צריך לקצץ ולגדע ממקל הארוך עד קצה הקצר, כן הדבר הזה הלא מורים אתם רבני אשכנז שמדינתנו עומדת ב"ה במדרגה יותר גבוה ברוחניות ממדינתכם הלא מקל הארוך ומדינת אשכנז מקל הקצר ואיך ישתוו ויתאמו שתיהן בענין חברת אגודה שמקורה מאשכנז? הלא בע"כ נכרית ח"ו לקצץ בנמיעות ממדינתנו והוא בודאי לא נוכל ולא נחפין לוותר להיות פחות והולך בדת יהדות כמוכן ובכן אין אנו ואתם יכולין לדור במדור אחד, ואם תנועת האגודה כפי ראות עיניכם טובה היא למדינתכם רעה היא למדינתנו ולא נמיר טוב ברע עכת"ד, (מובא באריכות בס' בית שלמה ארשינא תרפ"ח מאמר צבי תפארת אית מ"ו), ואז הי' עוד דור דעה של רבנן קשישאי עיני העדה במדינה זו וכולם הפסיקו והחליטו לדחות הצעת הרב האשכנזי ושלא להתחבר כלל להאגודה, וכן הי' שנשארה הארץ מפורדה ואין פריץ ואין יצאה להאגודה ולא עלה אפי' על דעת רבני אשכנז לפנות מחוץ למחנה הרבנים כי מזה דרך ארץ ויושר להם לדעת שכלתי יתדבנים עמודי הדור אין לעשות מאומה, וככש"כ שלא עלה על דעת בעל הכית וכיוצא לחפור ולבקש לו דרך אחרת לבלתי שמע בקול מורים בתורה.

תיקון עולם

ב.

ויהי אחרי המגפה של המלחמה העולמית (תרע"ד—תרע"ט) אשר פור התפוררה ארץ רבות רעות סבבו ככל העולם והנה עם בני ישראל דוויים סחופים ומדולדלים נדים וגם נעים בכוללת ופרשות ומותר האדם מן הבהמה אין כי נתבלבלו המחנות חכמת סופרים חסרה וכו' או מצא הבע"ד שעה משחקת לו בעו"ה חפר ומצא כתות שעמדו ודמו אונם אליו לייסד חברות ומפלגות שונות למיניהן ובתוכם האגודה לאם לאם ערו ערו, ואין איש שם על לב ולא ידעו כמה יבשלו להבדיל בין הקודש ובין החול בין הממא ובין המהור, וגם השרידים אשר ה' קורא ראשי הדור גדולי האומה גבה מורא ביניהם ואין עת האסוף יחדיו לצאת במחאה גלווי כאיש אחד כנהוג מעולם לעמוד בפרץ — כי עת מלחמה ועת שלום של אחרי ביותר בלבלה כל העולם כנועד למי שעמד חי בימי המרים המאירים האלה, שעבר על כל יחיד ורכים כום תרעלה, בעוה"ר!

ובעת ההוא עמד השד הגדול בישראל קנאי בן קנאי מרן אדמו"ר הגאון הקדוש המחבר שו"ת מנחת אלעזר שליט"א ולבש מעטה עוז קנאה לה צבאות ולחורתו והדפים האוהרה הבאה, וזהו:

ג.

כול ברמה נשמע להעיר ולהזהיר
מיישוב איי הגשמי והחומרי ומוכיח
מהראשונים ככה, ושגם אם כל
האומות יסכימו ליישבה אין לשמוע
להם עד ביאת הגואל.

אזהרה נחוצה

בעה"י.

למען האמת והתורה, בשם ה' אקרא. להסיר מכשול מקרב בית ישראל, ולשים
והייתם נקיים מה' ומישראל. הן הגיענו קול עלה נדף גרוננו של הוישיבסמען
חברת ישוב (כלומר מתייב) ארץ ישראל כאשר כתבתי עליהם בקצרה בהקדמת
הבילאנג ספרמכבה"י רבוללנו הגדפם בעת. והציקני רוחי בהגיע העתון הנו" «ווא-
בענשריפס» מפעסט בו יציגנו כמסרה לחץ חצי תחבולותיו למען צורך נפשות לחברת
הישוביסמען ויציגנו ראשונה יחד עם שני גדולי הדור הי"ו וכאלו אני הייתי ח"ו
המסכים עם חברת הוישיבסמען וכמו שכתב שם ועורך בלשונו:

וועז זאלכע דרייא עמודי התורה... פֿיר דען ערהאבע

נען געדאלהען פֿאן ישוב איי בעגייסטערען וכו' מי יראה

את אלה יוצאים ולא יצא ?

עכ"ל ועוד הרבה שם בלשון העורך. ונבהלתי משתומם איך הוזי וכלל להכחיש

את הוזי במילתא דעבידא לגלווי ואשר הי' הבית כמעט מלא אנשים אז לעת

ערב בפעם כבוא ידידי הה"ג מ' זאב צבי הכהן נ"י דאקטאָר קליין יאכד"ק איידענ-
שטאָדט יאשאלנו או להוויכח עמי מדוע כתבתי נגדם קשות בהקדמת הבילאנין כנ"ל
ובפרט מ"ש כי המה לנופריס יחשבו ונמצאו הרבנים הג' מייסדיהם
בכלל זה והשבתי לו כי מ"ש כי המה כופרים באמונת ביאת הג"צ בדרך נס"י לא
כונתי להרבנים הג' נ"י העומדים בראשיהם. בתור נשיאיהם.

**רק על החברות בני הצעירים אשר נתהוו ונאספו על
ידם ויקומו לצחק מכל אמונה בנסיית וירחבו הנער
בזקן. ולא לבד מחריבי (ורא ישוב) א"י המה רח מחריבי
כל העולם כלו (בענין הדת) ע"י עשיית פערים וחברות
כאלו ולא טובים הם מהמזרחיים כי גם המה יאמרו
שער יסוד הש"ע ייסדו חברתם, ומה הפרש ביניהם?**

ולא אוליין בתר שמא דיישוב א"י אשר קראו בשמותם עלי אדמת הקודש
ויתכמו באדרת שער למען כחש רק בתר מעמא לפנים פנים ומחמץ לאחרים, ועל
המורחיים כבר תורו זקנים רבותינו ואבותינו גדולי וצדיקי המדינה ז"ע ולהבדיל
אשר חיים עורנה לאויש"ט (בשנת תרס"ד) כי אסור להתחבר עמהם. ואין ב"ד
יכול לבטל דברי ב"ד חכירו וכו' ובפרט אותה כור מכל גדולי המדינה איך
נוכל לבטל? והיושיביסמען בכלל זה כנו'.

ואשר יאמרו כי חדשים מקדוב באו מפני צוק העתים מהפסד מרובה ותורבן
ישוב בני' בגלותינו כעת וירצו לעשותם מעתה אכרי הארץ באה"ק. הגה מלכד כי
הוא רעיון שוא גם בדרך הטבע (פרס נתפשטה ארץ הצבי כאשר הבטיחנו נביאנו
וחכו"ל) ויש להאריך בזה ואכ"מ. וגם זאת הלא כבר ה"י לעולמים ישנו על מדוכה
זאת רבותינו הגדולים כנ"ל ואו ה"י הטובה ונירוש הנורא ע"י הפאגראמען במדינות
מלכות רוסיה וברחו בערך מיליאן אנשים מאחבני"י. אולי יותר, ועכ"ז פסקו
כן אז: כנ"ל שלא לעשות חברות ואגודות לעמיגראציאן לתכלית הקאָלאַניזאציע
באה"ק כי זהו קשה יותר מכולם לאבד משארת ישראל ח"ו את שביב קדושת
אמונתם, ומצות תורתם, ומה זה חדשות אתנו היום? ומי התיר זאת?
ומי זומר מה שהורה כבר זקן הראשונים רבינו מהר"ם מרוסנבורג ז"ל בתשב"ץ
(קמן) סי' תקנ"ט בענין מצוה ללכת לא"י וז"ל:

**ובלבד שיהא פרוש מכאן והלאה ויזהר בכל מיני עון
ויקיים כר מצות הנהגות בה שאם יהמא בה יענש יותר
על העבירות שיחמא שם מבחור**

וה"א חרש אותה תמיד ועיני ה' בה והשגחתו בה תמיד ואינו חומה המורה
במלכות בפלסין למורד חוץ לפלסין והיינו ארץ אוכלת יושבי' וכו'. ואותם
שהולכים לשם ורוצים בה לנהוג קלות ראש ובסתותם להתקוטט שם קורא אני
עליהם ותבאו ותממאו את ארצי ומי ביקש זאת מרובם רמז חצרי וכו' עכ"ל
התשב"ץ. ומעתה מה נעים דעת רבותינו הקדושים שתיקנו מצות רמבה"נ לחוששים
על אדמת הקודש ועוסקים בתורה ועבודה ויבלי ימי זקנתם בתפלה ותורה ואם

נמצא קצת עוסקים במו"ם אבל העיקר מיוסד לעוסקים בתורה כ"א כפי יכולתו והבנתו. אבל לבא שם להיות עובד אדמה חורש בשעת חרישה וחורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה כשאר אכרי הארץ הלא יתגשמו ביותר בעבודת עמי הארץ ועליהם תמוך דברי התשב"ץ הג"ל

וגם נודע מ"ש גדול האחרונים הנאמן מו"ה יהונתן וצ"ל בס' אהבת יהונתן (בהפסרת ואתחנן) וז"ל דכנס" צווחה באלה ובשכועה אם תעזו ואם תעזרו את האהבה וכו'

באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושלים וכל האומות מסכימים אפ"ה צווחה שחלילה שתדך שמה

שהקץ פתום ואולי אין עתה הזמן ראיתי רק עת רצון לפי שעה והיום או מחר יחטאו ומיכרזים לגלות פעם שנית ואחרון קשה מן הראשון ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן ויסלח כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל וזהו"ק הופיע בבית מדרשו בזה כי עתה ניתן הענין להענות בו ואין לנו להישען על משענת קנה רצוץ של האומות גם אם יסכימו עתה בתחלותם וכל מה דעבדו לתרמי' דעבדי וכדאמר' בריש מס' ע"ו.

וכדברים האלו ועוד כהנה דברתי על לב הרב מא"ש הג"ל כמו שעות שתיים וסוף דבר ה' כי עכ"פ פרם כל יסעו קאמיסאן לאה"ק (בעת יהי באפשרי) רבנים גדולים יר"א ואני הצעיר ג"כ אצטרף עמהם בתחלה ועם בע"ב חשובים יר"א והקאמיסאן כבואה לביתה תציע את כל אשר ראו ומצאו שמה לפני אסיפה כללית של המדינה אם אפשר לתקן ולסדר בזה באינו אופן שלא יויק למצב הדרת בעיר ה' שמה וגם להבאים שמה ובמצב החומרי ואז נוכל לעשות דבר ופרם זה זה אמור לעשות שום חרשות לא תכרה ולא פעולה לצורך זה כי הוא גורם תרבין והירוס הדרת והרב הגו' הודת לדבר בזה"ל במודים דרבנן הוא מסכים לזה ואמר בפירוש כי הוא יעמיד ככל הדברים האלו בעתן שלו הג"ל וכי אנכי דברתי על לבו מעמי הדבר באריכות יקצרות וכן יעשה ולהפסיק תוס"י מתנועתם בזה עדי יוכלו לנסוע ולעשות אסיפה כללית של המדינה. ונהפוך הוא אשר העמיד בתחבולותיו בעתן הג"ל ועוד שם כי בלשונו «ברוכים דיעזובלע אידע נאך דען ביזהערינען ערפארהונגען צו דען שטענסטען האפסונגען בערעכמיגענדע טהעטיג-קייט פארערסט ניכט איינשטעללען». ולא ידעתי אם הוא לשון הרב הגו' או של הרב העורך הראשון. ואולי המה בעצמם אינם בדיעה א' בזה...

ועוד תמצאו ביסוד הפראגראם של הישוביכטען אות ד': פערנער דיע ארגאניזאציען מיט דען איבריגען אויף דען גלייכען פרינציפיעללען באזיס שמע-הענדען ארגאניזאציען אין ענגער פערבינדונג צו ברינגען. עכ"ל. הרי איגלי בהיתתי' ודגדו ואמרו כי המה חלק מחברת הציונים העולמים ומסתדרים בדרך ורעיון זה הודעים להתאמץ ולתקשר עמהם בקשר אמיץ יחדיו. ועוד שם נמצא בהפראגראם שלהם דברים המותרים לד'ת. וכבר אחז"ל קשר רשעים אינו מן המנין כאשר רוצים להתאחד עמדם. וגם אחז"ל בעיקבתא דמשיחא תצטא יסני ותהי האמת מעדרת וכו'. ואשר הרפיו שם בשם נאונים וצדיקים במדינה יצ"ו שהסכימו להם. אל תאמינו! כי משיכם של קרובים אתה יודע טובן של רחוקים אם לא ידעו הכלם

לומר בשמי ולדברים להפך הקערה על פי' בתחולתם ודצונם, ק"ו כאשר יכתבו בשם היושב תחת חיל הרחוקים בגלילות חלקי מדינתנו וד"ל (אשר א"א לנסוע ולכתוב לשם לבור הדבר):

ועל כן אהובי מורי ורבותי ואחבי היקרים הי"ו הגני בזה כדן בקרקע לפני רבותינו וחברינו גדולי וצדיקי המדינה הע"י ומדתי לספרם להדפיס ולהדפיס בזה להציל ממכשול גדול ח"ו בגדול הפירצה מיום, ליום ולא המתנתי לאסוף חתימות הרבנים הג' כנ"ל כי הוא אין באפשרי ומפני סכנת הדרכים וחסרון מרחבות הישוב וליוצא ובא אין שלום (ע"ה בוא מבשר שלום משמע ישועה אומר לציון מלך אלקיך ב"ב) וגם לאסיפת מכתבים אין באפשרי בפרט בזמן קצר ובמקום שיש חו"ה והירוס גדול כזה אין תולקין כבוד לרב. ואת כבודם הסליחה כי רבה, ואקוה כי כולכם תסכמו ותשמחו לדברי (כי אשר לא יושענו וגו' ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו כי בפעולת ידינו נוכל לעשות בזה) לא זו הדרך ישכון אור רק כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה כשא"ח ד"ל ונוכה לביאת בן דוד בגאולה וישועה מן השמים. בבנין ירושלים. בקרוב ובמהרה דידן.

ופרמי הדברים מה שיש עוד להאריך בזה יש לפלפל עוד פא"ס ובדברים העומדים ברומו של עולם וכעת א"א להתאסף בפעמט ולא במק"א ממעם הג"ל ועדי נתאסף ונגמור לטובה בודאי אסור לשנות ולעשות פעלים בזה בשום ענין וכל המשנה ידו על התחתונה לתת יד לפושעים ולירד לעומקי בור תחתיו. והי' יצילנו. והוא נסיון בתר נסיון וציהיף כשאחז"ל בסוף סימנה. ובפי' חלק. ובסוף כתובות ובזה"ק סוף פי' בלק. ואלו הן הצירים והבלים. לכן עם ה' חזק ונתחזקת ואל תפנו אל האלילים, והמרקדים האוילים. המפתים בהבלים. ועם שונים אל תתעברו. והי' יאאלנו בקרוב ב"ב.

וגם אוכיר בקצה המטה בסוף דברי בזה בעה"י כאשר החלו מדינתנו העומדים על המשמר בעדנו. לעשות חוזה להתחבר עם האגודיסטען במדינות דייטשלאנד ואסיפות שווייץ, אמנם באמת לא זו הדרך לטובת הדת הארטה' במדינתנו וטוב יש להם רשות על זה מאתנו באסיפה כללית של המדינה אסור להם להתחבר עמהם בתור מדינתנו, כי אגודת"ם לא על ארץ אונגארן יסדה, וכאשר הורו ואמרו מנהיגי מדינתנו יצ"ו עוד מרם נפרצה המלחמה הזאת ע"כ החדש אסור מה"ת עוד נתאסף ונחקור ונעמוד על המנין כנ"ל. והי' יעורנו לילך בדרך אבותינו, וזכותם יגן עלינו. לצאת מאפילה לאור גדול בישועת ישראל. בביאת הגואל. במהרה דידן ושוכס"ם, כ"ד המתחנן ומדבר בצדקה למעה"ש ותורתו.

באה"ה ג' תשא את ראש בני' עמר"ת מונקאטש י"ע.א.

היום אלעזר שפירא

ד.

אחרי הדברים האלה של אזהרה נחוצה הללו שנתפרסמה על פני חוצות ונתקבלה בכל תפוצות יהודה, הי' עוד דור תמים דעים אשר ידעו לשמיע בקול חכמים גם אותן המספקים קצת כלבם והצניעים מושכים את ידיהם והתרחקו מפרעלי און כנות ומפלגות הקמים ע"ד ישוב א"י הנשמי ובפרט במדינותינו שקם ושאנן ואין מחיר.

ה.

ויהי מקץ שנה תמימה פתאום הקול נשמע ממדינת פולין הגדול כי שם עלה המורץ של האגודה הלא יקיר מקרקר קיר — במבחד מקום מדור היהודים והחסידים — שומע זאת יכבה וידאג כל פנים קבצו פאדור, אדמו"ר מסונקאטש קם אשכנז רין כצני וגבור כארי לפנות באמירה נעימה כתיבה יהיבא להאדמו"ר סגור — לא ברעיש ולא בכח לא כתרב ולא בחנית כי אם ברוח ענות וקדושה קרא אליו לשלום ביותרת הכבוד ובהכנעת רבה תחנונים ידבר לשם ה' ולכבוד התורה. והריני נותן לפניכם בזה סדר חליפת המכתבים ביניהם כסדרן (שהמה אתנו בכתובים למשמרת) כאשר עיניכם תחזינה משרים בהעתקתן את באות בעזה"י כהווייתן וכצורתן והמשכיל יבין בדעו ושכלו להכיר נא דבר אמת וצדק:

ו.

מכתב א'

דברים היוצאים מן הלב מהור לא שנו אלא למלך ישראל להרים מכשול מדרך עמו בחינוך אשכנז ושווייץ שאין לעשות כמתכונתם ואגודתם בלימודי הטמא והמהור יחדיו.

חיים אלעזר ו'שפירא

אבדק

מונקאטש והגלילות

ב"ה ג' כ"ד למנ"י תר"ף מונקאטש יע"א.

כבוד יקרת האי גברא רבא ויקרא, בוצינא דנהורא, שר התורה הרב הגאון הצדיק המפורסם, ערוגת הנושם, אלפים ורכבות מישראל ילכו לאורו, כלול בהדרה, מזה בן מזה וכי' נקש"ת מפארים מו"ה אברהם מרדכי שליט"א הרב ואדמו"ר בכו"נ גור — שוכמ"ם.

אחרי דרך מבוא השלום ביקרת הכבוד כראוי לשר וגדול בישראל, הן דבר גדול לי אל הדרג"צ, למען ה' ותורתו, בית ישראל ואמונתו, בפרוע פרעות בישראל בעת המלחמה האיומה והגדולה החלו מאחב"י להסתדר כל א' כפי דרכו ומזימתו, ועצת הבע"ד גבר בעזה"ד כמאזל במס' תמיד (ק"ל ע"א) — ששנא נצח, דבפרט בשנים האלו חבלי משיח כראוי בסוף משה ובס' חלק ובסוף כתובות, וסניב הציא-ניספען הנודעים לבושרים גמורים ר"ל החלו להתלכש במעטה ומסווה האדרת שער למען כחש, הצנועים ומראים עצמם כפורשים מדרכי הציאנים ובאמרו כי המה מגדירים, ובאמת ארסם סמון בתוכם ולמען תאוש את בני' בלבם הרעו לנו בזה יותר מהציונים שמפורסמים לרשעים בידע (ומסבך עוד באזהרות הגה"צ מכל המדינות

נגד הגימנאזיום בלה"ק שרצו לייסד בקראקא וכמ"ש שם הגה"צ מסאנאטשוב ו"ל
 כי מעולם הי' קוץ מכאוב יותר לדת תורה"ם דבר המעורב מוב. ברע מאת הרע
 גמור) המה קראו להם בשמותם מיורחיסמען, "שוכא"יסמען (ישוב א"י כלומר
 מחריבי) ואגודיסמען (אגודת ישראל) ועל זה אנו דנין עתה ואני כן בקרקע
 לפני הדרג"צ נ"י הנה כאשר החלו לעבוד עבודתם מייסדי האגודה בארצנו ורצו
 לייסד להם קן במדינתנו, אז הפריע את עצתם אאמו"ר הגה"ק רבן של ישראל
 וצללה"ה (בעל דרכי תשובה, ובאר לחי ראי) כאשר חזוה מעמו ונמוקו כי זה
 גורם הירוס הדת ולמשוך לשפות וידיעות הנכריות לחבק חיק וזהם תמור אשר
 במדינת דייטשלאנד הוי זה כמציל מן זופו של ים המינות והיכא דלא אפשר שאני,
 אמנם אנחנו במדינתנו אין להתחבר עמהם ועם הרקסורים הצדיקים שלהם (ועיי'
 בדברינו בשו"ת מנחת אלעזר ח"א סי' ע"ד) ממעם הנו'.

והן אמנם ראיתי כבר במכ"ע שלהם גרשם איזו נדבות ושקלים ששלח
 בהדרג"צ להם דנתי לקח זכות ובפרט לאדם גדול רבן של ישראל דכותי, כי
 אולי מבני ביתו, בלתי ידיעתו, או אולי הוא מעות בשיקול הדעת בחשבו כי
 במשלות כסף נרבה להם לא הוי כמתחבר להם לבני אגודתם ואולי דיי'
 לאיזה צורך שעה וכיוצא אמנם עתה המו"מ בדבר הלכה הוו מי שסועה בזה בחברת
 האגודה הוי כסועה בדבר משנה והלכה ברורה כיון שכבר נתגלה קלונם ברבים
 בדבר אסיפתם (של האגודים) בצירי"ך כאשר שלחו לי פנקסאות מתוצאות אסיפתם
 וראיתי מי ומי ההולכים בראשם אשר (מלבד איזה יראים מהם היינו ברייער,
 פראנקל, והרב מבראדשין ואולי עוד א') אין בהם זולת הפרעדינערס מערי'
 הגויים הרעוקות כגון פלארעניץ, קאפענהאגען, וכדומה אשר אין בהם עוד דית ארסה'
 יתודית כלל זה כמה והלא אחו"ל יקורי ירושלים לא דוו יושבין בדין אא"כ
 יודעין מי יושב עמהם ואין לך דיני נפשות בני' יותר מזה והאך יתחברו עם
 ראשים מנהיגים ויועצים כאלו.

ובתוך מכתבם (אשר חברו להפראשפעקס מתוצאות אסיפת צירי"ך) אלי
 לבקשני להתחבר להם עם בני גילי ובני מדינת, השבתי להם המכתב בליא
 הרצוף בזה (אשר מפני סדרי הבי דואר כדי שיגיעו, ההכרח להשיב להם כלשונם
 אשכנזית) ולמען ידעו דורותינו הדפסתי המכתב הלשוה בזה
 (וודפס אי"ה מכתב הלו בסוף הספר הזה) ונעתי עכ"פ בקצה
 המטה בדבר שנשאו ונתנו בצירי"ך לעשות כד תועבות לימודי ועניני הול בארץ
 הקדושה בתוכי ירושלים כגון הגיענישע וגם מעכנישע אוניווערסיטעס גם געווערבע
 שולע וכיוצא ככל דיעות הציאניסמען ומה נשתנו אלו מאלו, הצד השוה שבהן
 שאין בו רוח חיים, של תורה ויראת שמים, ולא זו הדרך לשוב לירושלים, כי
 אם לה' ותורתו ועי"ז נוכח לשוב שכינתו שמה ב"ב, ועל כל אלה חשבתי
 למשפט כי בודאי ח"י כהדר"ג אינו בהכרחם ולא ידע מזה מאומה.

אולם הדבר אשר הביאנו בזה לבא אל הדרג"צ אוי ואבוי: יום צרה
 ומכובה כאשר הגיע המכ"ע דהאגודיסמען «הדרך» ממא סודו קראו למי נרפס
 עתה בחדש אדר—ניסן בתור מסדות הוועד של החודשים במלחין ושם באות ו' נאמר
 בזה"ל: למפח לתבנית הלימודים את לימודי השמות המתהלכות ובכלל כל הדברים
 הנחוצים והמכשירים את האדם למלחמת החיים הניתנת ע"ד שם בזה"ל:

האגודה! עשתה בניהן זה את הצעד הראשון ויסדה בווארשא את המתיבתא! וכו' שהשיבה הזאת משמשות בעיני השלמון בתור בית מדרש לרבנים ולכן מוספת הוא בהגבלות פורמליות שונות כמו קבלת תלמידים רק מבני שש עשר ומעלה הנחוצות להביא תעודות מעידות על ידיעותיהם בלמודי הול במדה מספיקה!

ע"ל (וזהו סעמינאר שאמרו רבותינו ז"ע) ועל כל אלה חתומים שלש מאות רבנים ומי בראש כהדג"צ: או לאונים שכך שמעת ועינים יסבך הזאת, תסמר שעדות ראשיתו אי לנו שכך עתה בימינו.

וגם עתה אחשוב שכהדג"צ לא ידע בזה וע"י תחבולות שונות מאנשי ביתו (כפי הנשמע ע"י גנעתם) יעלימו מהנעשה לכהדג"צ ע"י כהדג"צ לכהדג"צ זאת המקצה בצפיתנו צפיתו בעה"י כי בודאי יפרסם ויענה כי לא בידעתו נעשה זאת והוא הוזהר מעיקרא לכל יהי בחבורתם ובקהלם אל תחד כבודו כי איך אוכל לצייר ולשער בנפשי כ"כ כי האדמו"ר הגדול מגור ה"י (אין מהדרך לספר בשבחיו בפניו) תהי' המכשלה הזאת תחת ידו אשר על דת תה"ק שמסרנו נפשנו זה

כמה אלפים שנים ולרבנות ישראל ועתה תכבה נדה ח"ו בנסיון האחרון ישיב האחרון, במדינת פולין מבור יר"א והחמדים השירים אשר ה' קורא ע"י יסוד

בית און (סעמינאר) וחדרים טמאים כאלו (להרדים)? מערבים בלמודי נכרים ועל שמו יהי נקראת חלילה! לא אוכל להאמין, וכאשר יפרסם כהדג"צ גם במכתבו לי אז ממילא יחזרו כל אלו הרבנים כי כמעט טולם יסמכו על הדג"צ בצדקתו, אהה אהונו! והנה עכדיך מוכים בנפשם ונשמתם וחטאת עמך על ידך, לא תהא כזאת לפוקה בישראל, וכסאי יהי נקי, למעה"ש ותורתו וכבוד אבותיו

הקדושים וי"ע שמסרו נפשם על קדושת ה' ותורתו כי כל המדינות ילמדו מכם בזה ויאמרו התירו פרושים את הדבר סעמינאר וחדרים כאלו שהם «חורר» שגנעה על מהירות הקודש» ולאשר חברת «שלומי אמוני בני ישראל» התחברו להאגודותמטען ותחת כנפיהם יחסו הלא כל המזכיר לטמא טמא, אם כי יפשוטו טלפים, הלא אינלי בתהיהו כבר כנו.

ועוד אוכיר בזה כי נסיעת הה"ג מר פראנקל מפעם לציריך לא ה"י בתור ארמי נשיא אינגארז רק בתור איש פרטי כרצונו כאשר עיניו תחזינה במכתב אזהרה נחצה (הגדפם) הלזמה בה ולא הודו לו רבנים יר"א ורובם ככולם במדינתנו הגה"צ מאונסדאך ו"ל (ראש הישיבה הגפלאה בעולם) ולהבדל"ח הגה"צ ממאר שיחי' לאיוש"ט (ע"ל) ועוד דעימי נגד האגודה וגם עתה שנתחלקה הארץ כפי הנאציאנען ועירנו הוא במדינת פ. ק. רוסיה ובעה"י לשוכנת דת הוזהרנו נמנית גם אני הצעיר מהממשלה ועמי חברי הרבנים האונים ובע"כ ידאי ה' לעמוד בראש הדוידים במדינה הזאת הן מה אענה חרפי דבר איזה מתחדשים אשר יקמו וישאלו אם האדמו"ר מגור ושלוש מאות רבנים התירו פרושים את הדבר הרע הזה וערכו דת תה"ק ח"ו, וכבר שמעת אומי אפס מגור מברכי כהדג"צ לאנ"ט כי לא טוב ונחזין להיות חבר עם השלמוניסטע"ז אכן עתה שכבר נדפס ונחתם שמו אל הג"ל בודאי אין זה די בע"כ רק ישוב במובו ויפרסם כנ"ל עכ"פ. ואנשק ידיו ורגליו במוקדם בעד בפתוני בעה"י שבודאי יעשה כן ועוד יותר לעמוד בנדר

יבפרץ נגד הנ"ל ות"ל לא אלמן ישראל ועוד ימצאו רבים וכן שלמים שיישובו לה' ותורתו באמת חכית הרבים יהי תלוי בו.

והנני מחוי קידה ירדושי"ת באהבה המצפה לכיאנצנב"א המהכח לתשובה

חיים אלעזר שפירא

ז.

מכתב ב'.

הוא אינו מנהל וראש האגודה רק
רואה בה חיווך יהדות במסומן
ובמקום שאין זקוקין לה היא נזק גמור

אברהם מרדכי אלטער

— פה גור —

בעזרת מ"ו למב"י.

כבוד הרב הנאמן הגדול פאר הדור עומד לנש עמו וכו' וכו' בקיט"ת
מוה"ר חיים אלעזר שפירא שליט"א אבד"ס מונקאטש.

האמנם עתתי ספורות כעת לפני התג ועכ"ו למען נחוצה הדבר ולמען להשיב
מפני דכבוד באתי בטהורות האלה כי לא יתכן כי כפי סגנון מכתבי שנמשכו
אלפים רבבות מאת"י מהתורמים ובתוכם רוב רבני פולין הנאמנים להשי"ת ותורתו
בדרך לא טוב כזה לא יספיק שליח מכתב וגם ע"י הבחור היקר המוכ"ו אשר
נשלח המכתב ביום ב"ר למב"י ונמסר לי כעת בזמן שא"א להשיב בארוכה כי
במקום שאמר להאריך איך רשאי לקצר אולם זאת אישיבה כי יש במכתבו מה
שאינו מן האמת ואחד מהם הוא בסוף מכתבו כותב אשר ישמע אנו שאני מניד
לאנשי ירושלים כחשאי כי לא נהיין וטוב להיות מחברת שלומי א"י — דאמת
כי אני מניד לאנשי הישראלים כי נהיין וטוב אולם באמת אינו הראש והמנהל
גם לא הייתי המייסד אולם אראה בזה חיווך ליתדות ולשמירת תורה"ק בכתב ובע"פ
כי זאת הפאנרמא של האגודה אולם בענין שנראה שכת"ה אויל כתר שמא
כי יש גם בחולי אגודה שנקראה בשם אגודת ישראל וממילא כל חבר כאן
באגודתו אחראי וערכאי על איזה מדפים ידיעה במכת"ע אגודת הוללנדר במיכניש
להשיב ע"ו. אמנם כן הי' לנו מכתבים מצדיקי גאליציע בענין התיסדות אגודת שא"י שמה

ע"י השכתי דבר כי בענין כזה יש לדמותו למה שמצינו אין להקדיש אלא
מקומו וישעתי אולי שמה איצ זה ובישאיצ מיבן שיכול להיות נזק גמור
ואם רואים הרבנים והצדיקים כי נהיין ג"כ שמה במחיה"על מהרת הקודש כי כל
כל חבר צריך שיהי' שומר דת כמלא נמא כאשר באגודת שא"י במדינתנו —
וכאשר יאמר הבחור המוכ"ו היקר כי גם ע"י הפאסט אינו בשות שליח מכתב
א"כ איפוא או שיהי' נשלח לשם שליח מיוחד או שיהי' נשלח משם למדינתנו
איש נכון שיתודע הענין כמו שהוא בטח יודיענו כת"ה ואשר

ידידו דושקת"ה בברכת חג הבע"ל

אברהם מרדכי אלטער

תיקון עולם

ח.

מכתב ג'.

משיב כהלכה שתנועה זו נאסר
במנין חכמי דור הקדום ואי להתירה
בשום מקום. ותל תלפיות שהכל
פונים אליו צריך ליוזר ביותר ודמרא
לו גודר גדר.

חיים אלעזר שפירא

אב"ק

מונקאטש והגלילות

ב"ה אור ליום ב' לס' והאמין בה' תפא"ר מונקאטש יע"א.

כבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם, עדות הבשם, שר התורה כלול בהדרג,
אלפים ורבבות מישראל ילכו לאורו, תל תלפיות שהכל אליו פונים, חסידים
וגנונים, מנה בן מנה וכו' וכו' כמשי"ת מפארים ומהללים מ"ה אברהם
מרדכי שליט"א, הרב ואדמו"ר בס' גור — שוכמ"ס ועיני תחוינה בשוכ
שכינתו ית' לציון ב"ב.

אחרי דרך מבוא השלום כראוי לשר וגדול בישראל, רב פעלים מקבציאל
הי"ו, הן היום הגיעני מכתבו היקר שנכתב ביום מ"ו למנ"י, ולא ידעתי אם
שליח הוא רעיות שעשה שליח אחר או הוא באמת אנוס ע"י עיות הדרקים
ושיבושי גייסות בשנות הירום האלו, יהי איך שיהי, היום באה התשי' והיום
יצאתי להשיב על אתר מפני הכבוד ומאהבת התורה אהבה מסתרת וכמים, זא"פ.
— והנה לא זכיתי להבין דברי הדרג"ק הי"ו ומצאתי א"ע מחיוב עכ"ס לננוע בקצה
המטה בקן קולמסו להשיב מפני נחיצת הענין.

מ"ש להתפלא כי רוב רבני פולין ואלפים ורבבות מהחידים ושנאו אתר
האגודה היתכן שגשו מדרך התורה — הלא אם קטן אתה בעיניך ראש שבתי ישראל
אתה והלא המה רוב דרבנים יתלו בהדרג"ק כפרט ההמין וגם החסידים יאמינו
לתומם ויתלו באילן הגדול הדרג"ק (והן דמה הדברים שנכתבו במכתבי הקודם)
והלא עליו האחריות ולמה יתלה הוא עליהם וכי כן הוא עפ"י התורה? ארמיה
מאד, ויש בידנו כמה מכתבים מרבנים גדולים התחומים שכתבו שהמה לא
חתמו מדעתם רק אחרים וכיוצא דברי חזרה ולא רציתי לפרסם עוד עד עת כוא
דברו א"ה, וגם מה שחילק בין פולין לגאליציען ודמדנו להקדש שאין לך אלא
מקומו ושעתו, אינו מבין כי הלא בנימוסי המרכות (פולין) א' הוא בעת ובפרט כי
תורה א' לכולנו ועפ"י התורה אשר יורוך מגדולי הדור כי"ב ע"כ צריכים החכמים
ביותר ליוזר בדבריהם שלא לפרוץ גדר שגדרו ראשונים אבותינו ורבנותנו וז"ע,
ואם שיש חילוק בין אנשי הגלילות, במדת יראתם, כן יש לחלק גם בפולין בעצמ
תם בגאליציען וכיוצא. וביותר תמדת מ"ש כי אינו ערב בעד מעשי האגודה ומת
שומרים בהוללצ'אנר (?) הן כפי הנראה נתחלק לו המדינות וכוונתו למדינת שווייץ
ששם מרכז האגודה הלא זהו קרא שמה «אגודה» שאגודתם על ארץ רבה נתייסדה

בדיעותיהם ומגמתם ופשוט בודאי שאחראין וערבאין בני החבורה זה לזה מה שיעשו מהחבורה דרך כוללת. ובפרט שהודיעו האמת בעו"ה מלימדי החדשים של התרדום (?) בפולין ומתקנותיהם (כלומר קלקלתם המרובה) לחבק חיק נכרי ומעורב טו"ר סימי נעורתם עם לימוד הנכרים והוה שאסרו רבותינו ז"ע גם זה מקרוב כל גיולי וצדיקי ז"ע ויסלה לי כהר"ג אם אומר האמת שאין אתם גדולים מהם בחכמה שתוכלו לבטל זאת (ואם הוא גיורת המלכות או המדינה ללמוד לשונתם הלא ילמדוהו בבתי ספרם אצל הנכרים ולא לערב קודש בתול ולהכניס צלם בהיכל ה' כן ידוע ונמנו וגמרו מעולם גם אצל גדולי וצדיקי פולין מעולם).

ובפרט ע"ד בית און הסעמינאר! בווארשא שייסדו האגודה על זה לא השיב כהר"ג מאומה! ורק בע"פ השיב בקצרה להשליח (חב' המופלג הי"ו) כפי מה שכתב לי כי הוא לא עשאו רק הה"צ וכי! ואחזתני רעדה מתשו"ה בזה (?) מאדם גדול כמותי כי מה נ"מ מי יעשאו ל"ו ובקעת מדרה הלל בעו"ה הלא אם הוא בווארשא בית פולין כשכונתו סמוך ונראה וברית חסידו כהר"ג ואנ"ש והוא מחזיק בידה (הוקמה מהאגודה וחברי) הלא על כהר"ג האחריות ועל שמו נקרא ויאסרו התירו פרושים את הרב והתירו כל האיסורים ד"ל ולא אפסל כמעמי ההיתר (אשר אין להם טעם ורית באמת) כי א"א בנייר ולהאריך כעת רק שאני ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חסידו וכו' בג"ל זה יספיק בקצירת האומר כי באמת בעת שאסרו כל גדולי תורה את הסעמינאר בפעם ה' לומר להבע"ה אמתלא יותר כי פעם עמדה אז עוד במדרגה נשחתה הרבה יותר מאשר ווארשא היא כעת ובפרט גלילותי הסמוכים, ועכ"ו אסרום גדולי דורם יבדאי זה נרע מפתחו של שכונתו של ר"א בן עזרי' בשבת, ובפרט שזהו בית און מתברתו (האגודה ועלומי וכו') נעשה ועל שמו נקרא, של אדם גדול כמותי איני לנו שכן עלתה בימינו בעו"ה והשרידים אשר ה' קורא (אשר טעם המה באמת) קצו כל פנים פאדור וביטשו חבריו (ר"א גם אנ"ש) משמיענו מה שמחזיק ואינו מוחה בזה וגורל חר"ה והירוס הרת לגמרי ע"ה, לא יתואר בחדש עלי גליון תורה תורה חגרי שק מהאדמו"ר הגדול מגור מקור התורה מאבותיו הק' ז"ע יצא כזאת.

אך מה שסיים כהר"ג בזה אתתם כי גבון ושיטלתי משם איש גבון או שאשלח מפה ויזכיר הענין ושאודיעו מהו ואמת כי א"א כ"כ להתוכח ענין גדול ונורא ע"י מכתבים בני דואר ובפרט בעתים כאלו ע"כ בדעתי אי"ה בימות החורף אלו — אולי בתודש שבט או אדר ראשון הבעל"ט לבא למדינתכם אי"ה אם יהי' ה' עמדי ואנא לווארשא ולמחנתו להדרג"צ כי מצוה בו יותר מבשליחי זאת והב בסופה עב הדרג"צ אקוה שיודה על האמת וגם בנתיים כדי לבטל גורל ההירוס והחורבן דת תוה"ק אנקש שישביני עכ"פ עתה תשו' מאהבה אהבת דת תורה במקום כי הסעמינאר לא עפ"י עצתו ולא בהתמנותו נעשה ואדרבה לא נפרץ האיסור של רבותינו מעולם וגם על שארי הדברים אשר לא ענינו עדיין במכתב היקר — וכינו לבינו כצפיתנו צפינו לביאת גואלנו, במערה ביסודנו, כי אין לשער גורל הנסיון אשר נלחם בעד תורת ה' וחוקה, שבעתים טווקקה בתוך בור ושוחה עמוקה, בוקה ומבולקת, ונקתה לאורה בקרוב בחסדו ית"ש.

ידידושת' המתי קידה מוקירו ומכבדו בכבוד התורה ויראתו בראי ומנשק

ידיו מרחיק בתקותי כי יקיים אשרי הדור שגדולים נשמעים לקטנים למעשה"ש ותורתו
המחפיה לתשובה:

חיים אלעזר שפירא

ט.

מכתב די.

ממרחק לא יידעי והקרוב אליי עיניו
יחזו עפעפיו יבחננו כדעתו שאין כאן
לא איסור ולא חרם לא שמע ולא פרי

בעזה"י ה' ויגש.

כבוד הרב"ג וכו' מהרח"א שליט"א אבד"ק מונקאטש.

זה איזה ימים קבלתי מכתבו שנתגלגל זה כמה זמן ואני רואה כי בענינים
כאלה א"א לבוא לכ"ת לידי הברה וזלת כבואו בעצמו כאשר כותב ב"ת ובנראה
הבתור השלית או לא הבין בעצמו או לא מסר הדברים אשר אמרתי —
גם לא ארע אשר ב"ת כותב כי התירו מה שכבר נאסר וכו' — עתה הנני יותר
בפנים בהאגודה גם באתי היום מווארשא ונבקרתי בעצמי המתיבתא ואין בה שמע
דופי ולא שומצי דשומצא, אקוה כי מהיות ב"ת נ"כ בעצמו יראה כי אין כאן
לא דובים ולא יער, והעלילה ענין גניבת הנביע —

אשר ידדו דוש"ת

אברהם מרדכי אלטר

י.

אחרי כל אלה לא חס ב"ק אדמו"ר שליט"א על שלטולא הנבדא כמודע
ונסע בחודש אייר תרפ"ב ממונקאטש עד ווארשא תור יחד עם הרב הנאמן מו"ה
שמחה נתן גרינבורג שליט"א אבד"ק קעזמארס (כי על פי שנים עדים יקום הבר),
לנסות ולתהות על קנקן המתיבתא של האגודה בווארשא ומתת לימורי, ולהתנווכח
מה אל פה עם ראש מנהלי וזהו תורה סדר ה"יכוח בין אדמו"ר ממונקאטש (כאשר
שמענו מפ"ק) לבין האדמו"ר מגור! — האזינו השמים ותשמע הארץ ויבין כל
יציר להכיר דבר אמת:

א.

הויכוח הגדול ידים מוכיחות מהאגודה
שפסיעתה רעה לעולם בראשי עקרי
הדת ואמונה.

האדמו"ר ממונקאטש בא לבית האדמו"ר מגור ואמר לו הנה קיימתי מצות
לשמוע דברי חכמים אשר כתבתם שאכא לווארשא ושארצא בעיני כי בכדי חסר

דברים על המתיבתא לא דובים ולא יעד וכנביעת בנימין עכל"ה. והנה כי כן עשיתי
ובאתי עתה מה"מתיבתא» בווארשא ומה אעשה כי בעת"ד ההכרח לא יגונה לומר
שמעתי שם דובים ויעד בו תרמוש כל חיתו יעה כפי' הוזה"ק שם, וביותר נבהלתי
משמעם איך העלימו כל זה מכ"ם ועשד במחשך מעשיהם כענינים גדולים ונוראים
כהנה הנוגעים לעקר הדת והאמונה ומרדכי לא ידע את כל אשר נעשה!

האדמו"ר מגור: יפרש נא דבריו באר היטב על מה ירמוז מילוי?

מונקאטש: הלא כבר כתבתי לנ"ק עוד מלפני שנתים באריכות כי תערוכות

לימודי חול עם הקודש יחדיו זהו תמונת מהות הסעמינאר שנתחדש ממקור משחת
של הכופרים דבר שנאסר במנין רבותינו הגדולים וקדושים וי"ע עוד בשנת תרל"ח
ואיסור הלז נכתב ונתתם מערך שלש מאות גאוני וצדיקי אונגארן ונעמהם גדולי
וצדיקי הדור גם משאר מדינות ובראשם הגאון הקדוש מרן בעל דברי חיים מצאנז
ודרכ הקדוש מרן מו"ה יצחק אייזיק מוה"ר שו"ב וי"ע וכו' ואיך יש בימינו ב"ד
הגדול מהם כדכמה ובמנין שיוכלו לבל"ל זאת ח"ו? בפרט שנעשה למיגדר מילתא
להחזקת האמונה והדת וכאשר בירד בשו"ת מדר"ם שיק וצ"ל בארכה במעמי
האיסור להסעמינאר עם"י הלכה ודינא בכמה תשובות יע"י"ש וא"כ הלא תורה
אתה לכולנו ואב אחד לכולנו ארסהאדאקסען (המאמינים ויראים) ולא לאונגארן לבד
אסרוה כי אם לכל המדינות, ועתה זאת מצאנז בווארשא לדאכונינו ופשוט דלא
אולינ בתר שמא שקראו האגוריים «מתיבתא» אלא בתר מעמא שנאסר עם"י
התורה דבר המעורב מוב ברע אשר בבית א' יאכלו הטמא והטהור יחדיו היינו
לימוד גמרא והוראה וגם (להבדיל) לימוד לשונות והכמת הנכרים בכל מדינה ומדינה
וכמו שבאונגארן לומדים בלשון הגר' ובאשכנז בלשון אשכנזית בסעמינארען שלדם
ככה במדינת פולין בלשון פולני וכאשר כן גרשם על המתיבתא מבחיץ (בוורשא)
בלשונם «סעמינאר» של רבני פולין» וכן הוא הכתובת שלדם ואישור קיומם אצל
הממשלה, ומי התיר איסור הזה? לחלל ש"ש בפרהסיא באופן מוזר לאמונת דת
קדשנינו

ואם הייתם מחזיקי בדעתכם עכ"פ כמי בתשד' הראשונה שהשבתם לי (לעיל
אות ז') דענין זה הוא כמו בהקדש דאין לך אלא מקומו ושעתו, ואם נבין
במדינתנו או באונגארן וכן בגאליציען וכיצא שאין צורך להאגודה או אין להתחבר
להם כלל, בפרט כשנבין שזהו עוד הירוס ולא תיקון, ואז החרשתו? כי מה לי
למדינתכם ובדאי יבין הדת"ק יותר את הנחוצ למקומו ומדינתו ומי אנכי למול
ערך גדולת צדקתו ותכמתו? הגם כי עדיין תיובתא ותמיהא קחוינא הכא כיון
שעם"י התורה נאסר לימודי התערוכות (בכל שום ותניכא דאית להו) מה לי הכא
ומה לי התם? (וכמו שנרפס בס' לב העברי ושאר ס') ועכ"ז לא הייתי נודד
ובא עד הנה למרחקים לדרוש ולחקור הצרה הזאת כי אין לי בעת"ד אש קודש
כ"כ כמו אאמו"ר (הנה"ק וי"ע) בעל דרכי תשובה והלא נוכל להפקיע את מדינתנו
מרשת הבע"ד והבפירה ר"ל ולא באתי לתקן את מדינתכם, אבל דא עקא כי
מכתבו של כ"ק הג"ל כתב רק אלי הצעיר ולא לדכים בפרהסיא ולא עוד אלא
ונהפוך הוא שעושים בעלי האגודה פעלים ותעמולות גדולות לעיין שלדם גם
בגאליציען ובמש' סלאוואקיי ועלה הפורץ עד צוארינו במדינתנו באי מים עד
נפש למרות ההתנגדות הגדולות לתנועה זו מכ"כ ראשי גאוני המדינה והקהלות

ולא שתו לכם גם לזאת. ואיך אתאפק ואחריש? והלא מעולם יעד עתה מי לא ידע וגם אנחנו החוקנו והוקרנו לתפארת את שם «גור» מתולדות הדי"מ וי"ע ואחריו השפת אמת וי"ע ויבדלו החיים כ"ק הממלא מקוםם בהעמדת הדת על תלה, ואיך עתה נאלמתי דומי' מלהשיב לאשר יצחקו עלינו הצעירים ויקדו ורבו עבדים המתפרצים מאדוני של עולם ית"ש שיאמרו התיירו פרושים את הדבר ובשל מי הקולר תלוי? ואיך נפתח פה עוד לאסור איסור לגדור גדר של תורה אם כ"ק נקרא על שמו פירצה נוראה כזו! וא"כ הוא דבר הנוגע לכל העולם, וכללת ישראל, והלא קי"ל אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילבש שחורים ויתעמף שחורים וילך למקום שאין מכירין אותו ויעשה מה שלבש חסין, ורבו הפירושים בזה וא' מהם הוא מ"ש כי אם רואה שמוכרח לעשות הדבר באין ברירה לדגל ממנה עכ"פ ילך למקום שאין מכירין אותו ושם יעשה הדבר והוא כדי שלא ילמדו אחרים ממנו ויפרוין הדבר במילואו ח"ו גם במקום שאין הכרח ויש ברירה ליפרש ולהנצל וירוויח לכה"פ את זאת שלא להיות בכלל חוטא ומחטיא את הרבים אם יעשה כפתר ובהכנעה ללב, אמנם לא מצינו בשום מקום ברה"ל שאם א' מוכרח לעשות חטא ח"ו (ובעין עבירה לשמה) שיעשה דוקא במקום שמכירין אותו וילבש לבנים ויתעמף לבנים ויאמר וישתדל אצל אחרים שיחטאו עמו ח"ו במקום שיש מצילין בנו וזה פשוט,

וזהו העיקר חסדון לא יוכל להמנות עמכם בהאגודה בר לבב יר"א שיש בו מרע קונו עפ"י התורה ברוח ישראל סבא, כי אם היו עושיין אגודות רק במדינתכם (פולין לכד בלי גאליציען) הגם שלא נדע היתר כנ"ל אבל בע"כ נאמר שבדאי בוונתם לש"י עבירה לשמה שכן דעת תורתכם וחכמתכם ובינתכם לפי הזמן ולפי אנשי המקום, אבל מי התייר את הרעש והתעמולה והפרסום גם למרחקים

ובשאר מדינות להשיאם לעבירה בהסתדרות של אגודה לעזותי ולא לתקוני? ואולי (כאשר הוא באמת) במקום אחר שהוא גם מי שירצה לעלות למדרגת רב ומורה למצוד בלבו ובסתר המדרגה של לשונות העמים וחכמתם ההכרה להיות בקי בהן ורק בפרטיות בביתו איזה שעה ביום עד שמשיג בניקל כתב תעודתם להיות ראוי לאותו איצטלא גם עפ"י תקני המדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונו מבלי שיצטרך להכניס ראשו ורובו בחיק זרים ולערב שומאה במדרגה כלל.

וגם עי"ז הותרו ויתירו להם בהסתדרות האגודה ועל כתם ואחריותם לשנות את סדרי החדרים ת"ת של ילדי בני"י להניף עליהם החרב ח"ו עודם כאבם ויחצרו לנער עפ"י דרכי לערב טוב כרע שאינו מבחין בין זה לזה וגם כי יזקין לא יסור ממנו ועי"ז יצאו להכרית האמונה המזוהה והמסורה מאבותינו הקדושים מחיד פיהם ולשונם ולבנם. ערו ערו עד היסוד בה.

יב

וכן ההתחברות עם פושעים מערי הגויים בארצות רחוקות אשר ישנם בתוך האגודה (ובאיותו מקומן הם מנהיגי) הוא דבר שאין לו שחר, והאם אין די והותר כאשר בכל עיר ועיר בהנהלת הקהלה המקומית שאין להוראים כח ואומץ להכריח מהם ולהשליכם מחוץ לקהלה מפאת הבמשלה ואנוסים הם משא"כ באגודה עולמית.

שנוצרה ע"י תרדים אשר ברצותם ירחיבו וברצותם יקצרו למה רגשו להתחבר עם מושעי ישראל באגודות? שאסרו חז"ל להצטרף לרשעים אפי' לבנין ביהמ"ק, וגם ההתחברות והשתתפות עם הנשים למנותם ג"כ בשם «בנות אגודת ישראל» ובהנה ממש כמו תועבות הציונים שיש להם «בנות ציון» וזו נובע הכל ממני דמתהרשים וגורם הריסות לדתות"ק ברוח ישראל סבא.

יג.

והאתריון הכביד תודום קופת הרמבעה"ג שייסדו הראשונים כמלאכים וי"ע בדרך הכוללים כנהוג בכל מדינה ומחוזות ואשר מקובל בידנו בשם הגאון"ק מאפסא ומעזיבנו בעל אוהב ישראל וי"ע כי בזה אפשר לדעת ולהבחין עד היכן מגיע חלקו של בר ישראל בקדושת היהדות ע"י התגשטו ושאיסתו אשר ידבנו לבו לתת צדקה לרמבעה"ג עכר"ה והן עיני יראו ולא זועתה בווארשא כבית לינת אורחים (האָטעללען) שרוצים לצאת לכל הרעות שוה לכל נפש (האורחים הבאים) מחזיקים בהדרים שני קופות סמוכות ול"ז הא' קרן היסוד של הציונים והא' קרן הישוב של האגודיים אבל קיפה דרמבה"ג מאן דבר שמי? וכדי בזיון וקצף, ומי גרם זאת? רק האגודיים. כיון שקבעו קופות לתרדים לתכלית אגודתם ומטרתם בהקלאָנען, ואשר ענין ישוב א"י בדרך הקלאָנען ששמו להם למטרה וזה דרך חדש אשר לא שערום אבותינו והוא דם חורבן א"י כאשר ביארתי בעה"י. בקונטרס מיוחד כפסק הרמב"ם ו"ל שלא הזכיר כלל מצות ישוב א"י בזמן הזה. רק בביא"צ ב"ב מלך המשיח בעצמו יחלק א"י לשבטים ברוח קדשו וכו'. כמ"ש הרמב"ם בהל' מלכים (לא כשיטת הכופרים הציונים ודומיהן) ואך לזה ענינו צופיות כלות ומייחלות לישועה בדרך גם מן השמים ב"ב.

יד

גור: אישב לכם בקצרה, מה שדורשים אודות לימודי תול. הגה במח שמעתם את שמע הרב ר' אברהם מילי מסאכמשוב ו"ל שהי' גאון וצדיק והעידו לי בשמו שמוכרחים לתת את לימודי הגברים בהישיבות כדי שלא יצטרכו לבטל זמן בהליכת וחזרה של השקאלעס לת"ת וכדאי הוא לשמוך עליו בשעת הדחק מזה גם בהמתיבתא, ועכ"ז כאשר הגיענו זה שנתים מכתבכם שדורשתם ע"ד הלימודי תול תוך המתיבתא ושנאמר נגבולכם גדר שגדרו ראשונים — ואם שלא הכרתי פא"ס את כבודכם, — אמרתי כיון שכן כתב בנו של ה"דרכי תשובה" אשמע לדבריו וצויתי או מיה להסיר את לימודי הגברים מתוך המתיבתא, והסיב פניו קצת בפני מועדנו דה"ג מו"ה מנחם ועמבא נ"י (שהי' ג"כ באותו מעמד) והעמיד אותנו לעד מוכיח כי הלא אמרתי כן או שייסרו את לימודי הגברים ויענהו דע"ב הגוי אמת כי כן צוה אדמו"ר אבל הוא דבר שאי אפשר לאשר צריכין להתגבר זה לעומת זה נגד הציונים שיש להם «בית מדרש לרבנים» בווארשא עוד במדרגות גבוהות יותר.

טז.

מונקאטש: מ"ש בשם הרב מסאכמשוב אם כי לא זכיתי להכירו ולא חוינא ארי חוינא מרבעתי וחבורי הגדולים והגני עוסק בהם הרבה ולשמו ולזכור

תיקון עולם

נאות נפשנו, וראיתי ס"א נדפס אזהרת ואיסורי גדולי הדור נגד גימנאזיון היהודית שרצו להעמיד בקראקא הרב דר. יונג ושם נדפס תשובת הגאון הצדיק מסאכמשוב הג"ל אשר בו יאמר מעמי ונימוקו לאסור איסור על הגימנאזיון העיקר מפני התערבות לימודי קודש ותול שו"ת פוסכן ביותר מן הרע הגמרי והאריך בדברי קדשו כי נעמי, וזה ה"י נדפס לעין כל וא"כ מה שהגידו לז"ק היפך מזה כשמו בודאי המגיד מזה ולא דייק, ובעיקר הדבר אין נפ"מ כיון שזהו נאסר מסוד חכמי גאון דור שלפניו בג"ל ולא יוכלו להתיר, והלא קי"ל שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו ואיך יעשו תעמולות לפרוש רשת מהגלגל לעבור על דברי רבותינו אשר מפיין אנו ח"י! ואשר יאמר כ"ק כי צוה לבטל את לימודי החור מהמתיבתא, כה לנו בזה אם לא שמעו בקולו מאז ועד עתה לא שינו דבר וחצי דבר, ואלפים מישראל סמכו עליו וגם אני חשבתי כן כי בודאי נעשה הכל ע"י כ"ק ומבלעדו לא ידים איש את ידו בפנימיות הנהלת האגודה בדברים העומדים בדיוט ש"ע ועתה אכן נודע הדבר כי ידי זרים משלו בנו ויולדו שולל גם את כבוד גאון קדשו והמכשלה הזאת תח"י! ומענת הרב ר"מ זעמבא הג"ל, כי מוכרחים ואנוסים המה יש לספקק הרבה אך גם אם בדבריו הלא נודע סוד הפוסקים כי כשאמרו אונס רחמנא סמרי אבל אונס רחמנא חייבי לא אמרינן, כפרט כי בדת אין אונס הוה לשאר מדינות להבטיחם בחובה וסכנת הדת כמות; וה"י לכם עכ"פ לפרסם ולהודיע לרבים בכתב ובע"פ כי לא יורו מזה היתר כלל (במתיבתא ותערובות טוב ברע) לשום מקום ורווח והצלה יעמוד ליהודים במקום אחר.

מז

ומלבד כל אלה הנה אין חכם כבעל נסיו וכאשר באתי בעצמי עם ידי"ג והיה"ג אבר"ק (.) קעזמאק ג"י לסנים בהמתיבתא (ולא הכירו אותנו מקורם מי אנחנו, וגם דברנו בינינו בלשון הגרי אשר לא ישמעו לשונינו) ועמדו לפנינו נערים וכתורים שהגיעו כבר למדרגת קבלת התורה הנוראה — כמו שהגידו לנו — ובחנתיים וניסיתים גם בחלק לימודי הקודש כבמה שאלות פשוטות במריפות הריאה ולא ידעו להשיב בהוגן ובפרט בגמי ותוס' שלמדו או פ"ק דקידושין לא ידעו צורתא דשמעתתא כלל, והמלמד שלהם (ת"ח מופלג) גיסו של הה"ג ר' נפתלי דיין מווארשא) התנצל כי לימודי הנכרים המה ייחודיתם ויבלכלו את מוח וזכרונם ותפיסתם כהוגן, ולעומתו דברנו עם הרעקמאק הראש המורים שם (בהמתיבתא ומעמי-נאר) בלימודי החול והודיענו את כל ונוכחת כי לא יכלו לעלות כאן בלימודי גבוהים כסמו הציונים שלהם ישנו זכות גימנאזיון של שמנה מדרגות בחכמת העמים ולשונותם משא"כ אצלנו יען לומדים הרבה גם בלימודי קודש ע"כ אין לנו לע"ע רק ד' מדרגות עכ"ד, ושניהם יצדקו בדבריהם וב"א מתמרמר שלימודי חבירו מקפת

(.) הוא רב גאון מפורסם מאוד נעלה בכשרונותיו לתורה ולתעודה ומגדולי חשובי הרבנים דסלאוואקיי שליט"א, וכדאי להעיר בזה: כי מרן שליט"א מראש לא כפתר דיבר כי אם רצה (ליתן אומן לסמוד ולהצטרף בעדותו ליסד עמי לווארשא ולגור גם ממנהלי האגודה בעצמם לתהות על נקני המתיבתא שלהם אשר יאמר כי הוא זה, עין בעין יראו מהותה ויכירו

את שלו כאשר באמת איסור השוכות הוא בלתי כשירה, עפ"י התורה, וחמורים דברי מופרים
(שבותינו הגדולים הל שאסרו כזאת) יותר מינה של תורה.

ז.

הוסיף עוד האדמיר ממונקאטש להאדמיר מגור לאמר, הנה
נא הואלתי לדבר אל אדוני ירשני נא עוד אשאל ממנו מענה לשון ע"ד
מכתב הגדס בשם קדשו (במכ"ע של האגודה הדרג"א) אשר כתב על הספינה
? אי"ר ותסמר שערות הקורא תוכו ואוגנו !

בין שניהם רק הם נפגשו אחד כי בוש כי חפרו לבקש רעת האגודה להודות על אלו מופין
הפוסלין בה כאשר עיניכם לנוכח יביטו בהשתק מכתב א' מאת איש זקן ונשוא פנים
הריז פאפמנהיים נ"י מווען מנהל וראש לחברת האגודה. ח"ל המכתב

Wolf Poppenheim

Wien II.

Kleine Pfargasse 1.

Tel. 45-2-02.

בנימין המכונה

וואלף פאפמנהיים

בעזרה פה וויען מ"ד למב"י תרפ"ב לפ"ק

שלום וברכה וברכת שמהת י"ש לכבוד הרב הגאון
המפורסם בוצינא קדישא כקש"ת מהו"ה חיים אלעזר נ"י שפירא
אב"ד דק"ק מונקאטש יע"א

אחרי הקידה כיאות מול הדרת גאונו באתי להודיע אשר
נתכבדתי בגלילות אצבעותי הקדושים.

בהגיע המעלעגראם הנה לא הייתי בבית והגיענו בעת אשר
חשבתי אשר הדרג נסע כבר מגור כאשר לא ידעתי מתי ישוב
הדרג לביתו המתנתי בתשובתי עד סמוך לחגועם הדרג הסליחה
לפי עניות דעתי ההכרח הוא לפדר כנום כל

הצדיקים נגד כנום החזק של הרשעים המאבד בכל יום ויום
שוכה הרכה.

באיתו אופן לעשות, רק כנסיה של גאוני הדור תוכל להכריע
על איתו דרך נלך. אני הקטן רק סניף לעבדי ה' בכל
אשר יקראני הדרת גאונו אבא בליג וכל אשר יחליטו גאונינו
נ"י אעשה לפי כחי: - עבדו הנאמן

ה"ה וואלף פאפמנהיים

ויסלח נא אדוני אם אשאל אם באמת הוא כתב בכתיב המכתב
 חלל. הן אני חתמתי וכתבתיו כאשר נדפס - השיב האדמ"ר מגור - ואמר
 האדמ"ר ממנקאמס מפני כ"ק וכבוד קדושת אבותיו ז"ע אסור לי להאמין
 כי המכתב מסודר בעצם כתי"י אלא בודאי א' מאנשי ביתו כתבו והוא חתם
 רק בחתימתו למטה בלתי קרא מה שכתוב בו ומ"ש שחתמו וכתבו זהו רק
 בדדמי מרוב טרדותיו העצומים בצרכי רבים ! כי איככה אוכל וראיתי בדברי
 מכתב הנז' שבי' שם א' לעסוק בעבודה ופעולה ממשית בכל המקצועות בא"י
 שזהו בערה שיטת הציונים בבנין הארץ אנושיות אשר לא כן למדנו מפי
 סופרים וספרים מרבותינו הקדמונים ז"ע כנודע בדרך האמונה, ב' מ"ש בענק
 הקריעה באה"ק שקרע רק מלבוש אחד ומה שמבואר שצריכין לקרוע עד
 שיגלה את לבו הכוונה שתהי' בהתרגשות הלב וכו', והיתכן לכתוב כדברים
 האלה גם כי לבו טהור לה' בודאי אמנם הרחק מן הכיעור אחזיל והלא זהו
 שיטת המתחדשים האומרים שאין מצות המעשיות עיקר כי אם העיקר שהי'
 הלב טוב לב ישראלי (לאומיות) וכי"ב בדברי הבל של הכופרים שהם הציוני
 וכי"ב רחמנא לישזבן " , ג' האחרון הכביד מ"ש לייקר את שמו של רב - קוק'
 המסית ומדיח בחיבוריו הטמאים שמלאים מינות וכספיה .. ר"ל כנודע, ואך
 כתב עליו במכתב הנדפס הנ"ל שהוא אדם גדול שזנא בצע וכוננתו לשמים
 ומדמה אותו לגדולי ירושלים החרדים שהללו מסרים נפשם ללחום נגדו (של
 קוק) שחטא וחטא את הרבים ! אוי ואבוי ! היש מכאיב כזה ללב
 ישראל מאמין :

* ואשר באמת כן מבואר בש"ע או"ח (סי' תקס"א)
 כי צריכין בירושלים ומקום המקדש להוסיף על הקרע עד
 הפעם ושצריכין לקרוע כל בגדיו עד לבו ממש, וזכר לאבילות
 חורבן ירושלים ע"ה"ק.

.. כבר נדפס זה רבות בשנים בירושלים ע"ה"ק ע"י
 הקנאים דשם קונטרס - קול גדול' לחנות על קדקד הרב קוק
 מ"ש בחיבוריו ר"ל ! ואציג כאן שלשה קטעים מהם, וזכר זאת
 אויב חרף ה' ועל משיחו !

בהנדפס ממנו וקראו - אחדות מאוס' סי' ל"ד כתב (והוא
 רחום יכפר עת ויעבור על פשע המעתיק כאן) בזה הלשון :

-ההתעמלות (משחק כדור שקורין - פוטבאל -)
 שצעדי ישראל עוסקים בה בא"י לחזק את גופם
 בשביל המגמה להיות בנים אמיצי כח לאומה היא
 משכללת את חכמ הרוחני של הצדיקים העליונים
 וכו' וכו' -שיצחקו הנערים לחזק כחם ורחם בשביל
 גבורת האומה בכללה - עבודת הקודש הזאת -
 מעלה את השכינה מעלה מעלה בעלות
 הע"י שירות ותשבחות שאמר דוד

נור. הלא יש אתי צדורה מכתב כתי הרב סוק שהוא חוזר מדבריו בחיבוריו.

מונקאטש. מה שהפיתקא מונח בחיקו של הרבי מגור לא נודע להעולם ולעומת זה דברי המיעוט (של קוק) בחיבוריו נפוצו ע"פ תבל לעין כל, ואלו הי' מפרסם לכת"פ יסח כתב חזרתו של "קוק" בתשובת המשקל להודות שראוי לנוימה עבד מ"ש בחיבוריו דברי מינות - הגם כי כל באי לא ישובת, אבל עכ"פ לכסות עינים לא הי' גדול כי"כ החירה במה שביק בתומו הלך אליו ונתן אומי בו וכי עליו כג"ל - ובסתה כלימה פנינו מזה ופני כל יראי ה' המאמינים חפרו ויברשו !!

נור, אבל גם אם ישאר עלי קושיא ותימה הלא אנכי רק איש פרטי וכי משום זה על כל העדה (של האגודה) יקצוף! ובאמת בגוף הדבר כבר נבזה בעיני נמאס עלי על נשיאה חכבוד של האגודה והייתי מוחל על כבודי בזה עד חרטה דמעיקרא כי מה לי לצרה הזאת שיצאו דחופים עלי באחריות גדול כי"כ ואנחנו מה כי תלינו עלינו! ואחלה פני כבודי שיציע אופן דרך השלום שיוכלו להתאחד ולאגד כל היראים יחדיו באין פוצה מה ומצפצף.

חי.

את וזה בסופה באו אל עמם
השוה, לפרוש כשמלה. לפני
אנשי כנסת הגדולה. ראשי
אלפי ישראל מתרי הצדדים,

מונקאטש. כן לא באתי חי' בתור נרנן מסויד בין הדבקים
כי באמת טובה גדולה לתיקון הדת הי' ההתאחדות בטוללת אמנם שיח

פלך ישראל בספר תהלים

ושם בסי' מיג כתב ד"ל יהנפש של פושעי ישראל
שבעקבתא דמשיחא אותם שהם מתחברים באהבה
אל עניני כלל ישראל ולתחית האומה היא יותר
מתוקנת מהנפש של שלומי אמוני ישראל שאין להם
זה היתרון של ההרגשה העצמית לשובת תבל
ובגן האומה והארץ עכ"ל.

בהנדפס ממנו בשם "הניר" צד"ה כתב בזה:
יהפסיכיקה של הבעל שם טוב שלא היתה מבוססת
כל צרכה בתנך הלמודי והי' מקום להתיירא שלא
תתגבר במשך הימים עכ"ל, ודע מה שתשיב אך
למותר. ועין בסי' שלחן נגד צורדי דף ז' ח' ס'
בהנדפס (מונקאטש תרצ"ב) מ"ש בזה בארכות.

רק בדרך מוכשר בלתי שמץ התחדשות ולפע"ד אפשר לעשות ולתקן
למזבח בשלושה דברים. (א) שינוי השם. האגודה שמקור מהמתחדש
במדינות רחוקות מנופינו וגם מנפשותינו ולא דרכם דרכינו ולא עדיף שם
זה מ-ציון שתיבה זו הוא שורש קדושת מלכות בית דוד ועכ"ז כיון שעשאוהו
הציונים חוק לעבודתם וכפירתם ה"ז מאוס אצל היראים לקרא עליהם
שם ציון. וככה שם האגודה שנתיסדה במדינת שווייץ - דייטשלאנד
וכ"יוב בשיטה חדשה שלא שערום אבותינו. כי ע"כ טוב להתאחד תחת
שם. כנסת יראים או שם מובחר אשר פי כ"ק יקבנו שיהי' כלו כליל קודש לה'
(ב) שינוי מקום היינו המקום אשר בחר בו ה' הוא ארצינו הקדושה
יתבטלו כל מיני קאלאניען שזהו דרך החלוצים הציונים ואינו לתכלית ברוח
ישראל סבא לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כי אם להחזיק שם את ישוב הישן ע"י
קופות דמבנה"ג כאשר יסדו אבותינו ורבותינו הקדמונים ז"ע בכל התאמצות
שמירה וטהרה יתירה. (ג) שינוי מעשה והוא העיקר לבטל מהמתיבתא
את לימודי החול של נכרים ונתאמן לחזק רק מוסדות הת"ת ושיבות בלי
התחדשות וגם ללחום באמת נגד הציונים והמזרחים שהם מסיתים ומדחים
ולא להתחבר עמם בש"א יחד גם בעניני הכספים וכל דבר שורש וכן
נעשה תקנות גדרים וסייגים משמרת למשמרת דתוה"ק בכל פרטי ודקדוקי'
שלא יהי' בין התאחדות החרדים שום מחלל שבת בפרסהיא וכי"ב לקדש
שם שמים בסתר וגלוי.

גור, הן אמת כי כן צריך להיות אבל מה יאמרו הבריות בפרט אותן
השונאים שיש לכ"א גם לי גם לכבודו וכאשר נתועדנו שנינו הפכנו פתאום
את סדרי ההסתדרות שהי' עד עתה בכל העולם וגם אין לי כח ורשות לזה
לפי חוקי ותקנות האגודה! ואיך נוציא דבר כזה מכח אל הפועל!

מונקאמיש. יש עצה טובה שזה לתרי הצדדים היינו שכהד"ג
האדמו"ר יבחר לו עשרה רבנים וגם אני כמוהו אבחר (רק) תשעה רבנים
ובעצמי אצרך להעשרה והנני מסכים בשים לב שכהד"ג בכבודו יהי' המכריע
בראשינו וישוב אחנו ונהי' במספר. אך טוב לישראל להתאסף יחדיו
בווארשא בירת מדינתם לא יאחר מר"ח תמוז דהאי שתא הסמך לישא
וליתן בזה במועצות יחדיו להביא הענין לפועל טוב ויהי' כינוס הזה נאה
לעולם לסדר ולהורות הכל בדרך התורה והאמונה.

גור, כז מרדצה אנכי לזה לבא להאסיפת רבנים אשר נבחר אני ואתם
כנ"ל לזמן היותר מקודם ולא יאחר מר"ח תמוז הבא.

י"ט

מונקאמיש. ארשה לי עוד לבקש את כ"ק לשמור את הדבר
שלא להניח א"ע מהקרובים אליו חסידיו ועבדיו הנלהבים להאגודה לשנות
חיז ממה שהחלטנו בזה והגם כשאני לעצמי יצאתי י"ח ואת נפשי הצלתי
וכמו"ש ביהוקאל ג' ואתה כי הזהרתו צדיק וגו' חיו יחי' כי נזהר ואת את

נפשך הצלת. ולכאר קשה מאוד לשון הנביא כי בשלמא מ"ש שם ואתה כי הזהרת רשע וגו' ואתה את נפשך הצלת, מובן הדבר דהיינו כשלא פעל אצלו מאומה ופן יפול לבב המוכיח א"כ למה זה אנכי ינעתי לרשק להרגיז נפשי ומחוי לבלתי תכלית לכן אמר עכ"פ אתה הצלת נפשך וקיימת מצות תוכחה גם אם לא ישוב ויתקן הרשע, משא"כ אצל הצדיק שנאמר בו חיו יחי כי נזהר והיינו שישמע לדברך (בדרך הצדיק לשמוע ולקבל האמת ממי שאמר בפרט בדבר התלוי לתיקון הכלל בכל המדינות בו יאמר מאדיל כשם שפרצופיהן משונות כך דעותיהן משונות ולכן מברכין ברוך הכם הרזים כי ע"כ צריך לשמוע דעת אחרים ממרחק שלא יהא תקנתו קלקלתו חיו למקיא) וא"כ מה זה שכי' ואת את נפשך הצלת' והלא לא די בהצלת נפשו לבד כי אם בודאי הלא ישמע חכם ויוסף לקח להציל נפשות רבות ולא ללמד על עצמו יצא אלא על הכלל כולו יצא בניל. אלא ודאי כוונת הנביא כי לפעמים יארע ויש לחוש שאצל הצדיק סביב יתהלכין מועציו ושוריו ידידיו וקרוביו והם לא ידעו דרכי הצדיק (שמגמתו תמיד לזכות את הרבים) וידברו עוד אל לבו שלא יבא הדבר לידי תכלית וקיום ויקלקלו את כל המדובר והנגמר לצורך הדור לתיקון עולם! ע"כ הוכרח גם כזה לומר עכ"פ להמערור ומוכיח כקטן כגדול ואתה את נפשך הצלת' גם אם לא יועיל חיו כן הדבר בניין דיון, אבל תקותי שלא לצאת בהצלת נפשי בלבד ושכחה"ג אשר ברצונו הטוב הגיד וגילה לנו דעתו הגדולה לאסיפת הרבנים באופן הנ"ל בודאי יטכס להוציא הדבר לפועל נמרץ זכות הרבים תלוי בו.

נך, למה זה יחשדוני שמאנשי ביתי וכיריב יהיו נגדה נא לכל זאת והלא אין לנו ביה שום נגיעה והנני רק נשיא הכבוד והה דרכינו לעסוק בצרכי ציבור והכלל בעזה"י.

ב

מונכאמש. הנה הואלתי לדבר אל אדוני יסלח נא ונדבר עוד קצת בדין ואציע לכם דבר תימה בשם סנהדרין (יח ע"ב) וכן ברמב"ם (פ"ד קידוש החודש היא) אין מושיבין כהן גדול בעיבור שנה מ"ש משום צינה בטבילת יוהכ"פ שתה"י מאחר בחדש ימים ע"י"ש, ולכאורה ניהוי אנן איזוה נגיעה תוכל להיות לכ"ג בזה, כיון דאין מעברין ניסן בניסן (כי לא הורו לו חכמים להזקיקו המלך שעשה כן) רק באדר שיש עוד ז' חדשים עד יוהכ"פ, וכל הנפ"מ אז של עיבור השנה לענן טבילתו של הכה"ג ביוהכ"פ הוא נגיעה קטנה כמאן דליתא, דהא היו מסילין עששיות של ברזל אל המקוה בסך עיטם בשביל שתפיג צינתן והיו המים פורשין (למשל של 26 גראד) ואם יומשך ע"י עיבור אדר ב' שיה"י יוהכ"פ מאחר עם חדש ימים ולא תה"י העת היינו האויר חם עוד רק נתקרר במקצת ותה"י המקוה לא פורשין וחם כ"כ (ואולי רק למשל 24 גראד) גם כשיטילו העששיות של ברזל וגם יש עוד ספק כי לפעמים גם אצלנו יארע כמה ימים בחשך שהחום שולט

בהם יותר מתשרי בפרט באה"ק וירושלים שאחז"ל שלהי קיימא קשה יותר מקיימא, ואצלינו כעת שהולכים במקוה בערב יוהכ"פ (כמבואר בש"ע) גם מפתחי העם אם יאמרו להם עתה באייר בפרט מקודם באדר וניסן שישלמו איזה פרמיות בשביל שהיה המקוה חם ביותר עם שני גראד בעיה"כ הבע"ל הלא יצחקו ולא יתנו לב כלל לזה בחצי שנה לפני עיר"כ ולא יתנו אפי' פ"א ומכ"ש הכ"ג שנבגס לפני ולפנים יהי אסור לו לדן דין עיבור שנה בשביל נגיעה קטנה ורחוקה כזו שכמעט אין בה ממש! א"ו שעשו זה משום לא פלוג גם בכ"ג היותר בקדושתו שכל עיני בית ישראל אליו תלויות שלא יתרחקו ושלל יתביישו בדור האחרון אם יארע כזה אצל איש מסוים גם אם באמת נגובה ארזים נבחו באם העולם ירננו ויחשבוהו ח"ו לטוגע בדבר משום ב"ב או אנ"ש הנוגעים וכו' וכמו שאחז"ל אמו משה ואהרן משום דלא מחימנא אלא גזה"כ הוא כיון שנוגע פסול מה"ת כמו בע"ד לדי' הלבוש, מכ"ש בזמנינו כמובן, ובכל זאת אנו סומכין בכל לבב עלי כ"ק ותום צדקתו וישרתו לקיים מאמרו ונאמן בבירתו להגביל זמן המועד הנ"ל לישיב בראש אסיפת רבנים א"ך טוב לישראל כנ"ל, ובכן צדק ושלום נשקו ונפרדו אח"כ זה מזה בברכה והערצת כבוד ואהבה.

כא

אחר כך כ"ק אדמירל ממונקאטש שליט"א נסע משם ובא לביתו נאווה נכח לבו בשוח, וכן הגיד לכל השואלין ודורשין מתוצאות נסיעה הגדולה הלזו כי יבא הדבר למעצות רבנים גדולים מזה ומזה והוא בתום ובתבונות כפיו כבר הכין ופעל לעשות צעדים מצדו להרים מעם גדולי התורה ממדינות ההם שאחריהם ינהו כל בית ישראל להופיע בהדר גאון עוזם לכינוס הצדיקים והאסיפה בווארשא (לכו חזו בהעתק המכתב של הגאון האב"ד מאונגוואר זצ"ל להלן אות כ"ד למטה בהג"ה) לתקן הכל ולייסד באופן מוכשר עצמאיים כראוי, שמעו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה מי חכם וישמר אלה ויראי ה' קוותה נפשם לראות גדולות ונצורות מכנסיה הגדולה החרדית הלזו לטובת הכלל.

אמנם כן מדינת פולין רעשו וגם יתגעשו ע"י איזה מנהלי האגודה ויועציה שהם מבפנים ונוגעים בדבר כמובן וחיפשו בחיפוש עלילות ואמתלאות שונות המתקין סוד לדחות אותן מועצות הנ"ל והקול נשמע בארצינו.

רבינו - אם כבר יצא חובת הנפש די והותר בכל נפשו ומאודו במדות וקראת אלי' לשלום! בכל זאת עוד לא פחו כמים לחתוך הדם בפרסם כ"כ על האגודה, כי אם שוב בא בתחנתונים יכתוב ידו לה' שנית בחליפת מכתבים שנעתיק פה אות באות ואלו הן:

כב

לאברהם עודנו עומד ומתחנן
לקיים מוצא שפה. שלא תהא
מישום צד דבר חוצץ וחפיפה,
צדיק באמונתו יחיה להכין
להאסיפה. לתקן דבר השוה
לכל נפש היפה.

ב"ה יום ג' סיון תרפ"ב מונקאטש יע"א.

כבוד יקרת הארז אשר בלבנון הרב הגאון הקדוש תל תלפיות
אלפים ורבבות מיישראל אליו פונים, חכמים ונבונים, מזה בן מזה
ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה אברהם מרדכי שליט"א, האדמו"ר דק"ק
גור. שוכט"ס.

הנה בבואי לביתי לשוכט"ס בעה"י וחשבתי לקרבה אל המלאכה
מלאכת הקודש בהסכמת כ"ק הי"ו כאשר חבטיחני ולהכין להתוועד בווארשא
באסיפת רבנים בתחלת חודש תמוז הבעל"ט לעשות שינוי השם (לסבות
שמה כנסת היראים) ושינוי מקום (בדבר מקום אה"ק לבא הכל ע"י הכוללים
ממרבבה"נ בדרך אבותינו) ושינוי מעשה (בתקנות וגדרים מחדש בכל
ענינים) כי אי אפשר באופן אחר לתקן המעוות הנורא והמכשול שיבא לעולם
ח"ו. והנה עתה לדאבק לבבי ומרות רוחי תשמענה אזני מאחורי הפרגוד
ומלפנים מכתבי רבנים, כי חתנו הר"ם לעווין נ"י לא יסכים לזה והוא מרעיש
ארץ ומלואה נגד תיקון החדש הזה ורוצה בנצחוננו רק בשם הקדוש של
האגודיסטען אשר קראו בשמותם עלי אדמות שווייץ ודייטשלאנד ושמא
קגרים לילך בדרכיהם ולימודיהם וקצת תועבותיהם הגם כי לא אוכל להאמין
זה אשר דבר שנצטער בו אותו צדיק כהד"ג יכשול בו זרעו (חתנו כבנו)
ובפרט כי רצוננו אשר גם בכנסת היראים אי"ה יהי הוא (חתנו הג"ל ודעי"ם)
המוציא והמביא בכתחלה כי הוא חכם ונבון דבר, וק"ל בדשיל"ם. עד
שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר" גם בביטול ברוב מכ"ש בזה שלא נתברר
עוד הביטול ובעה"י רוב בנין ומהיראים אולי גם רוב מנין הוא להם לאיסור
יחשב לעבור על דבר שנאסר כבר במנין מרבותינו ואבותינו הקדמונים ובהיתר
יוכלו לעשותו בתקנות הארשהאדאקסיע בכנסת היראים כנ"ל, אך לאשר
אהז"ל מה שיהי בדור האחרון הלו עוקבתא דמשיחא חוששני אולי יסבו
קצת לבו המהורר, ולאשר חפצי לבוא לווארשא כמדובר יחד עם הה"ג מו"ה
מנחם זעמבא נ"י מפראגא עם עשרה רבנים גדולי המדינה יצ"ו מסלאוואקיי"ר
ואונגארין ויקראום גם כההרג"צ ויתוועדו עם מספר גדולים כזה מפולק לברד

על המגמר בעזה"י ע"כ יודיענו נא וישיבנו דבר הדרג במקדם האפשר אם
עומד עדיין בדיבורו והבסחתו ויקרא את הרבנים הג' הנ"ל לזמן שיגביל
קה"ג בתחלת חודש תמוז לשובה ובמסותא דמר להשיבני מיד הו' או לאו
למען ידעו הד"ק אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשה.

ידידושתרצ

חיים אלעזר שפירא

כג

כאן לאחר חזרה באו פנים
חדשות. לא עת לכנס ולהתוודע
לרשות. מי גילה רז זה להניד
חששות.

בה"ת בחודש השלישי תרפ"ב פראנא

שלום וכט"ס אל כבוד אהר' ידינ
הרב הגאון המפורסם בחבוריו הצה"ק שהיחידים
מהר"ר חיים אלעזר שליט"א האבד"ק מונקאטש

אחדש"ת וק' באה"ד ואהבת עולם,

הנה מכתבו היקר קבלתי בעת שהייתי נחפז לדרכי נסיעתי להסתופף אצל
אדמו"ר נאון ישראל וקדושו שליט"א ביום הקהל העליט ולזאת נתאחזה
תשובתי עד כה:

דבר האסיפה אודות הצעת מעבתי"ר שליט"א אודיעהו כי יען
שנתעורר להיות אסיפה מחברי מועצת גדה"ת היו ביום ב' בהעלותך הבע"ל
אודות ענינים נחוצים מאד וכמובן הזמן קצר שנוכל לקרוא ביום זה
למעבתי"ר וחבריו (א) אחשוב אייה להציע בין דברים העומדים על הפרק
את שאלת האסיפה והצעת מעבתי"ר ואם יגבילו זמן להתאסף בצירוף
מעבתי"ר אודיעהו (ב) ובכלל כאשר יחלוטו כן יקום.

(א) במכתיה מי בקש זאת מידו לקרא לו ולחבריו
הי"ל רק להודיע גם ע"י מ"ג לרבינו בלבד שהאסיפה מוגבלת
כמדובר, והוא בזיוזות על אתר ה' קורא ומאסף לכל המחנות
של תשעה הרבנים מצדו ובא הוא וכל קדושו עמו.

(ב). אחר זמן כתב הג' ר"מ זעמבא הג' למן שליט"א בזה"ל:
והנני להודיעו החלטת מועצות גדה"ת (בנוגע

גם אודיעהו כי השגנו מכתבים מנאליציא אשר בהם יאמר בשם כהה"ד אשר דבר על אנודה בשם מן שלישיא וכי (ג) והנה אם נאמין בהם הדבר לחפלא כי אחרי שהבטיח ב"ק כי בכל לבו יחפץ להתאגד עם גדולי ישראל חייו, ושכל הצעותיו הם רק בתנאי אם יהי מוסכמים מרוב גדוהות אם פן איפוא איך יפרסם דעתו לגמר דין קודם התחלת משא ומתן. (ד) ומה געים

לדרישת ב"ק: נכונים המה להתאסף עם גדולי ישראל ורבנים מכל המדינות אולם יען המועצות גדוהות במדינתנו יסודה ע"י בחירות מרבנים מכל המדינה מבקשים כי גם הבאים לאספה יהי נבחרים באסיפת רבנים רבים, והיי שלחוי ישראל - ולזאת נבין שביק באספתו ידרוש לעשות בחירות למי מהרבנים ממנים בראש גדולי מדינתכם לדבר בשם כולם ואז נדברו יראי ה' ויקשב ה' וישמע. עכ"ל בענין זה.

דעת לנבון נקל שזוהי ההחלטה. זה דבר השמטה, כי אם באמת היו חפצים לקיים אלה דברי הברית והאסיפה יתדו למח רגשו להעמיד אופנים והרים קשים עלי דרך ושנאמר בו אחרי מופלג הרבה לזמן זמנים טובא עד שהסתחיים מקדם כאן לאספה הרבנים מכל המדינות מקארפ, רוס, שש"סלאוואקיי, אונגארין, המעניען ואולי גם גאליציען. (והגם כי אם היו עושין בכאן אסיפה גדולה כזו מכל המדינות הללו הי' עלתה בכי טוב שהי' נתבאר שדוכם עומדים מחוץ למחנה האגודה אבל הלא מחמת פירוד המדינות וקושי התעודות מגבול לגבול וכיריב אסיפת היכולת עשק את זאת) וכמעט מן הנמנע כעים שתעלה לרקיע! ובין כך ובין כך נבקע השה פזורה ישראל! וגם מדוע לא גילו סוד זה מראש עוד בגור בשעת ההתוכחות ושנגמר הצד השוה בין האדמורים ממונקאטש ומגור אז בלי שום תנאי! בפרט שכל המרים על דבר האסיפה הי' רק ביניהם בן שדוכם בעצמם יבחרו מצדם מי שירצו והכל יודעים שעליהם תלוי כל שלמי הגבורים! ואם הרבנים קרואי עדה שמצדיהם היו באים לעמק השוה עמיתוהיק הי' הכל על מקומו יבא לשלום באין פוצה מה ומצפצף.

(ג) לית דין צורך בושש כי מה שהגיד רבינו בשם אומר הכל אמת יציב ונכון דברים כהווייתן, אך מי ערב בעד איזה בעלי דלשוהן משהם או מפי כתבם שכוונתו רק לקעקע כל הבירה אם הם השתות יורסון צדיק מה פעל!
(ד) הצעותיו הלא כבר נתקבלו (בדרך כלל) גם לפני רב

דרך הקדוש דמת' שלישי' כי אחרי אף שכל חכם מבין מדעתו כי כל עון
שינוי השם אינו דבר עקר והוא רק לעשות נחת רוח לאותם שעמדו מרחוק
מהאגודה עד כה אשר יש לישראל על זה וכי מסופ' נחיר' נעבוד עבודה
בקדושים (ה') כי מי יודע אם שינוי זה לא יגרום הפסד לקדשי בני' מהמגידים
אל תחרדים (ו) עכ"ל להשלים רצון כיך להיות בזה דרך מבוא השלום

רבנן דאדמיר מנר' (כגל' את חז"ל) שהדבר צריך תיקון רב ורק
שבאיה אופן יתקן ויסדר לזה תנאי החלפת הרבנים מתר'
הצדדים אבל דעתו במראה' הנה' יהיה בזה בודאי נגמר הדין
אצלו ומראש לא בסתר דיבר בגוד ככה שהאגודה באופיה ומצבה
שהוא מצא אותה לא תוכל לעמוד עפיתוה"ק.

(ה) אשר קטלי קניא באנמא חזי אנתן שעמדו מרחוק! עד שאין
כבאי בעיניו להחששם צדקם לעשות להם נחיר' שמשו שמים
הואיש ארץ האדמוריים הנדולשים נאמר חזי בימים ההם
מאשה בעת כבש מנחתן? הרי"ד מבעלז. הרש"צ
מאלכסנדר. הרי"ם מקאמירנא. הרי"ד מפאריצ'ווא.
הרי"ם מסמאלין (קארלין). הרי"צ מראזאנא. הר"ח
מסאלאנש. הר"ם משינאנא. הר"צ מסיגוט.
זר כלם לעבדו לה' ויבדלו הה"ם לאיוש"ם:
(מלבד אדמו"ר מסנקאמש שלישי'א). הרש"ח
מראזאנאסק. הרי"א מבעלז. הרי"ם מאלכסנדר.
הרי"ם מליבאוומש. הר"ב מראזאנא. הרי"ם מקראקא
הרי"ם מסמיטשין (מאונא). הרי"ם מפאריסוב. הרי"
מסאלאשין. הר"צ מבראבוב. הרי"ד מביקאווסק. הרי"
מקאקאין. הרי"ם (מליבומיש). מאיסמירק. הרי"ח
מקארלין. הרי"ם מסאקמיר. וכי' וכל הרבנים גאונים
המנהיגים ממנהגת אנגארין, מקארס, חס, ומגאנא מלאוואקין,
דומענין, גאליצ'ען, וכי' וכי' אי אפשר לפרסם כי רבים הם
ואשר החרש והמסגר האורים והתומים עמהם עמדו התוך שכל
בית ישראל נשען עליהם והוא לא למענם יעש! הלא בודאי
פוטרים צדקתם של אלו לדלג על תהיהם ולקפץ על הגבוהות
בשבתם להם רצונם וואס לא כולם מתנגדים קיצוניים בגלוי
אבל אותן שעמדו ממרחק להאגודה חז"א (כשנת תרפ"ב) בודאי
הוא דעלמא בכל תפוצות צדקה ומצדע ג.

(ו) המגידים אל תחרדים הלא הם רק פושעים ציונים

הסכים להציע הדבר והכל בדרך סוד ה' ליראיו להרבות שלום בשלום אולם לעמוד מצד אחד בקריאה לשלום (ז) ומצד השני להרעיש בהתנגדות הלא זה לא יתן לנחלי התורה שלישי'א רצון להשתתף באופן כזה ולמחר יהי כל האסיפה ואולם נכח שכיב יכר הדברים ואזי במה אדמיר נאך ישראל וקדושו המפורסם בענוותנותו במה יסכים להחלפת חברי מועצת גדולי התורה שלישי'א.

ומה לנו ולהם וכאן הורה הנאמן הכותב בעצמו שיש להתנגדה שיכוח והתחזקות עם הפושעים שהם מנגד החרדים וא"כ מדוי'ל די' משתלים ומטעם זה בלבד כדאי להחרדים להתנגד לה.

(ז) כבר השבנו לעיל בזה כי כך הוא המדה ואופן המדובר בדרך שלום לרחוק ולקרוב היינו לרחק ולבער את הרע ולקרב ולנפוע את הטוב הנפוי. אך כאן הבן שואל וכי האגודה כבר כתתו חרבותם לאתים והנתיבותיהם למזמרות ! הלא טרם האסיפה המדוברת גם הם עשו את שלהם בלי שום שימי כחוש השערה מי' קדם במסגרתם המסודרות, ולמה יגרע שם אבינו לשנות חז' את דעת עלי'ן ולחשוך מלומר האמת וההתנגדות הראוי' ואיך הי' יכול לעבור על פשע ולמחות אשם מיום שהתיצב שם תחת גג האגודה והמתיבתא שלה ומצא את שלא אהבה נפשו עיניו ראו ולא זר כי אור חושך משתמשים בשבוביא וחכי אפשר לו לומר אשר בהדק עירוביא יהא שרא לנא לעיולי ולאפוקי. ואם הי' לה להתנגדה להוכיח שהאמת נר לרגלים ואור לנתיבות ו' מדוע הפריעו את חזק האסיף המדובר כגיל אשר אדמיר שלישי'א במה דכיה איניש נפשי טפי רצעק והתחנן לפניהם חזו דאתאי חזו דאתאי במידעת פריעו הגדולים רק פסקי מברא מצד האגודה שלא אבו אפי' שמוע בקול טעמם ונימוקם של אצילי בני המתנגדים להם ! היפ' דברי חכיל למה מוכיח דבר הייחוד וכו' מכש' דברי רבים לחסות וילא במחלוק' עבדו רבם שלמא כהדיהו זה אל זה שואלים ומדים ובאים למסקנא אחת וקוב הדין את ההר מבין שניהם ויפ' בולם שכם אחו' לה' ולתורתו ! אלא בע'כ איהו תנעים התעללו עלילות בזהו להפיע האסיפה עם נחלי מדינתנו מפני חושש שאלו האחרונים יצאו זכאי נצח בשיטתם וחוקלר תלת בצוואר העומדים לשמן להפיר ביני חשלים והכריח התלמן של כלל ישראל שהוא התורה והאסיפה שלישי'א.

חבריו היקרים קבלתי אתמול ולא נפנתי להשיב עיונו עליהם ואיה
במוקדם האפשר אכתוב לו הערותי - .

הודשתה'ד בלב ונפש חפצה ידידו

מנחם זעמבא מפראנא (ח)

גם אנכי דושה'ט וידע כי'ק כי גרם לי צער ועי'ג בראותי המכתבים אשר כי'
דבר בשמי כאלו גם אני ממתנגדי האגודה אשר אני רואה בה חיזוק דת
חיהודית בכלל ובפרט א'ד ידידו הדושה'ט

אברהם מרדכי אלמר

כד ,

נותן מעם שדהכרח ה'י לפנה
נעלמים , לפני בא יום הכניסה
מסוד חכמים , למען דעת את
אשר לפניהם, ואיזה מנהלי
אגודה הולכו שולל יועציהם :

ביה ה' חקת ובלק תרפי'ב מונקאטש יע'א

כבוד הרב הגאון הקדוש תל תלפיות שהכל אליו פונים
חכמים ונבונים, ע'ה פ'ח וכ'י פאה'ד והדרו מ'יה אברהם
מרדכי אלמר שליט'א , איתן מושבו ועל ישראל הדרתו
אדמר'ר בגור .

משואת חן להדרג'ק על הפ'ש שכתב בשולי מכתב ידידינו הרב הגאון מ'יה
מנחם זעמבא נ'י ונתכבדתי מאד בזה אמנם תמהותי מה שתמה הדרג'ק עלי
על שגלית'י (להרבנים גדולים וירא מאהביי הי'ו) בענק מה שראו עיני
ומצאתי את שלא אחבה נפשי בווארשא והמסתעף מאגודה הלא כפי המדובר
שהסכים כהדרג'ק והגיד במשך שעות חמרים של דברים כי ישנו בשינוי השם
מקום , ומעשה , ובע'כ הייתי מוכרח להודיע זאת עכ'פ למאהביי מרם יקראו

(ט) הוא הגאון וגדול בתורה וה'י מיועצי האגודה ורב ביתו
ומח'י של האדמר'ר מנור - וכעת בועד הרבנים בווארשא .

אותם להאסיפה לידע על מה באו, (*) ויתר הדברים כתבתי בארוכה להחגיג' מ' מנחם הנ"ל נא לקראו אותו להביא מכתבי לפני עיני הדרג'ק היו, והלא ראו עיניו הסהורים ממנהלי האגודה גם הטובות שבהם מאניש שהוליכו שולל גם את כהדרג' כי בהמתיבתא (סעמינאר) אין שם לא דוכים ולא יער (כאשר כתב כהדרג') רק ישיבה של מעלת התורה וכן הגיד כ"ק בוועץ לפני ההג' ד"ק קירכדארף (שד"ר של האגודה) כי אין שם כלל מלמודי החול כאשר העיד לפנינו הרב הנ"ל בכתב ובע"פ ועכ"פ הוי מנהלי הנ"ל גרע יותר בזה מטבח שהוציא טריפה כתחת ידו זה כשתי שנים מבלי ידיעת הדרג'צ' וידע מהיום ולהלאה כי בית ישראל עליו נשענים, ובאשר הנני טרוד בגמיעתי למאריענבאד ה' יחזקיני וירפאני ב"ב נא להעתיר בעדנו לטובה ע"כ אקצר באמרים ואחתום ברוב שלום מחוי קידה ומצפה לישועות ישראל, בביאת הנואל, בביא.

ידידותית באהבה מוקירו ומכבדו

חיים אלעזר שפירא

(*) לאמת הדברים, יחזו משרים, שכן שאלו ודרשו גדולי הרבנים, שלא להעלים מהם פרטי הענינים, - ממכתב עוז של אחד המנויים הרב הגאון הצדיק המפורסם וכ"י האבד"ק אונוואר זללה"ה בנו של אותו צדיק ים"ע הגאון הגדול המפורסם בעל ערוגת הבושם וצללה"ה האבד"ק חוסס, ח"ל אות באות ;

אברהם יוסף גרינוואלד
אבד"ק אונוואר והגליל יצ"ו

ב"ה אונוואר אור ליום ה' פ' במדבר מ"ב לעומר תרפ"ב
שלוכ"ט לכבוד ידיד עליך וידיד ישראל הגאון הצדיק
קדוש ישראל ב"ק ח"רפ נודע ביהודא ובישראל גדול שמו
מופ"ד והדרו תפארתו וגזרו רבים ילכו לאורו כקש"ת
מ"ה חיים אלעזר שליט"א האבד"ק מונקאטש יצ"ו

אחדשה"ט ושתה"ק הנני בזה לבדך את הדרג'ק בברכת שלומים בשוכן לשלום מנסיעתו הגדולה והנשגבה לתכלית טובת הכלל ולחזוק דת קדשינו ברוך כתי' לשלם ויזכה לעשות חיל ולפעול גדולות ונצורות להרים גם דתוה"ק ולהרחיב:גבול הקדושה עד זקנה ושיבה

והנה היום הי' אצלי ידידי הרבני החור"ב מ"ה ברוך פרי"מ נ"י משאפ בשליח דמר הדרג'ק אודות הנסיעה לווארשא ע"ד האגודה

כה.

ובזה חסל סדר החליפת מכתבים עם הוויכוחים כהלכתן, ואת אשר יגורנו בא - מעשי בעד הצליח שלא הובא הכינוס לצדיקים לדינמר, ואפשר שזהו לטובה נסובב מן השמים כי אז לפני י"ד ט"ז שנה עוד בירם נתפשטו כ"כ ריבוי החסרונות ומוסין שבגלוי בהאגודה (כמו עתה) והי' ניתן רבה אמונתן גם למנהליהם וצבאותיהם דלא פקיע שנייה לטוב למסור בידם גורל בית ישראל ולא הי' גורל עולה בימין וד"ל, ועתה עכ"פ והי' המחנה הנשאר לפליטה גדולה בכל תפוצות ישראל ישנו עם אחד המחזיקים תקופה היסטורית בה' אחד בלי כחל ובלי שרק של התחדשות דבר שלא בא לעולם בימי האבות תקיפי קדמאי זי"ע וכמאה"כ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את וגו' ובחרת בחיים.

מצד אדמור"ר ממנוקאטש שליט"א לא יבצר מאומה והי' צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו לקרא עצרה של גאוני וצדיקי מדינתנו השרידים אשר הי' קורא לק"ק ששאפ תשועה ברוב יועץ מלפניהם משפט יצא מוסדי דור דור לקומם.

בחדש תמוז הבע"ל, והנה חבר אני לכל אשר יראוך, ואם אדע שיש תועלת בנסיעתי לטובת הכלל ולחיוזק דת תוה"ק נכון הנני לרוץ גודל ולדלג שור ליקח חבל בועד חכמים ובכנסי' שהיא לש"ש ולא אחום על המידהא וההוצאה, אכן לא ידעתי תוכן הענין ותכלית האסיפה זו ע"כ אבקש בזה

מהדרג"ק נא להעמידני על בירוח של דברים הללו ופרטי הענינים אשר עליהם חסוב משא ומתן של הלכה זו, ומי ומי ההולכים, מי לנו ומי לצרינו למען בין אבין את אשר לפנינו ואדע דרך אלך בה, והשי"ת ידריכנו בנתיב מצותיו כי בו חפצתי ונזכה להבשחת ונקבצו בית ישראל ובית יודא יחדיו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ בב"א.

כעתירת לנ"פ ידידו הרוש"ט ושתה"ק ביראת הכבוד התוה"ק וברגשי אהבה ויקר.

הק' אברהם יוסף גרינוואלד
בלאאמ"ו הנה"צ מהר"ם זצ"ל

כחנה וכהנה הגיעו מכתבים משאר רבנים אשר כ"ק מן ממנוקאטש שליט"א הודיעם שבדעתו לקרא אותם לעצרה בווארשא בנו וכולם בסגנון אחד שאלו ודרשו פרטי הענינים, והצגנו כאן רק מכתב א' הנ"ל לדונמא, כן מן ממנוקאטש כאשר התייעץ בביתו עם איזה רבנים גדולים בסוד ישרים את מי לבחור מצדו מחשובי רבנים שרים ושופטי ארץ הלא מוכרח הי' להציע לפניהם דברים כהוויתן והמכסה מאחביו דבר! והכל לתכלית ענין הנוצח כמובן.

אותו היום תקופת תמוז הי' גדולי
הדור מתקבצין ובאין לראות
ולחאיר כי נתקשרו שמים
בעבים מפני המתחדשים.

נב"ע ופרטי - כל מאסיפת הרבנים ביום ג' בדר"ח תמוז
תרפ"ב לפ"ק בק' משאפ יצ"ו.

הן אחרי קראו והזכירו שמות הרבנים הג' הנאספים ובאים (כפי חתימת
ידם למטה בזה) ואחרי קריאת דעפעשין ומכתבים מרבנים גאונים וגדולים
שהתנצלו שלא יכלו לבא בזה להאסיפה רק מסכימים המה ככל לבם למה
שיחלישו בזה לטובה. - פתח ההנה"ק האבד"ק מונקאטש שליט"א את האסיפה
בשם ה' ובשם כל היראים האמיתיים, בברוך מתייכם לשלם, - והציע, לאשר
מועדינו עומדת בצעדים האחידים הנוגעים ל"ג עקרים עקרי האמונה ועקרי
דתנו, והנה הוא בתור עד להעיד את אשר ענינו ראו בזה, לזאת אין מהראוי
שיהי' הוא המנהל וראש להאסיפה, לכן יבקש שיסכימו הנאספים שהרב
הנאון האבד"ק ברעזנא נ"י (בתור אלטערספרעזידענט) ינהל את משטרי
האסיפה.

לכותבים וסופרי האסיפה נבחרו; הרבנים הגאונים דק' משאפ וק'
קעזמארק, ולעומדים לעזרתם הה"ג ר' מנחם ווייס דומ"ץ דס'
מונקאטש והר"ר מאיר צבי געלעס חתן ה"ג מברעזנא. היושב ראש
ביקש את הנה"ק ממונקאטש שליט"א שיציע נא לפני הנאספים את דבר
נסיעתו לווארשא ואת אשר היתה בהתוועדותו עם האדמו"ר מגור שליט"א.
הנה"ק ממונקאטש שליט"א התחיל נואמו להעיד לפני הרבנים
הגאונים הנאספים הי"ו את אשר ענינו ראו ואזניו שמעו בהיותו בווארשא
מרכות האגודה, ומבקש להחליט כפי אשר הנאספים יבחינו לפי רוחב
בינתם לייסד מוסדות לחיווק דתוה"ק בדרך אמת, ואם ימצאו לנחוץ לייסד
איזה "בגסי" אשר אך חיווק הדת יהי' לנגד עינה לבלי הלך אחרי
המתחדשים. יבקש לבלי ישימהו לראש ומנהל מוסד החדש ואף גם למשנה
לא יקראוהו כי אף לפי מצערי ימיו אשר אך מעט ורעים המה תש כחו מאוד
אולם לישא וליתן עם האדמו"ר מגור בחליפות מכתבים זאת מקבל עליו,
ובשאר הענינים כל יוכל לקבל המעמסה רק חבר הוא לכל אשר יראוך כמו
כל רב ורב, והציע באורך בטוב מעמו להבין ולהשכיל כל עניני "האגודה"
מראש התיסודות ועד עתה, והראה הארגינאל (דרוקסארטען) וכתבים מעיקר
דשורש התיסודות "האגודה" בצירוף (שווייץ) ומי המה מיסדי הרע - בנים
מפלארענץ באיטאליא, וכיוצא ערי הגנים החזקות מרחי ידות ארטהאדאק

האמיתית. וגם מאשכנז אשר גם היראים ורבני הדאקטורים שבהם לא דרכם דרכינו ומה דלדיקן הוי מומא (באמת עפ"י דתורה'יק) לדידהו לא הוי מומא כנודע בכל פרטיהם וגם בלימודי הסעמינאר בית מדרש הרבנים שלהם אשר לפי שיטתם יסדו כזאת גם בווארשא, ובאמת אסור לנו לימוד הרבנים בסעמינאר בתערובת לימודי חול כמבואר בשו"ת מהר"ם שיק (חיד"ס סי' של"ה) ובשאר גדולי אחרונים מרבתינו זצ"ל זי"ע וכל הטעמים לאיסור המבוארים שם במהר"ם שיק אשר מטעם אלו אסרוהו להסעמינאר רבתינו גדולי עולם ז"ל אשר מפייהם אנו חיים, הם שם בהסעמינאר בווארשא, ודוגמתו בערי אשכנז, ומטעם זה בבוא הדר' ברייער מפפד"מ לפעסט והציע להתחבר הארטה' באונגנאך להאגודה, ועפ"י הצעת אאמיר הגה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע כמזעצות הראבינערקאמיטע של המדינה בפעסט נגמר שם כי סכנה הוא עבור מדינתנו ונדחה בקשתו של הדר' הגו', וגם אחרי פטירת אאמיר זי"ע החלו האגודים לעבוד באונגנאך להתחבר עמם, והגה"צ המפורסם וכו' מאונסדארף זצלה"ה כתב אז להקאנצלליא הארטה' לפעסט שלא יתחברו להאגודה, ומעדיני עלי הגה"צ המפורסם מה' מאד שהוא חי לאויש"ש שגם הוא חתם אז על איסור האגודה. - ובינו לבינו נפרצה המלחמה או בחי' אב תרע"ד ונפסקה ונשבתה מלאכת האגודה. - וגם הראה לפני הנאספים מה שנמצא שם בפנקס התייסדות האגודה בשווייץ, נואמי הפרעדיגערס מייסדי' שצריכין לייסד בית מדרש הרבנים כזה בירושלים, לכל העולם, וגם טעבנישע שולע - וכיוצא בירושלים עיה"ק, חי' שורש פורה ראש ולענה - והאם בזה נלחם נגד הציאניסטען בהירוס הדת כזה, אי לנו שכן עלתה בימינו בדיעות כוזבות כאלו ר"ל, גם הראה את הנמצא כתוב בפנקס הג"ל שבענין ישוב א"י הקאלאנאזירונג יתייחדו עם הציאניסטען - גם הראה מה שהדפיסו ראשי האגודה בווארשא בשנה הזאת (תשרי חשון תרפ"ב) קונטרס הנקרא "דגלנו" לחינוך ולימוד נערים ילדי בני' בת"א אשר תסמר שערות ראשינו איך ישמאו מהם ולבם בדברי הבל המדריכים לקלות ומינות ר"ל בשירות לזמר בישוב הארץ שדות וכרמים בא"י כמו שוררי הציאניסטען בענין זה. (C)

בז

אח"כ הראה וקרא לפני הנאספים את חליפות המכתבים (בכת"י ארגינאל) שהי' לו עם האדמיר מנור שליט"א והעתק מכתבו הראשון שבי' למת מנור שליט"א עוד לפני ב' שנים באריכות בתפילה ובתחנונים דברים

(C) שם דף י"ז"ח בזה הלשון. נרימה דגלנו. נשא רגלינו. לאלפי רבבות ארצה אבות. מיון ורפש. הגוף והנפש. זה כבר אלפים וגו' עתה נשובה. בנחת ושובה. ארצה מולדתנו. קרקע נבנה. שדות וכרמים. לאורך ימים. נזרע נקצור. נטע נבצור. וגו' - והרי זהו ככל משוררי הציונים המסיתים

היוצאים מן הלב ברשפי אש ובכבוד גדול כראוי, והיתה תשובת הנהיג
מגור בא' ממכתביו כי המתיבתא בווארשא שנתייסדה ע"י האגודה הוא רק
בית תלמוד תורה ואין שם שום תערובות שימצא, לא דובים ולא יער,
ומעלילים על"י כמו שהעלילו על אחי יוסף עם הגביע הנמצא באמתחתם, -
ואח"כ כאשר מצא באמת בווארשא להיפך בהיותו שם עם הנאבדיק
קעזמארק נ"י וכשיבואר הלאה בזה הוכיח אז לפני הנהיג מגור שלישיא את
אשר מצא שם בהמתיבתא בווארשא, ואז הודה ולא בוש האדמו"ר מגור כי
מוכרחים לבטל הסעמינאר היינו לימודי הנכרים בבית מדרש הרבנים הגד
(תמור אשר ב' שנים מיום שכ' מכתב הנ"ל שאין שם שמץ, נעשה הכל כמו
בלתי ידיעתו ורצונו) וכנהנה הראה כי הנהיג מגור הודה על האמת, והגיד
כיפ בתוך הויכוח (בסתר וגם בגלוי) בפני תלחא, כי הוא מתחרט ודואג על
מעשי האגודה אשר לא טובים, ושהוא אינו מנהל שלהם, רק "נשיא הכבוד"
וע"ז ג"כ מחל על כבודו והסכים (להצעת המדבר) לשנות האגודה בשינוי
השם (היינו לבטל שם "אגודה" ולסבות לה שם אחר) ושינוי מקום (לייסד
מחדש כוללי אח"ק כבראשונה) ושינוי מעשה (בביטול הסעמינאר וכיצא)
דרך כלל נתברר כשמש לעין כל כי מנהלי האגודה והסעמינאר והמסתעף
מהם בע"כ הוא רק מאנשים נוגעים (בתועפות כסף רב, גם בכבוד גדלם) או
בלתי יודעים מחמת שקידתם בתורה ובטלטות גדול מדיעת עולם, וע"ז נעשה
המכשלה הנוראה הזאת ר"ל ובפרט לשרידי היראים בעולם מהם יראו וכן
יעשו ויאמרו התירו פרושים את הדבר, "ועד האריך והעיד הגה"ק המדבר
בעניני תוצאות האגודה והמתיבתא (הסעמינאר) במדרגות לימוד הרעא"ל
שולען ולימודי הנכרים אשר נדע לו בהסעמינאר בווארשא עם הרעקסאר
והמורה "רעה שמצא שמה אשר תצילנה אותן כל ירא אלקים, שומע זאת
יבכה וידאג" - ועכ"פ כיון שנתגלה קלונם היו כמו טבח שהוציא טריפות מתח"י
להכשיל רבים וכן שלימים כי זה שתי שנים אשר כ' לו ההיג מגור כניל
שאין כאן לא דובים ולא יער מלימודי הנכרים במדרש הרבנים במתיבתא
(כאשר הציע והראה ארגינאל כתי' מכתבו כניל) ועתה נתברר כי נחפז הוא
והכשילו רבים זמן רב כ"כ ע"כ מובן ממילא כי אין להם נאמנות עוד לסמוך
עליהם להתחבר עמהם באגודתם וגם העיד שהעמידו לפניהם שם בהסעמינאר
בווארשא) לבחינה בחורים בני יח"י שני' הלומדים במדרגה ה' ללימודי
הקודש והמה מעותדים להתעטר בכתר "התרת הוראה" עוד בקיץ זה, וכאשר
שאלו אותם בהלכות או"ה מירד (מהמובחרים שבהם) איזה שאלות מצאו אותם
בלתי יודעים כלל לפנות ימין או שמאל בפרט בהוראה, והמלמד שלהם
בראותו זאת התנצל לפני הבוחנים, שבאם לא היו מכבידים עליהם לימודי
החול בודאי היו רואים תועלת בלימודי קודש אולם סבת אחרים המה הלימודי

ומדיחים לכפור באמונת בנין הארץ ע"י ביאת משיח ועושים לעצמם גאולה
ובניניהם ונשיעתם בארץ קוראים יציאה מהגלות כי בשירות לבם ילכו,
ח' יצילנו.

חול עב"ד מלמד.

עד הציע הנה"ק ממנקאטש שליט"א את החורבה אשר עשו "האגודה" באה"ק בבישול הכללים מרמבעה"נ אשר זהו יסוד היהדות שילמדו ויעסקו בתורה ותפלה על דרך אבותינו אותן המקבלים מעות מרמבעה"נ באדמת הקדש ע"י הכללים וכמתוקן ומקובל מרבתינו הגאונים הקדושים הביי והאלשיך ז"ל ואחריהם רבותינו הנה"ק בכל דור ודור ז"ע. ועתה בכל מדינת קאנגרעס פולין ובירת וארשא כמעט לא נמצא עוד קופות מרמבעה"נ כי הצינים והאגודיים גם שניהם נתכונו לדבר א' לייסד רק ישוב א"י (כלומר חירבנה בדתה"ק) בשורות וברמים ואכרי הארץ וע"ז נתבטלו קופות מרמבעה"נ ע"י הכללים ואין לך היום גדול מזה לדתה"ק והאמונה האמתיות וה"ז דרך הציאניסמען ברעות דרכיהם ומזימותיהם. והציע קונטרס "אזהרה נחוצה" שהדפים לפני כמה שנים והביא מדברי זקן הראשונים רבינו מהר"ם מרוטנבורג ז"ל שישב א"י הוא רק למי שעוסק בתורה ולא יחטא בה ועל אחרים (ישוביסמען או אגודיסמען ודומיהן) נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי כמבואר שם.

כה.

גם הציע המכ"ע "הדרך" האורגאן האפיציעל (הנכתב בל' העבראיש) של האגודה, במקומות רבות מהחלשות האסיפות בווארשא ומק"א בייסוד בתי ספר חדרים לימודי ת"ת מעורב בלימודי חול ובית יעקב (עשו) היינו המערכאן שולען שלהם שהוא נגד החלשת חכ"ל כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות.

גם הראה קונטרסי המכ"ע של האגודה (הדרך) מהחלשתם באסיפתם הגדולה בחר אדר דהאי שתא שבי וז"ל "ואנחנו מאמינים באמונה שלימה שא"י תשוב לנו ע"י העמים (הנכרים) וביותר תקותינו לממשלת אנגליא הרוממה וכו'. עכ"ל הטמא, ושם שמים לא ישמע על פיהם שתקותינו להשי"ת שיגאלינו ושייבינו לארצינו ע"י ביאת משיח ב"ד כשנשוב ונטיב דרכינו בחשובה שלימה כמ"ש הרמב"ם בסוף ה' מלכים ע"ה ביאת בן דוד מלכינו, ורק תקותם להעמים אשר באמת זה לא יועיל לנו כלל רק יזיק עוד כנודע מזה מס' אהבת יונתן מהנה"ק ר"ר יונתן זצ"ל שכונן בזה ברה"ק מה שיהי בסוף יומיא אילין בעייה.

ובן מה שנמצא במכ"ע שלהם הדרך הנ"ל שעשו קאמיסאן להשתוות עם המזרחיים וסדרי ההשתוות יגמרו במשך ימי הקיץ האלה וכיון שהמזרחיים כבר נאסרו מרבתינו הקדמונים ז"ע ולהכחיליח הגאונים אשר חיים עדנו. יען שהמה כציאניסמען גמורים, ואלו רוצים להסתפח עמהם בע"כ הרי איגלי בהיתיות כי הכל חד ורק יתלבשו באדרת שער למען כחש שרוצים ללחום עם הציאניסמען, ובאמת הם כמו שופכים נאפט (פעטראליום) על מדורת האש באמרם שיכבו ע"ז האש, ככה המה דרכי האגודיסמען כאשר הציע

בפרטות כי זהו ממש מעשי בעיד ר"ל אשר הולך שולל כמה מנדולי ישראל למען תפוש את בני בלבם בכל המדינות. ולא אזלינן בחר שמא (אנודיסטען או מיוזראחיסטען) רק בחר מעמא לפנם בעיקרם הרע ושרשם הציאניסטען ורק מחלוקת פאליטיק ביניהם בכדי לדמות לעין כל שמריבים וע"ז ועי"ז יוכלו לצודד נפשות ירא מקודם בחרמת האגודה, ואח"כ יתחברו יחדיו הציונים עם האנטיים ויהיו אחים שלובי זרוע, וכאשר הראה מביע השבועי (קול ישראל) של האגודה בירושלים שכי על הציונים כי רוצים לשלום עמהם (*) לעבוד בישוב הארץ וכן הציע מביע הקודמים מהעתון החרדי (הצבועי) של האגודה הירל בירושלים שכתב מהמדובר עם הרב האראוויץ בירושלים כי האנודיסטען עיקר מנחתם להשתתף עם הציאניסטען בדבר ישוב הארץ בקאלאניען וכיוצא - ומה נראה כי רק מסחר נקלה וטובת נגיעת ממון בדרך מרצבב הוא, והעמיד זה הבעיד להחשיא ח"ו את יתר הפליטה משרידי אמוני בני ובפרט את בני הנעורים הקוראים את הצייטונג של האגודה בלשונו ומהותו בדרך"ט טמא רה"ל - עינינו רואות כי גם בקהלות קדושות ח"ו תפוג תורה עי"ז כי יצאו מהאמונה לדיעות כוזבות ר"ל.

גם הציע כ"ק מרן הגאון ממונקאטש שליט"א איך שהודה לו הרב הגאון מ"ה מנחם זעמבא נ"י אחד מראשי האגודה והמתכתא בווארשא כי אע"פ שאחכזיל ופסקין בשיע דהמחלל ש"ק בפרהסיא דינו כנכרי, עכ"ז אין בידם היכולת לחזק את המחללי שבת בפרהסיא, כי יהיו עי"ז לשמצה וקלון בווארשא ועוד מעט ויסקלום וגם אז יתמעטו חברי האגודה.....

כמ.

עוד מבקש הגה"ק המדבר להעיר נא אוזן קשבת גם לדבריו אלו אשר פן ואולי יחשבו כי במקומות הנכרים עכ"פ תצמיח איזה טובה לדתה"ק ע"י האגודה (הגם כי אף אם יתאמת זאת. עכ"פ לנו אסור לחבר עמם) ובכדי לברר כי אך טעות הוא, יבקש נא לקרוא את דבר המכתב של א' האנודים בעיר גדולה הנכתב בלח"ק להנאכד"ק קאשוו נ"י אשר בו מתורף ומנהף על ה' ועל משיחו וכתב במכתבו בזה"ל: - על מי לנו להשען על אבינו שבשמים? (באות השאלה והתמיה) גם אומר פשטים מהו תחיית המתים בדרך חקירת אנוש ר"ל, אוי לאונים שכך שומעות ועינים שכך ראות. . . . (שם הכותב הלז דלגנו עתה מכאן יען כי חזר בו אח"כ הודה ולא בוש על חסאתו והתנצל שלא כיון לשום שמץ דופי ח"ו).

עוד מברר הגאון המדבר, ע"י מכתבים ארגינאלים מרבני גלילי גאליציען (שנמצא שםם חתום ב"הדרק" - בקול קורא" להאגודה) אשר מתנצלים בעצם כתב ידם שמעולם לא חתמו שםם ורק איזה בליעל ציאניסט בעירם חתם

(*) ידובר איזה להלן בפרטות קטעים מעתון הנ"ל ושאר עתוני האנטיים אל סדר דבריהם.

בעדם והמה יראים לנפשותם ללחום עם גבר אלם כזה לענות כחשם בפניהם זהו לדוגמא - והחלק יעיד על הכלל, בשקרוחם, ומה נראה ג"כ אשר באמת בפנימיותם הציאניסמען והאנודיסמען לקנה א' עולם.

ועד כהנה מציע הגאון הנ"ל מעמים אשר עפ"י תהיק אסור להתחבר עם האגודה אשר כל מעם בפ"ע כדאי לאסור ועינינו הרואות בעריה חורפן הדת מיתר שרדי היראים אשר התחברו להאגודה כג"ל, ואשר התפאר א' מגדולי רבני דייטשלאנד בחיותו בווארשא, כי מול אשר שפכו אז בוז וקלון גדולי וצדיקי אונגארן על הרב ד"ר עזריאל הילדעסהיימער בהיותו באייזענשטאדט (אונגארן) יען שרצה לייסד אז סעמינאר - עתה הנה נבנה מוסד כזה סעמינאר של היראים (חזיר שנעשה על טהרת הקודש) בווארשא בירת החסידים ע"י האגודה ומנהיגו.

גם הציע הגאון הנ"ל מכתב באחרונה שהשיג טרם נסיעתו הנה מאדמו"ר מגור ומהר"ג מ' מנחם זעמבא מנהל האגודה (ארגינאל כת"י) מ"ש שמשישים זמן האספה אשר הבטיחו על חודש תמוז (להתוועד אתו וחבריו הג' נ"י בווארשא) ויתרעמו עליו מדוע גילה ענות המתיבתא וגם מהמרוכר לשנות לסובה שנאמר לו בסוד ה' ליראיו וכו', ומציע הפשוט דלק"מ דהא ה"י מחויב לגלות זה לחבריו הרבנים הגאונים כדי לאפרושי מאיסורא ולהסיר המכשלה. ואחרי הדברים והאמת האלה מבקש נא פתרון שאלה זאת מהרבנים הגאונים היו.

ל

הגאון האבד"ק ברעזנא נ"י היושב ראש מבקש נא מאת הגאונים הנאספים היו' שהדברים הללו ששמענו נקבל ברב תודה וכל הירא וחדד לדבר ה' יקח נא ללבו את המעמד הנורא העומד נגדינו, ומבקש מאת כא"י א שאל נא ימנע מלחוות דעו בענק נשגב הלזה, ובפרט שעינינו רואות שעי' חבורות ואגודות כאלו מתמוטטים הכוללים וקופות הרמבעה"ג אשר כל אשיות דת תהיק באהיק, על ידי קופות הרמבעה"ג עמדה בחיזוק רב ועצום מהרבה מאות שנה ע"י עמודי התוך רבותינו שבגולה ובארץ, ת"ח וצדיקים בלו שארית ימיהם בקדושה וטהרה בארצנו הקדושה ועתה פתאום נפלו שדד באין מבין כי מפני רעות ציוניסמען מיואחיסמען אנודיסמען נאספו כל אלה וע"כ בודאי צריכין לחזק מוסדות האמונה האמיתית ודת תהיק.

ומבקש מאת הרב הגאון האבד"ק קעזמארק נ"י אחרי שגם הוא לקח חבל עם הנהיק ממונקאטש שליט"א בווארשא ובגור, לכן אולי יש אתו מהחתום כמסו במעבי עשתנותיו ואשר עיניו ראו ולא זר, יעיד נא אוזן הנאספים שליט"א למען נוכח לדעת את אשר לפנינו ועפ"י שנים עדים יקום דבר. הנאספים כולם הביעו תודתם להנהיק ממונקאטש שליט"א על מדברותיו הקדושים ויקרים ומבקשים ג"כ מאת הגאון מקעזמארק נ"י שגם הוא ישים נא הערותיו להגשמע.

כאשר הבריק עמוד האש הלוה לנגד האגודה דעת לנבון נקל כי המה כים נגרש השקט לא יוכלו מלורוק חצים ואבני בליסטרות מול מעשה תקפו ופרשת האיסור הנ"ל, ניסו להכחיש מפיהם ומפי כתבם את תורת העדות האמיתי "בכמה דברים", וכן להתנפל ולדרוך איזה רבנים מהחזותיים בסתר וכגלוי וכי"ב ערכו מלחמה לעומתם, ולהציע כל פרטי הענינים בפרט הלז בלבד קצור המצע מהשתרע וגם אינו משרת החיבור על ככה בפרט כי ישנו (ממדינתנו) מראשי הלוחמים אז לנגד האיסור אשר בעריה עודנו באבם פתאום נקטפו למנוחתם, וכבר ארץ כסתה אותם, וכפר אדמתם, ואין ראוי לספר אחר מטתם, ינחוו על משכבותם, אך בעז"י גדול אדוננו ורב כח (לאויש"ט) וכל כלי יוצר עליו לא יצלח זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם כולם לא יגור מפני איש וממילא העמוד האש נשאר חזק על מעמדו קושטא קאי כחומה בצורה אשר כל הרוחות שבעולם לא יזיו אותה ממקומה.

ומאז ועד עתה נחתך הדין ונשאר בתוקף האיסור נגד האגודה מפי מרגן ורבנן הנ"ל שבתוכם הרבה אדמור"ם וצדיקים יסו"ע וגאונים אדירי התורה אשר כל יחיד לעצמו כדאי להכריע בכחא ראיסורא וכ"ש כי רבים הם גדולי הדור ומנהיגי בזה בודאי כח בית דין יפה למיגדר מילתא ולאפרושי מאיסורא כבית דין הגדול שב ישראל שהלכה כמותם בכל מקום, וזאת התורה לא תהא מחלפת ולא תשתנה לעולם.

ובכן צריכין תשומת לב למען ידעו דור אחרון דכל איש אשר לבבו פונה היום אל האגודה וחברותי' יהי' איך שיהי' עכ"פ במצעדו הראשון מיד הוא רובץ תחת האיסור ועובר מעיקרא על דעת חכמי' וגאונים ועל דעת קדושי' ואדמור"ם מכמה מדינות כג"ל ולהלאה בזה, ואין לדחות ולסמך על יש מתירין גם אם כגובה ארזים גבהם כי הלא חמירא סכנתא (בנתע לאמונת אומן) ואיסורא לחשוש אפי' מספק כל דהו ומכשי"ב כי ודאי ברור הוא שאיתחזיק איסורא כנזכר כבר וכשנבאר עוד הלאה בפרשות בעז"י.

ודנה לא אלמן ישראל! ולא רק הרבנים הגאונים הנ"ל שהם ממדינות סלאוואקיי, אוונגארין, רומעניען, ומנאליציען, הן הם שחתמו את האגודה לחירות ולדראן, כי אם גם מארץ רוסיא וליטא קם הארי החי והכה על קדקדן ותבר גזיו דברדא היה האדמור"ר הגדול אשר רבבות אלפי ישראל חסירי חב"ד מסתופפים בצלו הגה"ק מליבאוויטש שליט"א (מזרע קדו"ק הרב בעל התניא ז"ע) כאשר כבר נדפס בגאליציען (פולין) בקונטרס מיוחד את פתשנן כתב הדת שכתב בנעימת לשון חכם בשוב מעם ודעת למנהיגי האגודה תוכחת מוסר למו וכל דבריו כנחלי אש דברי אמת וצדק.

תיקון עולם

לה

מוכיח במישור שהאגודה נמתה מני דרד
אבות, עזבה מקור מים חיים של נחלי
אמונה נהר רחובות, ובמשעול צר בארות
נשברות לה חצובות, את להם החרב
המתהפכת דקרה בחדרי ישראל והלכבות.

חדד לשון המכתב גלוי !

מכתב גלוי.

אל כבוד -מועצי-התורה אשר במדינת פולין יציו וביחד
אל כבוד הנשיא האדמו"ר שליט"א מגור, ואל כבוד הסגן, האדמו"ר
שליט"א מראדזין ד' עליהם יחי'.
אחד"ש כבוד התורה .

מרבית דברי, יסלח כתי"ר שליט"א יאזן נא ויקשיב, כי נשמת אב
קדוש - אשר מסר נותן נפשו המהורה ' בעד אחינו בית ישראל, תורתנו,
והדרתנו, בנאון יעקב - זכותו יגן עלינו, שפתי יניע, פקודתו החזקה ,
עמוד כצור, באיתן האוזר, תלכבנו, ולזאת בהגיגי תבער אש,
חיי הלאום, עם אלקי אברהם, תורתו, יהדותו, וגורל הדור הבא, אצלני הוא
בכתובים, לכתוב את אשר כתבתי, במכתבי הקודמים, לכת"ר שליט"א ,
לכבוד אחיו הרה"ח הרמ"ב שי"ג, ולדאבק לכבי במכתבי המענה, לא מצאתי
מענה אף על אפס קצה שאלותי ,

תם אני ולא אדע, האם לצון חמדו להם, שרי פקודי החיל במערכת החרדים
לצדוק בדבר, אשר תוצאותיו בלתי מובטחים, ואדרבא מרעישים ומפחידים
את עזי היראים והחרדים לדבר ד'

אנחנו יושבי ארץ מדינתנו, נשינו טובה, בכי מסיטרא דא, וחדוה מסיטרא
דא, לראות נער בני ישראל, מתאבקים בגבורה עצומה, ומפרישים בכח
עלומים, - יברכם השם - למסור נפש, על לימוד התורה באהבה חזיבת
הקדש כמסורת אבות, לשם השם הנכבד והנורא.

ישראל עם לביא - ירום ד' קרנו - את נאונו לא יתן למרמס ,

בכל זה הנה כל אחד נותן נפשו להחזיק את התורה ולומדי ידי
העומדים במשמרת הקדוש יחי, וידינו מלאות עבודה, לחזק את ידי החרדים
העוסקים בשארית כחם, יחזקם האלקים בהחזקת מוסדי התורה כשהרתה
וכנתניתה, לנחם את קהל התלמידים יחי, ולהרים רוחם ושאיתם, לבבנו
מלאות תקוה, במחזה נעימה, אשר בארצות המערב, פולין, ליטא, לאמורע,
שכינה שרדי, איש ת"ל לא יפריעם מעבודתם בקדוש, ומיחלים אנחנו למעוד

המאוס שנתאחדה, ויסעד לבבינו, בעזרת גבורי התורה והיראה, ואז קנאת סופרים תרבה חכמה.

עדנו מתמוגגים בצערינו וחולמים חלום עתיד המקווה, הנה בכתע פתאום חזות קשות הוגד לנו, החובבים, הציונים, והמזרחים, הוריעו בקול תרועה.

במחנה העברים, לאמור, רבני ישראל, אדמורי פולין שלישיא, בונים את ארץ

הקדושה, ילדי ישראל שמעו, עת לעשות בשביל עמינו, בעד ארצינו, ארץ

אבותינו, הפרו תורתכם, קימו עמדו ושמשו בקול מורים נאורים, היודעים לנהל את העם כפי דרישת החיים, כחות צעירים, עלו אל הארץ, וכבשונה, התבצרו בה, הנה היא רחבת ידיים מלאה מקום עבודה לפני כל, מהור אחינו באו אל ארץ אבותיכם, הבטוחה מפרעות ומשטמת היהודים, מחוקקי עם פתחו שער ארצנו לפנינו אל תחוסו על כל, טוב הארץ תאכלו.

ואשתומם על השמע האם כה יסור יסרנו ה' לא יחוס ולא ירחם, האם גם האור נהפך לחשך, חרדת אלקים תלבישנו, ומנוח לא ידעתי, ואערכה שאלתי ובקשתי לכת'ר שלישיא, להגיד לי, האמת השמע כאשר דברו (וביותר מדויק התהללו) הציונים כי כת'ר שלישיא נסע לאהיק ת"ו, ויקנה נהלת שדה וכרם, ליסד בתי חרשת עבודה? ואבינם באגרותי, כי בזה נותנים יד לחובבים וציונים, ואשלחה צירים נאמנים, לידע פשר דבר, להרגיע רוח היראים יחי, ירחי אני, ואדרשה, כי יודיעו בעתוני העברים כי שקר בדאו, מטיפי הציונים, לאמור אשר כת'ר אדמורי פולין והרכבים שלישיא, אחוזו בארץ ישראל, להרחיב ישיבה החומרי, בחרשת ובמעשה.

כהיום מונחים לפני שלשה מכתבים, והרצאה כללית מענה על מכתבי המכתבים, מכת'ר שלישיא, מכבוד אחיו הרה"ח הרמ"ב שי"נ, ומאת הצירים החסידים וכו' אשר בקרו עפ"י בקשתי את כת'ר שלישיא, את האדמור מראדזין שלישיא, את האדמור מראדזין שלישיא, ועוד, והרצאה כללית מאת אחד המיוחד באנ"ש שי', אשר הואיל לבאר מהלכי הענינים התרדושים שכלולם, והתפתחותם מזמן לזמן, והאת אשר הרימותי, מכל האמור בארבעת המכתבים הנזכרים,

בפרוץ המלחמה, גדלה יראתם, שלא יגעו ח"ו בשמירת הדת יסדו אגודת ארתודוכסים, בשם "שלומי אמוני ישראל" אשר בה גם מחלוקה לחזק ישוב א"י עפ"י מהרת תורה, שלא לנגוע בקוצי שי" - לוקח מאת מכתב כת'ר שלישיא,

כאשר יצא א"י לרשות אחר, שרוצה ליתן חרות וממשלה להבאים שם נשאר אצל הרבנים שלנו, כדי שלא יקדמנו החפשים, נכון שהיראים יקדימו ויסיעו שיתרבה הישוב מהחרדים, אבל ח"ו לנו להתחבר עם הציונים, ולהשמיע זאת על העתק אין מהצורך, "מכתב כבוד אחיו שי"ג - אחרי הדעקלעראציע של בלפור, שתנתן א"י לישראל, עשה אדמור מגור שלישיא אסיפת "מועצי התורה" ויעשו קרן ארץ ישראל וקרן הישוב עפ"י התורה

המסורה ואחריו נמשכו הרבנים מחסידיו יחי', ויבוא בברית עם אנדת ישראל" וביחד, עושים תעמולה, לבנות את הארץ, מענה האדמיר שלשי"א מגור כי אינו מוצא שום איסור בישוב הארץ, ויש לו ראי' מהגמ' (דכ"ב יד"א) ר' ינאי נטע ארבע מאה כרמי ולומד שם הפי' בגמ' שהוא בשביל ישוב הארץ עוד זאת כאשר באים אנשים בשאלת עצה, איך שצריכים לטודד ממקומם ומדינתם, כאשר שערי א"י פתוחים האם יאמר להם ליסע לאמערקא, הלא טוב טוב לו להורות להם הדרך לא"י, בהיותו בא"י באו אליו, היראים יחי' בבקשה כי יחייב את הישוב, בעיניו ראה אשר בשם יכולים היהודים לילך במלבושי יהודים, אפי' בבגדי לבן, ופאות הראש, הערכים והישמעאלים אינם מוחים בזה כלל.

מענה האדמיר שלשי"א מראדזין, מה שהנני אומר, קרן בנן הארץ הוא שעות כ"א קרן ארץ ישראל, והכוונה לקיים מצו' ישוב ארץ ישראל, ובוזה הי' מעל שהי' צריכים לחזק את הישוב שהי' מקודם ולא לבקש חדשות, הוא נכנס בזה מפחד אונס-הלימודים (צוואנג שולע) וישוב א"י נעשה בבדי שלא יפלו הבאים שם בידי הציונים אשר דרכם לגלח ולחלף כו', ולא יוצרכו לפנות אל הציונים עוד - ממכתב הצירים יחי' - בתחילת ביאת האשכנזים בתחומי פולין, נתעורר הרעיון אצל חסידי גור, ליסד אנודת ארתהדוכסים אשר על זה עוררו אותם, עסקני הכלל באשכנז, והמעימו זאת ביראת רשת אונס הלימודים (צוואנג-שולע) וע"כ יסדו אנודה יסודי התורה" ללמוד את ילדי ישראל תורה על טהרת הקדש, שפת המדינה, ולימודי חול, ורבים

מהאדמורים שלשי"א, לא הסכימו ע"ז, ובאסיפת האדמורים שלשי"א כסיו

איש יחי', החלט שלא לעשות דבר בזה, ודי לצרה בשעתה חיו הילית.

וגזירא עבידא דבטלי, אמנם דעת חסידי גור יחי', התגברה, ליסד מוסדי יסדי התורה הנ"ל ועסקני אשכנזי בעזרם הוציאו עתן ארתדוכסי והאדמורים שלשי"א עומדים מרחוק, אמנם כאשר גם ממשלת פולין גזרה חוק אונס - הלימודים (צוואנג-שולע) אף שת"ל עדיין לא יצא לפעולות (והתקנה לר' אשר לא יצא, וישאר על הנייד) מצאו לנכון גם שאר האדמורים שלשי"א להתקשר בהאגודה, לחזק מוסדות התורה והיראה, בדבר א"י מבאר בהרצאתו כאמור ואשר אדמיר שלשי"א מגור משתתף ונותן כח לחזק דרכי החינוך לבנים וגם לבנות, אשר על זה יסדו בית ספר "חבצלת" - תוכן ההרצאה כללית - "די הוותר החומר, במכתבים והרצאה זו, להבין ולידע את המצב כאשר הוא יסודו התפתחותו, ושכלילו.

עניי חשכו ר"ל מראות אי שמים על השנגה הנוראה, התמימות האיומה אי שימת לב מרה קור וקפאון, וכמעט שהנני נאנק דום, ואין מלה בלשוני לאמרה, אחת התברר, אשר כת"ר שלשי"א פרץ גרין של ראשונים וסר באשכולת מדרת השביעני. עד כמה שלא יכבד עלי הדעה והדיבור, התערב בדבר אשר יכאב לב, כל ירא חרד לדבר ד', הנהגה אשר ישראל ועשרה תורתו נאונה, והדרתו, ינבז על כל, ושמירתם בטוהרתם, הן הנהגה תעודתית, על

אדמות, את האלקים אני ירא בחיי, חיל ורעדה יאחזני בזכר פקדת כל, והלא אחריה דבר בראשיתה קשורה, עת עמוד האדם, ומה גם שר ופקיד, לפני כסא שופט, הוי צבאות אלקי ישראל, נותן התורה יושב על כסא קדשו, משרתי עליון נאספו לפלס כל מעגל ופועל בהדרכת עם אלקי אברהם שמירת תורתו תומך וישר, בעת ההוא מענות של תבל לא יקבל.

עלינו לזכור תמיד, כי האלקים בשמים, ואסחנו בארץ גבורי כח ורק עושי דברו ית' ובכל אשר לנו עלינו לעשות את אשר ציונו ה' אלקינו מבלי התחשב עם תבונות בני אדם מדינים וידיעתם ארחות הממלכות והשקפתם מחוקקי העמים ושאיפתם, התורה והמסורה והנהגה אור לפנינו ומצות ה' נר לרגלנו, בהם חיי אבותינו, בהם נחיי אנתנו ודעתם המדע והעה, נחיל לבנינו ודורותינו בהגיע עת פקודתינו השתות ירסוך שמים וארץ חדשים יבראין והאלקים את תורתו מאת עם קדשו לא יסור לעד. המתחשב

לו.

יסודי שיטת מועצי התורה.

פחד אננם - הלימודים הכללים, שמירת הדת, כיבוש אי בידו היראים, מצות ישוב הארץ, המענה לנודד לאן ישום פניו, מנהגי היראים יחי באי טובים, הישמעאלים אינם מפרעים בער היהדות, דרישת יראי ד' כי ירחיבו את הישוב, מוסדי החינוך לבנים גם לבנות.

הפתולים האלו השתרנו יחדיו ותהי לרקמת מסדה על פני האנוחות יסודי התורה יקח ארץ ישראל, שלומי אמוני ישראל אשר כתיר שלישיא ירה אבן הראשה לבנות תל תלפיות, אשר בה הנה לדעת מועצי התורה יוציע האלקים, להושיע את ישראל מכל צר, והוא הוא המקדש מעט אשר בו יחזה כתיר שלישיא שמירת היהדות עפי מדרת תודיק, מבלי לתו לאיש לנגוע בה אפילו כקוצי ש"י.

אנכי טרם אנישה לברר, יסודי השיטה לסעיפי חפצי לדעת חומר היסוד, ומקור מקומו הנאמן אשר עליו יתלה כתיר שלישיא כל כבוד בית ישראל, תורתו והדרת קדש יראתו, והאם - מועצי התורה חשבו מחשבות, עפי התורה והמסורה, באחרית הדבר, אשר לא תמוש היתד התקיעה במקום נאמן, ונגדעה, ונפלה, ונכרת, חזי וחזי היו לא תהי, משאת מנחת אלקים בקרב ישראל, המסורה והנהגה לנו כדמי אבותינו, אחינו ואחיותינו, בכל דור, זה אלפי שנים, והכנולה בדמינו גם אנתנו, ובכן אשובה לראשונה, לדרוש פתרונם פדויקים ואחראים על כל שאלותי אחת לאחת אספרם.

היודע "מועצי התורה" דבר ימי ישראל, תורתו ונאנו באשכנו, המהפכה רל בתורה ויראה באשכנו, מעינים וסיבתן, גבורי המלחמה בהמהפכה שריהם ופקודיהם משני המערכות, תוצאותם ואחריתם !

היודע "מועצי התורה" הנעשה במחנה ישראל ברום ופולין. כתקופת תקיפת תירסיו. מהפכת מלחמות קרים. תרשידתליב. ארנת משממת היהודים בקרב שרי הממלכה. במדינתנו. תסיסתה ים הצרות ברוח הפרעות וההנדדת מחני העברים משנת תרל"ט.

היודע מועצי התורה. התחלות התרומות החובבים, סיבתן. משפט גאוני הארץ דבר מצות ישוב הארץ מהלך רוחם, ונביאתם התרונותם ואזהרתם לכל עם ישראל להבדל מאת העדה הלזו להיות כי אחריתם לנמש ולגתוין כל הדרת קודש ואשר מעפילים לעלות אל הארץ, הוא נגד משפט התורה ונגד ציווי ואזהרת ה' ית' עד כי יקבץ נדחיו ע"י גאי' בביא.

המכיר כתי' שלישיא, תכן לבות האשכנזים, הרבנים ועסקי הכלל. רוחם שיטתם ומהלך נפשם בסובבת של ישראל שאיפתן. וחריצות פעולתם בעסקנות הכלל ותוצאתם?

החשתתף כתי' שלישיא ברוח ועידת הרבנים בוילנא. ווארשא. פטרבורג. ומאסקווא. אסיפת עסקי הכלל. וגם אחדים מהרבנים. וביותר רבני אשכנז בקאסאוויץ. האמבורג. מראנקפורט. ואחדים כהעסקנים בפאריז?

האם ערך בקרת במהלכי רוחם של הגאונים. מחזיקי הדגל. בהדרת קדוש הדת. (אשר כמדומה כי גם כתי' שלישיא ה' מחבריהם. אז לעמוד חזק נגד כל מונע ומעכב.) ומהלך רוח. העסקנים המדיניים. והזוכר כתי' שלישיא דעת מי גברה. האם ראה אחרית דברי האורים נבואות בני האלקים אורח התורה. להזהיר את בני ישראל. מבלי הלך אחרי מחוללי חדשות בכח ההתם. והדומה, אשר רק בשם תורה מסודרה. וחכמה מנוהגה. יניעו את לב ישראל. יגנבו ויכחשו את דעה העליונה.

הזוכר כתי' שלישיא. אבירת דעת מחזיקי הדגל. לעצור בעד החפצים להגיע. עגלת היהודים בגלגלי חיים חומריים לבד הזוכר כתי' שלישיא גבורתם עמד על משמרתם משמרת הקדש הם ידעו תעודתם אשר הם נשיא אלקים בקרב ישראל ובאי כח העם לעמוד לפני ד' ובכן עמדו ראשונה בכל עת מצוא ודגלם מתנוסס ביד קדשים. האלקים תורתו ועמו אחד' הם לא פחדו ולא חתו. מכל אשר על פני האדמה בשחו באלקי ישראל ויסוכו על עדתם מכל רע ויתאמצו בכל כחם את עם אלקי אברהם בקין אורה תורה ותחי' א'. המתחשב כתי' שלישיא. עם שרביט האמת. ודגל חתום אשר הנחילונו אבירי הרעים העומדים לפני השם בארצות החיים ז"ע. היהודי אן בעלמא אלא. אחת. אם כי רצוין הנהו כל הימים. פה ושם עוברים עליו גלי הים מאין הפוגות. מתגלגל הנהו מקצה הארץ ועד קצהו. בנפשו יביא לחם. ואין קץ לעמלו כעף יעוף אחר לחם חוקו. מן הרוח יקבצנו. ומאמץ יקבצנו. אמנם אחרית תקותו בכל יגיעו כי תומו וישרו חוס ישראל עתו עמו בן ואח. הוא להעם הא'. התורה בלולה בדמו. חדרת הקדש בעודקו זיל. בכחו ביה

הכנסת יבנה. ובאונו בית הכדרש יחזק. לשם יתן אגורת זיעו. מלחנו לכן תורה יפחם. ממנו יקו ניהומו. בתורתו תורת הא' יתגאה. ובמחצבת צור מחצבתו יתחדר.

את אדרת עז האמונה המהורה הלזו חום הא'. הכקפת את כל בית ישראל ככהן כעם הארץ שמדו נשיאי ישראל כבבת עין כה ראו חלק א' ממעל אשר בלב איש היהודי אושר ישראל תחית העם. כה התנחמו. בכל עת צר כצוק כה התבצרו יעשו להם בתים. בתי תורה. בתי חסד. ובתי רינה ותפלה כה התחזקו עמך נגד כל מפרע פרעות כא' יעקב. ומרים יד בהדרת ישראל עם קודש. היוכל כתר שלישיא ליקח על עצמו אחרית דבר ותוצאות מפעליו וכה הערובה אשר יתן להא' ולעם הקדש יתי החודים על דבר ד' כי ישר

אורו ובטח אשר רק אל הר הא' יוליכנו ואין בדרכיו כושל. לנו ונלכה באור העבר אשר הוא בסים נאמן לכל מנביא מחולל דואג ומדרך ונמצאה כי בכל עת נשיאי ישראל אחזו בדגלם. מבלי חת הרחיקו כל מורך ומוג לב. אשכנו ירוממה ד' הושברה. ליע - באשבת התגברות חכמתם המדינות על תורתם. ומדינותינו האדירה - יכוננה עליהן כלומר חסי ופולין. ליסא. לאסורא. ואוקרינא. נתנה יכולה בהרבעת תורה וגן היראה, תורה לתעמיות כחני אל אשר שכו פניהם כצור. סבלי נתן רמוס הדרת ישראל לכפוף ראשם ולחלק בעקבי העסקנים המדיניים. הם נשיאנו ידעו נצור עין החיים והדעת להגביר צורת ישראל על החומר להשתמש כעסקנות המדיניות כפי הצורך שמור צור מעמדם, לא צעדו בנבול אחרים אבל בכל אדיר כחם, לא נתנו לאי בטוח מדרך בחצרות דגלם.

לז.

פחד אונס לימודי חול

א' הייתם. במשך העשרים שנה אשר עסקני אשכנז, פסומי חכמה -- בלא תורה -- משוכצה בהסתדרות יבשה, ומספרים צנומים, חרדו עלינו החרדה הזאת לאמור, הזהרו מפני אונס הלימודים איש האלקים נשיא הנשיאים והישרים זי"ע, שחק עליהם ועל הפחדתם וידבר אליהם לאמור אם כה תאמרו, אשר עלינו לפחד מאונס הלימודים בלימודי חול, האם זאת העצה היעצה כאשר תיעצו כי אהנו בעצמינו נעשה חרדי לימוד בהתבוללות לימודי חול, איך תייעצונו הבל אשר בידנו נמות חיו את ילדי ישראל מפחד ומורך לב את הברוד בהאולי ופן לא נחלף בחד הדבר במופתי יום יום כי חכמת החיצוניות תגדע חיו כל בן תורה ותפארת הדרת קודש ממנו תכרית והאם כל אלה נעשה אולי יכריחו ויאנסו בלימודי חול, עלינו לרעות את ילדינו, באהלה של תורה לפרנסם ולזונם בבשר ולחם אלקי, ואם חיו יבוא יום - הלית - ומחוקקי עם יעלו שאלת

אתם הלימודים . בבית המועצות . ושר ההשכלה . תקונו חוקה כי יבא אלקים את רפואתו ואנחנו לא נדע . ולא נוכל לעבוד את ד' . בדבר . אשר תעב הוא לד' . והיתכן כי זאת האלקים דורש מאתנו . דברים כמו אלה הנני קורא בכתבים אגרות . ושיחות מענה . לעסקני אשכנז וצרפת . המראים על סתירות . חזק ותום .

עתה אשר לא עלינו . חוק אונס הלימודים (צוואנס-שולע) ערך בבית המחקקים במדינתכם . מה עשיתם בזה . האם שמתם דעתכם ולבכם לחפשי . להראות אי נחיצותו . בהדרכים מדינים להגיד להממשלה . משפט דבר אונס הלימודים . בהנוגע לעם ישראל עפי' התורה . תורתנו חפשיה הוא מכל חוק וממשלה . תהי' איזה שתהי' . אין בכח שר ומלך . לחוקק לנו חוקים אחרים מאשר נתן לנו האלקים . ואשר עם ישראל את תורתו לא יושש מצותיו והדרתו לא יחלל . ברתו את האלקים לא יפר . ואתם במחילת כבודכם חורדתם כבוד - התורה והיראה חיללתם אותה . בזותם את דבר ד' מלאותם עפר בעיני כל היראים והחרדים לדבר ד' . אשר בכל מרחבי המדינות ותחללו את הדגל . בתותם ידכם על אגודה מסודרה . באיחוד התורה והחכמה לימודי התורה . שפת המדינה . ולימודי חול . עוד בשרם באה עדיכם . גם כל חוק אונס לימודי הנכם מתבצרים ומתביססים לבנות בתי קבר ריל . להיהדות וגאון ישראל . ובחרדת תם . על כתפכם תשא . מגדלים בנוים לתלפיות בשם נערץ יסודי התורה . אשר כותליו משוחים בשמן המר דורר לכל הארץ . למדי חול שפת המדינה בחדר בני ישראל על רצפת שמירת תהיך והדת בקצו שי' .

אמת הדבר כי איש אין בארץ אשר יוכל לדורש מידכם בדברים ברורים וחיתוכים וסגנון נמרץ . אכל נשמת נשיאי ישראל זכותם יגן עלינו המה יוכלו לשאול וגם לדורש : מאן קחתם לכם הכח והיכולת הלזו . להעמיד גורל דור ישראל . תורתו הדרתו . תום וישר . בדעת עצמיכם על פרשת דרכים חדשים אשר לא שערום אבותינו . ואשר אחרים נורא ומבהיל . זכור הראשונות . והתבוננו באשר ידכם עשתה . לפני נצב כמו חי : אמת כתד שלישי . במועצות אסיפת הרבנים בוילנא . על גורל החולשה והתסיסה הכללית . השאיפה ללימודי חול . עד כי אחדים מהרבנים הצעירים הרחיבו להציע לעשות חוק אשר הרבנים יהיו יודעים גם שפת המדינה ואשר בחדר ישראל ילמדו גם כתוב עברית . דרישת אחד האדמו"רים שלישי (אשר עתה הוא מהעומדי ראשונה במועצי התורה יסוד התורה . שלומי אמוני ישראל וקץ ארץ ישראל) כי אסיפת הרבנים בוילנא תקרא חרם ריל ; על לימוד ספרי המעמאדעם העברית הדפסת וקריאת ספרי ענבים בשפת קדשינו . וגם בשפת המדוברת . זורנאן . דאגת כתד שלישי באסיפת ווארשא על אשר עמדו היראים נכנסים בעובי התקונים בענינים התומרים ואשר זה יביא חץ להסחף דעתם משמירתם התמידיות בעניני החזקת הדת . העמוסה על היראים יורר מכמו על שאר העסקנים ויהי . ואשר בשביל זה חפץ לעזוב אחד הועדות .

שיחת כת"ר שלישיא במארימבאד בהכרזת התאגדות ראשי אלפי ישראל הקיצונים לעמוד חזק בראש התנועה מבלי נתן לאיזה חת רעה חזי להבעית את באוני ישראל התמימים יחי ולחזק רוחם עמוד חזק בצור.
ומעתה מה: הראשונות נשכחו הדאגות הללו כת"ר שלישיא הראשון אשר הניף את החרב על צואר ילדי ישראל ליסד יסודי תורה משובצה במושצבות למדי חול ושפת המדינה.

וככה האירה נגד פני כת"ר שלישיא ברק האושר הצפן בה עד כי מצא די כח ואין. עמוד נגד אחיו כבוד האדמורים שלישיא מבלי התחשב גם עם החלטתם הנוכחית, שלא לעשות דבר ומעמם ההגיוני דגויה עבדא דבטלי וייסד יסודי התורה בדברים חסגדים על התורה. על יסודי פחד, מודק ומוגת לב.

לת.

האם אין די ומספיק בירור שאלה זו

שמירת הדת.

אמר נא במה אתם שומרים אותה, ובמה אתם מחזקים בדקי בית ישראל, השלחתם צירים בכל המדינה עיר ועיר, להקשיב ולשמע בהנעשה במתנה ישראל השומרים אחבי יחיו: שביתת השבת והמועד, הכנסת החדר, התלמוד תורה, והישיבה, הישנם אגודת, לומדי משניות, משכמי קום לומר מנעיסות זמירות מלך ישראל, מנידי שיעור, עין יעקב, גמרא וחזקיה וליסד אגודה כללית אשר מטרתה תהי לעזור לכל עיר ועיר אשר יחסר לה התוצאה הדרושה על זה, דבר אשר במדינתכם, בעזרתו ית' יכולים להביא לידי פטרות ותוצאות נכבדות, ומי כמו כת"ר שלישיא בכל מדינת פולין יצו, אשר מתנת אלקים - יברכחו ד' - אתו עמו לעשות ולפעיל לשובת ארצו.

את כל אלה עזבתם, ותבחרו להקים אגודת - שלומי אמוני ישראל לקרב בזרוע את המרחוק והמתועב בעיני החרדים, ותעשו מטעמים, מטעמי הזמן והזרם, ובוזה אתם חפצים לשמור את הדת בטהרתה, אף גם כקוצי שי.

ואשיבה לשאול, אחרי השתתפכם ברוח ובפעל, את כל מוסדי מנקרי עין ישראל, ודוקרי לב יעקב, במה אתם שומרים את הדת וממי אתם שומרים אותה

למ.

כבישת ארץ ישראל בידי היראים.

האם היום נולדה שאלת הכיבוש, זה קיובל שנים אשר החובבים

התחילו להתרשם בא"י ועוד מעט וחצי יוכל אשר הציונים התרכזו להאחז בא"י, מדוע אחר כתיב שלישי בפעמי רחל, ותכן לבבו לשוכתן של ישראל עד כה, ומדוע לא הרציא משאלותיו, בהיות גאון עזיז מלאכי אלקים ז' יגן עלינו חיים אתנו אשר עליהם בית ישראל נשען, מבלי הרדף אחריהם ועבודתם קדוש ובטוח, לכל עם החרדים יחי, אשר רק אל בית ה' בנועם יבטחו, גם כהיום הזה, האם רק בקביצת -מועצי התורה המקומות יכלו לפתור שאלה נכבדה בישראל כזה, ולקחת על שכמם הפתרון בשם התורה, -עפי' התורה והמסורה' ובשם החרדים יחי, ומה גם בדבר, אשר מושבעים ועומדים אנחנו, בבית הוי' צבאות, אשר לא בחיל, ולא בכח יגבר איש, כי אם השכל וידוע, דבר ד' ופקודתו, ותבואו לעקור את הקדוש לעם אלקי אברהם החרדים יחי, ותרהיבו עז מבלי שום לב לשאול גאוני ארץ עמודי התורה והיראה יחיו, ואשר עוד טרם נדע למי מגאונינו יאריך ד' ימיהם במוב ובנעימים, יהי כסא ראשונה בשלחן ה'.

ובכן בדרך מלולי, במה נשתנה הענינים מאשר היו מלפנים האם באשר מחוקקי עם יחלקו הארצות, ומהלכי הממלכות, פותחים שערי המדינות, האם בעד נזיד המדינות, תמכר נחלת אבות, רכוש עמינו כאלפי דורות, נחלי דם קדושים, ורבבות לבבות תמימות, כן ידנו, האם גם אתם -מועצי התורה עפי' התורה והמסורה' רואים בדרשת בלפר לתת הארץ לישראל, טובב יעקב עולה בארץ להאיר, ולעומתו (בבשתן אמר סיו) ברח אלקים תרעישו בקול מבשר ואומר, במחני היהודים כי היראים יכבשו את הארץ נגד ציוו, ה' ית' ונגד התורה.

הוי' רעי ישראל חיז וחיז אתם מאבדים ומרצצים תולגלל יעקב וחרו חיז תשימו למשחית, התבוננו ההיתה כזאת, ההמיד נשיא דגלו בפסל ומה משפמו, והתבוננו לאחרית הימים.

רחמו צאן מרעיתכם בעוד מועד.

אין זה רק תמימות, ואי שימת לב, אשר לא יהי כן, גם אז, הנה במכו זה כל שר ופקיד לא ינקה לפני שופט, ואת אחריה דבר מהם יודע.

מ.

ישוב הארץ.

החדשה הוא שאלת הישוב, מדוע מיאנו בכאלה, אדוני ישראל, בני האלקים, ויגורו אומר: כל אשר צל השם בלבבו יתלונן, ובסתן של ישראל שמו יכתב, יתן ידו להחזיק תורה ועבודה בארצנו הקדושה, כל איש יחם תרומה לד', מינענו ופרנסתו, בעבור החזקת אדוני ודיו, היושבים בקדש על התורה והעבודה.

בפיהם דברו בעריכת מכתבים, דברים חדים, בקשות, מקודות, ואגרות קודש, וכידם מלא, איש איש העריך וסידר כולל, לבני מפלגתו, ישיבות, והדומה, ויבואו בדברים בכל עת, את אנשי הגולה יחי דברו לחזק ירי היושבים בקדש, ואת היושבים בקדש חזקו וחתם, ללכת בדברי התורה והעבודה בשקידה, ובכל עת עיני קדשם צפיות, להטיב את המצב, באשר רק יכלו, ולא הי' דבר נשגב מהם לעשותו, לשונת אחינו שבקדש יחיו ורק במשכנות החזקות התורה וחיראה, המה זכותם יגן עלינו, הקדישו את הארץ, רק לך ולתורתך, ולא נתנו ממא את הארץ, בכל גשם וחומר, בתי מסחר, בת עבודה וחרשת, קדושה הארץ.... הוא לכל ישראל, עד בא עת דברו הטוב, אשר השביע את אבותינו, יתברך ויתעלה, וברוח פיו ע"י ג אל צדק, יקבץ נדחינו בביא.

ומה זה המריץ, את מקדי השמים במדינת פולין, ליסד אגודה לשוב הארץ, בבנין בתי מלאכה ועבודה, אם מפני זרם הנדידה, שהוגברה במדינתם האם התגברה תנועתה יתר על זרם הנדידה, ופחד הפרשות ר"ל בשנת תרל"ט מ"ב, תרס"ה - ? האם אהבתם לעמם גדולה מהאהבה אשר אהבו נשיאי ישראל, את עם קדשינו בימים ההם, או שבכינה יתירה, חינו מאת האלקים להבין כי בא מועד חיו מכר הצורה בעד החומר, הנידו נא, האפשר הדבר והראוי הוא אשר האדמורים שליט"א בפולין ועסקני אשכנז יחיו, סמל אחד יציבו להם, שלובי זרע ילכו, אל העגל אשר העמידו חיו וחיו להחשיא את ישראל, האם לא כן הוא, אלו בונים בתי חרושת בישראל, ונותנים דעתם על מיסדי חינוך לבני ובנות ישראל, במעם ערך ומסדר, ואלו קונים נחלאות בא"י ומשתתפים במיסדי חינוך לבנים ובנות תבצלת והדומה ושניהם כונתם רצוי להרחיב את הישוב, עפ"י מהרת תהליק.

הדוקטור הרב עהרמאן יחי נוסע מעיר לעיר, וממושבה למושבה, בארצנו הקדושה, בשם -אגודת ישראל- לתור את הארץ אי מקום המוכשר לבית חרשת ובית עבודה, עפ"י מהרת הקדש, וכבוד האדמורים שליט"א מפלג אס שאינם בקיאים בהסתדרות האשכנזית הנכונה, משתדלים בתרחבות הישוב בא"י, וכבשית הארץ, על ידי התיסדות בתי חרשת ובתי עבודה, קונים נחלאות, לשם שמים, לכונן את הישוב עפ"י מהרת תהליק.

מאיר דאברהם, אי מעין הנחל, אשר ממנו ישאבו -מוצאי התורה עפ"י התורה והמסורה- מהרה, ומים חיים למהר את הכל: שפת המדינה לימודי חול, כיבוש הארץ בכת עצמן, עפ"י ניב שפתי שר בית המחקקים כבריטאניא או באמערקא, ישוב הארץ על ידי אמצעת בנין בתי חרשת ובתי עבודה והכל רק בטהרה עפ"י תורתנו הקדושה.

הראי' מדגמי' במצות ישוב הארץ.

יסלח האדון, אשר לימודו בהא דר' ינאי נסע וכו', שהוא מטעם ישוב הארץ אינה אלא דברי נביאות, אשר זה מטעם דר' ינאי, ואין הברח בדבר כלל.

זאת לא זאת, אבל זאת הגידו נא מציאי התורה עפ"י התורה והמסורה
התורה חדשה מאת האלקים, באלו השנים ניתנה, אודה ולא אבוש אשר
כמוני כל עם ד' החרדים והקשורים בנאוני ארץ ז"ע, משלם לא דרשנו ולא
חקרנו אחרי המעיין אשר ממנו שאבו מדריכי ישראל הנאמנים דעתם ומהלך
נפשם, כל הגה דבריהם קדוש הוא לנו כבלי הבדל מאן יקחום, והאומרים
נגדם גם אם ארובות בשמים יפתחו (כסא' שכן מרום יראנו) ומופתים בארץ
יתנו, לא לנו לא לנו לשמוע עליהם, אין אנחנו חפצים, לחקור ולדרוש, האם
איננו הרוח אשר בפי נביאי אחאב.

עלינו לדעת רק האחת, אף כי לגודל עונינו, יסר יסרנו ח', בדור הולך
ז"ע, אבל רוחם נשמתם, ושאיפתם, חי חי היא אתנו, תקותינו אדיר, אשר
פני האלקים בעד תלמידיהם, ותלמידי תלמידיהם רנה נשאו, אשר לא
יתלכדו בפח תום, קפאון והיר שלג, של אוהבי עם קדשינו, ומסיביו ורשת
זדים הערוכה משונאי העם ועוכריו.

מא.

המענה לנודד אנא ישום פניו.

רוח האלקים הנסמך, על כתר שלישיא - יברכיהו ד' - אלצהו, לענות
להשואל, אנא ישום פעמיו, בנדרו ממולדתו וארץ מגורו, כי ישו לארץ
הקדושה, ושמה יבנה בית מסחר.

אנכי ידעתי אשר, אחר אשר גם עליו יסוכך האלקים, ועדה גרולה
בישראל - יברכם האלקים - עורכים אליו, שאלותיהם ומהם, אשר בלעדי
הורתו לא יעשו דבר, ענה על שאלה כזו, כי יסע הנודד לאמערקא
או ברישאניא, ואל ירחיב לשום פעמיו אל הקודש בתרמילו עסקיו ובאבקת
הרכל אשר לו.

מי הוא זה, אשר יכנים ראשו בק ההרים הגבוהים, ולהלך במשעול
צר כזה לבקר מענות אישים אלקים, מורים ומדריכים, אשר לא רק על בינות
בני אדם ודעתם הקצרה, מענתם יעמידו, ורק את אשר האלקים נותן בלבם
ופיהם, מבלי אשר יערבו שכלם ותבונתם האנושי, אותה ישמרו להשיב
לשואלם דבר.

כי האם בגלל החכמה והתבונה, הידיעה והבקיאות, בני ישראל
עורכים שאלתם להקדוש להם ואשר יבחר בו לשמוע על ידו עצת ד', בכל
דבר גדול וקטן, בעבודה האלקות, בבריאות גופם עריכת עסקיהם וכלכלת
מסחרם וקנינם, גידל בניהם ובנותיהם, ואורחות חייהם, בכל אשר להם
ישמרו פי מורם ומדריכם, וכאל מלקוש, להגה דבר עצה וברכה, מאתו יקוו,
בתקותם כי ה' מחסהו, וצחוק הוא לאיש, לבקר מענות האנשים הנערצים
האלו יחי ארתן ורבען, ועוד לבקר מענה האחת על השני.

אבל גם זה דעת לנבון נקל אשר לא בצדק יוקח מזה, פתרון אל השאלה

דבר ישוב הארץ, דבר המובן לכל, אשר נעימה הוא, לאיש היהודי, איהוה של ארץ ישראל בכלל, ובחברת היראים וקבוצת החרדים בפרט יותר מעשנה של ארובת בתי חרושת ברישאניא, וזרמת רדיפת הבצע של אילי ההון באמערקא.

אמנם כאשר כת"ר שלישי"א אמר טעם לשבח עפ"י שכל אנשי, לא רק הוראת רוח אלקי ממעל, כי אם מהלך נפש, מדרך ומתקן, ורואה את הנולד, תשובה המורה בדבר, גם נוצחת.

המהלך על כנפי רוח בקרת ודרושה, בכל מרחבי המדינות, וארח ברגליו יבקר במחנה ישראל יחיו, אנה ואנה, להטות אזן לשמוע, ולפקח עינים לראות את הנעשה בקרב עמינו יחי, פה ושם, ימצא כי תודה לאל עליך לא אלמן ישראל מאלקיו, אם כי מעבר מזה שונאינו (בדעת וצדי ואוהבינו מכלי שימת לב) רוצצ"י את עם הקדש, ואוכלים הדרתו בכל פה, הגה בכל זה, כל עיר ומושב בנוי"ד עליהם יחירעל תלה בנוי, בחדר תלמוד-תורה, ובישיבה, בתי מוסד של צדקה-ומדות נעימות, וכוכבי שמים יאיהו, וכאשר יבוא איש יהודי החרד לדבר ד' באחד המקומות, הנה בהשקט גלי סודותיו ובהתעוררות גדולי ישראל, בנה יבנה אחד המוסדי, חדר תלמוד תורה, ישיבה, בית חסד וצדקה, וכאמור אחד מכם גולה לברבר ואחד לברשאניא וכו' ועלינו להאמין באמונה שלימה, ולהכיר בדעה נכונה אשר בבוא משיח צדקינו בב"א, יושב בעינינו ובעיני ד' אלקינו יותר החרד הכנסת והבית צדקה, אשר נוסד בגולה בברברי וברישאניא, מהבית חרושת ובית עבודה אשר יוסד - חלילה בירושלי עיר הקודש, ומה יאמר כת"ר שלישי"א על זה.

מנהגי יראי עמינו, בא"י טובים ונכוחים.

כבר הדבר במאד להגידו אבל יראה נא כת"ר שלישי"א החסד המשך על פני כללות הרצון, ישוב הארץ, אשר גם יעור עיני פקחי עין האם בעד היופי הלוה אשר היהודים יכולים לילך במלבושי יהודים וגם בפאות הראש (יזכנו השי"ת לראות את ישראל ביפיו והדרו הפנימי בכל מרחבי תבל) מצא כת"ר שלישי"א לנכון לעבור על תכל וגם מבלי התחשב עם כל מאוס כאמור והאם לא טוב טוב הי' כי לוא חגרו כחם וגבורתם לעשות דברים וענינים, באמצעי" בטוח" באמת עפ"י התורה והמסורה אשר כל היראים יוכלו להיות יהודים כשרים ונאמנים בהיותם במקומם ובכל אופן לבלתי היות סיבה וגרם לעשות פרעות ח"ו בהדרת ישראל.

הישמעאלי אינו מפריע בעד היהדות.

כמדומה אשר ת"ל גם במדינת פולין, ליטא, לאטווא, ואוסטריא, ג"כ

אינם מרחים חזי נגד מנהגי היהודים וכדבר אהבת היהודים כמדומה לי אשר כולם כאחד יכולים לזכות באות הצטיינות על המשממה להיהודים והעד המר ר"ל הפרעות ביהודים בא"י ומשפט הישר של הבריטאנים מושל הארץ.

דרישת יראי ד' בא"י אשר ירחיבו את הישוב.

יגיד נא כת"ר שלישיא האם שם שני דרכים לפני יראי השם בארץ ישראל לייסד ישיבות או לייסד בתי חרשת ועבודה ויבחרו יראי השם בא"י בבתי חרשת וימאנו בחדר ובישיבה.

לא אפונה אשר יחפצו יראי ד' בארץ בהתיסדות ישיבה יותר מכל בית עבודה ומעשה ובמח נעים להם יותר הרחבת ישוב הארץ גם בבית חרשת ומעשה אשר יהי מטעם האדמוריים שלישיא בפולין ואנשי בריהם מיקבי היין או בתי מטה הצמר אשר יוסד מטעם אילי ההון באחד הארצות הרקים מיהדות לגמרי אבל בעיקר הדבר האם באלה יחפצו והאם על אלה מהאדמוריים שלישיא יקו.

מוסדי בתי חינוך לבנים גם לבנות.

כאשר יכנס איש ביער, ויסתבך בק שדרות האלנות, כבר אבד הנתיב ולא ידע אנה פניו מתעדות יתעה וסתבך, ואחריתו איום ונורא. סליחה רבה מדוע הואיל כת"ר שלישיא, לירד לעומקה של בור, לגבול אחרים, היותר בקיאים במקצוע התיסדות בתי חינוך, לחנך בהמה, בנים כאלו, הדרוש להם בתי חינוך מיוחד (עם חילוף עצמות, הבראת הגוף, בשמירת טעמי אייראפא) לא חדר וישיבה המסור ונתן לנו, במסורת אבות, ובה גם בתי חינוך לבנות ובהסתדרות נכונה, עפ"י שיטה אשכנזית או צרפתית. כמדומה לי, אשר כלל ישראל היתה סולחת על זה, האדמוריים שלישיא בפולין לא יקחו חלק בזה. ועתה אחרי הדברי האלה, הואילו נא "מועצי התורה" להגיד מה תבן האגודה "שלומי אמוני ישראל" האם איננה מנחה חדשה, תשורה לכל ישראל מרובכת ממשמני, מפיצי השכלה, חובבים, ציונים, ומזרחים, כולם נקבצו יחדיו, קול דברי אלה ושבושה, הננו שומעים, אשר חזי וחזי און אנחנו ציונים או חובבים כר, ואחרי זה, מה הוא אגודת "שלומי אמוני ישראל".

אמר נא "מועצי התורה" מה זה מפיצי השכלה, הידעתם תבניתה, האם איננה בתי לימוד ללמד לילדי ישראל שפת המדינה ולמודי חול, מה זה חובבי ציון, במח שמעתם, אשר מטרתה לבנות מושבות בא"י ולהרחיב הישוב, מה זה ציונים, האם אין מטרתם לרכז כחות ישראל ולאחדם לבנות את הארץ בכח עצמן, ע"י אמצעים השגת רשיוני הממלכות, ובכן בתי חרשת עבודה בתי חינוך לבנים, החלוקין, ובתי חינוך לבנות החבצלות או השרתן, ומה זה מזרחים, האם איננה מטרתה להביא ישימותה של יפת באהלי שם,

ואגודת "שלומי אמוני ישראל" הנוסד על ידי "מועצי התורה" עפי' התורה והמסורה קלועה ושזורה, מהכל אשר לכל, מארבעה הגדולי' מפיצי השכלה-חובבים" "ציונים" "מזרחים" האחוזי' בכנפי עם ישראל, אלא שהוא ערוכה ומאיסה, לחם קדשי' על פהרת תורתנו הקדושה ושמירת הדת בקוצו שי'.

תורה, דרך ארץ, שפת המדינה, לימודי חול, כיבוש הארץ, הרחבת הישוב בבתי חרשת, בבתי חינוך מנוהגי' במעמי איראפא ורק באלקי אומן ישבעו. אגודת ישראל וכבוד מועצי התורה אשר אין זה ציונית חזי וחזי או הדומה לזה חלילה לנו - אומרים הם - לכבוש את הארץ בכח עצמינו דבר האסור עפי' תורה'ק אלא אחר אשר ארץ ישראל יצאה מרשות הישמעאלים או אחרי נותן חרות להביא שם הגנו הולכים גם אנחנו לכבשה ולבנות בתי חרשת ועבודה להרחיב ישובה בתי חינוך שפת המדינה ולימודי חול אבל חזי לאמר כי בעקבי הציונים אנו הולכים הלא על פהרת תורה'ק שמירת הדת אפילו בקוצי שי' כפי אשר צוה ד' אלקינו נלך.

איש ישראל בכאב לב ובמנוד ראש אומרים בא יום מר אשר חלילה גם מיישבי שער האדרת והאמונה לוקחה וארזי הלבנון את ארון התפארת שלחו. עד עתה היתה הכסא על שלשה רגלים חובבים, ציונים, מזרחים, ובאו מועצי התורה עפי' התורה והמסורה ויעמידו רגל רביעי בשם "שלומי אמוני ישראל".

ועתה מלך ומלך הציונים רבי אלעזר כי ממי להאי קרא החזי כבי אמר ומה תוכחה של בשר ודם כתיב בה ולא יוכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מפני הבושה, רשי') תוכחה של הקב"ה על אחת כמה וכמה זה י' יתן בלבנו לעבדו בלבב שלם.

עפר ואפר הגני תחת כפות רגלי מדריכי עם קדוש לנשיאי אלקי' אשר עד נשימת' האחרונה מעל הדגל העתיק והקדוש לא נפרדו זכותם יגן עלינו, שאיפת' רוחם ונשמת', אשר האצילו עלינו, בראו, יצרו וחקקו, אלו הדברים ובשם' הקדוש הגני פונה לכת'ר שליט'א, לבקש פתרון על כל האמור, ובשם הקדוש הגני לדרוש, למחות האמור בספר התקנות, של אגודת "שלומי אמוני ישראל" הר"ח והשאיפה, ע"ד לימודי חול, ושפת המדינה, וישומו לבם ודעת' על החוקת התורה בטהרתה כנתינתה, למחוק הסעף ע"ד ישוב הארץ ע"י אמצעי' של אף, בתי חרשת ועבודה, ובתי מוסד של חינוך בהסתדרות מעמי אירופא, כי אם הרחבת הישוב על ידי אמצעות החזקת תלמידי חכמי' חסידי' ואנשי מעשה, ישיבות והדומה, ושלוש על ישראל

הגרצע לעבדי ד' והמחבב כל מרבין תורה תמיכה וארחות חיים בקרב אחינו ביי, ד' עליה' יחי' בן ביק אמרר הרה"ק הנדע בשם אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נ"ע ז"ע

יוסף יצחק שניאורסאהן.

מד.

פקח עיניך וראה כי גם במקום הפירצה ממש בבירת פולין הגדול (וארשא וגבולותיה) קם אר"י דבי עילאי האדמו"ר הגדול אשר אלפים ורבבות מישראל הסתופפו בצלו מרן הה"צ הקדוש מאלכסנדר זי"ע (שכתב קודם הסתלקותו להיה) והגיד לבית ישראל חטאתי של האגודה ונאנח על חילול הקודש שגרמו (וכן בניו אחריו והממלא מקומו בעת האדמו"ר הצה"ק המפורסם מוה"ר יצחק מנחם שליט"א מאלכסנדר וכל הגלויים אליו החסידים ומעריצים חלק גדול ורב (כן ירבו) מסלחה ומשמנה של מדינת פולין כולם מתנגדים להאגודה) וזהו העתק מגוף כתיב ולשונו הסהור.

חורבן והבערה ללהב יצאת
מהאגודה רבים חללים הפילה
מבית ישראל ויהודה תקלתה
מרובה מי יודע עד מה עתידה

ביה

יכתב וחתם בספתן של צדיקים לחיים טובים כבוד
ידידי הרב הגאון הצדיק בן צדיק המפורסם בוצינא
דנהורא גפן אדרת עשרת תפארת חיים בנש"ק
שהיחיים בקש"ת מריה חיים אלעזר שליט"א.

אחדשכ"ק באהבה. מכתבו הגיענו ואל יאשימנו על אשר לא השיבותיו
עד כה כי הרבה טעמים ה' בזה ואם אמנם כי בעת הנני חלוש למאד ה'
ירפאנו במהרה וגם מירדת הימים הק' עכ"ז לאשר שמעתי אשר כ"ק יש
לו תרעומות עלי הנני מוכרח להשיב לו. והנה אשר נדברנו אז בעת היותו
בקרענין עם כ"ק אאמיר הקה"ש וצללה"ה זי"ע אם אמנם כי אינני זוכר
דבריו הקדושים בפרטות אשר אמר עליו אבל עכ"ז הנני זוכר כי דיבר בשבחו
והנני רואה עתה כי נאמנו דבריו הקדושים את אשר ראה ברוח קדשו אותו
צייס"ע וצ"ל

ובדבר "האגודה" מה אומר ומה אדבר לבי לבי על
חללי בית ישראל במסתרים תבכה נפשי על החורבן
הגדול ושממון הנורא כמו אש בוער תלהט ואין
לך שאין תקלתו מרובה וכו' ומי יודע מה יצמח מזה
ה' ירהם שארית הפליטה וכמעט נחלשתי מרוב צער

ה' יחזקני וירפאנו במהרה בזכות אבותי הקדושים וצללה"ה זי"ע ואזכה
במהרה לשוב לאיתני ולקום ממטתי בחורש ובבריאות השלימות ונזכה
לכתיבה וחתימה טובה שנת גאולה וישועה וישמע ה' שועתינו בימים
הקדושים הבעלי"ט בכ"י. מאת ידידו ואהבו הנאנח מפנעי הזמן ומקרה כי

ירחם ה' במהרה על עמו ועוד כימי עניתנו וישלח לנו במהרה משיח צדקינו
המצפה לישועה בכ"י

שמואל צבי בהר"ק זצלה"ה ז"ע

שמעתי כי כ"ק השיג מכתב מהרבי שליט"א מליבאוויטש אולי ה"י רצו קדשו
לשלוח לי העתקתו הנ"ל

מה .

כאשר האגודה פרשה כנפי' גם למדינת גאליציען ויצתה ליסד
מתיבתא שלהם שם יצא נגדם בחרב שלופה האיש דגול מרבבה הרב
הגה"ק רבן של ישראל המפורסם בכל קצוי תבל האדמו"ר
מבעלז זצלה"ה והרפים אזהרה גדולה בזה"ל :

יצעקו מרה ולא שתיקין
באדישתא, נגד שורש פורה
רוש מתיבתא, לא ישעו ולא
ילכדו בהאי רשתא.

בעה"ת מארינבאד

רב שלום וברכה לכבוד היראים הנכבדים הגבירים החסידים הטופלנים
ממדינת גאליציא שיחי' כל אחר בשמו יבורך.

אחדשה"ט שמוע שמעתי אשר רוצים ליסד בעיר לכוב סימנאריע
ומכנים שמה "מתיבתא" בכדי להטעות את אחב"י ואחזתני פלצות ובעתה
שלא ילכדו ברשתם ח"ו את צעירי ב"י. לכן הגם שכל איש אשר יראה ה'
ואחבת התורה בלבו יודע ומבין מעצמו שהיא השחתת התורה והיראה ח"ו.
עכ"ז הנני מוכרח להודיע לאחבנ"י היראים בכל אחר ואחר שלא יקחו ח"ו
חבל בזה ואדרבה כל איש ישראל מחויב לשכם עצה בכל כחו שאל תפק
ימם ומצוה להודיע לכל הגדולים והצדיקים ממדינתנו שיחי' וגם לאותן
שעדיין נדדו במדינות אחרות שכולם יצעקו מרה ויפרסמו דעתם לאחבנ"י
היראים שלא יתנו אוזן קשבת להמסיתים מנגדי תוה"ק וכל אחד מישראל
יסוג אחר מזה, והשית' יעזור שנוכה כולנו לגדל בנינו לתורה וליראה
בדרכי חז"ל וכאשר קבלנו מאבותינו הקדושים דרך לימוד התורה והיראה
ונזכה במהרה לראות בהרמת קרן תוה"ק והרמת קרן אחב"י בכלל ובפרט.
יזכו לראות במהרה בנחמות ציו וירושלים תוכב"א. דברי המברכס בכ"ט
ה"ס ישכר דוב מבעלזא

עוד גילוי דעתו של האדמו"ר הגדול מבעלז הנ"ל ע"י הה"צ האדמו"ר
מקאלישיין שליט"א .

ב"ה

עש"ק ויגש אליו רישא יצ"ו.
שלום וברכה וחיי נחת לכבוד ידינ"פ וכו' הרב הצדיק המפורסם רבים
ילכו לאורו וכו' כו' אבד"ק מונקאטש שליט"א
אחדשת"ה הנני להשיב וכו' ואודיעהו כי הייתי בהאלעשיין ואמר לי
הה"צ שי' (מבעלז) משם ע"ד האגודה כי הסתדרות הבנות (חבצלת
או ישרן או חדר אינונירען הוא מאוס מאוד (בזח"ל פאסקאצווע) וכן כיוצא
על פרט"י אמר רע ומר ואמרתי לו הלא (מהאגודיסטען) אומרים בשמו להיפך
ענה ואמר לי בזה"ל איהר זאלט זאגין פן מיינעט וועגען בתורת עדות עכ"ל
והנני ראיתי במכתבו דהד"ג שעלה קצת מורך בלבבו (שלא בדרכו) לזאת
אודיע לכת"ה שליט"א שאפילו "היושבים" שם אומרים שהרב ממונקאטש
זכה ומזכה את הרבים בזה והי' שוכט"ס וכו' ואקצר מפני מדת עש"ק
ידידות"צ בלונ"ח.

חנה האלברשטאם אבד"ק קאלעשיין.

מ .

ושמואל בקוראי שמו זהו מכתב מהרב הנאזי האדיר המפורסם
בכל אפסים שר התורה זמן וגדול הדור מראדימישלא זצללה"ה
בעמח"ס שרית מהר"ש כמה חלמים.

לערב קודש בחול רעה
נמירא, חוב להרעיש נגד זה
בכה וגבורה, דרך האגודה
סכנתא חמירא, אין להשגיח
על גדולים להתירה.

ב"ה

הנה זה זמן ששמעתי אשר בעה"ר רבו הכיתות גם טופלני תורה בתוכם
אשר ירצו להשתתף עם הכת החדשה אשר רוצים לערב טוב ברע היינו שכל
התלמידים ילמדו איזה שעות ביום בבית הספר גם למודי חול ידעו כי הדרך
הלל הוא רע ומר מאוד ומי יודע מה יוצאת מזה ח"ו הריסת הדת ממש וידוע
שכל הצדיקי אמת ג"ע מסרו נפשם ע"ז לכל לערב קודש בחול . והנה אם

הייתי בכוחי הייתי מרעיש ע"ז מאוד אך בעזה"ר אני חלוש וגם בארץ נכריה
ע"כ עכ"פ מצאתי א"ע מחויב בדבר להודיע לרבים שלדעתי הדרך הלו רע
מאד . וכל איש אשר יראת ה' נוגע בלבו ירחיק את בניו מליך לבית הספר

כזה רק נאה להדרך בניו עפ"י התורה ויראה כמו כל דורות הקדמים .

וגם ירחיק א"ע מלהתחבר עם אנודה החדשה ולא אולי בתר
שמה והגשש שמעתי שהסכימו לזה איזה גדולי פולין כמח הוא מחסוק ידיעתם
בעניני החברה. ואני יודע בטוב כי הדרך הנ"ל היא מסוכן ע"כ שומר
נפשו ירחיק מזה אקרה שכל יראי ה' יסכימו לזה, והשי"ת ירום קרן התורה
במחרה ונוכה לישועת כלל ישראל בקרב .
בעה"ח יום א' פסחא זעירא כ"ט למבי תרפ"א קאשוי .

ה"ק שמואל ענגעל אבר"ק ראדימישלא
כעת בין הגולים פה"ק

מז .

שלשה כתיבים הבאים כאחד מאת רב האי גאון צי"ע
המפורסם לשיבת מנדול ע"ז עשרת תפארת ישורון זקן ויושב
בישיבה בעל המחבר ספרי יו"ת לבישי מרדכי האבר"ק ה'
מאד זצוקלה"ה

ישוב א"י של האנודה הוא נגד
התורה, אין להשגיח על גדולים
שהטעו אותן לאותה חבורה .

כעה"ת יום ה' פ' ויקהל עשרית לפ"ק מאד יצ"ו

ברכות לראש צדיק כביר היה כבוד ידי"ע קדוש ה' מכבוד
הרב הגאון המובהק מופה"ד והדרו ב"ה חסידא ופרישא
בנשיק מרה חיים אלעזר שפירא שליט"א אבדי"ק מונקאטש
והגלילות יצ"ו בעהמ"ח שרת מנחת אלעזר :

אחרי מודים דרבנן פני הדרג"ק . ביום אתמול הגיע לידי מכתב עוז הדרג"ק
הנדפס ודבריו הקדושים מתוך להבת אש עד לב השמים ומקדמת דנא הייתי
מחכה שיגלה דעתו הרמתה למען הודע ועשה בתוך עם בני . והגם כאשר
חשבתי שהחזיקו בידם מגדולי ישראל אין זה שום תפינה וסיבה להיות ערץ
בשוא"ת ושלא לצאת נגד החבורה (יושיביםטען) כי כ"פ גדולי הדרור גם בדור
ישלפניו הטעו אותן משכילים ומערכי דברים רכים וחלקלקות לשונם שכונתם
לד"ת כמ"ש גדולי הדרור בימי סוף הח"ס כמ"ש בחלק ר' סי' פ"ז ועד סי' צ"א
כידוע ובו' וכ"פ מצינו בש"ס שאסרו בפומבי דברים שאמרתם לכם טעות הן

דאמינן בברכות ל"ז ושבת דף ס"ג ועירובין דף ק"ד וכן בכ"ט וכו'. והיטב הראה להן הדרג' דברי תשב"ץ בשם רבינו מהר"ם בר' ברוך, וכן ראיתי במדרש תלפיות ענף א"י נוראות בענן זה. ואמר מרעיה אם אין פניך הולכים וגו' כשי"כ וק"ו בענן הישובים טען האלו. והנה בקהלתי אין א' מתדבק בחבורות הנ"ל וכבר ה"י לי יגיעות רבות לבטל מידי נערים ענן כיו"ב. והנני חותם בכל חותמי ברכות וישיעות ישראל במהרה כא"י המהורה והקדושה עוד יעמוד לנם עד ביאת גואלנו בב"א יזכה לראותו בראש שמחת עולם בקרב הימים ואחוי קדה ודשתויצ יידו.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער חופ"ק מאד.

מח.

למינדר מילתא קיימת הגזירה.
גם למרחקים חל האי איסורא.

בעזה"י א' פ' ויצא תרפ"ג ק"ק ה' מאד יצ"ו.

שלמא רבא לגברא רבה מאורן של ישראל היה כבוד ידיע ומר ידינ הרב הגאון הגדול המובהק ציס"ע ב"ר ח"פ ח"פ כקש"ת מ"ה חיים אלעזר שפירא שליט"א אבדק"ק מונקאטש והגלילות יצ"ו.

אחרי מודים דרבנן פני הדרג' הנני להודיע כי גייך מכתבו בא לידוי והנה בימים העליש ה"י לי מ"ס במכתבים עם הראש ומנהיג הקאנצל"א נ"י בפעם דברים המצניע"י ע"ד הגביע והאיסור להתחבר אל האגודה שיצא מאתנו והרבנים הגאונים הי"ו ובראשם הדרג' שליט"א והשבתו לו מדברי הבי"ח חו"מ ס' א' כי גדול הדור רשאי לגזור גם חוץ לעירו ומי שאינו במדרגתו צריך לקיים מ"ש כמנו ואשר בזה בתשו' מהר"ם שיק האריח ס' שי' מצדיק ומקיים דברי הרבנים הג' שאסרו בעניני שמאטשוקוא ואפילו לדעת הריב"ש בתשוב' ס' רע"א דחזן למדינתו אין ברשותו לגדור מ"ס משום מצוה ולמינדר מילתא משמע בדבריו להדיא דגזירתא קיימת וכן נראה דעת הפרשת מרדכי ס' ב' בח"מ ובתשובת חת"ם ס' מ"א וס' ע"ש בח"מ ובניד פשיטא דאית ב' משום מינדר מילתא. ועוד לפימ"ש בתשובת חת"ם בדבר שכבר נעשה מעשה אינו רק שליחת דקמאי וכמו כן בזה מהטעמים שנאמרו ושנאסרו כנדפס בהגביע הם דברים שנאסרו כבר להתחבר עם כאלו מרבותינו הג' ז"ל כידוע. והנה ביום ג' תבעליש נקרא הלאנדעם אויסשום וגם אני נקראתי לבוא בעצת היעוצה על כמה דברים נחוצים ולאשר גם ע"ד האגודה יציע לפני הצירים ע"כ ברצות ה' דרכי איש לנסוע

והי מקום לחוות דעתינו כי מחייב כ"א וא' לחזיק ולזהר בהאיסור הנ"ל
והנני חותם בכל חותמי ברכות וישועות ישראל בקרב הימים בביאנצב"ב.
ואחרי קידה מול פני הדרג'ק ידירו דוש'ת באהבה.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ק"ק ה' מאד יצ"ו.

מ.מ.

מעיד על דעת הנאונים
מאונסדארף ומווימצען זצ"ל.
שהם נגד האגודה.

בעזה"ת יום א' פ' ויגש תרפ"ג לפ"ק מאד יצ"ו.

שלמא רבה לגברא רבה מאורן של ישראל ידיע היה
כבוד הרב הנאון הגדול המובהק והמפורסם בעולם צדיק
תמים בוציק חסידא ופרישא נקש'ת מריה חיים אלעזר שפירא
שלישיא אב"ד ק"ק מונקאטש יצ"ו בעה"מ שרת מנחת
אלעזר ושאר ספרים יקרים.

אחרי מודים דרבנן פני הדרג'ק הנני במדע כי יק"מ בא לידי עי'
שליח מהימן וכו' ועיד כ"ש הדרג'ק בענין דעת הנה"צ אב"ד ק"ק ארד ז"ל
כי זאת בטח אצלי לפי כה שידעתי אשר כ"פ זכיתי לדבר אתו פא"פ וגם
הייתי בדבר משפט כשהי' החמש בקהלה א' ולפי מהותי וצדקתו אי אפשר
שהי' נוסה לצד חברי אגודה כי כל דבר חדש לא מתקבל לפניו, ולא אדע
כי צריך לעדות דענן הנ"ל חלא לפני כמה שנים הי' מוסכם רבנים גדולים
שלא להתחבר עם חברה הנ"ל וכ"כ לי הרהגאב"ד ק"ק ווימצען נ"י (*) ואני
הייתי אז על ערס דוי ר"ל והשבתי ע"י בחור כי כן דעתי שלא להיות בתוך
חברתו, ולפני איזה ימים שלח אלי מכתב הגאב"ד ק"ק חיסד נ"י כי כן דברתי
בפה מלא, בימים אלו הי' לי וכוז חזק עם הראש וכו' בענין זה ובמכתב
האחרון כתבתי לו האם יתרצה לקבלת הרב מתוך המתיבתא שלהם והלא
ידוע כי למודים במיב ספרי אפקורסית ומינות ואם הראשים של (תיבה א' איא
לקרות) יתחברו עם חברי הנ"ל פשישא דיש לחוש להנ"ל ואפשר שזה
מגמתן של המרעישים וצועקים וד"ל ועד"ז חשיב כמו וביש ע"כ לא
השבתי לו מאומה רק אמרתי בכרח ראו נא מימי עשרים שנה כמה ספרים
וסידורי' שלא הוטבו בעיני הרבנים הגנ"י נאסרו ואין קול ואין קשב ובטוגע
לשפראכלעזר צועקים ככרוכיא ובלים כי לכבוד הדרג'ק באו איזו מכתבים

(*) הוא הנאון הגדול המפורסם בעה"מ מעשי למך זצלה"ה

אשר שלחתי פני חוצות וכו' ותקותי עזר מקדש אתנו עד כי נזכה לראות מורה לצדקה בקרב הימים כא"נ קדושה ונפש ידירו ואחוי קידה דושי"ת.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער
ק"ק מאד יצ"ו

נ.

עדותו של הגאון ממאד זצ"ל נאמנה מאוד אך יען כבר ה"י נדפס מאז את דברי הגאון הנדול ציס"ע נאדר בקודש הרב מאונסדארף זצלה"ה מ"ש בעצמו שלא יתלו בו ח"ו למכשול ע"ד ישוב אי"י לכן נעתיק בזה לשונו המפורסם.

ב"ה אונסדארף ה' תרומה עשר"ת לפ"ק

שלום וכו"ש לכבוד הרב הגאון המפורסם וכו'
כש"ת מוה' יצחק צבי הלוי ג"י אבדק"ק קאשו

הגיענו מכתבו היקר והן אמת וכו' אבל אחר ששמעתי וידעתי שיש חשש שהציונים יתחזקו ע"ז חזרתי מדברי וכתבתי גם להרה"ג מנייטרא שאני חוזר מדברי ולא תהי' זאת לי למכשול ולפ"ק. ומחמת חולשת מזגי קצרתני באמרים ואומר שלום נאום ידירו דושי"ת.

ה"ק ישמאל ראזווינבערג
אבדק"ק אוניד

נא.

זו דברי ר' שמעון הוא מר קשישא גאון וצדיק תמים המפורסם נזר ישרון גדול ליהודים האבדק"ק "ערלוי" שליט"א בנו של אותו צדיק מאוה"ג הגאון כעל כתב סופר ז"ל בהנהיג רשכבה"ג מן בעל חתם סופר ז"ע.

הישוביסמעון עם הציונים
בחברתיהם, חובה ומצוה רבה
לעקור ולשרש אחריהם כירבעם
בן נבש המה מחזיקיהם.

ב"ה יום א' פ' פקודי פת י"ע רלוי"א

לכבוד אהובי ידידי הרב הרה"ג החסיד חתומה ובקי המפורסם וכו'
כש"ת מוה' דוד דוב ג"י לעד אבדק"ק באוהעלי יע"א

אחדש"ת כבודו הרמה ג"י אנדישהו דעתי בענין זה, הנה גלוי ומפורסם

אשר הציונים המה כופרים גמרים כאשר המה בעצמם מעידים על עצמם ואשר מי עוד ניצץ יהדות בלבו שונאם ואינו יכול להתחבר עמהם והמזרחים אשר באים במסדה היראה המה אחדים עם הציונים וכבר למדינו כחזיל אם מסופקים על א' מה הוא יראו עם מי מתדבק כמבואר ב' אלו טריפות לא לחנם הלך זוזיר אצל עורב אלא מפני שהיא מינו והמה כמו השמאסוסמוא שמשמים מסדה היראה על פניהם באמרם שאינם משנים שום דבר ממה שהוא ובוה מונעים הרבה מבני הקהלה מלבוא בקהל ארשהאדאקסען בן המזרחיםטען ממשיכן לבבית מאחינו אצלם להתרחק מהציונים ועל ידיהם מתאחדים עמהם. ועתה התלבשו בשם הישוביםטיני (*) בראותם כי המזרחים

והציונים מהם רבים מרחיקים עיניה מחלבים כעת בשם חדש ומשחיתים ימכלים ומכלים ר"ל וכי שיש בידו לעוקרם מצוה רכה עושה. והמסייעם ומחזיקם והגבאים המה חבירים ל'ל ירבעם בן נבט וכ'. והנה קבלתי מכתב

ממחזיקי הדת ובראשם ז"ר ממשארנא נ"י הוא מחזק לתיח וירא שרצים לייסד חברה ישוב א"י כדי שיניצאו היהודים הכורחים מקום ליום שמה לייסד להם שם בא"י מקום פרנסה ע"ד התורה והיראה כתבתי להם שאני מסכים לזה והמה שונאים ומפרשים מהמזרחים וציונים וכיוצא בהם אבל עתה בא לידי מ"ש בלשונם מהישוביםטען חז"ל בלשון אשכנז פערנער דיא ארגאניזאציאן אין ענגער פערבינדונג צו ברינגען מיט דען איברינגען אויף דען גלייכען פרינציפיעללען באזיס שטעהענדען ארגאניזאציאן. לכן אני מרחיק מהם עד שיהא וועד הרבנים דמדינה והמה ישאו ויתנו בדבר וכאשר יסכימו הם אני מסכים ג"כ ולע"ע ע"י ההתדבקות עמהם הכל הולך אל מקום אחד להיות כציוניםטען ויפה כתב בזה הרב הגאון הצדיק ממונקאטש שליט"א. ולפי מה ששמעתי תהלוכותיהם באיהעלי נראה גלוי שמחשבותיהם שמה לרע ואפילו תינוק שיש לו שכל בקדמדו יוכל להבין זאת ויפה יעשה כר"מ נ"י בזה שמבטל כל החכורה שם ואני כותב להרב ממשארנא נ"י שעל אופן זה אין אני מסכים בשום אופן ואני אומר שמחויב הדר"ג נ"י עם כבוד הח"ג דארסה נ"י לשרש אחריהם ולעקור דבר זה כמקומכם כי הוא יסוד ומקור משחית להסיר שמה בני הגעורים מתורה ויראת שמים ועל הכלל זה אני אומר אולי מתקיום עתה הפסוק בדניאל ומפריצי עמך יעמדו חזק וגבשלו עד שיהיה הקב"ה עלינו בחסדו ורחמיו המרובים ויגאלינו גאולה שלימה במהרה והנני בזה ידידו מקור כבודו כערכו הרמה.

ה"ק שמעון סופר
אבדקיק עלוי

צריכן למודעי ! כי בעלי האגודה מתחלה נקראו בשם חברה ישוב א"י ואח"כ שינו את שמם לאגודה והכל חד.

נב.

וזאת ליהודה הוא הרב הגאון הצדיק המפורסם פאר ישידות ע"ה
פיה נודע לשבח מהר"י גרינוואלד זצלה"ה האבד"ק סאטמאר
העתק מספר שרת יזכרת יהודה (חארה דפוס בודאפעסט תרפ"ג, דף קנז
קנז) סימן ר'.

סורו נא מעל אהלי האנודה
בשום התחברות, שהיא מכשול
גדול וסכ"נ מיד ולדורות.

שילית יום ד' כיב למב"י תעריג לפ"ק

שלום וכט"ס לאורך ימים ושנים טובים, לכ' עמיתי ורעי אהוב בן
אחובים שמד לנע רבים היה אלוף נעור הגה"צ המפ"י פה"ח כקשית מרה
יוסף חיים ז"ל נ"י חד מיוחד סגולה נשירי קרתא דירושלים עה"ק תובב"א
אחד שד"מ ושתיה דמע"כ י"ג אהר הגה"צ נ"י ואחרי מכת"ה הנני
בדברים האלה לשאול את כבוד גדלו, האם האמת הוא הדבר הזה האמור
במכ"ע שמע"כ הנ"י התחבר א"ע לחברה אנודת ישראל, ונס הוא נמנה
עם תראשים העומדים שם בקרתא קדישא דירושלים תובב"א, בראש החברה
זהו? וכדי לקיים מצות לא תעמוד ע"ד וגו' מופרחנו לחוסף עוד איזה
דברים ולדבר באוני אהר ידינים באמת כ' הנ"י, הנה כל הקוראים במדינה
זאת את הדברים האמורים במע בגיל יקרע סגור לבבם, האיד שגנה
גדולה תצא מלפני השליש כ' הי"ג נ"י חדא ועוד קאמינא, חדא, אפי' אם
הי' ברור לו הדבר הזה, שבוודאי רשאי להיות חבר לחברה אנודת ישראל
ואפשר גם הוא מצוה או אולי גם חיוב גדול, אמנם מי נותן רשות
להפקיר משום זה נפשות ישראל לאלפים וליקח אוכל מפהם
ומפי שלליהם, כיון שבולל אונגארן שם עיניהם על נדבת אחיהם שבמדינה
זו וכיון שבני אונגארן שליט"א מתנגדים לחברה אנודת
ישראל הנ"ל ומרעישים כנגדו ואמרו רבני אונגארן נ"י
לכל העם הק' הזה שבמדינה אין אנו מפרנסין עוברי עבירה
כיון שיושבי ירושלים ת"ז הלא יבישו אחרי דבריו ועצתו של כה"ג נ"י לשמוע
בקולו ולעשות כמעשהו וחלילה וחלילה דם נפשות נקיים תלוי בזה הוא
חדא.

ועוד הלא מקרא מלא דיבר הכתוב אם לא תדעי לך וגו' צאי לך
בעקבי הצאן ופי' חיל הסתכלו בפסיעו' שפסעו אכותך וכו' וכמה מס"ג חיל
לאבותינו ורביתנו ז"ל כדי להתרחק מאנשים פועלי און ודחיעה פתח באשר

האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו' ובודאי לא כיון לומר ולהזהיר מחבר רשעים כמעשיהם אמתת הכוונה להזהיר מליך בעצת רשעים אפילו בדבר שאומרים לעשות לש"ש להקים זאת התורה, והח"ס ז"ל פי' ע"פ כי ישרים דרכי ה', אמנם אם צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, ואנשי אונגאן יוכיחו ששמעו לעצת זקנים ורבותיהם וסבלו כמה בושות וחרפות ומסרו נפשם גופם ומאודם כדי להציל א"ע וכ"כ ולהתרחק מחברת פועלי און וזכות אבותיהם ורבותיהם עמד להם שגדלו והצליחו וגם עשו פרי קודש הילולים בסד"ש כחבטחת המשנה וכל העוסקים עם הצבור וכו' ועתה כיון שכל רבניה וראשיה הנאמנים לה' ולתורתו ית' קוראים בקול גדול אל תאבו להם ולא תשמעו לבעלי חבר' "אגודת ישראל" ולהיות אתם בחברתם כל עוד שלא יבדילו בין ארש' "לאינם ארשה" וא"כ הא"ך אתן אומן לדברי המכ"ע שה"ג בחברת' והלא הוא מילדי המדינה הזאת ועיניו ראו ושמעו מהנעשה והנשמע, וכ"כ ה"ג נ"י הלא הוא אחד ממיוחדי וראשי תלמידי מן הכ"ס זללה"ה ז"ע, ידעתיו לה"ג נ"י עוד מזמן שבתינו יחד על פתורא דדהבא שעד כמה ה"י בוער בבחורותיו באש אהבתו בדביקות נפלא לברנא ז"ל ועד כמה ה"י חרד לקראת דבר קדשו, וא"ך עתה בזה הדבר הנ"ל מעדו רגליו מדרכי ק' מ"ו ז"ל אשר עמד בראש להתרחק מחמקרים בזרוע.

והא"ך נשא פנינו לפני מנגדינו, באמר' הלא הרב המובהק מע"כ ה"ג נ"י דפקוע שמי' תלית"ב והכל עונים אחריו מקודש וצדיק הוא בכל דרכיו וכל מעשיו לש"ש וגם הוא מראשי תלמידי הכ"ס ז"ל והוא עומד שם בשער השמים בתוך ראשי ומנהיגי העיה"ק וההוא אמר זה הדרך לכו בה להתחבר עם חברה "אגודת ישראל" וחור"ש ע"י ושחת לכל העם הזה וחלילה יצא מזה תקלה לרבים מיד ולדורות, ואבותינו ע"ה בהר גריזים שעמדו המכרכים ואמרו בקול רם לאמר ברוך אשר יקים א"ד התורה הזאת וגו' כפי' הרמב"ן הידוע לעשות העמדה והקמה להתורה הזאת, ואם יאמר האומר שזה גופ' הוא הקיום להתחבר לח' "אגודת ישראל" הלא הגדולי והצ' שבמדינתנו כדאי הם שיחשבו כמיעוט לחוש במק"י שיש חשש סכנת נפשות ולהם המה א"י שהתחברות הלזה הוא למכשול גדול ולמזכרת עון לכל בית ישראל ח"ו מיד ולדורות, וע"כ בודאי קשה להאמין שהאמת עם כמ"ע הנ"ל, לכן אם עתה לו ישמענו הלואי ישמעניו שמיד בבואם דברינו אלה לעיני הג' נ"י מחויב לפרסם ברבים כי שקר ענו בו כהג' נ"י ואדרבה ילבוש קנאת גבר ירא ה' ויצעק בקול גדול סורו נא מעל אהלי אנשי חברה "אגודת ישראל" כל עוד שלא יעשו כמצות מנהיגי רבני אונגאן נ"י שהם מלומדי מלחמת ה' והית"ב יהי' עם כהנה"צ נ"י והי' בזה ממצידי ומזבי רבים לש"ש וזכות תרבים יהי' תלוי בו ואשר אתו כל הנאמנים לה' ולתורתו יתב"ש כעתה וע"ע.

כ"ד אר"נ המצפה לרחמי הית' וישועתו כה"י תמיד מתחנן לפניו יתברך
שמו לזכות להיות חלקי ממזכי רבים אר"נ הרושתיה באה"ר.

ה"ק יורא גר"ו

נג

אר"י שאנ מי לא יורא הוא מר ישישא קדישא הרב הגאון הצדיק
המפורסם רבא דעמי' בוצינא דנהורא חו"פ וכו' מהר"א ה"ש זצ"ל אשר
ישב על כסא עילאה של אבי אביו האיש אלקי קדוש ונורא רבשכבה"ג
רבינו בעל דברי חיים ז"ע, האבד"ק צאנז, וז"ל מכתבו:

האגודה עשתה יד אחת
עם הציונים לבית ישראל היא
מכשול ונגף אבנים.

אר"י ליבוש האלברשאם
אבד"ק צאנז

ב"ה ד' תולדות פה"ק צאנז יע"א
שוב"ט לכבוד ידידי הרב הגאון הצדיק המפ' נודר
גדרועמד בפרץ בנש"ק כקש"ת חיים אלעזר שליט"א
אבד"ק מונקאטש

אחדשת"ה הן כבוד בני הרה"ח מ' משהלי שליט"א סיפר לי שבהיותו
במחנתו התפלל כהדר"ג עלי על מניעת תשובתי על מכתבו והנה באמת לא
הגיע לידי שום מכתב מכבודו רק העלה הנדפסה הפס"ד שיצא מאתכם נגד
האגודה וכהדר"ג יצא ללחום מלחמת ה' והראה והוכיח לדעת כי מטרת
האגודה לא זו שלא ישיבו מצב התורה והיהדות אך עוד ירעו וישחיתו ובטח
מך דבשמיא יהא בסעדיכן וכפרש שהרבה מגדולי מדינתכם שיחי' העומדים
אתו על המשמר ואינכם צריכין לידי כי הפס"ד שלכם לא הי' רק על
מדינתכם ואין נצרך סיוע מהרבנים ממדינה אחרת אם אמנם כי מאוד לבי
עלי דוי בראותו שפל מצב דתינו הקדושה במדינתנו אשר ירדה פלאים ע"י
הציונים הרשעים אשר יצאו לבלע את הקודש ולהסית ולהדיח אחבי' מאמונת
יוצרינו ית' ויתעלה ועוד הצליח מעשה שמן אשר לפני איזה שבעות עשו
אגודת שא"י אגודה אחת עם הציונים הרשעים האלו שקורין בלאק חזאת
היתה לאבן נגף ולצור מכשול לבית ישראל כי עתה חיו ינהו אחריהם בית
ישראל בראותם אשר אנשים השלמים עם ה' ית' ובתוכם ארזי לבנת אדירי

התורה וצדיקי הדור הושיטו ידיהם להיות אנודה אחת עם הציונים האלו
יום אחר יום אשר יתרבו הציונים האלו כי בחלקלקות לשונם יסיתו וידיחו
בפרט לצעירי אחבי הנדחים להתפתות וכבר גליתי דעתי שאסור להתחבר
בשום חברה ואגודה כזו ואם מהרבנים מהגדולי ישראל דמו לחקן אולם
הנסיון יוכיח כי תחלתם להחמיר וסופם לקלקל ומאוד מחוץ שיחאספו
במדינתנו הרבנים היראים לחקן הפרצה אשר נתור בערה בימינו אלה אולם
תש כחי למאד ועיכ עיני נשואות לחמיי שמים שיערה עלינו רוח מהרה
ממרום ויעורר לב גדולי מדינתנו האמתים עם צדיקי דורנו לשכם עצה להציל
כלל ישראל משיני האריות האלה ואז גם אנכי אחי נמסד עמהם וכו'
ובזה הנני ידידו הרושית הרמה באהיר מצפה לישועת ישראל ולהרמת
קק התורה בבאנסי

היק אר"י ליבוש האלברשטאם

נד.

שלמה שמו ושלימה משנתו. מיני ועוקר הרים בתורתו. הוא הנאן
האדיר הכובדק המפורס' חובר חיבורים מתוכמים צדיק ונשגב פיה בעהמח'ס
רחם שלמה שלישיא חיל מכתבו:

האגודה אסורה כציונים
ומזרחים, ויבא גם השמן בתוכם

בעזרי' ה' נצבים ויחך תרפיב - שאמלוי' יע"א
שו"ד וכוה"ט לכבוד ידיע ודגדל הרב הנאן הגדול
הצדיק הק המפור נר ישראל עה"י כקשית מהריר
חיים אלעזר שפירא שלישיא אבדיק מונקאטש יע"א

אחרי תת שלמא למר הדניק נ"י הגביע והסכמת הרבנים הגדולים
לאסור ההתחברות אל האגודה הגעמי לנכח חתבר אני ליראי ה' ולחושבי
שמו והנני מסכים לכל הדברים הכתובים שם לחסד מהם ומהמונע והאגודה
אסורה לנו כהציונים ומזרחים ולא לחגם נקראים כולם בשם אשר בסופי
חיבות שלהם שם - ששן' ציוניסטען מזרחיסטען אנדריסטען לכולם מתחבר
השמן בתוכם וסוף כולם להפוך הקערה על פיה חיו.

והנני אריג ודורשתיה באהבה חותם בברכת השלום דשנים
ורעננים המחזי חיים וסיף לו שנות חיים טובים ומתוקים ויחיד
שיתקבלו תפלותיו ודרשותיו ברחמים וברצון אכיר וחזרו גם

אותי לטובה.

היק שלמה זלמן עהרענרייך
אבדסה

מנחם יצא בקן קולמסו הוא האי גברא רבא וקירא הרב הגה"צ בוצינא קדישא חו"פ אור הגנוז האבדק"ק פריסטיק וצללהיה חתנא דבי נשיאה רשכבה"ג רבינו הקדוש בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ע. וז"ל:

אנודה ושלומי א"י קשה
כספחת חברתם, הינוך שלהם
לאנשים ונשים רעוע יסודתם,
רוב מנהיגיהם שבע תועבות
בלבותם.

מנחם מענדל האלבערשטאם
אבדק"ק פריסטיק יצ"ו

שלום וכט"ס לכבוד ידידי ש"ב הרב הצדיק המפורסם וכו'
הגאון בש"ת מו"ה חיים אלעזר שליט"א אבד"ק מונקאטש.

יקרת מכתבו הניענו וכו' ועתה הנני מגלה דעתי כי גם אנחנו
צועקים על החברה שלומי - ואנודה - ומבקשים מאת
השומעים לקולנו שלא להתחבר עמם, ויכול כתי"ה לחתום אותי
על המחאה כי אנכי הרואה כי קשה החברה הזאת לישראל
כספחת כי היא מיוסדת על יסוד רעוע אשר יסודה שני רבני
אשכנז דקבר קארלבלאך מקעלין ודקטר קאהן כאשר כבש מלך אשכנז עיר
ווארשא באו שני הרבנים מאשכנז לווארשא ודרשו טובת ישראל ויסדו
חבורה שומר ישראל היינו יודישים גימנאזיום עבור נשים נקראה בשם
חכצלת - בית יעקב - ועבור אנשים סעמינאריים בראותם כי בני מדינתנו
נעורים מכל חכמה היענות ויאהבת ישראל עשו זאת ונלכדו ברשתם
הצדיקים אשר במדינת פולין גדול ומחמת כי רבני אשכנז הנ"ל חמה שימרי
שבת ומתנהגים בדרך היהדות ע"כ הניעו אותם אך הסבו שם החברה
שלומי אמוני ישראל אבל הכל הולך על קוטב החברה שומר ישראל וכאשר
נגרשו האשכנזים מווארשא מסרו את התנהגות החברה להרבנים הידועים
לנהל את הגימנאזיום הכל ככראשונה ואחריהם נמשכו הרבה יראים דמדינת
פולין כידוע הכל בתר ריזא גרידא, והיום הדת הנמשך מהחבורה הזו אין
להעלות על הכתב כי עפ"י הרוב הראשים והמנהיגים הם קלי הדעת הם
מעושפים בצליל של מצוה שכונתם לשמים ושבע תועבות בלבם שמלמדים

את בניהם ח' לאמין בביתם וכיצא, ובכן מצוה גדולה להודיע אשר יראי
ח' יפרשו מהם, דברי ידידו ש"ב הדושי"ת באהבה.

ח'ק מנחם מענדל הלברשטאם

נר.

ואלה דברי בנו החולך בעקבי אבות איש חי רב פעלים מקבציאל
תפארת ישראל ההג' הצה"ק המפורסם האדמו"ר מקאלישיץ שליט"א

על שלשה פשעי עונות, ישוב
הארץ בגשמי רעיונות, ת"ת
מעורב בשפת מדינות, וגם
הסתדרות הבנות, דכל אסורה.
בקוץ ממאירה.

כ"ה אור ג' וישלח רישא יצ"ו

שלום וישע רב לכ"ק רב רחומאי ה"ה הרב הצדיק הגדול
מעז ומגדול עומד לנס עמו פאר הדור גודר גדר ועומד
בפרץ וכו' וכו' כ"ש מפארים מחד"ר חיים אלעזר שליט"א
אבדיק מונקאטש יצ"ו

אחדש"ה הנה כבר ידוע דעתי בהנהגה החדשה ועתה באתי לחדשות
לכת"ה שליט"א שיוכל לפרסם גם סברתי בצירוף שארית הפליטה האומרים
האמת כמו שהוא שאין חילוק בין חברת ציונים או מזרחים או אנטיסמט
או שלומי אמי ופרטי דרכי מתועבים בעיני היראים היינו הסתדרות הבנות
(ממעם איראפא) היא אסור וכאלו מלמדה תפלות ועוד יותר הרעו שהתירו
שפת המדינה בת"ת חיו ורעה שלשי שהסכימו לישב אה"ק בחמר וגשם
וכעין כבישה קודם הקץ ועבירה גוררת עבירה עד שהתירו הפרושים חז
לימוד הסעמינאר אשר הוא קוץ ממאיר חיו וחיו וכלל הדבר כל היוצא
מהתחברות ד"ר אשכנז בצירוף איזה גדולי פולין אין זה שייכות להקדושה
אדרבה חיו מכשול הרבים הוא ושמעתי דברים ברורים שהצדיקים שבהם הם
צועקים לאמור אנו במצודה השנית ירחם וישלח לנו הגואל צדק בי"ב בחסד
לנאלינו וחזא יעלה אותם ממצודתם כי"ד הכותב למען כבוד שמו יתברך
ידידו דו"ש בלוגיה ע"ב

חנה הלברשטאם
אבדיק קאלישיץ

תיקון עולם

נז.

(נוסף על מ"ש כבר לעיל אות מ"ו) ח"ל:

כל דבר חדש הוא חיוק ניכר,
היראים שנתפסו ישימו ללבם
לחקור, עבודת קרקע בא"י היא
דבר שקר, לחחזיק בסופת
רמבד"ג זהו עיקר.

ב"ה

(*) שלובים לכבוד ידי"ג היה הרב הה"ג הצדיק המפורסם
חרם בנשיק וכו' בקש"ת מריה חנה האלברשטאם שליט"א

אחדשיק הנח כבר גליתי דעתי לפני כתיבה כי מהנחין מאד לעמוד
בפרץ ולחזק נדר תה"ק ולהודיע ברבים כי אנתנו מחזיקים בתורת ישראל
סבא אשר שנא להם כל דבר החדש ורק אנו מחזיקים לחנך הילדים עפ"י
דרכי התלמוד והפוסקים כפי אשר הורו לנו רבותינו הקדושים וחלילה לערב
חכמת תה"ק עם חכמת היצוניות רק המורה דרך לעם ה' מחויב להיות ירא
ה' באמת ואז יוכלו לבקש תורה מפיו ובערה שמענו אשר גם במדינתנו
נאליציע נתהוו חבורות שונות ומושכים גם הרבה מכת היראים אחריהם
מחמת חסרון ידיעה אבל כפי אנו הרואים לא יצמח מזה שום דבר טוב רק
רע חיו ובאמת למה לנו לבקש תחבולות נגד רצון השי"י אנו מחזיקים ללמוד
וללמד עפ"י דרכי אבותינו ורבותינו הק' בלי שום חכמות והשי"י בטח ישמור
את עמו ישראל מכל רע - והגם כי תולים א"ע שגם רבנים גדולים ממדינה
אחרת עשו כזה אין דומה מדינה למדינה - אנו מכירים את מדינות נאליציע
כי כל דבר חדש מוזק מאוד ובפרט לבני הנעורים ע"כ אני מחויב להגיד דעת
כי הכל חולץ למקום אחד נגד דרך התורה והיראה - וגם מחזיקים אנו לראות
ולחשתלל ולחחזיק קופות שקלי איי בכל מה דאפשר כדי שיוכלו גם על
לחבא אלפים מאחביי לישיב שם על התורה והעבודה בלי שום מרדה
ויתפללו גם עלינו בני חריל שנוכח לקיבוץ גלויות ב"ב וכל עיקר מצות ישיבת
א"י תלוי בזה שאנו מחזיקים ידי הלומדים שמה תורה בקדושה ולא יתנו
ידם ח"ו לכת המהרסים קופות א"י באמרם כי עיקר ישיבת א"י לעבוד שמה
עבודת קרקע כי הוא דבר שקר רק כ"א יוסף אומץ להרבות שקלי הקדוש
ולחחזיק ידי העניים ת"ח ליראי ה' היושבים על אדמת הקדוש ומרבים
תחנונים גם כעד אחיהם שבגולה וגם במדינתנו מחזיקים להתאמץ בכל

(*) (שלשה כתובים האחרונים הללו נשלחו לנו מאת הה"צ מקאלישיין
שליט"א)

עז להחזיק מנהג ישראל סבא רבותינו ברוח קדשם חורו לנו דרך אשר נוכל
לילך בה עד ביאת משיח צדקינו בקרב, ולבי מאוד דוי עלי בראותי בעוה
רבו החדשות במדינתנו ונחפסו בו גם איזה אנשים מכת היראים יעזור השיי
שישימו על לבם לחקור כי לא זו הדרך אשר ילכו בה. ויחזיקו בדרכי רבותינו
ובזכות זה יקרב השיית גאולתינו ופדות נפשינו השיי ירחם על שארית עמו
ידעתי במח כי גם הגה"צ מבעלזא שליט"א גם הוא שונא
דרך החדש אך יען כי הוא רחוק ממדינתנו לזה לא יוכל
לגלות דעתו ברבים אך כל איש מבקש האמת יודע בבירור דעתו.

ידידו דרשיית באהבה ובלוגית מברכו בברכת גמח"ט
ובשמחת החג יום ג' י"ג תשרי תרפ"ו קאשו

שמואל ענגעל אבדיק ראדימישלא
כעת בין הגולים פה הנ"ל

גח.

ואברהם זקן שקנה חכמה עובד ה' בקדושה וטהרה הוא חרב
הנאון הקדוש ציס"ע המפורסם לשבח מן האבדיק אינשערדאם ונאסאד
זעללהיה וזל:

גם אנכי באתי להיות סניף לאריות. לאסור לערב לימוד
תורה עם לימודי חול והמשנה ידו על התחתונה והגם מי אנכי
להיות סניף כי אינני כדאי למלאות דבריה אך לבקשת הרב הקהה"צ בנשיק
אראלים ותרשישים שלשלת היוחסין צדיק בן צדיק כקשית מריה חנה
האלברשטאם שליט"א האב"ד קאלישיטין, ולעשות רצון צדיק חפצתי כפי
שאמר לי ח"ב הרב הגה"ח בנשיק האבדיק ראנא יצ"ו שכ' לו הנחיק
בוציא דנהורא הנ"ל שליט"א שגם אנכי אחתום ע"ז, ואם לא יועיל לא חיק
ולראי בעה"ח אור ליום ב' לסדר בן ירבה וכו' בשנת פ"ת ראנע יצ"ו

ה"ק אברהם יהושע פריינד
(האבדיק אינשערדאם)

גט.

המאיר לארץ ולדרים הוא הרב הנאון העצום המפורסם שר
התורה צדיק בביר כקשית מריה מאיר אראק זצ"ל האבדיק מארגא
בשחרים שרת אמרי ישר, אשר כתב לרב גדול א' בגאליציע בזה"ל:

ביה

מכתבו הגיעני בזה הרגע והגני עש ממחר להשיב לו ע"ד אשר כתב בת"ר כי יצא קול אשר הסכמתי ללמוד למודי חול בבתי תלמוד תורה שקר הדבר ומעולם לא הסכמתי לזה. אמנם הגיעני מכתב מהרב מסאקאלוב נ"י אשר כתב לי כי שם לומדים זה מכבר למודי חול בבתי ת"ת ורצים עתה ש' מטעם הממשלה ויריחו בזה שלא יכרחו ללכת בבתי ספר העמים ותוארו לפני את גודל הנחיצה ועל כל זה לא הסכמתי לזה ובפרט במקומות אשר עד כה לא למדו חול בבתי ת"ת. ויקבל כח"ט כנפשו ונפש דרש"ת

ה"ק מא"ר

ס

שאל אבך ויגדך זקניך ויאמרו לך הנה חכמי קדושי ישראל צדיקי אמת אריות וגמרים מדור שלפנינו ז"ע איך שהתרחקו בכל מיני התרחקות ולא אבו להכניס עצמם בשום צד היתר לעל"י לארץ ישראל לעבוד בשדות וכרמים וכיו"ב (זולת כתיקון רבוחינו הקדמונים שרפי קודש ז"ע בסדר הכוללים ע"י צדקה לרמבה"ג ללמוד וללכד לשמור ולעשות התורה והמצוות בפרישה מעניני עה"ז שמה) כאשר עניכם תחזינה משרים. שפת אמת" תכון לעד מכתב עוזי של האדמו"ר מגור רבן של רבבות אלפי ישראל מרן הגדול והקדוש בעה"ח "שפת אמת" זצוק"ל (להלן יובא אי"ה ג"כ דברי אביו הנאון הקדוש והגורא בעל חידושי הרי"ם ז"ע) - הנדפס בס' חידושי הרי"ם וגור ארי' (דפוס בילגורייא תרע"ג) במכתב ח' בסוף הספר בזה"ל:

על"י דא"י גם לחרדים שנכון
לבם בשוה, אין להתיר להביאם
לנסיון הנפש והרוח, ומשרבו
בה פריצים ורשעים ודאי איסור
יש להוכיח.

ביה ה' קדושים י"א למכ"י תרס"א גור

החיים והשלום לכבוד אהובי מחו' הרב הגדול המפורסם בנשי' קדוש יאמר לו כקש"ת מ"ה ישראל שלישי"א

את מכתב כ"ת שיח"י קבלתי בצירוף הפלפולא בדבר הלכה ושמחתי בראותי כ"ת מטיל בשים ופוסקים ארוכות וקצרות, וחגני למלאות רצוני

להגיד דעתי הקלוש בזה כענין הלכ' ובענין מעש' בקצור בודאי מי שיש בו קצת י"ש מקבל ע"ע לשמור ולקיים מצות התור"מ ויודע בנפשו שגם ב"ב לא ימחו בידו אף לו לחוש ולמצוה יחשב לו, והגם שעלי' זו שלא לשמה יחשב נוכל לומר מתוך שלא לשמה בא לשמה, אך מי שאין במנוח בנפשו לקיים מצות כי רבים ה"מ מתנות עניים ומעשרות עולה כחמש מן התבואות ויותר והעולה על כולנה שנת השמיטה שהיא נסיון גדול לפ"ד בפרט אם כל מחייתם הי' רק מתבואות הארץ לכן לא בניקל לבוא עצמו לידי נסיון כזה בפרט מ"ש כ"ת שיח' להתיר גם להאנשים מתנהגים בפריצות במדינות הללו על סמך שעולה לשם יכניע א"ע, וכי' חס' לי לזרעא דאבא למימר הכי והלא כל עליותיו אינו אלא לרעות א"ע מחמת שפרנסתו דחיקא בכאן, ובטח שמע כ"ת שי' מהביתות הפריצים הרשעים שנתפשמו בא"י ובירושלים או לאזנים שכך שומעות לכן בזה בודאי י"ש חשש איסור לפעיד כי' כתבתי להלכה, ועתה אני כותב למעשה לאשר כ"ת רצינו להשתדל בזה להסב לבות בני ישראל לעלות לשם מהראוי שלא לסמוך א"ע על המעשה רק לשלוח שם מקדם איזה אנשים בעלי דעת שיחיו שמה לפחות איזה חדשים שיוכלו לראות אם באופן להחיות א"ע מצמיחות האדמה כי אינה דומה שמועה לראי' וגם הלא הרבה אביונים בא"י למה לא יעשו גם הנה כן, ועכ"פ צריכין מקדם לשאול לאנשים מכירים אשר יושבים שמה כמה שנים לשמוע מה בפיהם בזה ואשר נראה מכ"ת כי נעשה השתנות שמה שהארץ מצמחת בברכה יתירה ממה שהי' לפניו אנכי לא שמעתי מזה וזה יכולין להתוודעות מאנשי א"י. ומה שבא עוד בדברי כ"ת שי' שיתקבצו רוב מבני' כריבאי מאלף וכל דבריו תימא הם שעל בזה נאמ' אל יתהלל חונן במפתח ולא נוכל לצרף זאת להתיר לעלי' לא"י והקבי"ה ישוב שבותינו במהר' ויעלנו לציון ברנה וישמחנו כימות עונתנו. כה דברי ידידו מחו' הד"ר

ה"ק ארי ליב
מפה ק"ק גור

סא.

וכן כתוב בדברי קדשו של רבינו הגדול והקדוש רשכבה"ג
א"א מרן משינאווא ז"ע כנדפס בס' דברי יחזקאל' בהליקושים

מכתב עז אשר כתב בקדושת לשוני אודות התנועה, הרעה הזאת של
ישוב ארץ ישראל בעבודה גשמיות ופועלים, שנתחילה עוד בימיו.
וזה לשונו שם:

לא ישלחו הצדיקים בעולתה
ידיהם. לשלוח לעבודת שדה
בארץ אבותיהם להמסית. ע"ז
צא תאמרו עליהם. רק לעוסקים
בתורה שם תהיו מסייעיהם.

ב"ה יום ב' בשלח תרנ"ז לפ"ק.

לחרבני המופלג מ' מנשה שרב והרבני המופלג מ' דוד כ"ץ בק' ... יצ"ו
אשר שאלתם למה אין מכניסין עצמן צדיקים בחברת השולחים אנשים
לעבוד שדות בארץ ישראל. כי ה' אצילנו מאנשים נאמנים וכשרים ואמרו
שלא נחזיק בידם אדרבה להגיד למי שנוגע יראת ד' בלבו לפנוע מליך אתם
וחפזתבים שהם העתיקו בחיבור שלחם גנוב אתם שהרב מקיטוב וכדומה
כתבו זאת לענק האתרוגים ליקח מא"י והם התפסו אותם על שם חברתם
ודבר אחד ראיתי בספריהם שהיא רא"י על מעשיהם שהם כולם תועבות ד'
שכתב שם שמי שדר בא"י אעפ"י שאינו מקיים התורה אין בו עון תיצק זהב
חתך על שפתותם שדצים להטעות את הבריות שיסעו לא"י וילכו בשירות
לכם כמו שכן עושים בעלי הקאלאניע מחללקן שבת בפרהסיא ולכן צא תאמרו
להאנשים המסיתין אתכם רק לראות לחזק ישוב הארץ בהרבות לשלוח שקלי
קודש ליושבים על התורה ועל העבודה עד יום ד' קרנינו וישוב שבותינו ב"ב:

ח"ק יחזקאל שרגא הלברשטאם

סב.

מכתב שני מאת האדמו"ר הגדול מליבאוויטש שליט"א
לעין לעיל מאות ל"ה עד מ"ד) שבי' ע"ד השקפתו בענין האגודה בכלל וז"ל:

ציונים מזרחים ואגודים הן
שלשה קשרים. כולם כאחד
בהכחשת התורה נעשו עדרים.
וקשר אגודה עולה על גבוהן
להזיק לאחרים.

ב"ה א' כ"ב שבט תרפ"ד ראסמאודאן

כבוד הרב הנאון המפורסם בתורתו ויראתו עמד
הימני פמ"ש החזק נוע תרשישים ובגן של גאונים
ארץ כבוד שם תפארתו מחזירה אלעזר שליט"א!

אברהם ודריג שליט"א.

הנה מאז כתבתי להודיג בדודש אייר העבר לא התענגתי על

נועם אמרתם ושיחתם. ומה מאוד גרסה נפשי לדעת מה פעלו ועשו במשך הימים הרבים ההם, אשר במח יסדו למו מחזיקי הדת כאשר עלתה במחשבה טובה.

בחדש ימי מניא העבר קבלתי מכתב הזמנה על כנסי גדולה של נאומי עולם כתובה בדברים חמים ומעוררים את הלב. לבא להשתתף. ובאשר ראיתי ההתום עלי מר ד"ר כהן יחי' חשבתי אשר בדאי יש לזה התקשרות עם אנודתם ועניתי להם כפי ההעתק אשר בזה. ההזמנה והמענה וכמובן אשר לא נעניתי ובימים אלו הגיעני דברים שבדפוס אל מה שואפת אנו' ומה יצרה והרואה יראה כי שיטת הציונים שיטתם ואין בין אלו לאלו אלא הכשר הרבנים בלבד, והכשר זה השינו האשכנזי בתרמיתי ובכסיס פוליטיק, אשר השכילו יותר מחבריהם ובעלי בריהם הפנימי הציונים והמזרחים, והמסתכל בנאומי הנואמים על הכנסי רואה הוא כי תלת קשרין מתקשראין דא בדא אנודה במזרחים ומזרחים בציונים וכולם כאחד להכחיש את התורה רק אלו האחרונים הגדילו לעשות בזה אשר גזלו את אדרת הרבנים וכבת התורה הם באים, מן הראש בועד הפועל עד כי כולם מדברים בשם התורה, והתורה חוגרת שק ואומרת עשאוני אלו כלי נשק כי אך הרואה יראה יבין וידע כי המה.

והנה הם עושים בחריצות גדולה, ואין מעצור לרוחם ידעו לכונן את השעות והרחות איך לאסוף בגורנם את הרבנים שי' אשר רבים מהם במח כבר נסוגים לאחור בראותם אנה פני המנהלים מעודות, אמנם מדוע לא הודיעו לנו הדריג וסייעתו שלישיא מה עלה בידם הפ לעשות בדבר חיזוק הדת אשר שמעתי כי רבים הן המה כן ירבו הדורשים כי תוסד חברה מחזיקי הדת עפי' יסודי התורה האמיתים ואשר בפולץ ישנם הרבה שמתנגדים על הגיל דורשים כי יעשה אנודת מחזה'ד (*) וליסד בתי אילפנא עפי' דרך האמת ובשבעה. העברה קבלתי מכ' מאחד מידידי וכותב אשר בפראנקפורט מאין נוסדה אנודת יראים בשם האחדות ובשרם אדע מה מטרחה, וזה כחדש אשר קבלתי מכ' מא' מידידי מה'נ וכותב לי אשר היראים האמיתי באשכנז הם נגד האנודה.

(*) שאלת חכם הדור היא חצי תשובה והתשובה כתב בעצמו לעיל כי האנטיים בתכסיס פוליטיק השכילו לאסוף בגורנם הרבנים וכי' ואם כי תיל רבים ושלמים גדולי הדור המתנגדים לאנודה אבל מפחד ומפחד המה ואין משתמשים בתכסיס פוליטיק והאמצעים הצורכים לזה כי תמימים המה עם ה' אלוקיהם, ואנודת כסף לא ימלאו קציני עם בכיסיהם, וגם מעמם ונימוקם להתרחק מכל מיני חבדות וארגון רק התורה והשיע מאורגנת לכל ישראל ואכמיל.

והנה בשבוע העברה באתי בדברי התעוררות למכירי בפראנקפורט.
 אשר ישתדלו לייסד ישיבה בלי שום לימוד חיצוני ולא אפונה אשר במח
 ימצאון שם בחורים החפצים ללמוד תורה בטהרה והאמת הוא אשר בכל
 מדינ' אשכנז אין אפילו ישיב' אח' ובדעתי כי לולי ה' לי איש המוכשר לזה
 לייסד ישיבה במקום ההוא והיינו שיה' למדן בנגלה ויר'א באמת ויודע שפת
 המדינה הייתי שולחו לשם על חשבוני לייסד שם ישיבה ובוזה הנני פונה
 להדריג שלישי'א היוכל לתת לי איש אשר רוח בו שיקח על עצמו ההתעוררות
 לייסד ישיב' כאמור ומה הוא משכורתו של איש כזה לחדש בשקלי אמעריקא
 הנסיון הראה לי אשר אחרי עבודה ויגיעה של איזה שנים עלתה לנו
 לייסד ישיבה נהדרה באחד המקומות שריבם היו עמי הארץ כפשוטו. והיום
 ת"ל שם כבר כמה וכמה ישיבות נהדרות ובהם גם מופלגי תורה וזה חלקינו
 בחיים ותעודתינו עלי אדמה להאיר מחשכי ארץ באור התורה.
 אשאר לחכות על מענה מאת הדריג' שלישי'א ואקוה כי האל הטוב
 יראה בעינינו וירום קרן התורה וקרן ישראל עמו בגור'.

ויקבל החוה"ש והברכה מאדה"ש כאו"נ וידידו הדו"ש
 מוקירו ומכבדו ברנשי כבוד ואהבת וברכת התורה:

יוסף יצחק שניאורסאהן

סג.

ומרדכי יצא בלבוש מעטה עיז קנאת ה' צבאות הוא הא' סבא
 קדישא הרב הנאון המפורסם האבד"ק ה' מאד בעל לבושי מדיני
 זצללהיה (עיין לעיל אות מ"ז מ"ח מ"ט) והדפיס תשובה ארוכה בתור מהאה
 גלוי' לעומת האגודה שחתרה חתירות שונות לארוב על מדינת אונגארן בכלל
 ודברי צדיק אמת הלז באש לוחט עשו דושם גדול מיד ולדורות. חליה:

מכתב גלוי

שלא כדת עושים מפעלות.
 מעשי צחוק עונות פלילות.
 בהם כמה חששות ומכשולות.
 אגודת עשו משלו עליהם
 משלות. אסור להתאחד עמם
 בפרשות וכללות.

הנה ליום ד' פ' תולדות כ"ז כ"ח לחדש חשון נקראו למועצות לעד

פעמט לבית הקאנצעליא הרבנים הגאונים נ"י וכן בע"ב הנבחרים לועד ע"ד החברא האגודה הידוע אם להתאחד עמהם ובאיזה אופן והנה באתי שמה וגלתי דעתי כמה פעמים שלא להתאחד עם חברא זו מפני הקול הנשמע בכמה דברים שעושים של"כ כמ"ש במכתב עז של הרה"ג הצדיק אב"ד ק"ק מונקאטש שליט"א שהעמידו מ"ש מתיבתא בק"ק ווארשא אשר הלמודים במדעות היצונת עם בחורים שלהיות מוכנים למורי הוראה וכן כיו"ב באו מכתבים מרבנים הגאונים וצדיקים מאה"ק אשר עושים תמן בהעמדת בתי חנוכים נערים ונערות עם מול באשה ומסדרים להם ספרי רמ"ד אשר ע"כ צועקים מרה בצרת רבים ר"ל כידוע.

והנה אמרתי דעתי עפ"י הלבנה ותקנה שאין ביד היועד לפרוש מצודת ההתאחדות על המדינ' בכללה אשר כבר נכתב ונחתם מיד הגאונ' צדיקי יותר מארבעים שנה תקנות קה"י (ארטהאדאקס) והנה טעמי ונמוקי הלא אין שום שייכות ולא רשות להטיל על המדינה מדברי' שהם הוץ למדינתנו ומה להם הורמנא ורשות לזה בדבר שאין שום שייכות ונגיעה ברבר שאינו למען ת"ת כגון טיב מורי הוראה וטיב תנוקת שב"ר ולא לענין קביעת בני הישיבה וגם אין שום שייכות למען יר"ש ועבודת הישי'ת וכי החברא הנ"ל עוסק' אך ורק למען הצל מחברא הציינים המושלים בעזרי' גם באה"ק וזאת דבר פרטי לכל ב"י להושיע ולהשתדל אצל נגידים ונשואי פנים פני המלכות ובכל עת וזמן נמצאים ה' שלוחי דרחמנא כמו הצדיק הג' מה' יצחק דייטש זצ"ל והצדיק המנהיג וראש המדינה מה' יצחק רייך זצ"ל ומה לנו לחברא המערבים תערובת חול בקודש היאך אפשר לועד להכריח מדינה כולם להתאחד עם החברא הנ"ל.

(ב) הלא כמה רבנים הגנ"י במספר הסבימו וחתמו לאסור ההתאחדות עם חברא הנ"ל עבור טעמים ונמוקי' הנ"ל וכן כתב לי תלמידי רב גדול מהימן ונאמן ממדינ' שווייטן כלשון הזה אם כי האגוד' עשו טוב' בלמוד ת"ח מ"מ כמה דברים עושים מפעלות שלכ"ד והלא איתא בס' נ"ג במג"א ס"ק ע' דכל מה שהוא דבר שנוגע לכלל אפי' מעוט יכולין למחות ואפי' ברנן בעלמא כתב המג"א דצריך להושיב ב"ד ע"כ ועיי' בתשו' מה' הח"ס סי' י"א שדעתו כדעת הראנ"ח דגם המעוט יכולין למחות וגם כ' דמצדפי' ב' עדים אפי' משני מקומות ובכ"ז ישנו כמה עדים דאפי' מצד אסתן מצרפים כי לפני לבד העיד ת"ח נאמן ומהימן בע"פ כי כקהלה אחת תחת המסורה פורים צחוק עשו נערים של אגודה מחול ממש (מ"ש באל) שהוא עון פלילו כידוע ועד שני תלמידי הנ"ל במדינת שווייטן ונוסוף עדן המכתב מצדיקים רבנים הגנ"י ואיך שהם מעמים הגונים למחות גם המעוט ברבי' ועיין במשפט שלום מ"ש בגז' ביו"ד סי' א' דיש ביד הקהל לאסור שחיטת שוחט אחר היינו אם השוחט דמתא הוא הוא מומחא בשר בלא שום פקפוק אבל בל"ז אפי' הוא כשר

לפי הלכה שאין לברר פסולו כבר יש מעם נכון שנים המעט יוכלים לקבל להם שורב שאין עליו שום רנון איב כשיכ וקיו ביב של קיו בניז שישנו עדים כשרים ונאמנים על כל דברי בעורים הניל שיש מעם נכון למחות גם כרבי דודאי הועד אין כח ורשות יותר משובי הקהל ועייש בחיט סי א' וסי' ב' חזקת וכח מוהיע עכ"ז אין בידם עשוות דבר שיש בו סקפוק או רנון וכשכ"ב בדבר שיש עדות ברורי כמו בניז וכנ"ל

(ג) הא מבואר במס' סוכה דף מ"ז דבטלו נטילת ד' מיני אפי' ביום א' דהוא מ"ע דאוריית' מבני א"י אם כי בקיאי בקביעי דירח' עכ"ז מפני בני חיל דאינו בקיאי ולא נתנו שבת לדחות מפני גזרה דשמא יעברנו ע"כ לבני איי נמי לא נתן לדחות שלא יהי' כב' תורות והא בניז כמ"כ דהא כמה רבנים הגניי קבלו וקיימו האיסור ההתאחדות וכמה יתיר אסור הניל ועכ"ה אן בידם לקבל גזרת הועד ומחזו כשתי תורות מפני זה לכד כדאי למחות דהוא מפי הנמ' דברי חז"ל .

(ד) שאין ביד הועד דמדינה לדון בדבר זה כי החכרא האגודה הבטיחו לתן נדבת כמה מיליאנעו לטובת הישיבות אם מדינת אונגארי יחאיד עמהם והא מבואר במס' ביב פ' חזקת הכתים דף מ"ג האומר מנה לעניי העיר אן דני' בדייני ולא מעיד' שכאותו עיר דנוגע' בדבר וזה ממש בניז דודאי דודאי נוגע' בדבר שעייז ירוויחו להושיט מזונות ומתנות כנהוג לבני הישיבה כידוע ופשיטא דאין בידם לגזור נגר החששות שיכול לצמוח מהתאחדות הניל חיו ואכ"ל .

(ה) כיון דנתברר כל הניל שכל להם להתייחד עם נשים אפי' עם א"א ושאר קרובי' והא במס' סנהדרין פ"א זה בורר דפליגי רינ וריש רינ ס"ל דחשוד על העריות בשר לעדות וריש ס"ל ארבעי' בכתפי' וכשר ואיר דמודה רינ דפסול עדות אשה ורשיויל פ"י דלחכי לרינ כשר לעדות דס"ל כרבא בפ"א ד"מ דבעי רשיע דחמס וריש עכ"ה ס"ל כאביי דליב רשע דחמס דגם אוכל נבלות הוה רשע וקרינן ב"י אל תשת וגו' ובתוס' שם דאיידי שאין כאן עדים רק קול בעלמא וכן פסק הרמ"א בחיט ס"י ליד סעי' כ"ה דברגיל עם העריו ומתייחד עמה' אם אינו רח ע"י קול כשר לעדות והוא כדעת התוס' הניל וממילא אם יש עדות פסול ולפירש"י ז"ל הא תל' בפלוגת דאביי ורבא דאביי גם באוכל נבלות נקרא רשע וממילא אם יש עדים שרגיל עם עריות ומתייחד עמהם דהוה רשיע דהא קיימ"ר כאביי ביע"ל כנים ובניז כבר נתברר כי כן דרכ' של אנשי אשכנז במקצתן כרובא או במעוטי' בחכרא אגודה הניל דרכם בכך חבורת אנשים וחבורת נשים נערים ונערות וידוע שא"א בלא ייחוד ורגילות בעריות וכן נתברר לי על אדם מפורסם שבהם שאין רצוני להזכיר והא דודאי אסור להתחבר עמהם משרה כמ"ש בפ' אבות מ"ז אל תתחבר לרשע ואית' באבות דרינ דאפי' לתורה ועיי' בתו"ש דהוא מדברי קבלה שהוא כדברי תורה כמ"ש במס' ריה בכ"מ ומעתה אין

שום היא שיש רשות להועד לנזור דברים נגד אסורי תורה חלילה וחלילה.

(ו) החששות והמכשולות אשר יצמחו מן התאחדות אמרתי עפ"י ש בחי' מן חתים מס' גיטין פ"ה שם אר"י אשרי אדם מפקח תמיד ובגמ' ברכות ד"ס לאדם שהי' תמיד מפקח חטא' את שנאמר פחדו בציון חטא' בן מקשה בגמ' ותי' האי בדברי תורה ית' ופי' דודאי בדבר שהי' נעשה מכבד ובא לידי מכשול בזה נאמר אשרי אדם אבל בל"ז חטאה ובג"ז ידוע לו מה שנעשה בכמה קהלות אשר רבנים גאונים וגדולים הי' מוכרחים לעזוב מקומן מפני הלועזים מארץ אשכנז כידוע מק"ק מאקאווא מן בעל ירעות שלמה כמעט הי' קובע דירתו בק"ק גרוויד והגאון מפינקירבען בעל "עני ישראל" יהי' מתגורר בגרוויד אצל בנו והרה"ג מהר"י שער' דייטש ז"ל עזב ק"ק דיולא והי' במצור ומצוק והגאון בק"ק קאמארען ז"ל ג"כ ידוע מהצרה בצדו וגם נודע לנו כי ע"י תלמידיו רמ"ד נחרבו שני מדינות מעהרין ובעהמען וכן מחז' טרענטשין עד מחז' מארץ וארווא ונגע לפני' מארץ גאליציען כדור (ז) משלנו משל על חבירו לאמור אנודת ע"שו כי בשריץ מתחלה ורב א' אבי' לי כי אין המקום לומר הלצות וחירה אפס בזה עדין אומר מה אשר שמעתי מכו' הגאון המובהק ז"ל שהי' כתאיה לראות ולבקר רב אחד כפורסים באשכנז ללמדן וצדיק אם כי הי' בקי במדעית חיצונות ביותר ובאשר בא לביתו ראה שהי' מעלה בידו ילדיו הגבה למעלה שיראו הספלים יצלמי אשר ישאו הכימרים לאומתם שידוע והוא היפך מהצדיקים אשר אביהם שפרו ועצמו עיני יונקי שדיים שלא יסתכלו בטפלים הנ"ל, ועיין בסו"ת מס' מנילה שם נאמר אמר ר"ג כל ליצנותו אסורה בר מליצנותי דע"ז דרש"י דכתב וכי' אם חמם שכנו וישכנו מחרן אפס וחלא דברי חב"ל כדרכונות במסמרות נטועים.

(ח) מעם פשוט שאין ביד ועד הנ"ל לעשות יזום דבר כי לפני איזה חדשים הי' אסיפה למען בחירת אנשים רבנים נ"י וכמ"כ בע"כ וידוע דכמה אנשי' נחרו מחללי שבת וכן אנשי' מחבר' מורחים שואסור מכבד מהגאונים כמו הציונים וידוע כי לאחדים מהם ולי ידוע איש א' מהם שהוא במחללי שביק וזה וידאי הוא נגד תקנת קה"י ארמח' כידוע ונראה בעליל דבחיר הנ"ל הי' הכנה למועצות הבא אח"כ דאנשי' בהם ודאי יתאוו תאוד להתאחד עם האגודה וגם כעת באסיפה זו שהי' כמה ובר"ה יראים ושלמים דמדינתנו שראו שכבר נגמר ביניה' להתאחד וכפאו עליה' ייסיכמו עמהם נסעו לביתם שלא יתבטל ח"ו מח שיתקנו גאונינו וצ"ל מכבד והאנשים הנ"ל התאחדו עמהם ובטלה מקצתו בטלו כולה ועי' בחי' ס' ז' ובאחרונים שם, ועל משמתי אני עומד במקדם שלא להתאחד כלל וכלל לא אפי' לנגוע בקצתו התרחק מהם והמונם ומצוה רבה להשתדל בכל עז ותעצומות לעשות משמרת למשמרת יאפשר טוב ליסד אגודת הקדש כמ"ש הצדיקים ורבנים באח"ק תוכביא.

כ"ד המצפה לתושי' ותשועת ה' בקרב הימים ובהרף עין כמאז ומקדם חזק וחזק ויושע לנו מאבינו שבשמים בעה"ת לעד .
וע"ע כ"ד הבעה"ה אול"י ג' פ' ויצא תרפ"ד לפ"ק מאד יצ"ו .

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ק"ק מאד יצ"ו

סד .

מצאנו ליתן פה מקום למ"ש (כדפוס) ראשי אלפי ישראל הרה"ג המפורסמים
נשיאי הלשכה הארמ' דמדינת אונגארן שליש"א כזה :

עפ"י החלטת ועד הכללי של
החרדים, אסור לשום איש פרט
או כלל להתחבר להאגודים,
וגם לא להיות בשילום מס אתם
נצמדים .

A MAGYARORSZÁGI
AUTONOM ORTHODOX IZR.
HITFELEKEZET
KÖZPONTI IRODÁJA
BUDAPESTEN

ב"ה

אל כבוד הרבנים ה"ג ה"צ ג"י והבע"ב הנכבדים
בעלי ועד המדינה הע"י !

אחדשהכ"ה איש לפי מהללו, היות שמענו קול ענות במחנתינו, כי
רבים ושלימים שועים בהבנת כוונת ומטרת ההחלטה אשר נתקבלה בענין
התאחדות לחבורת אגודת ישראל בהאסיפה הכללית מיום ג' תולדות דהאי
שתא, ולמען לא תהי' האי ההבנה לצור נגף ואבן מכשול ח"ו לעורר עי"ז
ריב ומדון בשערי היראים, לכן נבוא בזה לבאר בביאור מפורש שלא יהי'
אחרי ספק, שבהחלטה הנ"ל נכלל ש"עפ"י הסכמת ועד הכללי של
היראים בהמדינה איננו רשאי לשום איש פרטי, לא לשום
חבורה, ולא לשום מהלה לא בכלל ולא בפרט להתאחד לחבו'
האגודה ולא לשלם להם מס בתור נצמד לחבורה. - כל

משרתינו וכוונתינו בהחלטה מיום ג' תולדות הנ"ל הי' בפירוש רק במובן זה שכל ההשתדלות והעשיית של החבורה להרמת קץ תהי"ק והיראה בענינים הנוגעים לכלל ישראל בעולם במלחמתם באיזה זמן ומקום נגד הכופרים ופורקי עול התורה ומצוה אשר הי' אחרי שמוע דעתינו בהסכמתינו המה מורשים לזה גם מאתנו כלל יראי ה' במדינתינו וגם אנו חברים למלחמות מצו' ולעזרת ה' בנבורים בעד הדת לנו מורשה נגד השועלים המחבלים ברמים - ובוזה הקולות יחדלון ושלוש על ישראל אכי"ר.

כל הנ"ל נגמר ונחלט בהמועצה של ועד המרכזי יום שנכפל בו כי טוב א' דריח אדר ראשון תרפ"ד לפ"ק פה עיר הבירה בודאפעסט יע"א.

בישם והרשאת ועד המרכזי :

חיים אלעזר הכהן הארמשייין ה"ק אברהם מ"ש פראנקעל
יועץ הלשכה ראש וגשיא לשכת המרכזי

ע"כ החלטה דשנת תרפ"ד, ולחלן גרפים אי"ה עוד החלטה ועד הרבנים הגאונים דמדינת הנ"ל בשנת זו (תרצ"ו) לחוק האיסור בענין זה

ס ה .

ויוסף הוא השליש בכל מקצועות התורה גאון העולם מעין הנובע המפורסם לשם ולתהלה ותפארת מרגא האבדיק דווינסק שלישיא בעל צפנת פענח, אשר כתב לרב גדול אחד המיוחד מחכמי ירושלים שלישיא בזחיל.

ענין האגודה, רק שרי בפירודא,
כאגודו' שוקים מומא' מקבלים,
כמו ירק לא הוי אנד ולא כלום.

ביה משיק זעירא דלא להתענא תרצ"ד דווינסק.

קבלתי מ"כ ועמדתי מרעיד, חנה באמת בזמן זה כתובות פי כאשר באתי פה חזרה מארץ הדמים סומקא לבשרי נזיר דף לא': קבלתי איזו מכתבים מדבר אשר נעשה מציאות "אגודה" והנה עיקר דבר אגודה או קליעה או קשר או גדיל שכונה שורה או דיבק או חבל הזה רק שנפרדו מאת שאר ע"י איזו דבר המפסיק, ודבר המפסיק ג"כ נכנס למנין, וכמו דקיימ'ל מנחות דף לט' חוש של כך עולה מן המנין וכן ס"ל להך דיומא דף מא' עב' בתוס' (ישנים) דיה כדי שיהא .. מאנד .. דמכואר בסוכה דף יג' עב' ומצד דקיימ'ל אנד צריך ג' ולא שייך כלל הך דכאן לשם דהא פה שנתנו

לשריפת הפרה ולא לחזאה, ובאמת גם הרמב"ם בפה"מ סופ"ג דפרה על אוזב של שריפת הפרה, והך דנדה דף כ"ו קאי על אוזב של הזאה כמבואר בפ"א עיין שם בראש דכתב דלא איתפריש שיעורם וע"כ ר"ל כמה שיעור של גבעול. עיין בירושלמי סוכה פ"ג הוי"ז מגבעול, וקאי אהזאה וגירדומי ממחות לה' קאי ג"כ אנבעול, וא"ש מ"ש התוס' דף י"ג סוכה וכן ברמב"ם פ"א דהל' פרה ופ"ז בזה ואכמ"ל, ועכ"פ גם בזה הוה ג' עין ארו ואזוב ושני ג"כ מצטרף לזה, וכן מ"ש הראב"ד ז"ל בהל' מפרים פד' חב' ... בזה, וקליעה ג"כ ג' סוכה דף לב' עב' ושבת דס"ד, ומ"ש הראב"ד בעדיות פנ' מג' ובירושלמי שקלים פ"ח וספרי האזינו גבי יעקב חבל וגדה ס"א וע"ז דף נא' וגיטין ו' .. וביצה יד': ועיין במ"ש הבה"ג בהקדמה בתורה נצרך לגדלתו כמו משה וזה חסד וסוכה דף מ"ט עב', וכבואר בירושלמי ע"ז דאסור דאשה שתגדל שער של בן נכר לא תחנם לא תחן להם חן, עיין קידושין דף כט' ע"א עב' והדס קליע והדסה ירקרקת ... קידושין דף כט' עב', והוה רק בגדר אגודה של ירק עיין מכשירין פ"ו מ"ב (כל האגודי' ושל ירקן) של בית השוקים טמאין) ... בירושל' דמאי פ"ה ה"ו מ"ש אגד של ירק סופו לותר ובתרומות רפ"ב סופו ליחלק, לכן לא רציתי ליכנס בהמנין דלא ידעתי כדל מי אגדם ובמה אגדם ועיקר החשש ה"י לי שבא בגימוניות של זהב סוכה דל"ו ע"ב וגם מה ... אם שהוא אז הלולב מפורד, ור"י לשיטהו דס"ל דכ"ט ע"ב דצריך ... ולא ר"ל כמ"ש רש"י ותוס' דף ל"א דקאי אאגד של לולב אהדס וערבה, וא"ש בהגמרא לא מבואר הך אגד לעיל דף י"ג ודף ל"ג ומנחות דכ"ז ואכ"מ בזה, עכ"פ וכעת נפתר הדבר ושוב לא הוה כלל אגד ולא כלום רק כמו אגד של ירק וכמבואר בירושלמי הנ"ל ידיו דושת

יוסף ראזאן רב דפה הנ"ל

סז.

ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה על חילולי הקודש שיצתה ע"י האגודת ישראל בעיר ה' שמה תובב"א - כאשר שלחו מתמן זה רבות בשנים מכתב הנוכחי שנתפרסם אז בדפוס וגם כאן לא יפקד מקומו וז"ל:

בעזה"י

פה ירושלים עה"ק תובב"א ביום ה' לפ' וה"י עקב תשמען לשנת
לרד ה' אורי וישעי' לפ"ק

שוכש"ס וכל הברכות שבתורה ובנוח"ש יחברך מצית הרב הגאון
הגדול מעוז ומגדול ברכת ה' ועבדיו עליו יחול לעמוד בפנין

ולהצילנו מעול, ולהפריד מתלמידי אברה' אבינו האנשי' ההולכי בצד שמאל, הוא מעלת כקש"ת מוהר"ר חיים אלעזר שפיירא נר"י שלישי"א.

הנה באנו להודיע למעב"ת הרבה שלישי"א כי משנים רבים ועוד לפני שנת המלחמה נאגדנו כאן לאגודת הקוד' (*) ע"פ הזקני' והגאוני' והצדיקים הרבים אשר כבר להבדיל בין חיי' לחיי' רבים עלו למקץ שעלו לפעול רחמיו ולהגן זכותם משם עלינו הדור היתום יתמי דיתמי שנשארו כיתומים ואין אב וכצאן בלא רועה רק הם מהתם ולהבחיל' אתנו מהכא נתפלל ונבקש רחמים מאבינו אב הרחמן שיאמר די לצרותינו צרות הנפ' שהתגבר למאד מאד בלי שיעור ובלי ערך וגם בחותנו' הרב הלב העברי אשר על פיו ד' נתחזקנו לאגוד אגוד' הק' הזאת עזב אותנו לאגודות בעוה"ר והוא עלה למנחות ובטחים אנחנו כי דבר ה' יקום לעד אשר בלי ספק יקיים הפסוק שהתחיל בו ספר הק' הזה שיושיענו ה' בשלש מאות איש שאינם כורעים לבעלים ועצבי כסף ודומיהם להשתחוות לאגודת כסף אבל בעוה"ר או לנו אם נאמר ואוי אם לא נאמר כי הרב האשכנזי אשר מאשכנזי יצא ע"י ספרי רמ"ד וההולכי' בדרכיה' להחריב ולעקור ח"י רוח היהדות מהעולם נתגבר בעיה"ק למאד מאד וכאשר כבר על ידו נעשו פה שולעים ונתרבו הרק"ם שנקראו לעהרעם ולא הועילו להם חרמות הרבים מכל הגאונים והצדיקים שנעשו נגד זה הן מע"ב צדיקים שנתכנסו להבנס' הגדול האמיתית שהי' בשנת תרכ"ז במיהאלווין כמ"ש בס' לב העברי הן מכל הצדיקים והגאוני' בירושלים עה"ק תובביא כי הלא המה מכפר' דהמן עמלק ימ"ש שמכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו ישמרו' ועתה זו הי' ערמומית של הגנחש והשטן להעמיד תחת שם "אגודת ישראל" ג"כ שולעים ולכתוב ולהלהיב לזה בעטיפת צדקות וקדושה כמו עשו (שמכיא בס"ק הנ"ל) שמעמיה א"ע במליתו של יעקב אבינו ואומרים שהולכים בדרך ישראל סב"א ועל זה כבר התנבא יעקב אבינו הצילנו גא' מיד אחי מיד עשו שמתנכר א"ע כאחי כמו שהלוחמים ממלך ערר כסות ולשון שינו שלא יכירו אותם שהם מבני עשו והנה נעשו "אגודה" הנ"ל ע"י מכתב עת "קול ישראל" שלהם פה שני עגלי זהב כמ"כ בס' משכיל אל דל על השולעים שנעשו פה שלא נעשה כזאת מעת עגלי זהב של ירבעם בן נבט וכי' והמה א) שוליע אשר נקרא "דורש לציון" אשר מיסד"ה הי' הר' יצחק פראג בשנת

(*) הגם כי אנחנו מרחוק אין אתנו יודע עד מה נאגדה אגודת קודש הלזו ומי קדשוה? ומה משרתה ופעולתה? (ענין לעיל אות ס"ב למטה בהגיה) אבל משנה לא זזה במקומה גוף דברי האגרת הזאת ראויים למי שאמרם הכר נא למי תתחמת!

תרכיז בהשתדלות יוסף בלומענטהאל מפאריז אשר בו לומדים מדעי ושות
הארץ וכיריב עי מורים מתיבת' ופדגוגי' רעים וכר' ולהבדיל בעהד' גם תורה
הק' לעשות בתי כלאים כמובא בס' הנ"ל והשולע הזאת נכנסה בשנ' תרע"ז
תחת חסות פקיד' ואמרכל' באמסטרדם ותחת הנהלת הד"ר מ' אויערבאך
ויאונתן בנימן הלוי איש האראוויץ (כנדפס בלוח א"י שנת תרע"ז) באי כח
מאגדת היראי' הכללי בפראנקפורטדט' יהם המנהלים נעשו על ידו ביכ
בתי ספר שלומדים שם שפות זרות בכל מושבות אה"ק הנק' קאלאניעס
ועיז' נעקרו משם כל בתי ת"ת שמכבר בעוה"ר (כנדפס בלהנ"ל) וכבר נסגר
ע"י חסרן כסף מאשכנז והרימו קול ורעש גדול במכ"ע "קול ישראל" עד
שפעלו אצל פקיד' ואמרכל' הנ"ל וחזרו לפתוח שערי מומאה הנ"ל בעוה"ר
דהנה עוד העגל השני ב' נעשה ע"י הנ"ל שעשו בתי חינוך לנערות אשר
המורות המה נערות מדור החדש ואגודתינו אגודת הקודש עשו מחאה גלוי'
נגדם בתחלת התיסדות כי רובין ע"ז איסור גדול וחכור מכל גדולי וצדיקי
וגאוני ירושלים מכבר בזמן רב שלא לעשות בתי מלאכה וכיוצ' לנערות
או לנער' וכי ולא חששו ע"ז ומזמרים בקול באשה בערה בכל יום בפומבי
ואומרים שזהו תיקן גדול בעוה"ר הוי האומרים לחושך אור ולרע טוב וכי
ועשינו מחאה נגד כל זה וגם מחינו להרים קולינו כשופר בבחב"נ שבבתי
מחסה לעניי' בהר ציון בפני הרה"ג של ועד האשכנזי ונשיא אגודת ישראל
נגד כל זה וגם לרבות עקר גדול שכל זמן שלא יסירו המכשולים ועגלי זהב
הנ"ל מירושלים עה"ק ומאה"ק תוכי' וכיוצא בהם אין לאגודתינו
אגודת הקודש שום ייחוס והכרה לאגודת ישראל ולכנס'י
הגדולה שלהם. וברצון גמור ובלב שלם באנו בשם כל
אנשי אגודת הקודש הנ"ל להשתתף בעצת מעכ"ת הרמה
שלא להתחבר לאגודת ישראל כלל וכלל רק לחזק באגודתינו
אגודת הקודש אשר מטרתה קודש לה' לעשות אגודה אחת באמת לעשות
רצון אבינו שבשמים ית' בלבב שלם ועתה יעשה כבוד מעלת תורתו הרמה
בחכמתו הגדולה ולהזהרזו במצוה רבה לפרסם מחאותינו הג"ל
בעולם והעיקר להשתדל בזרזות יתירה אם אפשר עוד להגיע מחאותינו
הזאת לראשי כנס' הרוצים להתכנס בווינ'א ובפרט לאנשים גאוני' וצדיקים
כמו הרה"ג הצ' כמוה"ר בעה"מ חפץ חיים נ"י והרה"ג כמוה"ר משה מרדכי
עפשטיין נ"י האבדיק ר"מ דסלאבאטקע וכדומה והקב"ה ירים קרנו וקח עמו
ועירו הק' ע"י הרמת קח תוה"ק ולהתקיים הכ' וכל קרני רשעים אנדע
תרוממנה קרנות צדיק ונוכ' ונחוי ונרא' לראו' באור פני מלך המשיח שיתגלה
ביב אכ"ר ובדרישת שלום רב למעכ"ת הרמה וכל הנלוים אליו שליש"א
ומחוי קידה לפני הדרת כיך ברגשי כבוד. באעז"ח למען ה' לזרעם קח
האמת והשלום בשם כל אגודת הקודש בהר הקודש בירושלים תובבי"א
מחכים לחשובה מאהבה.

נבאים ומנהלים וחברה אגודת הקודש באה"ק תובבי"א

נאם שלמה בלאמיר הרה"צ כמוה"ד פמ"א הנקרא באשכנז בפי כל ר' הלל וועקסלער זצוקללה"ה שהי' ראב"ד בק"ק הירבער ומקורב ומחוק מכל אשכנז למדו אצלו מנעוריו. למאות תלמידים תוה"ק ועבודת הית'.
נאם שמואל הלל שיינקער בהגאון הצדיק ר' אברהם מקאוונא זצ"ל שהי' אב"ד באלעקסאט ומייסד ור"מ מתיבתא רבתא דסלאבאדקע.
וחתן הגה"צ מ' יוסף חיים זאנגענפעלד נ"י (זצוק"ל)
ר"מ דישיבת אור חדש בעיה"ק ירושלים ת"ו

סח.

מכתב שני מאה"ק שהי' נדפס שמה עוד בשנת תרצ"ג מאת החרדים ראשי הקנאים המקנאים קנאת ה' צבאות ותורתו - היו - בזה"ל :

ביה

מחאה "מהיראים" מירושלים

למחות אבן האפל אבן הטועים והמתעים.

בהעתק של האגודה דפה "קול ישראל" גליון י"פ וישלח מ"ז כסליו דנא, הדפיסו מכתבו של מנהל דראשי של "אגודה" בווארשא אשר בו הוא כותב בזה"ל

בוודאי היתה "הצהרת בלפור" רמז מאת ההשגחה העליונה לפקוד את ארצינו הקדושה עכ"ל.

חלילה לנו בני ישראל המאמינים בני מאמינים בה' ובנביאי האמת וצדק לכנות ההצהרה הבלפורית תחת כינוי של סוג פקידה עילאה, כ' אנו צריכין להאמין בפשטות בביאת משיח האמתי שרק הוא יפדה את ישראל מגלותו וההצהרה הבלפורית, לא יזכר ולא יפד לנו חיו, ואשר מחזה שדי יחזה בהשגחה תדירא לא יהי' עד לאומים ואשר ינק רק משדי אמו ולא מקוראי בספרים החיצוני, ולא נראה לו דמות דיוקניהם ולישארשארית' לא היה מנוד ראש בלאומים ושארן לאומים לא ישאוהו, וחסד לאומים חמאת הוא לא יקראוהו, ועל הפוסקים ומתפקדים בהצהרה הזאת כתב (הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מלכי) וז"ל שכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו (ר"ל שהולך אחרי מקריית ומכנה אותם בשם גאולה או פקידה לא בשאר נביאים בלב' הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו כו' עיי"ש וכ"ש מי שמאמין ר"ל בהבטחת העמים לכנותה בשם פקידה עליהם כ' (בפסקתא רבתי סוף פליד) וז"ל ואויביו אלביש בושת אלו החלוקים עליו ועליו יציין נזרו, עליו ועל הדומים (פ' דומים ומחכים לביאת המשיח בישועת ה' דוקא) לו עכ"ל, וכ"כ (בפדר"א פ"ט) ישראל שבטחים בצל יוצרם הם ברוכים ומתוקי' ויש מהן הנייה לעולם וכזמן שהם סרים מאחרי יוצרם ובטחו בחוקות העומי' הם נאדרים ורעים ואי מהם הנייה לעולם עכ"ל. ושיטה החדשה

תיקון עולם

הזו לכנות פקידה להבטחת הנכרים זרה הוא לנו. והיא היא שהתעה בעוה"ר עם רב מישראל שילכו אחר ההבל גאולת הנכר הזה. וגם בימי החורבן היו מישראל שציפו על הבטחת העמים שהבטיחו להם. ולבסוף היתה להבל וריק צפייתם. וכי אם אויבני מבטיחים ופלילים אל לחכות למשפטים צדיקים ותוצאות טובים. ועיין (ירושלמי פסחים פ"ח הל' ו') דאמר על הכסתתם אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר, ועיין (ביב דצ"א) דמודי להון נפל בידיהון דמתרחין עליהון דיליה דלהון לכן אמר הנביא אז (איכה ד' י"ז) עודינה תכלינה עינינו אל עזרתנו הבל בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושיע.

והגם שאלו התועים מצאו להם און בדברי (הירושלמי מע"ש פ"ה ה"ב ה"ד בתוי"ט שם) עיין (בס') עולת תמיד לאדמ"ר הגאון הק' ממונקאטש שליט"א) משיש בזה, ומביא שם מרבנות מקומות מש"ס בבלי דלא ס"ל כן, ואין הלכה כירושלמי לגבי בבלי, וגם עוד כתב שם (שכ"ס) עבודה תמה) סותר כל דעותיהם שרוצים לומר שיהי' בנן ביהמ"ק קודם ביאת המשיח וגם (הרמב"ם בהל' מלכים) כותב שני פעמים שמלך המשיח הוא יכנה ביהמ"ק עי"ש, וכזאת וכזאת כתב (בס') דברי תורה מ"ב ס' מ"ב) וז"ל בפרש"י (שבת ל"א) צפית לישיועה פרש"י לדברי הנביאים עכ"ל, היינו להאמין שיבוא משיח צדקינו כמו שהובטח בדברי נביאנו ע"י אליהו הנביא שיבא לבשרנו מקודם ע"י גם, ולא כדברי דעות חזבות המאמינים מכל המפלגות והגורעים שבהם המה הצבועים האגודיסטען כמשאחז"ל כסוטה שיפרישו ביותר מן הצבועים שמראים א"ע כפרושים עכ"ל ועל הגאולה האחרונה בפירו' אתמר לן התנא אלהי רשבי' (כתיוקונים תיקון ס"ט) וז"ל בפורקנא בתרייתא של מלכא משיחא, כתיב ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר עכ"ל.

ואנו שלומי אמוני ישראל מאמיני' וחייבי' להאמין שאחרי כל התלאות וצרה רבה דערו עלן שקרובה ישועתינו לבוא, אבל ח"ו לא להגשים (או כ"ש להתנכר ח"ו) את הגאולה שתהי' טבעיית. וגם לא בכח אנשי ועצמי כי גאולה טבעיית ואנושיית לא שבי' גאולה. וכ"ש הבטחת והסכמת גוי ועמי הארצות. כמ"ש ביה רבינו יונתן בעל התומים זצוק"ל (בספר אהבת יהונתן בהפסורת ואחתגן) עי"ש (*) אלא גאולתינו ופדות נפשינו ובגן בית קדשינו ובגן ארצינו הקדושה תהי' הכל ניסיית לוכמו שרמו כן רה"ק שליט"א

(*) מובא לעיל אות ג' (עמוד ד') וכן כתוב בתורת משה רבינו הרמב"ם ז"ל בסוף ספרו "אגרת תימן" שמדבר שם מענין הישמעאלים וזה לשונו השחור :

וכי' שאנו רודפים שלומם הם רודפים אחרינו בחרם ובמלחמה כמ"ש דהעיה (תלים קכ"ז) אני שלום וכי אדבר המ' למלחמה כ"ש אם נעורר עלינו ונקרא במלכות בדברים בטלים ושקר הלא נסכן בנפשותינו ונבא לידי מיתה - עכ"ל

(בם' עולת תמיד דמיו) שזהו שאנו מתפללים ושא נים (ר"ל בדרך נם) לקבץ גלויותינו עיי"ש) באוהות ובמופתים בניסים ונפלאות ובמורא גדול זו גילוי שכינה בכבודו ובעצמו הוא יפליא לעשו' עמנו במהר' בימינו, כמשיכ' מפורש הרב (חסד לאברהם מ"א נהר י"ז) וז"ל השכינה תדן את ביתה וידן לישראל במסורת הברית כדי לקרבם אל הנאולה ואל הטוב המוכנת לנו עיי' נביאנו, ושוב השיעור לא יכלהו רעיון באופן שלא יזכר עוד נאולת מצרים והניסים ההם לפני נאולת ישראל וניסים ונפלאות שיהי' לנו, כמשי"ה ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את ישראל ממצרים כי אם חי ה' אשר העלה את ישראל מכל הארצות, ויהי' אז הניסים וגילוי השכינה אל ישראל בהפלא ופלא ויאמרו כולם אשר זהו יום שקוינו לו שנאמר זה קוינו לו ממש מורה באצבע על גילוי השכינה כו' ויתראד עליהם אליהו הנביא ז"ל ויתגלה עליהם משיח בענינים גדולים ומשה רבינו ע"ה יתגלה להם עם בני דור המדבר והשכינה יתגלה עליהם ויתקנו הדגלים בהשכינה וירד בית המקדש בנוי למטה ויבואו ישראל לירושלים הבנויה והשכינה עמהם כמו צאתם מארץ מצרים וירבו אז הניסים ויגדלו אשר אין הפה יוכל לדבר והשכל לשער הריבוי ניסים ונפלאו' שיהיו לישראל ויפתחו את מקורי החכמ' וזאת תהי' ההנהג' בנאולה בס"ד עכ"ל, ועתה מי יבוא עוד וימלא את לבו או במשוע (או מכ"ש חיו במאד) כלאחר יד להכחיש חיו דברי אלקים חיים הנז' או להפכם ולנשכם, ומכ"ש להמירם ולנכרם חיו בהצהרת הנכר אשר לא לחנם כינוהו אותה גדולי חכמי ישראל - צרת בעל פעור, כי ההצהר' הזאת היצר לישראל מאוד מאד, וטיב הי' לנו משלא נצהרה משנצהר' והחשיכה את עיניה' של ישראל ובעוה"ז שיצא מה שיצא עיי' ר"ל העבירות היותר חמורות בתורה, היינו עיי' וגיע' ושפיכות דמן של ישראל הייד, ובס' לעמודי ארזים, בהקדמה ד"ד ע"א הערה וגילה מקור נאולת התמורה הזאת, שהיא רק פעולת שושיני מאת ה' והצלי' מעש' השמן, כמ"ש (בתמיד דל"ב) שמנא נצח, (ופירשי' ז"ל שהשמן הוא נוצח ומטעה בני האדם, ושם (בפ"י רבינו גרשום ז"ל) וז"ל שהשמן הוא נוצח שמתעה אותם ונותן להם נאולה ולבסוף יורדים לנחיתם עכ"ל.

גם כת' עוד הכות' הנז' בהעתק הנז' וכמו כן בור' בנן העי' תל אבי' הי' אצב' ההשגחה עכ"ל, הנה כבר התנגד לו אדמו"ר מלאבאוויץ שליט"א והוא יתן בקולו קול עזו לאדמו"רים מפולק שליט"א עיי"ש ועיי' (בהשמטות הזוה"ק ח"א סי' ל"ח ברע"מ שם) שכתב וז"ל מאי שוא עמלו בוניו בו אינן

ועוד להלן שם וז"ל :

ולפי שידע שלמה ע"ה ברוח הקודש שהאומה הזאת בארך זמן גלותה תפצר להתנועע בלא עת הראויה ויאבדו בשכול זה ויבואו עליהם צרות והזהיר מלעשות זה והשביע האומה על דרך משל ואמר השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו' עד שתחפץ, ואתם אחינו אהובינו קבלו עליכם שבעתו ולא תעירו את אחבה עד שתחפץ, ובורא העולם במדת רחמים יזכור אותה אתכם לקבץ גלויות נחלתו וגו' עכ"ל.

סם ונחש עכ"ל, ואנו מאמיני בני מאמיני בדברי התנ' אלהי הרשב"י שכתב (בזוה"ק ח"א דק"א, קל"ד קפ"ג ובח"ג דרכ"א) ובעוד רבת מקומי שבנן ציון וירושלים לא יהי כלל ע"י מעשי בני אדם, אלא רק מעשי ידי יוצר עליהן. והכי איתא (בפסיקתא רבתי סוף פרק כ"ו, התנערי מעפר קומי שבי ירושלים בשר ודם בונה אותך בשר ודם החריבך אבל לעת"ל אני בונה אותך. שכיב בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אמן ב"ב עכ"ל, וכל הארץ הזאת עתיד הקב"ה לנער אותה כמ"ש (בחס"ל שם) וז"ל הקב"ה ינער את ארץ ישראל וירושלים כאשר ינער אדם את מליתו וינער כל עובדי עכו"ם וגם עבדות כוכבים בעצמה שבירושלים וגופות הטמאים הנקברים סביבות הקודש וכל המקומי המטונפים שבו עכ"ל, ומקורו מהור מצאתי [בפדר"א פל"ד ובזוה"ק ח"ג ד"עב, ובוהרי חמה שם, וביל"ש שמואל סוף רמז קל"ד] ע"ן שם.

ומה שמסיים שם הכותב הנז' בעתון הנז', וז"ל ורעיון זה הנני מביע תמיד בכל עת ובכל שעה עכ"ל, נח ה"י לו שיהיה גורף ביבין ויתפרנס מזה מרם שיתפרנס מע"י האגודה ויהיה מוכרח להתנאור עצמו ולכתוב דברים כאלו ובודאי אמור מעתה לא יכתו ולא יביע אומר עוד ח"ו כזא' ואם משה רבינו ע"ה שעשה את נחש הנחושת לשעבד לבות בניי כלפי מעלה ועשאו עפ"י הדבור זכר לנם, אעפ"י אח"כ חזקה מלך יהודה ראה כי בניי שועין חזנו אחריו כיתת אותו והודו לו חכמים, ק"ו לצרה זו שלא תבא עוד ח"ו בעולם, ובי"ה שנפלה ולא תוסיף קום עוד, לובעת נשמע בירושלים נפילתה כל חכמי וראי ה' ברכו ברוך שעקר ע"ז זו מארצינו הקדושה, והנה מעתה הכותב גם לאוהבים יחשבונו כי הארנו לו מאירת עינים ואם יודה על האמת זה יהיה שבחו.

ואל מנהולי "האגודה" דפה הננו אומרים שיכו לב מאד מהיום ותשמרו את פי העתון שלכם בשמירה יתירה, [כמו שמעורר אתכם ג"כ אחד מהכותבי שלכם בהעתון הגליון הנ"ל] ואם לא תשמרו אותו אלא יהי הפקר לכל ויהי מי שיהי, ויהי מה שכותב שכוין שמכני האגודה הוא שמוע לנו ונשמע לך אז עליכם לידע כי עתון שלכם יפול תחת "האיסורים" של גאוני וצדיקי הדור שאסרו לקרות העתונים הזדים החפשים, לוכן גם המודעות שאתם מדפיסים בעתונכם, כל דבר שנוגע לכשרות צ"ל ברשות בית דין ולא להיות מילי דהכשירא הפקר תחת המסדר העתון או תחת הפוליטיקה של האגודה [ואחת מן המעשים של הרבנים הגאונים הקדושים צדיקי הדור שאסרו איסור להתחבר עם "האגודה" מפני שיש באגודה כמה וכמה ענינים שלדידהו לא הוו מומא ולדידן הוי מומא וגם אפילו הם רואים זה את זה שיוצאים מדרך התורה. קא מחניפי אלו לאלו, והם אומרים שמור לי ואשמור לך כידוע והם מעתיקים מזה אל זה בעתוניהם ובין שורותם יצהירו תמיד צרת הבעל - פשוט וגם הם עתידים תמיד להתאחד עם הציונים, רק שהציונים ירצו עמהם, ואנן יצאנו י"ח במחאה זו, ואת נפשותינו הצלנו והבונה בשמים מעלותיו ו"אגודתו" על ארץ יסדה הוא יתו "אגודת" מושה

יהיו כל ישראל -לאגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם ועיז נזכה לביאת
גואל צדק האמיתי ולבנין ביהמ"ק ע"י ה' ניסי במהרה בימינו אמן.
הכ"ר החרדים בעיה"ק תובב"א

דפוס "המשרב" ירושלים

ס.ט.

מכתב שלישי בקודש מאת מרנא ורבנא האדמו"ר מליבאוויטש
שליט"א (עין לעיל מאות ליה עד אות מ"ד ואות ס"ב) אשר כתב לרב גדול
מפורסם אז בימים ההם שהרעישו האגודה בתעמולות וכנסיות שונות.

האגודה ושאיפתה, כנסי' שלה
ומטרתה, בפוליטיק ושקר יסר
דתה, מנונה וחצופה מרתה,
הצילו ממנה אומה הישראלית
עוד בה נשמתה.

ב"ה א' כ"א שבט תרפ"ד ראסטאוודאן

כבוד שר התורה והיראה, נשיא עם אלקי אברהם
כבוד שם תפארתו מרנא ורבנא יוסף שליט"א

אחדשה"ט.

ימים אלו הגיענו נדפם בדברים ברורים שאיפת מנהלי -אגודת ישראל-
ומה יצרה, ובהם הרבה ענינים (כפי ההעתקה שבזה) ורובם בהנוגע לבנין
ארץ ישראל. לאחד עם ישראל עם ארץ ישראל (א) ליסד מרכזים מיוחדים
לעניני ארץ ישראל. (ב) יסדה חברה -גוה ישראל- מרכז מסחרי ביפו (ג) ולעבוד
בבנין הארץ במדה יותר רחבה ע"י חברת -בית ונחלה- לרכישת קרקעות. (ד)
לחנך אומנים אחרים בשביל עולים לא"י. (ה) לתת האפשרות לחלוצים לעלות
לא"י (ו) ולעזור בהם להסתדר בא"י ולאחד כל תפקידי הרחנים, החינוך
הכלכלי הדתי ובתי החסד.

כל אלה הן המה שאיפת מנהלי האגודה הגלוים לנו באותיות שבכתב
חבלתי אפשרי להכחישם, ונטפ עליהם מה שהוא במחשבתם ורצונם.
הנעלם מאתנו ומתנכלים להסתירם בחכם עד עת מצא.

אמנם למען להביא אל הפועל את אשר המתוהו להם בעלי האגודה -
המה המדיניים האשכנזים דיא דאייטשע פוליטיקער - השכילו והתחכמו יותר
מכמו (בעלי בריתם הפנימיים) המזרחי והציוני (אשר תלת קשרין מתקשראין

תיקון עולם

דא בדא, אנודה בזרחים ומזרחים בציונים) והדומאי וחתרו חתירה מתחת כסא הרבנים שלישי"א, להמשיך אליהם במצודתם גדולי התורה (כי השקר כלומר המדיניות - חמדה כתר האמת - כלומר כח התורה -) ולהשתמש בשרביטם, ועשו מעשה רשת היא הכנס' דחדש אלול העבר.

והנה מלבד זאת אשר נזף ועצם הכנס' היתה בשכסים ותרמית מדיני להניא את לב גדולי התורה (אשר הקורא מכתב ההזמנה חושב הוא כי מעט של תמימי לב החפצי' בהרמת התורה יצאה) והיא אומן כי יסופר אשר בכ"ב תמו מדפיסים הם בהקול, דעקלעראציא ציונית (כמבואר בההעתק המוסג"פ) ובכ"ג בו כתבים מכתב הזמנה ובלתי מזכירים מזה אף הנה אחת, אלא אדרכא מעוררים ומתחננים לבוא אל האספה גדולה אשר בה ישתתפו מוכחרי עם ישראל סבא, איך להרים קץ התורה והדת כו' וכו' כמה מנונה וחצופה מדה כזו, לשקר באופן גם ומבהיל כזה כמה חנופה כו' וכו' יש במכתבם זה צביעות נוראה וגניבת דעת, והכל רק בשביל כי יבואו גדולי הדור, ואשר יקחו לב כל אחד ואחד ממכיריהם ומיודעיהם, ולעשות סערה במחנה ישראל, איננו יודע אם המכתב הזה שקבלתי הוא נוסח כללי או פרטי אבל בכל אופן הנה אחרי קריאת מכתב כזה, מי הוא זה אשר לא ירחיק אל ועידה רבת הערך כזו, מקום שם גדולי ישראל באי' לדאוג ולמצוא עצה בהרמ' קץ התורה, ובאופן כזה לכדו גדולי ישראל במצודת', והיש עול נורא כזה, וטס' ע"ז הנה) עוד זאת עשו מנהלי האנודה גזלו את אדרכתם אדרת ישראל, ובכחם - כח התורה - המה חפצים לאנס את הכלל כולו לכנוס בהאנודה וכנאום שיח האדמו"ר מגור שי' בשם רבינו יונה ז"ל, ובכח הכנס' יכול' לדבר בשם העם העברי (כן דעתם, וע"ז היתה כוונת יצירת האספה) כמבואר בנאומו מר קירשברין.

והנה כללות שאיפתם, וכן עד כמה באמת אינם חפצים להתחשב עם דעת הרבנים מבואר וכולט בהרצאתו של מר יצחק בראער, המבאר כי הכל ערוך ומסודר, קומיסיות על כל דבר וענין הנוגע לישראל, וא"כ אין להכנס' עסק בעריכות התקנות של האנודה כי הלא הכל נעשה מטעם הועד הפועל וכן כאשר ליעין (ניסו של האדמו"ר מגור) דורש תיקונים בהאנודה. ע"ז משיבים לו כי זה נמסר לקאמיסיא, אשר כל אלה הדברים מראים לדעת עד כמה אינם מתחשבים ואינם רוצים להתחשב עם דעת הרבנים ורק רוצים הם בהרבנים שיהיו לכלי נשקם אשר יחתמו להם "הבשרים" על כל דבר בליעל העולה על רחם.

והנה לא אחד בלבד עמד עלינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו אמנם לא באופן פרוע כזה, ידעי' אנחנו בכל עת מי הם אוהבינו ומי הם אויבנו אמנם אלו האויבים התחפאו בבגדים שאולים ושימו להם פני תום, מכלי אשר נוכל להכיר מי הוא, אוהב או אויב, וכול' באחד סוערים ומרעישים את העולם ומחנה ישראל, בשם התורה, המרציא בראיער יצחק מדבר דעקלאראציא פארלעמענמאריש - בכח התורה', ראזענהיים מדבר בכח

התורה, ותם אני ולא אדע איי איפו לקחו כל אלה, ובכלי נשק זה הולכים ומרעישים את מחנה ישראל, ואין מעצור לרוחם.

והנה עם אלקי אברהם, הדבוק בתורתו באמת, יודע היטב, כי הדיעה והדיבור בכל עניני ישראל הוא רק לגאונני התורה והיראה, ואין אנו יכולים ואין אנו רוצים לקבל עלינו עול הפוליטיקער והבדניים השקרנים, אשר שדרו אדרת תפארת ישראל ולרצין את גלגולת ישראל היל"ת.

ובכן בשם אלפי ישראל תביט לב ודעה ישרה, הנני פונה אל כבוד שר התורה והיראה, אשר יועיל נא להגיד חוות דעתו דעת תורה, ע"ד שאיפת מנהלי אגודת ישראל בכלל, וע"ד עניני ארץ ישראל בפרט, והאפשר הדבר עפ"י התורה אשר עניני ישראל הקשורים ואחוזים בתורה יהיו נחתכים ברוב דעות שבהם יהיו גם כאלו שאינם בני תורה, וקלים ביראת שמים. והיינו אשר חכמתם בפוליטיק הנקראת מדינית מרובה מיראתם את ה'. אנא הצילו את עם

ישראל בעוד נשמתו בו. הגידו דעת התורה בדברים ברורים, ולא יוסיפו בני עולה לענותנו עוד וירחם ה' ויסיר מעלינו המסיבים לנו בעל כרחינו והרוצים להשתתר עלינו בכח הפוליטיק ולהעבירנו על דעתנו ח"ו. ויקבל הדר"ג שליט"א החות"ש והברכה מאדוה"ש כאו"נ ונפש הדריש ברגשי כבוד ויקר בלתי מוגבל.

יוסף יצחק שניאורסאהן

י.

ואלה דברי רב האי גאון אוצר התורה והיראה צנא מלא ספרא צ"ת מגדול עוז המפורסם לשבת דיינא רבא דעיר הבירה בודאפעסט שליט"א בעל המחבר ספרי "לימודי השם" עה"ת.

האגודה סכנה איומה היא להדת
בפרט לנעורים, שלא להתחבר
עמה מגאונני קרמאי מוזהרים.

בעזה"ת

אזהרה!

חזק ונתחזק בעד עמינו!

שמעתי שמקצת מן בעלי בתים דקהלתינו מייסדים פח בעירנו חברה הנקראת בשם "אגודה" וידוע שהרבה גאונים וצדיקים במדינתנו רואים

ברעין הזה סכנה איומה לחדת בכלל, ובפרט לבני הנעורים.
לזאת הנני מזוהר בזה להיראים ולהחרדים דקהלתנו העי

שלא יתאגדו עם חברה הלזה כלל

ואודיע בזה שכבר לפני כמה שנים (כסלו שנת תרפ"ד) שעלתה שאלה זו לפני לאנדעסקאנצליא, אם להתחבר עם האגודה או לא, ואותו מעמד הי' בפני הרב הגאון הגדול אבדק"ק ווייטצען ז"ל בעל מעשי למלך ושני בדומה לו סבא קדישא הה"ג דק"ק מאד ז"ל בעל שו"ת לבושי מרדכי, ושלישי בקודש הגאון דסעמיהאלי ז"ל בעל שו"ת מהרש"ג וכולם צווחו בכרוכיא נגד האגודה והיתה ההסכמה שרק נגד מה שנוגע לטובת החמרי' לכלל ישראל ונגד החוץ (לדבר במקום גבוה בשם כל היראים לטובת הכלל) בזה אנו נותנים יד להאגודה, אבל בפנימיות מה שנוגע לחדת בפרטות וכפרט לייסד ארטס-גרופע אין אנו רשאים לעשות כן במדינתנו וחמתנו ע"ז ההונדערטער קאמיססיאן (40 רבנים 60 בע"ב).

וגם אני כבר גליתי דעתי כמה פעמים שאין אני מסכים כלל לייסד פה אגודה ואני רואה בזה שמביא פה הריסה ולא חיזוק לחדת. ועכ"ז קמו קצת בע"ב לייסד חברה זו נגד רצוני, גם יש ששאטוט להאגודה שבכל מקום ובכל עיר כשרוצים לעשות ארטסגרופע צריכים לזה ההסכמה מרבני ודייני העיר העומדים על המשמר ומאחר שאני איננו מסכים לעשות פה אגודה, א"כ כל דבריהם בטלים ומבוטלים.

ואבקש בזה מכל הסרים למשמעתי שלא לסייע כלל לחברה הזו, כי יש לנו הלשכה במדינתנו להיראים לאנדעסקאנצליא אשר עליה אין לחוסף עוד וממנה אין לגרוע.

וכל השומע לי ישכון בטח לראות בנים ובני בני עוסקי בתורה ומצות עפי השיטה המורשה לנו מרבנותינו הגאונים ז"ל עדי יעמוד הכהן לאורים ותומים בב"א.

וע"ז חתמתי שמי פה קהל יראים פעסט יע"א כסליו תרצ"ו לפ"ק

יהונתן שמיין

דיין דקהל יראים פעסט יע"א.

עא.

מדינת אונגארן מדינה שלימה שהאגודה רוצה בה לצודה ברשתה ח"ו כי שם עדיין ביה לחלחיתתה של הארטהאדקסיע שיסדוה הראשונים במלאכים זי"ע קיים בקרבה - לכן אורבים עליה תמיד ובהתבוללות יעשו מלחמה כג"ל (עין לעיל אות ס"ד) אבל אלקים לא יעזבנה בידם והגאונים וצדיקים שופטיה ומחיקיה שלישי"א עומדים על המשמר בכל עת לטובה ועיניכם לנוכה יכירו בדברי שר וגדול יועץ ונשוא פנים ראש הלשכה הארטה' דשם שלישי"א זי"ל.

7431. sz.

A MAGYARORSZÁGI
AUTONOM ORTHODOX IZR.
HITFELEKEZET
KÖZPONTI IRODÁJA
BUDAPESTEN
Eötvös-utca 19
Telefon 10-3-41

ב"ה יום וא"ו עש"ק כ"ד כסלו תרצ"ו בודאפעסט

שלום וברכה וכמ"ס אל כבוד אהר יחיאל הרב הנאמן הגדול
צ"מ חסידא ופרישא פאר המדינה בגש"ק שלשלת היוחסין
עומד בספק וכו' וכי' כש"ת מרה נפתלי מייטעלבוים שליט"א
אבדקת"י נירבאטור והגליל תע"א.

אחד"ש כבוד הדר"ג שליט"א באה"ר! נתכבדנו בשני מכתביו היקרים
עם הצירופים כיום ד' ש. ו.

קודם כל יקבל נא כבוד הדר"ג שליט"א את תודתנו החמה בעד דבריו
היקרים היצאים מלב הנאמרים לתועלת לשכתנו - יודעים אנחנו להעריך
את העובדא שכבוד הדר"ג שליט"א עומד הכן בכל עת להגן בעד כבודה
של לשכתנו כדי שתהי' לנו האפשרות לפעול בעד חזוק הדת והאמונה
לשובת אהבני' החרדים במדינתנו.

שמחים אנחנו שהשקפתו של כבוד הדר"ג שליט"א
בגידון השאלה של האגודה מתאים עם דעתנו בכל הפרטים
דבר מובן מאליו שלשכתנו בכלל ובפרט עומד מרחוק מכד
הנעשה בענין הזה ע"י בע"ב אחדים בעיר הבירה החושבים לחזק
לעשות אגודה המתנגדת בחוקק עה נגד המזרחים שנתרבו לדאבון כל
היראים כאן.

רוצים אנחנו להדגיש שהאנשים החשובים העומדים בראש החברה
הג"ל, לא רצו לשאול את סינו ועשו הלכה למעשה בלי דעתנו הן בניה
חה"סידות והן בענין שליחת הודעה תומי' להעתונים מכל הנעשה בחישיבה
שלה' מטעם שכבר יודעי' הם שלשכתנו עומדת על יסוד ההחלטה המדינית
שמתנגדת לעשות חברה כזאת, וכדי שלא יחשבו בהמ"נה שכל זה נעשה
בהסכמתנו ושע"י צעד הזה תבוא שאלת האגודה גם בהמדינה על הפרק.
מצאנו לנכון לחזות גם את דעתנו ולבאר את השקפתנו המתנגדת:
בהענוני ובדאי ימצא כבוד הדר"ג שליט"א גם מצדו שחזק חי' כל זה כדי
שלא תהי' האפשרות לחזנים יודעים לעשות פירוד בין הדבקים באמנם שגם
לשכתנו הסכימה לכל הנעשה. ומה שנוגע וכו' וכו'.

תיקון עולם

הנני בזה בד"ש כה"ג שליט"א בכל אותות אהבה כבוד ויקר
בשם הלשכה המרכזית :

ש"ב אוהבו הנאמן המברכו בשבתא טבא
שמואל זנוויל כהנא פראנקל
ראש הלשכה.

עב.

נפתלי שבע רצון מלא ברכת ה' אלה דברי זקן ונשוא פנים, מגדולי
ועד הרבנים הרב הגאון הצדיק המפורסם מכבד עוז ומגדול נזר חכמים נקש"ת
האבד"ק נירבאטור והגליל שליט"א (נכד הגה"ק א"א בעל ישמח משה
ז"ע)

ימלא שחוק פיו ולשונו רנה,
שלא ינוח שבט הרשע של
האגודה על גורל המדינה,
הנאונים עמדו לימינו ויהיו ידיו
אמונה.

נפתלי מייטעלבוים

אב"ד

דקה"י נירבאטור והגליל יצ"ו

ב"ה אור ליו' ועש"ק ויגש תרצ"ו לפ"ק
שלומים מרובים כטל וכרביבים לכבוד ש"ב ומחוי' הרב
האי גאון הגדול הצדיק המפורסם בוצ"ק חו"פ עטרת תפארת
ישראל והדרו עה"י פה"ח גדר גדר ועומד בפרץ בנש"ק שלשלת
היוחסין וכו' נקש"ת מריה חיים אלעזר שפירא שליט"א האבד"ק
מונקאטש והגלילות יצ"ו

גי"ה לנכון הגיעני נהנתי מאוד מנופת צוף דבריו הטהורים היוצאים
מלב טהור לחזק אותי בענין נשגב הלז ומאד הנני שמח כי אוכל לבשר
כי בהאסיפה לא מצאתי מנגדים גדולים ולא הי' לי מלחמה כבדה כי
הרבנים הג' מדעברעצין ומראב הי' בדעה אחת אתנו וגם הרב
מטשארנא אחו' בפלך השתיקה ואך איזה בעה"ב מפעם אשר התהזקו
בדעתם המושעת ואך הנשיא שליט"א עמד נגדם בתוקף ועוז
וב"ה כי עלתה בידינו לבטל את אשר זממו לעשות לע"ע
השית יעזור לנו שלא ינוח שבט הרשע על גורל הצ' וקיים בנו

הכתוב כל לשון תקום אתך למשפט וכו' ויתקדש ש"ש על ידינו כחקותינו
לראות בהרמת קרן תוד"ק וקרן ישראל בבי"א.

נפש המקוה ומאזרח מחו' דר"ש וש"ת באה"ר משתחוה מרחוק

נפתלי מייטעלבוים

עג.

ידידי אחר הדברים האלה של החלטת ועד רבני אינגאן שלישי"א
הני"ל להרחיק האגודה כמטחוי קשת מהם ומהמונם. כים נגרש השקט לא
יוכלו ויצאו איזה אנודיים בתואר עקש ופחלתול להגדז על זה ולהתריז נגד
גדולי ישראל שלישי"א ואחרי כן יצא אחיו וידו אחוזת בעקב עשו (כות' אחד
שולח דברי' ע"פ חוצות) להכות על קדקדו ולהשיב גמולו ישראל קרא ה'
שמו כי שרית וכו' וזהו דברי הרב הנאון המהולל מאד בתורה ויראה מהורה
צדיק ונשגב מוכתר בנימוסין האבד"ק שאפראן (עדינבורג) שלישי"א
והדפים דבריו במכתב גלוי בעתון הארשה' "ידישע צייטונג" פ' בשלח שנת
תרצ"ו וז"ל :

במקור מוצא של האגודה,
התורה פלאים ירדה, ובמדינה
שנתרחקו מאלה המתחדשים,
ניתוספו ספסלי בבתי מדרשים,
בזה"ז מימאז א"י עם השרשים,
אך בכיאת משיח תהי' קודש
קרשים.

שמעון ישראל פאזען
אבדקה"י שאפראן יע"א

בעזהש"י

הן ידעתי מך ערכי אך אמרו חז"ל במקום שיש חלול ה' אין חולקין
כבר לרב בא לידי ע"י מקרה עלה נדף מהעתון "איסראעליש" (מיום 23 יענער
936) וראיתי שכותב שם אודות ועד הרבנים הנאונים שלישי"א של
לשכה המרכזית בפעסט והחלטתם נגד האגודה ונשתוממתי
האין נחריש למסית ומדיח כזה, ולא באתי לתבוע עלבון הרבנים הנאונים
נ"י כי לא יזיק להם נפחת זכוב וגם לשפל בדבריו שכי' נגד גאון עוזני כי
מן ממנוקאשש שלישי"א הגם שראוי להתאבל על ההסתור פנים בראותינו

מינים שונים דוכרות על צדיק הדור ואומרים אין פשע (כמו שראינו גם לפני איוה שבועות דברים מבהילים בעתון "זשידוי אוישאג" מיום 23 דעצ. 935, בא' שירא לנפשו פן יהי נחשד שבא לקבל פני צדיק כאשר זכינו ביה גם אני בתוכם לקבל פני שכינה בהיותו בפעם) אך לנגדי הגמ' (בבב) נ"ט) את חשיבא לאתאבולי אירושלים?

אולם מ"ש אודות מצב החרדית במדינתנו אועק בקול גדול! הקוצו נרדמים למלחמה נגד מסית ומדיח זה שמתוך כעסו ניכר קלונו של כותב זה: מ"ש "שמים שנתייסדה הארטה" בתוכינו אינו רואה חיי רוחני ברחיבותינו מפני שלא נתייסדו עדיין חבר' אגודה' הבינו נא מה שרוצה להחליף ולהחריב! והבקי קצת במדינתנו יורע שב"ה בשנים האחרונות נתרבו ישיבות במקומות שונות המגדלים תלמידי יראים ומביני דבר ה' זו הלכה ובקריבים רחוקי' תחת כנפי השכינה וכר"כ בני עניים שהם ללעג בעיני משפחתם מפני גדול המס"ג לתורה" - ולעומת זה ניהוי אנן השפעת הברכה שהשפיע לנו הכותב הזה באגדתו על ארץ (תחת ארץ) יסדה. הנה אני הנכבד ראה עני עם ה' במדינת דייטשלאנד, כי מילדי אישכנו אנא, שישם נתיסדו הגרופען של האגודה בכל פנה ושם "חיי חברים" (פעראינסלעבען) כאו"ג הכותב ודורשים אודות לימוד גם עיי עתונים ומה הועילה להם? תורה מונחת בקרן זוית! אבל בחכמת האומות ידם גדלה! וגם עתה שדחה אותם הצורך באמת הבנין ורבים עלו לארץ הקדוש' גם שם יהנו ריק לאימים בשולען אשר יסדו להם! ואף שלשישתם עלו למדינה שבניהם מקדישים "גם" איוה שעות לשמים, אך הכל בתערוכות אור וחושך משתמשים בערוביאי באדמת קודש ובתוככי ירושלים! והאך העיי הכותב הזה לשבח את המתים מחיים?

ידענו שגם אצלינו הרבה נעורים נלכדים ברשתות הכסיתים מכל צד ומי יוכל להתפאר בדור האחרון שמצא תרופה למכה זו ולומר להבע"ד גירא בעיניך? אך בראותנו סביב שמענו גם ראינו שאין תרופה רק סם חיים של תורה"ק על דרך המקובל מאבותינו הקדושים זי"ע ואמונת חכמים וצדיקים מהשפעת תלמידי הבעש"ט הקדוש וגורא זי"ע.

אכן בדקתי אחר כוונת הכותב זה וראיתי שכל זה איננו שוה לו רק אדרבה על זה התמרתר על שאנו מתנגדים לדרך מרכיב טמא על טהור ולחבר מיטטעל שולען עם תרביצות תורה, ומדחציף כולי האי נגד תורת משה רבינו החיים ז"ל שאמר הדש אסור כה"ת וידוע גדול קנאתו נגד השולען, ובוודאי אנו מקבלים גזירת המלכות שבצלם אנו חיים, אך ידוע שזהו מהמדה גרושה של נסיגות ששולח לנו חי העולמים ית' בגלות המד וכלל גדול הוא דכל מה שמצד ההכבד בודאי תעמוד לנו עזרתו מקודש אבל מה שיותר מההכבד הוא רשות המומאה ר"ל ועל זה כסרו נפשם דורות שלפנינו, ובכבר הי' עצת חוצאים לפני יותר מששים שנה כאשר רצה הילדעסהייסער להטות העם מדרך המקובל וגערו בו הנאונים ובראש' הצדיק

המפורסם הגאון ר' הלל ל"ש ז"ל, ויצא בנויפה, ואין "הגידול" לילדינו ביה רק בהדרים ות"ת ושיבות ששם יונקים אמונה פשיטה בלי עיקול ופתלתול להאמין שכל אות של תורה כנוים על יסודות אין חקר, ואמונה כזו לא יביאו לנו המגדלים על ברכי הגוים אף היראים שעכסם ראינו בעינינו מלעגים ח"ו על דורשי רשומות ודברי חז"ל וספרים הקדושים שדעתם קצרה מהכילים.

ע"כ עורו ישינים במדינתנו וראו מה שורה מערבית זה רוצה לחביא לגבולינו ועמדו על המשמר, ואפריון להך רבנים גאונים שלישי"א חסידים ואנשי מעשה שעמדו בפריץ, והבסית רוצה להטות לב העם בשופכו כוז על המרכז דמדינתנו בענין התנגדות אודות "ישוב ארץ ישראל", ומי אני לדבר בענין זה אך תורה הוא וללמד אני צריך כי לא נעלם גם מהמתנגדים לשיטת רבינו הגה"ק שלישי"א אם לומדים הם "מ"ש המור אירח ס" ר"ח בשם ס' המצות שלא לומר ונאכל מפר' ונשבע מטובה שלא לחמור הארץ בשביל פרי' ומה שישב שם הבי"ח הנסחא שארבה על זה אנו מתפללן שיהי' שם טוב הארץ בהחזרת השכינה הקדושה כי עתה רק רע כל היום והטומאה שורה מעת נסתלקה השכינה ואכ"ש בשבת רשעים על אדמת קודש עיי"ש (*) שמפורש יוצא מפי קדשו כי גם מי שרוצה לזהר בדבר ה' לא יכול כעת לאכול חולין בטהרה כי טימאו שם האדמה עם כל צמיחתה וניקוה! ואיכ מי ימלא לבו להטריח בוראו כביכול לברא צמיחות ופירות כאלה באדמת קדשו נגד רצונו ית"ש! לכן רק ע"י הבורא ית' שיטהר הארץ בשוב שכינתו לציון נלך בביאת משיחו בבי"א.

שמעון ישראל פאזען

(*) ראו להשים לב לדברי רבינו הבי"ח שם וז"ל:

וכתב עוד וי"א ונאכל מפר' ונשבע מטובה ואין לאמרו וכי' תימא הלא קדישת ארץ הנשפע בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ כי על כן הוזכר ואמר בסוף פרשת מסעי' לא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכם כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל ואמר אם תטמאו את הארץ נמשכ' הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה וכבר נסתלקה השכינה מקרב הארץ אשר אני שוכן בתוכה כמש' בגוף הארץ נסתלקה מפני הטומאה שטומאתיה ונמש' מזה כי ג"כ אנכי מסלק שכינתי מתוך בני ישראל כי עד עתה היכל ה' המה היו בני ישראל לפי שהשכינה היתה שורה בקרבם ממש ועתה באכלם פירותיו היונקים מטומאת הארץ נסתלקה השכינה כי כשהטומאה נכנסת עם אכילת פירות בתוך בני ישראל יוצאת כנגדה הקדושה מקרב ישראל ועל כן נחא שאנו מכניסין בברכה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה כי באכיל' פירותי אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובתה עבליה:

אתם ראיתם מדברי הגאון הנ"ל איך רק איזה צעירים ירקדו לארנן חברת אנ"י זעיר שם זעיר שם וכן כמעט בכל עיר ועיר מדינה ומדינה הצעירים יקפצו בראש - היפך דעת תוה"ק להדר אחר דעת זקנים ובישישים חכמה שאל אבך ויגדך זקינך ויאמרו לך - וככה היא בעירנו מונקאטש עיר מלאה חכמים וסופרים זקני ת"ח ודיינים מומחים גדולי ישראל מפורסמים ועל צבאם קדוש אדמו"ר מרנא ורבנא האב"ד שליט"א שהם לוחמים נגד כל דבר פשע יצר כל יצורים חדשי' לבקר' הכתות שונות שבזמנינו ובתוכם האגודה כנודע, ובכל זאת איתרמי כף אחת עשרה (ואולי עוד שני נעזר יותר או פחות כתותי מיכתת שיעורא) והם צעירים, בנך נערים, סתירי דת וחוקי ישרים, (ואם יש בהם ב' ג' בע"ב נכבדי עם לא יבואו למנן במספרים, כי הם נגזרים, אחרי הבחורים) ואיסתרא בלגנא קיש קיש קריא עשו רעש גדולה בצירוף צעירי אנ"י משאר מקומות הרבו תעמולה, לאמר האספו ואגוד"ה לכם באחרית הימים הבה נתחכמה להציונים ומזרחים פן ירבה ושופכים גפרית על האש ונוסף גם הוא על שונאינו (עוד נדבר מזה אי"ה בטעות שיטתם) להכביד המלחמה פנים ואחור, ועשו מעשי רשת לקרא עצרה של רובן צעירים דייקא לק"ק טשאפ מקום המשפט של חיתוך הדין לאיסור האגודה עוד מלפני י"ד שנים (כנ"ל אות כ"ה - ל"ג) ושם החליטו לייסד צעירי אנ"י במדינה זו הקטנה בכמות וגדולה באיכות (פאד קארפ, רום) שהיא מלא חפנים, של חסידות ויראת שמים, רובן ב"ה בעלי אמונה פשוטים, נקדמוני דורות ועתים, ולמרות שרוב רבניה שרי' ושופטי' הגאונים וצדיקים שליט"א המה מנגד לשיטת האגודה ותכונותיה.

ל"ז א"ז עוד הוסיפו מרה להחליט שמקו' המושב של אגודת קארפ' רום תהי' דיקא בק"ק מונקאטש! יען כי גדול בקרבך קדוש ישראל וגאון הדור המרא דאתרא שליט"א הלוחם הקנאי הגדול בקנאת ה"צ נגד האגודה והציונית בכל שום וחניכא דאית להו! הגם כי כשחק מאזנים נחשבו כאפס ואין אבל עכ"פ זכרו ועשו כאשר זממנו וממחק לא ידעו ולא יבינו כי מקומין קמן נובע.

והנה הדפיסו (בעתן הנ"ל) שיקרא גם במילתא דעבידי לגלויי וכתבו כי אםיפתם בטשאפ היתה ברשות והסכמת הרב מרא דאתרא דשם שליט"א (הוא הגאון הגדול המפורסם כליל המדעים פה"ח וכו' בעל המחבר ס' שלחן העזר) ובכן נדפים עתה בזה את דבריו מ"ש להכחישם ושפח על פניהם והדפים אז מודעה גלויה להכות על קדקדם

יצחק צבי לעבאוויטש אבדק"ק טשאפ והגליל

בעודש"ת יום ג' פ' תצא תרצ"ה

מכתב גלוי

להיות כי הגיע שמועת שוא לאזני כי אסיפת צעירי אגודת ישראל - אשר קראו חבורת אגודה ממנוקאטש - לטשאפ יע"א - נעשה ונשמע עפ"י הסכמתי כתקנת יסודי האגודה - בכן באתי לגלות ולפרסם קושש דבר אמת כי שקר ענו כי מעולם לא שאלו פי דבר ולא חצי דבר עד"ז ועברו באמת על תקנת יסודי אגודתם שלא לעשות שום ענין בדבר האגודה בלתי רשות הרב מרא דאתרא - וע"ז בעה"ח -

ה"ק יצחק צבי לעבאוויטש (*)
רב בק"ק טשאפ והגליל יע"א

עדה.

ועוד באו (בעלי מייסדי אגודת צעירים הנ"ל) במרמה העבירו קול במחנה העברים והדפיסו זאת בטכ"ע שלהם המכונה "דאס יודישע פאלקס בלאט" (עתון הנאסר מכבר מסוד חכמי ראשי בתי דיני הגדולים בד"צ דק"ק

(*) מכתב הנ"ל פירס' או הג' שליט"א בעתון הארצה' "יודישע צייטונג" ומלבד זאת כדאי לרשום מאשר השיב או הג' דטשאפ שליט"א בפרשות לשואלי דבר בענין זה - העתק מנף מכתבו - וזה לשונו :

כל הדברים אשר הוציאו עלי אנשי שוא בחלקלקות לשונם שקר ענו כי והכל אשר בדו מלבם והכל אשר עשו פה חבורה האגודה הי' נגד רצוני ובלתי ידיעתי והסכמתי ואדרבה איזה ימים ושמועות לפני הגבלת זמן אסיפת האגודה לפה בא לפני ולביתי בנו של הה"ג המנוח זצ"ל מנייטרא אשר עומד בראש האגודה ונסע עם איש א' במחוזינו לטובת האגודה, וגילה לי תכלית ביאתו לפה אם כי יודע שהו' נגד רצוני עכ"ז מאחר שהוא יודע ומכיר טובת הענין אשר אנכי לא מכיר ע"כ כוונתו הוא לעשות המוטל עליו לטובת כלל ישראל ולתכלי' חיזוק הדת, אשר ע"ז עמדותי מיד וגליתי לו דעתי בזה ושגם עפ"י תקנת האגודה אינו רשאי לעשות בלתי הסכמת מרא דאתרא, ובכן הגני מוחה בדבר ואעשה כל ההתפעלות שלא יקחו חלק בעת דרשותיו - וחלף ממני ונסע מיד מפה הלאה ולא דרש ולא עשה פה מאומה, וכן קבלת מראשי האגודה מפ"ב מכתב ארוך עד"ז ולא השבתי להם כלל.

תיכון עולם

אונגוואר ודק"ק מונקאטש עם בית דין הגדול שבירושלים עיה"ק ובראשם הגאון הצדיק מהרי"ח זאנענפעלד זצ"ל - עבור שהלעיג אז על אלה המצות ותורת משה כנודע, וכעת יאמר ליעקב ולישראל חסל סידור פה סח שלו כי שקעה שמשו של העתק (לז) סמך להחלטתם בהסיסדות אגודת קארפ' רוס ומושכה במונקאטש, מכתב עז בשם הה"ק מוויזניצא שליט"א שמצוה לאגד וכר' כאלו הצדיק הזה מתערב ח"ו בכאן באתרא דמר וכאלו מסכים ומבקש לאגודה זו במונקאטש ומדינתה, -

ובכן למען לא יחרך רמי' צידו הא לכם כתב יושר דברי אמת העתק אות באות ככתבו וכלשונו שנכת' בחתי"ק האי סבא קדישא מרנא ורבנא צ"ס"ע אוהב ישראל ועשרת עשרם פאר הדור האדמו"ר הגדול מוויזניצא שליט"א בזה"ל:

ישראל בהה"צ

מוויזניצא

מו"הרב זצל"ה

ב"ה ה' צו תרצ"ה לפ"ק גרוז'ד

החיים והשל"ו וכמ"ס לכבר' ידידי הרב הגאון החורב

וכאשר שמעתי אח"כ באמת כי עי"ז סרו ונחו ידי מנהלי האגודה מניישראל לעשות פה כאובה מאחר כי א"א להשיג הסכמת. ואיזה ימים קודם האסיפה שמעתי כי חבורת מנהלי האגודה במונקאטש הם קראו עצרה לפה באמרם כי א"צ הסכמת מרא דאתרא ועכ"ז לא נחתי ולא שלוחי לחקור עד"ז ובאופן האפשרי לבטל הדבר אבל לדאבון לא קבלתי תשובה מכל צד כי לשוא עמלי. עכ"ז הרימותי קולי כי חבורת מרעים הוא זה עושים נגד ההסכמת הרב דמתא ולא יוצלח - וביום האסיפה לא ראיתי שום אדם מהם ולא בא לפני שום נברא מהחבורא אך כלילה בעת שישבתי בסעודת נישואין א' באו לפני בנו של ההגני' מקווד' כמריה ליב נ"י הדר כהעלמען עם חבירו האכחייזער מקאשוי יע"א ואמרו שרצו לבקרני כראוי לרב דמתא לכבודו והשבתי להם כעת אתם כאים ולא באתם לפני האסיפה, והשיבו כי המה אינם מנחלים ואינם יודעים כלל ועיקר סמיכת ביאתם הי' מחמת שיצא הקריאה לאסיפה ממונקאטש, סמכו עצמם שאינו דבר זר כי כבודאי יציעו איזה רעיון חדש אשר יסכימו כל באי עולם, אולם השבתי להם מיד מדעתי כי בטח ובחור הוא נגד רצון כ"ק מן הגאון הצדיק שליט"א ועוד ישפך עליהם חרון אפו, ובנוף הענק אמרתי להם כי לדעתי אין שום תועלת במלאכתם עד שלא יאספו כל גדולי הדור וצדיקים הי"ו על הדבר ועוד דברי' כהני' הנוגע להענק אשר ע"ז באמ' השיבו לי כי הואי עב"ע כי כן הדב' ונפרדו ממני והלכו לשלר, וגם שמעתי ב"ר המחרת כי איזה בע"ב יראים מפה הי' ג"כ שמה והוכחתיו על פניהם עד"ו, זולת זה לא ידעתי דבר ולא חצי דבר מכל הענין. עכ"ל

החסיד הכפר ידאת ה' אוצרו כש"ת מו"ה יצחק
צבי שלישי"א אבד"ק טשאם

אחדשתי'ה באה"ר יקרתו קבלתי והנני לתשובה, ידע כה"דג אשר לא
ידעתי ולא שמעתי מזה עד שהגיעני מכתבו ועד הנה לא שמעתי אם
קראו אסיפה במחנהו ובענין הת"י סדות אנודה בק"ק מונקאטש
וממילא מוכן שלא אדע כלל מהחלטתם ואמת קשה לי להאמין אשר
אחד מאנ"ש יאמר עלי דברים שאינם וכמח איזה טעות נמצא כאן
את כ"ז חזיתי להשיב למען הכבוד

והנני בזה ידידו דו"ש באה"ר מצפה לישועת ה' במהרה

ה"ק ישראל בהה"צ מוהר"ב זצללה"ה

עו.

סוגי' דהכחשה כיון שבא לידינו ניתן פה עוד מקום לאיזה מכתבי' וחיטות
של רבנים נאונים וצדיקים מפורסמים שלישי"א מאשר נדפ' ונתפרס'
בשם חתימות והסכמות לחברת אנודה, והם כתבו וחתמו בכתב ידם קודש
לה' שלא חתמו ולא הסכימו מעולם, ואלו הן: (ואין מוקדם ומאוחר בתורה)

כבוד ש"ב הנה"צ וכו' ואשר כתב כ"ק הרה"ג כי הדפסו בשמי
חתימתי במכ"ע הדרך הנה לא חתמתי מעולם ולא נתתי רשות
לחתום לא להאנודיים או להציונים ומזרחים וכיוצא ויוכל
זאת לפרסם בשמי.

אלעזר שפירא
אבד"ק לאנצהוט

שוכס"ס לכ"ק אאמ"ר הה"צ הה"ג המפור' ב"ק חו"פ וכו' וכו' אבד"ק
צאנו והגליל שלישי"א אודו' חתימתי על קול קורא מאנודת שלומי
א"י, הנה מעולם לא חתמתי על הקול קורא הלז ואני עומד
גם כעת בהתנגדות במקדם וכו'.

מרדכי זאב הלברשטאם
אבד"ק גריבוב

הנני מודה בחתי' כי מעודי לא עלה על מחשבתי בזה שחת' שמי על
קול קורא לכנס' בוועד שאחי נאחו בו לאנודה ובאם הייתי יודע

מזה שחת"י תלוי בזה בוודאי לא הייתי חותם את שמי ועתה
הנני מבטל את חתימתי כאלו לא חתמתי.
כ"ח פ"ק קורמא יע"א.

יעקב בלא"א מו"ה משה זצ"ל
רב פה"ק קורמא

גם אני מודה ומבטל חתי" הקודמת בזה ה"ק יעקב מאיר
בלאמרו"ה יהושע העשיל הכהן וצוקללה"ה אבד"ק קאפאש גדול והגליל יע"א

עז.

היכל וויינבערגער
בן לאמיר הג' הצ' רש"ל ז"ל
אבדק"ק ד' סערדאהעלי והגליל יע"א

ב"ה דס"ה יום א' לס' ואתה קח לך בשמים ראש תרצ"ה לפ"ק
רב שלומים מנבחי מרומים לכבוד קדושת אדמו"ר הנאמן
הצדיק וקדוש המפורסם רשכבה"ג אביר הרועים וכו' וכו'
בקש"ת מן רבינו חיים אלעזר שפירא שליט"א אב"ד ור"מ
עואב"י מונקאטש המעושרה יצ"ו.

אחרי קידה והשתחו' מול פני הדרג"ק אדמו"ר שליט"א אבא בזה
לבשר ב"ש מהחיתון וכו'. -
בימים אלו שמעתי והישב חרה לי מכתב פתקי אויל והעלילו עלי
בלבול שקר וכזב כאלו אני ח"ו ה' רצוני שיהי" פה צעירי אנ"י וע"כ מיד
ששמעתי משקרים אלו ראיתי עצמי מחויב להודיע ולגלות לפני כ"ק אדמו"ר
הנה"ק שליט"א שאדרבה ואדרבה הלא אני דחיתי בכל מיני
דחיות וכבר גליתי דעתי כמ"פ שאני נגד הסתדרות האגודה.
ולחוי ידוע שכל הצעירים דשם רובם ככולם מפורסמים הם לע"פ
בנגדי והם אינם שומעים בקולי. כ"ז ראיתי למחויב עצמי להודיע.
ובזה אסיים בכל מיני חותמי ברכות ובקידה והשתחו' ובנשייכ
הקה"ש עבדו עבד לעבדי ה'
ה"ק היכל בן הדסה

עח.

וראה הכהן את הנגע הוא מעלת כבד' האי גבר' רבא דעמי מדברנא
דאומתי הרב הנאמן המפורסם צו"ג נשיא ישראל דכולל שוה"ח בארעא
קדישא האבדק"ק אונגוואר והגליל שליט"א ז"ל:

האגודה עם הציונים מתחברים,
 אין להסכים עלי' באחת הערים,
 יסוד' רק מאיזה נערים, החסיד'
 באש להבה נגדם בוערים.

Kuratorium des
 Kolel SOMRE HACHOMOTH Jerusalem.
 JOSEF KOHN Oberrabbiner
 U ŽHOROD.

לשכת הנשיאות של כולל
 "שומרי החומות"
 בעיה"ק ירושלים ת"ו

ב"ה אונגוואר א' דברים תרצ"ג

החיים והשל' וכטי' לכבוד מנהלי האג' העי'

מכתבי קבלתי והנה א"א להסכים לייסד פה חברת
 אגודת ישראל אשר נתייסדה פה מאיזהו נערים ואפשר המה עשרה
 או י"ב במספר, וכן נשמעו פה הדרשות שדרש הה"צ מקראלע נ"י
 בסוואלאווא ובקאשוי נגד האגודה וגם כאו חסידים שהי' בחג השבועות
 בבעלו באש להבה נגד האגודה, ובפרט הי' כתוב במכ"ע בעפערעש
 6 יוניע שנה זו, ארטיקל מירושל' שכתוב שמה איך שעוד מעט וי'תאחדו
 האגודיסמען עם הציונים ע"כ א"א להקים הסערה לדממה והי' זכינו
 לילך במהרה לקראת הגואל צדק א"ס
 והי' זה שלום מנאי ידיד דושי'ת

יוסף אלימלך כהנא

עט.

זו דברי ר' אליעזר הגדול רב שר שלום הצדיק המפורסם קדוש
 וטהור על ישראל הדרתו האדמו"ר מראצפערטא שליט"א בן הגה"ק
 והנורא רשכב"י מן מצאנו בעל דברי חיים זיע"א,

כדברי הגאונים וצדיקים זאת
 התעודה, קול חוצב להבות אש
 שאסור לחבר לאגודה, תמחו.
 את זכר עמלק אז תושע יהודה.

שלום אליעזר האלברשטאם
 בהרה"ק מצאנו זצלה"ה
 חונה פק"ק ראצפערטא יע"א

ב"ה ה' וזאת התרומה תרצ"ו
 החיים והשלום לכבוד קדושת מחו' הרב הנאמן

תיכון עולם

הצדיק המפורסם וכו' נקשית מריה חיים אלעזר
שלישיא האבדק'ק מונקאטש

המכתב עם הקונטרסים קבלתי לנכון (הנשלח במקדוהו ע"י המר"ל).
חשתי ולא התמהמתי להשיב להדרג'ק נ"י מפני הכבוד כי חבר אני
לכל אשר יראוך להצטרף בצירופא דרבנז הגאוני והצדיקים
במכתביהם חוצבי להבות אש ואסור להתחבר להאגודה.
ומה לי להאריך בדברים אשר האריכות מבואר בהקונטרסים כמעט לא
הגיעו מקום להתגדר.

והשיית ישלח עזרו מקודש בימי הנסים הללו ונוכה למחיית עמלק
בב"א כי רבות אנחותי וצעקת בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם. הכיד
ידדו מחו הרושית המצפה לישועה במהרה עם הג"צ.

הכיד היק שלום אריעזר הלב'רשטאם
בהרה"ק מצאנו וצלה"ה

פ.

עולי פאלעסטינא מממאים א"י
וקדושתה, שום פעול' אנושיית
ומפלגה לא תועיל לנאולתה.
י"דף היומ"י לא לש"ש מסרתה.
ציונים ואגודים עוזבים התורה
ואמונתה, מגדולים שבהאגודה
מורים ומתאוננים בהפסידתה.

ב"ה א' יתרו תרצ"ו פישטיאן יצ"ו

אל כ' המערכת יודישע צייטונג' במונקאטש יצ"ו
נא ליתן מקום לדברי הכעטים הללו בעתוננו והם כעין השלמה לדברי
הגה"צ מעדענבורג שלישיא אם כי מעולם לא התערבתי בפאליטיקא וב"ה
שהצלני מזה אבל לא אוכל מלט מההתפעלו' שפעל בקרבי דברי קדשו של
הרב הצדיק הנ"ל וביותר דברי רבינו הבי"ח שהביא שם במכתבו הרב הנ"ל
יורדים חדר במן חותכים לב כל איש ישראל סבא, לאת אבא בזה כיודא
ועוד לקרא לבא ולמלאר דברי הרב הגה"צ הכותב בעתוננו בנומער האחרון
הביא לנו את אמר קדוש של אדונינו ורבינו הבי"ח בארץ ס"י ר"ח שכתב
דקדושת הארץ דלמטה נשפע מקדושת הארץ דלמעלה וקדושה זו נכנסת
בפירחתה ובאכילת פירוחיה אנו נזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ובחושך
מזה ח"ו אם תמא הארץ נמשכת המומאה גם בפירחתה ובאכלם פירות

היונקים משומאת הארץ נכנסת השומאה ר"ל בהך בניי והקדושה יוצאת מהם ונסתלק' השכינה מקרב ישראל עכתי'ד. כדברים האלה כתב ג"כ רבינו השליה בפ' לך שביאר שם בארוכה קדושת הארץ וכותב שם בזה"ל וארץ דלמטה מכון כנגד אי' של מעל' ואין אנו יכולין לזכות לא"י אם לא בהסרת הערלה שהוא הקליפה ואם ח"ו לא אזי היא ערות הארץ כי נודע כי אי' שלמעלה סוד ציון וירושלים הקליפות סובבת והם נקראים ערלים כי סביב הר ציון הוא עשו ועמלק עי"ש באריכות נפלא.

ובעת שבנין ארץ ישראל עומדות על הפרק ראוי לכל בר ישראל ללמוד זאת כדי לרכוש איזה השגה מהו אי' האמיתי עי"ש שכתב וסימנך ארץ אכלת יושבי' היא מכלה הרוצים לישב בה בשל' ובתוקף לאכול פירותיה לבד עכ"ל. הר דכתב ג"כ דקדושת אי' דלמטה תלוי מקדושת אי' דלמעלה ולזה צריך תחלה בהסרת הערלה והקליפה ואם לא היא ערות הארץ ר"ל כי עמלק יושב סביב לה וכל זה הוא מעשה עמלק למבא את הארץ ולהסיר הקדושה כדי לעכב את הגאולה כמבואר בארוכה בהקדמה לסה"ק אשכול הכופר (לחותנו זקנו של רבינו בעל בית יוסף) על המגילה, ונראה לי שזה מרמז בזה"ק סוף בשלח מלחמה לה' בעמלק מדר דר ואמר בזהר מדר דר חסרן מדיוורן דלעילא ומדיוורן דלתתא והיינו שזה מעשה עמלק שמחסר את ישראל שידורו בארץ ישראל דלמעלה וממילא אין דרך למטה רק הוא דר שם וכת דילי' ויש לרמז עוד עפ"ד הבי"ח הנ"ל שהשומאה נכנס' בפירותיה והאוכלין אותן דוחין בזה את הקדושה מגופן והם נעשים לקוצים בגופם של ישראל ע"כ נאמר מדר דר חסרן מלשון קוץ ודירדיר תצמיח כי זהו עיקר מעשה עמלק לשמא את הארץ ולעשות פירותי' להיות קוץ ודירדיר לישראל ר"ל. וחדשים מקרב באו וקוראים את ארץ ישראל בשם פאלעסטינא ולא כאשר קראוה מעולם אבותינו ורבותינו הוא ג"כ מורה בעוה"ז שאינה מצד הקדושה עיין בזה"ק פרשת נח דף ע"ג וז"ל שם כד הו' זכאין ישראל אקרי ארעא על שמיה דארץ ישראל כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא עכ"ל.

והנה מקום אתי להעתיק פה מה שכתב לי בני היניק וחכים העילוי המפורסם כמר שלום ז"י בקיץ העבר בהיותו בווארשא אצל הגאון הגדול שר התורה ר' מנחם זעמבא שליט"א והשתעשע אתו בשעשועין דאוריתא שעות אחדות ובתוך השיחה בא השיחה גם מתנועת האגודה אמר הגאון הנ"ל בזה"ל גם בפולין לא העלה האגודה כלום ומתחלה טעו וסברו שיעלה דבר, ענה לו בני ז"י שבעיניו לפלא שמר מנחם זעמבא אחד מראשי מנהלי האגודה יצא הגה כזה מפיו השיב לו על זה מה אעשה שהדבר כן הוא אחת יש לנו תורה' והדור הנוער הכל הולך ורץ לתוך ההכשרות' אין נפ"ס אם ציונים או אנטיים ועי"ז עוזבים התורה' ורק ע"י העתונים נראה הכל יפה ממה שהוא באמת עכ"ל מאמרי הגאון הנ"ל שכתב לי בני הנ"ל במכתבי אלי מקיץ העבר ונאמן עלי בני הנ"ל כי הוא גאון וגדול בתורה וביראה ונאמן רוח כאשר יעדת עלי כל מכידי.

ובאמת כל מעשה ופעולה אנושיות לא יועיל מאומה להרמת קרן ציון וירושלים עד שישקיף ה' מן השמים ויערה עליו בכלל רוח טהרה מן השמים להאיר לנו אור חדש מששת ימי בראשית בהתגלות האור הגנוז על ציון וכמבואר בתשובת הראש כלל ד' סי' כ' ומבא ג' כ' במור אורח סי' נ"ט שע"ז אנו מבקשין בהפלחיתנו בכל יום אור חדש על ציון תאיר שיתחדש לנו את האור הגנוז מששת ימי בראשית ובוהז כללו כל הנסים והישועות בהארת אור הגנוז כידוע ועל זה ביקש הוד המע"ה והאר פניך אלינו ונרשע ונזכה כלנו במהרה לאורו ועד אזתו העת שיחדש ה' האור הגנוז אין לנו התעסקות אחרת רק לעסוק בתורה בקיבוץ ורבוץ בתלמידים בחדרים ובישיבות על הדרך המקובל בידינו מאבותינו בדרך "סתם" ולא בדרך פאליטיקא ופארטיי. וכונתי בזה על מה ששמעתי מרב גאון וקדוש מארץ פולין א' כגדולי וקני הדור שבמדינה הג'ל בהיותו פה ובקרנו בבית והתאונן מאוד על התנועות הפאליטיקא שבזמננו ואמר בזה"ל "דער סתם יוד האט אויף געהערט ציא ענזימסירען בזה"ז היינו איין יוד וואס ווייסט אז ער איז אייד אין מה לערנען אין דאווענען ווייל אברהם אבינו איז איין געווען אייד אין האט גילערנט אין גידאזענט פארן לעבעדיגען בעשעפער דאס האט ביי אונז ביי דיא יוגענד אין גאנצען אייפגעהערט, נור מען לערנט דף היומי ווייל עס איז אפארטייט זאכע די פארטיי הייסט דאס אזוי, אללעס וואס מען מיט אפילו פאר יידישקייט האט נור דעם קאראקטער פון דער פארטייט דיא פארטייט פערלאנגט דאס אזוי ממילא מוז מען דאך קענען אין פערשטעהן דיא פארטייט דורך אין דורך ולפי"ז מוז מען לעזען אללע צייטונגען פון דער פארטייט ובוהז מאבדין גדול הזמן מלימוד התורה וכל הדור הנוער נישא באמתחתו הרבה עתונים ממינים שונים ומאבדין הזמן היקר כהבל וריק כללו של דבר הכל הולך אל כוונה אחת לכנות את הפארטיי (") על תלה ולא להתאמץ להרים גם ודגל התורה בסתם ובוהז פסקה לגמרה אצלנו מרת סתם יוד, ואם אומרים להם מה אל הדור הצעיר הם משחקים בפנינו זאת פעולת תוצאות האגודה במדינתנו כה התאונן אלי גאון וקדוש הג'ל וכל מי שלא ככה עוד בו זיק אמת מוכרח לאמת הזקן הג'ל והשייט ישע בלבנו אהבתו לתורתו הקדישה ויפקח עיני כל ישראל עד שיכירו וידעי הכל שרק בלימוד תורה"ק על דרך סתם הישן

(*) בדומה לזה חתים באוצרותי בכתב עז כאת מעלת כבדו האי גברא רבא הרב הגאון הצדיק המפורסם בנשיק בקס"ח מריה שמתחא פרענקל תאומים שלימ"א האבד"ק פאדנוויע - קראקא אשר כתב במכתבו מיום ה' תבא תרפ"ט מענין האגודה בזה הלשון :

שמע בודאי כ"ת אשר חתני הי' בווען יום ה' אצל הכנס' ודיבר בקול גדול נגד המנהלי אגודה אשר בניהם ובנותיהם הולכים בשוהלען וכונתם רק להרבות כבוד וכהנה עד שלא הסכימו שידבר הלאה והוא לא השגיח עליהם ודיבר במול חזה, עכ"ל ממש בענין זה.

המקובל נזכה לגאולה בביא כמבואר בז"ח שבזכות התורה יהי הגאולה האחרונה ובזכות זה נזכה שאור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנה במהרה לאורו אב"ר.

ה"ק ישכר שלמה מייכמהאל

(הוא הגאון המפורסם הרב מקאסטאלאן ובעת ראב"ד פישטיאן ורימ דישיבת "מוריה שם" ובעל המחבר סי' שרת משנה שכיר שלישיא וזהו דמשך (פ"ש לעיל אות ע"ג)

פא.

וחנה בעלי האגודה זה דרכם כסל למו על כל פשעים תכסה אהבה לחבורתם שלא לגלות חטאתם רק להיות כופר בכל - ואשר לא יכלו עוד לכייל כיב בהעלם אחד יצדדו אמתלאות שונות להגיד כי ישר הם ולא במ עולתם, ועיניכם לנזכר יביטו למטה בזה (') מודה במקצת על העביר וממנו תוכלו לידק על החווה והעתיד, ולזה יצא בתשובה גלוי מעלת כבוד הרב

וכי"ב ביתר שאת כתב רב האי גאון איש חי מעוז ומגדול צדיק ונשגב שמו מפארים מ"ה אשר לעמל שפימצער שלימ"א האב"ד קירכדארף, מיום עש"ק תצא תרצ"ה - בזה הלשון :

הנה ידוע שזה כמה שנים אני מן הפרושים מן האגודה, רק אחר סכות העבר הייתי בפ"ב על פי עצת הה"ג בנש"ק מ"ה דוד שרייבער נ"י כי היינו בצוותא חדא בקארלסבאד וגם גוליתי לו הטעמים אשר גרמו שלא עסקתי בענין האגודה כלל זה כמה שנים, והוא ג"כ גלה לי טעם התרחקותו וספרתי לו שקבלתי קריאה לבא אל אסיפת צירי האגודה לפ"ב אבל אין בדעתי לנסוע ואמר לי שלא לעשות כן אדרבא, אציע שם החסרונות שמצאתי אולי ירצו לתקן הכל ואם לא עכ"פ יתפרסם שאין מן הראוי ליראי ה' להיות באגודתם, ושמעתי לקולו וכן עשיתי הייתי סופר ומנה כל החסרונות הנודעות לי ואמרתי שמשעם זה הייתי פורש - הגם שבתחלה היתה האגודה חביבה בעיני עד אשר יסדתי אותה בסלאוואקייא ובאמערקא - ואם יקבלו עליהם לתקן כל המעוות ואראה שעושים כן, אשיב לעסוק לטובת האגודה, והנה ראש האסיפה מ"ה יצחק מאיר לעזין נ"י הבטיח לי שיקימו את דבריי אמנם לאחר איזה ימים ראיתי שמוסיפים לעשות מה שאינו ישר בעיני - על כן גמרתי לחיי פרוש ועומד, ולא השיבותי על שום מכת' והודעת שהגיע לידי מהם - עכ"ל. ממש בנוגע לענינינו - ועיין לחלן באות שלאחר זה בדברי הגאב"ד דק"ס קעזמארק שלישיא.

(') מכתב מנשיא וראש האגודה בזה"ל :

חברים נכבדים !

במענה על מכתבם מיום כ"א אלול דנא הגני להשיב :

כל הדברים שנאמרו בנאום הרב מקזמארק הנם שקד מוחלט, ומאחר

הנאמן המפורסם מעוז ומגדול צדיק ישר ונאמן האבדיק קעזמארק שלישיא
זה לשונו:

הודאת בעל דין כמאה עדים,
לימודי חול בהמתיבתא של
האגודים, ובקודש לא ידעו
לשוני לימודים, איסורי סעמינאר
עליהם מיוסדים.

ראיתי בהיידשע נאכריכטען מיום י"ג דנא העתק מכתב מר' יצחק מאיר
הכהן לעווין מווארשא וכל הרואה יראה שמכתבו מלא תוך ומרמה ופיו

תמחני איך יכולים להוציא דבה על מתיבתא - רבתא שלומדים בה מאות
תלמידים כ"י מופלגי תורה ויראי השם שיצא להם כבר מוניטין בכל העולם
והרבה מהם כבר מכהנים פאר בקהלות פולין בתור רבנים אנשי השם, אם
בתחלה למדו שם למודי חול נתבטל הלמוד הזה זה זמן רב,
וכן שנים הדברים ע"ד יחס כ"ק מורי וחמי האדמו"ר שליט"ה להמתיבתא
ולהאגודה - בשקר יסודם.

בכלל אינני רואה צורך להכחיש דבר שגלוי לכל ששקר הוא, מענין
הוא שדבר ע"ד ישיבה שנמצאת רחוק ממקומו ומדבר שלפני ט"ו שנה וכבר
ידוע שהרצצה לשקר ירחיק עדותו.

ואברך אתכם בברכת כוח"ש ושנת גאולה וישועה וכס"ס,
ורשה, כ"ז אלול תרצ"ה דף יומי ב"ב ע.
בכבוד רב ובברכת האגודה.

יצחק מאיר לעווין

מכתב הלז נשתל' ע"פ חוצו' ע"י פירמא הלז - הסתדרות אגדת ישראל
בקראשטש ובמזרח סלובקיא ההנהלה במקצבו

הנה מקום אתי להעיר פה כאשר כבר שמעה אזני מפי גדולי תורה
וירא' שליט"א על שינוי שמות הערים אשר יכנו הציוני' וכן האגודים חדשים
מקורב באו כמו תחת - ווארשא' כותבין (כהכותב הנ"ל) - ורשה' וכן תחת
- קראקא' שכן קראוהו רבותינו הפוסקים ז"ע בספריה, והם כותבים - קרקא'
וככה עיר - מונקאטש' כותבים כג"ל - מוקצבו' ושאלתי בבי דינא רבא דפה
היזו האם יכתבו כאן בגמ' כזה מהו דינו, והשיבו שהוא פסול, כי צדיקין
לכתוב מונקאטש דמיחקרא מונקאטש' והגם שהמהחדשים הנ"ל אין נפ"מ
השמות נרדפים על כתביהם ועתוניהם אבל למה ישנו ממנהג ומסורת אבות
שבואי' על כל קץ וקץ תלו תלי תלים!

הכישילו והורה ולא בוש שבהמתיבתא בווארשא למדו למדו חול ובוה קיי ואישר את דבר מה שדנתי ואמרתי באסיפ הרבני בקאשו שהייתי עם מן הגה"ק אבד"ק מונקאטש שליט"א בהמתיבתא בווארשא וראינו שלמדו שם בתערובות לימודי קודש עם לימודי חול ומצאנו שכל המעמלים לאיסור על הראבבינער-סעמינאר כמבואר בשו"ת מהר"ם ש"ק חו"ד סימן של"ה ובשאר גדולי אחרונים, ישנם ג"כ בהסעמינאר המכונה מתיבתא בווארשא. וכאשר העמידו לפנינו שם בהסעמינאר לבחינה בחורים בני י"ח וי"ט שנים הלומדים שם במדרגה חמישית ללימודי קודש אשר ה" מעותדים להתעטר בכתר התרת הוראה בזמן קרוב השתוממנו על המראה שלצעירים כאלו אשר אינם יודעים בטוב משה ומתן של הלכה ובפרט בענין ההוראה יתנו רשות להורמנא לד"ן ולהורות והמלמד שלהם בראותו זאת התנצל לפנינו שבאם לא ה" מבכירי עליה לימודי חול כודאי ה" רואים תועלת בלימודי הקודש וכו' גם ראינו שם את המורים הרעים בקדקד שער בתהליך באשמוי והכרת פניהם ענתה בם ור"פ אשלח הגביע פרטי כל הנדפס מהאסיפות הרבנים בטשאפ בשנת תרפ"ב לפיק בחתימת כמה רבנים גאונים וצדיקים אשר מהוכו נראה לעין כל שכל מה שאמרתי בקאשויה היא אמת וצדק ואני רק גליתי טפח וכסיתי טפח"י כי עיקר מטחתי ה" רק להשקי את הרע"ט מהצעירי אישר רקדו שם בעזות ובחציפ"י שאין כמודו נגד רבנים גדולים זקנים ומובהקים וראיתי כי לא עת לחשות הוא ובארתי בארוכה ענין ישוב א"י ובנוגע להחניך והזכרתי גם ענין המתיבתא כהג"ל והראיתי לדעת שאין לבזות ולזלזל בכבוד הרבנים

ואם רוצים לכתוב דוקא - גם בכתב אשורית כחוקות הגויים שעפי הממשלה יר"ה היא נקראת "מוקאטשעבא" יכתבו עכ"פ ככה במילואו וטובו ולא דווקא "מקצבו" ממש כמו הציונים לעשות כמכתבותיהם אשר מיהם יקבנה בן וכדי בזיון! האדם יראה לעינים בסה"ק בני יששכר מאמרי תנוכה (גר מצוה אות י"ט) מ"ש בקדושת לשונו החילוק כי לשונות העמים אינם מולידים שהם רק א ב צ משא"כ לשון הקודש של התורה אות א מוליד וממשיך אחריו עוד אותיות לפ וכן בית וכו' יעיי"ש מ"ש בשם כח הק' ונראה הרמ"ם מרימאנוב ז"ע לפרש והסירותי את לב האבן היינו לשונות העמים שהם בבחי' אבנים שאינם בונים בתים עכ"ל. ודי בזה להבין עד היכן הדברים מגיעים.

ובעיקר לשונות של המתחדשי אשר בודו מלכם ביטויים שונים שנראה היא בעיני צדיקי אמת חכמי התורה כי אין זה לשון הקודש האמיתי כלל ושומר נפשו ירחק מביטויים ההם ויכתוב רק כתיבה תמה - ועיין ברשי הקדוש (מגילה ג' ע"א) שפי' "קרא" - לשון עברי של חומש עכ"ל והיינו להוציא שלא יכתבו ביטויים בלשון אחר שאינו של החומש ותחזיק וד"ל.

תיקון עולם

הנאותים הצדיקים שליט"א אשר הם עומדים מחוץ מהאגודה כי מעמם ונימוקם עמם ואם כי לא נכחיש שאנו יוצאים יד"ח לישב בחיבוק ידים כי סכנה גדולה מדהפת על בני הנעורים שיפלו לגמרי ברשת הכופרים ר"ל עכ"ז צריכין אנו להכיר תסרוטותיה של האגודה ולהסיר ממנה כל החששות ולבקש אופן א' שתהי' שוה לכל הנפש היפה שבישראל למען יתאחדו כל היראים בכנס' אחת על בסיס ויסוד תקנות הארטה' כפי המקובל מרבותינו הנאותים הקדושים וללה"ה.

יצאתי בזה יד"ח להסיר מכני עקשות פה ולוות שפתים וד' יגער בשמן ויסכר פי דוברי שקר.

באעה"ח פה קעזמארק יע"א ב' להבדיל ב"י האור והחושד תרצ"ו לפ"ק

ה"ק ישמחה נתן גרינבורג
אבדק"ק קעזמארק והגליל

פב.

בעניני איסור תערובות לימודי הול עם לימודי קודש יחדיו ניתן הענין להענות בו כי זה יצא ראשונה מחשאת הציבור של האגודה (ע"ן לעיל בהויכוח וכ"כ מכתבים) ובכו נעתיק פה לעומתם כתבי קוד' של גאוני קדמאי ובתראי שרפי איש משיש דור ודור בענין זה.

מהגאון הקדוש וגורא שר התורה א"א בעל חידושי הר"ם זי"ע מגור, (נדפס בס' "שיח שרפי קודש" ח"א הוצאות מסורה לאדו תרפ"ח דף ד')

בעזה"ת יום ו' ערה תר"ד לפ"ק

החיים והשלום וכ"ש לכבוד אחיבי ידידי הרכני המופלג חכם ושלם המהולל הגביר המפור' מנהל ומנהיג יקר רוח איש תבונות מורה אברהם ווינאוויך נ"י.

הנה טרם נסעי מביתי בהיותי אצל רי"ט ודברנו אודות הרעה אשר חורשים רשעי ופריצי עמנו, להחטבית תינוקת של ב"ה, אשר על הכל פיהם העולם עומד ולעשות סדר כחפצם, עשיתי כאשר אמר רי"ט, והייתי אצל הג' "ראזין" ודברתי עמו הרב' ואמר כי הוא אינו עושה דבר אבל לעשות נגד העושים, ג"כ אצלו דבר זה, אשר לא יעלה על לב, יען כי טוב בעיניו וא"א להבינהו כלל כי כל היהדות הלוי בזה מאחר שהוא צדיק בעצמו אף שעובר על כל התורה כולה רוצה שגם אחרי' יהיו צדיקי' כמותו מה נאמר ומה נדבר אוי לנו שכך עלתה בימינו ולא די להם מה שעוברים בפומבי על התורה, ואין דובר להם דבר, אבל עוד בקוצים בעיניהם, אשר יזכר שם ישראל בעולם, המחזיקים בתורת ה' אשר לא היתה כזאת מיום

היות ישראל לנו קדוש והנה אבקש ואחלה מאוד מר"ם אשר אתו החכמה והמדע, לעשות כל מה דאפשר בענין זה, אשר מחשבותם לא תקום, ואל יקמן בעיניו כי אין לשער ולספר המסתופף מזה אף בדבר מעט לשנות הסדר מתינומת של בית רבן אשר אין מבטלין אותן לבנין בית המקדש אף כי ללמוד לשונות, וא"א בשום אופן שיכנס בלב ילד דברי תורה אם לבו לדברים אחרים, ואקוה כי ה"ם יוכל לעשות בזה הרבה, ורק אלוני ישראל יהי בעזרה כי מי שיכול לעשות טובה לישראל קונה לו חיי עולם, בפרט בדבר גדול עצום בזה וד' יתן לו כתיבה והתימה טובה כנכשו ונפש ידידו דר"ש.

ה"ק יצחק מאיר בהר בור"י זצ"ל

פג.

מאת הגאון העצום המפורסם שר התורה עומה אורה בעהמח"ס שו"ת מהרש"ם ור"ם זצ"ל. (העתק מקיבוץ מחזיקי הדת' לבוב כ"ט אלול תרס"ו)

ע"ד הנימוזים העברי

בעד"י ברעזאן

השומע קול שופר, יחוק לחיים טובים בספר, את כבוד החסידים המופלגים יראי ד' בנהלי תבורת מזה"ד ד' עליהם יחיו.

היום הזה הקרינו לפני מכתב יקרתם בדבר אשר יסד הרב ר' מאיר מכונה דר' יונג בית למדו החניכי גימנאזיום, והנה מה אומר ומה אדבר מי לא ידע כי במדינתנו בכלל ומהגם בעיר קראקא הנבחרה לשם ולתהלה בכל המדינה, המלאה בחורי חמד שוקדי תורה ותעודה בבוא המשח"י לשחת העיר, רבים ישנו מי המרים המאירים ועל כן תפוג תורה וגם אם בלב הרב ד"ר יונג לתקן מה קלקולו מרובה מתיקונו, ומי ביקש זאת מידו רמזם הצר מדינתנו להכות עדרי צאן קדשי' שוק על ירך ולהשקותם מי רעל מסוכים בעכם נחש צפעוני ולגרוע נמעני נעמנים לאמר ערו עד היסוד בה, אולם העבר אין, ועתה עוד לא אבדה תקותנו ולבי אומר כי בהגיע אל הרב הד"ר יונג דברי אלה ודברי כל גדולי הדור, היוצאים ממעמקי הלב, פתוח יפתח את לבו וישים פחד השם והדר גאונו נגד עיניו לתקן המעוות ויכבד וישוב למקומו ולא ילך אחר עקלקלות למרות דעת כל גדולי הדור, כאשר מודעת זאת ברח"ל לקרוא בשם זקן ממרא מי שיוצא ללחום את מושלים מאן מלכי רבנן, ויכוף ראשו כאגמון לשמוע בקול הגדולים וטובים ממנו, לכל יהי לשמחה לדור דורות ודור

תיקון עולם

קיב

כבדו הודו והדרו, ופודים דרבנן היינו שבחייהו, ועלינו יערה רוח ממרום
ותמלא הארץ דעת נמים לים מכסים כעתידת

ה"ק שלום מרדכי דבהן אבדיק הנ"ל.

פד.

ממין הנאון הקדוש שר התורה בנגלה ובנסתר האדמו"ר
הגדול מאמאניע זצוק"ל (גם זה שם במחזה"ד)

ב"ה אמוניא.

אל שלומי אמוני ישראל העומדים בפרץ הישרים בלבותם. מנהלי
החבורה מחזיה היינו יהי שלום בחילם.

קבלתי מכתבם ע"ד הרעיון של הד"ר יונג ליסד גימינאזיום עברי
לצודד נפשות צעירי אחב"י בתרגם מה מאוד לבי יכאב כב על
פרצת הדור וחלול השם והתורה"ק במפעלם הזה וכל בר לכב יבין
לאשורו כי הוא מקור מישחת וסף רעל לילדי אחב"י אשר זוקי
היהדות עוד לא עממו בקרבם וזה כביר הגני מזהיר לכל אנ"ש
שלא יהינו לקרב את בנו למולך הגימינאזיום העברי כי הוא
צבוע כצבע היהדות ותחתיו ישום ארבו ולדעתי החובה על כל
גדולי דורינו מבלי לחשות לעת כזאת ולהרים כשופר קולם לזהיר את
אחב"י כי הרחק ירחיקו את בניהם מהגימינאזיום העברי ובכל
עיר ועיר ישתדלו בכל עוז שלא לחניח ליסדו. וכן אביע רגשי תודתי לרום
כבודם אשר יצאו לחוק אשיות ומסדי הדת יהי כן ד' עמם אשר יוציאו
מחשבתם לשוב ויפעלו רגש קידש בלבב אחב"י אשר יתרחקו מדבריהם
ומתקנתיהם והי' זה שלום ידידם הדרש מברכם בכח"ט.

ה"ק חיים בהרה"צ ר' ברוך זצלה"ה.

פה.

העתקה מאגרת הקודש שכתב האדמו"ר הגה"ק רבן של ישראל מרן
ירחמיאל ישראל יצחק זצוקל"ה מאלכסנדר והיא נדפסה בספרו היקר "ישמח
ישראל" על התורה סוף דברים.

אל כבוד הרבנים הגדולים המפורסמים יושבי על מדין בק"ק
קראקא יצ"ו.

אחורשכת"ה. מכתבכם ע"ד מימות הד"ר הגיעני "שרצה ליסד

גימנאזיום שילמוד בו גם תלמוד, כדי לפרוש רשת וללכוד בה נפשות נקיים - והאמנם אין דרכי לחוות דעתי בדברים גדולים ונפלאים ממני.

אולם בדבר הזה יראתי לבל אלכוד חס ושלום בלא תעשה לא תוכל להתעלם, ואם באבדית ממנו כ"ש באבדית גופו, וק"ו ב"ב של ק"ו באבדית נפשו, עד נצח לא יראה אור חלילה, ואיככה אוכל וראיתי באבן מולדתי - ועם האנשי החכמי בעיניהם ההולכים לרחח היום לפי שכלם כנגד דעת התוה"ק וחכמי עמ' לא אתוכה, כי לא ישמעו לדברי רק אל האנשים אשר ישמטו ברעיוניהם ויפסחו על שתי הסעיפים באמור

ע"ז טוב תורה עם ד"א, אליהם אטוף מלתי, ואין זה הוראה כי אם בירור טעות, להראותם איד שמים חושך לאור ואן ואומר, הביטו וראו ושימו לב לנודל עלבן תוה"ק מענן רע הזה, כי ישומהו למעשה לכסות בה את הנגע אשר תעמוד תחתיו, לכלות כח קדושתה ולעקור את כל יסודותי, ולמחן את דמה הוא נפש חיותה, הלא הורינו ח"ל (נדרים ס"ה) לבל עשותה עטרה להתגדל בה, אף כי חלילה לא יפגום כבודה אפי' כ"ש, ויעדנה עטרה לנזר תפארתה, וילך בדרכה, ולא יסור ממנה ימין ושמאל כל ימי חייו מן העולם, אך יען שמה לכבוד עצמו, ולבש מלבושי כבודה לכבודו, ולעומת יקרת ערכה אשר לא יסולה יחשוב זה לאי כבודה, וה"ז כמשתמש בכלי הקודש ונעקר חייו מן העולם, עאכ"כ להפשיט מהתורה מלבושי רקמה להלביש את שפחתה למען תכחש עד כי תירש גבירתה, ותרמסי, ברגלי לעבוד עבודת בזיות רח"ל, אשר הם למורת רוחה, והתוה"ק חגרת שק ומתפלשת באפר, וצועקת מרה, ואומרת הלא גבירתה אני, ושפחתה תלעג לדברי, ועוד תוסיף על פשעה לצוד בחרמה נפשות נקיים, אשר גם הם י. ענו על אמרי - וכאשר בעינינו ראינו בעה"ז זה כמה, או לעינים שכך

רואות, וכך עלתה בימינו, די ירחם בבהרה להרים קץ התורה והיראה אחי ורעי שמעוני וישמע עליכם די, השו' אונכם ושמעו לקול צופיכם הוריקם ומוריקם גדולי התורה וצדיקי דורינו יחי, הלא המה עיני העדה, והחכם עיניו בראשו לראות הנולד, וצופים נקראו בדבר ה' (ע' יחזקאל ל"ג) כי כמו הצופים העומדים על המשמר על מגדל גבוה ויזהרו את אנשי העיר לאמר הנני רואה את האויב בא לצור על העיר בטרם ירגשו אנשי העיר, כי המה בשפל ישבו ולא יראו מרחוק, בן חכמי התורה ההוגים בתורת ד' המאירת עינים המה הצופים העומדים על המצפה, וראו מרחוק בטרם ירגישו המון עם הרעה המתרגשת והמתעדת לבא, ויזהרים להמלט על נפשם כמצוה עליהם בדבר ד' (ע' יחזקאל כ"ב) לבל לחמוס את תורתי ולחלל את שם קדשי ולהודיע בין הממא להמהור ולהבדיל בין הקודש לחול שלא יתערבו ממא במהור וחול בקודש חלילה כי כל מגמחיו ועבודותיו לתקן ההמא הראשון, אשר ע"ז נתערב הרע בטוב, ומחזיקים אטחו לבדד ולהבדיל את הרע מטוב, ואת הרע יורה הלאה למען ישאר אך טוב, ואז נזכה לשוב הנצחי, ולזאת מה נמרצו אמר יושר מהחורים ומודים

גדולי צדיקי זמנינו יהי, ואיב איפוא למח לא ישמעו אליה בני? מדוע? אין זה כי אם מסך הנצחון ועוורון הנגיעה תמו אלה להאשים אותן לבלתי שמעו הטוב ולהעצים עין מראות רע חיו, לזאת את אחי אנכי מבקש הסירו נא את מסך המכדיל, אז כל אפונה כי בעיניכם תראו, ובאזניכם תשמעו, ובלבכם תבינו, כי כגים דברינו, ודרכינו הוא דרך הישר והרצוי הטוב, ולא תלכו בדרך הממים עקלקלותם החולכים לאחור ולא לפנים, אל תלכו בדרך אתם ותגדלו בניכם לתורה ויראת השם המהורה בדרכי אבותינו ולא בדרך החדש המזיופת והריסות התורה חיו אבטח כי זרע אמת שלומי אמוני ישראל ישמעו לדברינו, ולא ילכו אחרי ההכל והתהוה, וישעשעו בתורת אמת דברי אלקים חיים, ובזכות זה יגמור ד' בעדכם הדתימה לטובה בס' החיים וברכה והצלח' וגאולה וישועה, כעתידת הנאנה מפנעי הזמן ומצפה ומיחל ומקוה כי מעד מהרה ירחם ד' על עמו ומלאה הארץ דעה וישו שכם אחד לעבדו עבודה שלימה באמת ובתמים.

ירחמיאל ישראל יצחק בהחיק וצללה' ז"ע

פ.

נוסף על המכת' לעיל אות מ"ה, בלשון אשר נדפס אז נגד המתיכבתא של האגודה.

אזהרה כפולה ומכפלת

העתקת מכתב קודש ארמור' רשכבה"ג סבא קדישא מבעלזא צלה"ה אשר כתב בענין התעורבות למודי קודש עם למודי חול ביחד לילדים.

הנה כאשר בא למשמע אזנינו שיהי התוועדות בעירכם פ"ק קוינו לשמוע תקנות ועצות עבור טובות זרע קודש אחביי אמנם כאשר הגיעו לפני חקול קורא הנדפס בהעתונים, ראיתי כי ה' כשנגה היוצאת מלפני השליש סמש שבין אחוזתי חיל ורעדה אחוזני קוד דתם נתמלא גוי שני ימים מעליע שלימים, בראותי כי עלה על רצוני לאחד חיו תוהיק עם למודים אחרים וכל פריצי עסנו שבכל עיר ועיר שונאי תוהיק בעוה"ז וכל העתונים אשר המה ללא תורה וללא יראה כלם ששים ושמחים לקרא' חרעיון הזה, וכבר זה ערך חמשה ועשרים שנה שעלה ברצון רשעי ישראל, לדרך בדרך הזה לעשות חדרים כאלה וכל הנאונים והצדיקים כלם צעקו חמס שזה יגרום חיו היוק גדול לצעירי זרע בוך ד' לבלע מהם כל קודש חיו, ובאיה מקומות מדינת אונגארן אשר זה כעשרים שנה שהלכו בדרך הזה לחבר יחד תלמוד תוהיק

עם לימודים אחרים, ודמו בדעתם שעשו זאת לשיש, כבר נראה ונגלה לעין כל את אשר יצא מהם, והמה בעצמם מתחרשים על זה, וכל המקומות אשר לא הלכו בעקבותיה: תלית ניכר לכל את צעירי זרע כרך ד' ואנחנו צריכים לפחד ולדאוג עבור הרוב כדינתנו אשר תלית הבכנים והבמיד מלאים תורה וירש ובע"ב מתחזקים בכל עז לחפש מלמדים ירש למסור את בניהם תחת השגחתם ולמדם ולהשמעה הזאת להתבולל תודה"ק עם למודי אחרים ח"ו, יתקדו מחמימותם באמרם אם כפי מפורסמים שבדור יצא הרעיון הזה בודאי מה טוב ומה נעים וכו' הבי ע"י שיש מקומות בעוה"ז שנתרשלו קצת בלמוד תורה"ק יתקנו תקנות: כאילו ח"ו להרע ולהזיק לאלו אשר מחזקים בתורה וירש להחזיק ולהדריך את בניהם בדרכי אבותינו הקדושים הישנים, וכן ח"ו כשיהפך הדבר בשאר מדינות ומדינות פולין שברוס' וכדומה אשר כנהיגים כולם את בניה' תלית לתורה וירש בדרך הישן, בודאי סכנה גדולה להם כשיראו שהדבר מוסכם ח"ו מן מפורסם שבדור ובפרט באה"ק ת"ר אשר זה רבות בשנים שפריצי עינינו נטו כל כחותיהם לעשות חדרים מעורבים בשאר לימודים ופזרו הון רב על זה ותלית כל אחבי דשם עמדו לנגדם בתשות כחם ודמם להציל צאנם מיד בולעם וכעת איזה מענה יחי בפיהם נגד מתקיימיהם, אכן באמת גם באלו המקומות שצריכין חיזוק לתורה וירש ג"כ צריכים לחפש עצות ודרכים אחרים איך לחזקם לתורה וירש כי מזה אשר יתבולל תודה"ק עם שאר לימודים איך לקוות להיות נושעי ע"ז, ואדרב' אם יש עוד שם איזה בע"ב ירא השם ונערי בני ישראל אשר נצוצי אש הקדוש' בוער בהם, בודאי ח"ו יתקלקלו ע"ז וגם כמו שא"א להטות שמים לארץ בן לא יוכל איש להרהיב בנפשו עז ליתן עריבתו שיחי ככל מקום מורים בלתי זריקת מינות ר"ל, אמנם אפי' אם יהי' בנמצא אחד מני אלף מורה כזה שלא נתגאל במינות ג"כ א"א כלל לעלות על הדעת לצרף שניהם יחד ודבר כזה א"א כלל, אפילו להביא להתייעצות לפני איזה אסיפה והתוועדות כמו שא"א לעשות התייעצות להתיר שאר איסורי התורה המפורשים, יען כי נגלה לעין כל את גודל הסכנה המרחפת כזה לזרע עם קדוש וכפרש שכבר נמנה ונשנה ונמרר ונבחר לפני הגדולי והגאון והצדיקים שלפנינו וצ"ל, כי הוא חזק ברוח לתורה"ק והוי' כמש כמו דבר הנאסר במנין שאין כח ביד ב"ד וכו'.

לכן צריכי' לחפש דרך אחר' איך לחזק את הדת ולמוד תורה"ק באופן שדרכו בה אבותינו הקדושים ולא לבנות בתי חדשים, וכמבואר ברמז בדברי הש"ס יבמות ס"ג ע"א מום ולא תשפין שפיין ולא תבני' שכל העוסק בבנין וכו' וכמביא ברש"י ד"ל ש"ז שצריכין לחפש איך לתקן את הישן ולא לעשות חדשות.

דברי הרושית והכותב' למען כבוד תורה"ק ולמען לא יסחבו צעירי

הצאן לבלע מהם כל קודש חיו ודי' יעזרנו שנזכר במהרה לראות בהרמת תורה ודורת קק ישראל.

מנאי היק ישכר דוב מבעלזא

דדוק ידעסאן. רישא

פז.

זהו נדפס בזמנינו מנאונים וצדיקים קדושים מפורסמים מנאליציען בעת התחלת תנועת האגודה והמתיבתות שלהם.

ב"ה ב' לסדר אשר הנחני בדך אמת

כבר נדע ומפורסם את אשר רצה הדר' יונג ליסד בית לימוד תורה עם למודי חול ביחד ואז יצאו כל גאוני וצדיקי הדור וציל נגדו במחאה גלוי ומפורסמת ואסרו הדבר בהחלט לכן גם עתה באנו אנחנו חים לפרסם דעתינו שאסור לערב למודי חול בקודש בהת"ת והישיבות בין בגולה ובין בארץ ישראל תוכביא ובטוחי' אנחנו בשאר' ישראל החפצים באמת שלא יעברו על דברינו אלה ומכ"ש שהוא דבר הנאסר במנין חכמי הדור ז"ל שלפנינו ולא יתנו מנרעת לקדש והי' שלו

באעה"ה

היק יצחק ישעי' האלברשטאם	היק חנה אלברשטאם
חופיק קראקא בהה"צ מצאנו וצללה"ה	חוביק רישא יצ"ו
היק אלעזר הלוי ראזענפעלד	היק מנחם מענדל הורוויץ
חופיק אישפיץ	אבדיק מעליץ
בהה"צ מקאמינקא ודהה"צ מצאנו וצללה"ה	

היק אשר מאיר אלברשטאם
אבדקיק באבניא וחגליל

פח.

מכתב שני מההצח"ק האבדיק פריסטיק וצללה"ה (עין לעיל אות נ"ה)

ב"ה

אחדשיה מכתב כת"ה ש"י קבלתי והנה יסוד ההיתר וזיא מפני פחד אונם בלימוד השולע שלהם בגילוי הראש ע"ז אני אומר.
(א) אונם רחמנא פטרי. וחיו להתיר ע"ז לעשות איסור בידים לחלל חדר הקדוש ללמוד על גבי' ובתוכו לימוד לשונות העמים.
(ב) גזירה עבדא דבטלי' ואמנם המשתדלים בלימוד לשונות העמים בתוך חדר הוא עבירה ועבירה גוררת עבירה.

ג) מדוע לא הרעישו הצעירי לפעול בהרענידונג שלא יצרכו ללמוד בהשולע בגילוי הראש כי על דבר קל נוסעים לעיר הבירה ומדברים עם המניסמער ועל זה שתקן ועשו פשרה למעות ח"ו את ישראל מדרך המסור לאבותינו הק' ז"ע.

ד) שמועה שמענו שיש בין הגבירים דק"ק קראקא שצוחים על זה ואין עושים בזה שאלה לגדולי הדור היינו הצדיקים הגדולים שהם יתירו כי הם או אבותיהם הק' אסרו החדר ידוע של אסמנאליציען והפה שאסר היא יתיר ולא לעשות הכל בשחיקה וכל המדינה יקחו ראי' מקראקא ח"ו.

ואל יאשימני מה שאני מרעיש ע"ז ידע כת"ה ש' שהרבי מגור ש' מתיר כגון זה ואנחנו חולקים עלי' כי במקום חילול וכו' אין חולקים כבוד וכו' ואנחנו התחלנו במצוה זו לחלוק על המתירים חדש שאסור מה"ת וקבעו שם יסודי התורה והוא ביטול יסוד התורה ח"ו.

ומ"ש כת"ה שליט"א מפאדנוווע אין קושי' מתרצת בדרך חברתה והעיקר באתי בזה לגלות אופן כת"ה שליט"א שרבים אשר אתנו לאסור הדבר תערוכות באיזה אופן שיהי' ומקום אנחנו להשי"ת שלא יעזוב את עמו ח"ו להולכים בדרך לא טוב ובוודאי חפץ ד' בידינו יצלח כיד יידידיש בלונ"ה.

ה"ק מנחם מענדל הלברשטאם

פ"ט.

העתק (') דברי חכמים אדירי התורה צדיקים וחסידי עלין בירושלים עיה"ק תר"ב ובראשם מרנא ורבנא הגאון המפורס' ציס"ע בישראל גדול שמו מו"ה יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל האב"ד עם בית דינו הצדק וצללה"ה נגד האג"י בירושלים שהרהבו לפתוח בעיר אלקינו הר קדשו בית ת"ת ללמוד בשפה "עברית" כמו השפה של הציונים הכופרים ר"ל.

ועד "מחזיקי חינוך הישן"

מסעם מן הגאב"ד שליט"א

והרבנים הגאונים בדי' לכל מקהלות אשכנזים שליט"א

פניה"ק ירושלים תובביא.

ב"ה יום י' לחודש כסליו שנת תרפ"ד

למע"כ הרבנים הגאונים מורי צדק גודרי גדר ועומדים בפרץ

בדי' צ' לכל מקהלות אשכנזים בעיה"ק ירושלים תובביא.

(') תשואת חן חן לכבוד יידינו מבור גבר חכם בעוז גדול
במזל וראוה צר' לוחם מלחמות ה' איש האשכולות מו"ה ישעי' אשר

נשתוממנו משמוע שנתייחד על יד "אגודת ישראל" דפה בית תלמוד תורה על "עברית" "בפתח תקוה" השמועה הזאת מרגיזה כל לב בני עדתינו שיחיו, כי זה כחמש שנים שאנו לוחמים נגד זה במסירת נפשינו ועבשיו ח"ו יתירו הפרושים זאת! והגם שאומרים שרב ת"ח אחד לקח על שכמו זאת והתיר רק לפי שעה, אבל בעת צרה כזאת שמרובת הפרוץ על העומד היתכן שיצא מן היתר כזה ח"ו אפילו לפי שעה? ובכן רבותינו הנשגבים! אתם הרבנים השרידים היחידים מגולה שנשארתם בארץ ישראל ובעיר קדשינו, עיני כל ישראל אליכם, תפתרו נא השאלה הזאת ותקדמו בעוד מועד לגדור גדר ולעמוד בפרץ כמו עד עתה, ורצ"פ כתב מחאה מחכמי ורבני הישיבות מיקורי ירושלים, ובררו נא הו"ד המהורה בזה לשלום העדה ולכבוד תוה"ק וירושלים עיר הקדושה!

בעה"ח בשם ועד "מחזיקי חינוך הישן" פניה"ק ירושלים תובב"א.

נאום משה אהרן מונקעלנג	נאום מנחם מענדיל דייטש
נאום הר"ק אביש אייזען	נאום רפאל חיים צבי וואללעס
נאום יוסף נשע אויערבאך.	נאום ישעי' אשר זעליג מרגליות.
נאום אלתר כהן.	נאום ישראל יצחק הלוי רייזמאן.
נאום יעקב מרדכי בראנדווין	נאום יוסף האפמאן
נאום אהרן אברהם סלאטקי	נאום משה בהר"פ ז"ל פרידמאן

ויעל גוף כתב השאלה הזאת באה תשובת בי דינא רבא וגושפנקא דמלכא של מין הגאב"ד וצ"ל. וזה לשונם).

בעה"י כבוד הרבנים החביבים צדיקים וחסידים אנשי מעשה הנקובים בשמותם למעלה העי"א

בתשובה על מכתבכם זה, מתכבדים אנו להודיעכם כי התייחדות הדר במושבה "פתח תקוה" "בעברית" נעשתה בלתי הסכמתינו לשנות סדר החנוך המקובל. וגם קשה להאמין שנתייחד על יד "אגודת ישראל" חדר שיח" בנגוד לסדר הלימוד הנהוג בבית הת"ת אשר בעי"ק ירושלים ת"ו, באשר ידוע ומפורסם שחיסוד של "אגודת ישראל" הוא [כפי מאמרם] החזקת המסורה והקבלה מאבות"ק וחלילה לשנותו ותמימי דעים אנו עמכם רבנים חביבים בעבודתכם הקדושה הזאת לשמור ולהגן על החנוך הישן בדרכי נועם ונתיבות שלום. והיי נועם ה' עליכם ומעשי ידיכם יכונן. והשיית יהן לכולנו לב אחד לעבדו באמת ובתמים.

זעליג מרגליות שליט"א מירושלים בעהמח"ס קומי רוני. אשרי האיש. עמודי ארזים. ששרח לשכר לנו העתקת (מכתבי הארגינאלים שתח"י) וסדר הידיעות ברורות מאה"ק הנז' להלאה בזה כסדר.

בעה"ח היום י"ג כסלו שנת תרפ"ד פעה"ק ירושלים תובכ"א
ביד"צ לכל מקהלות האשכנזים

מקום החותם
ביד"צ.

נאם מרדכי ליב רובין
נאם יצחק במוהר"א ז"ל פרענקיל
נאם דוב צבי קרעלענשטיין

ב"ה

הדברים הנאמרים מפי הביד"צ הרבנים הג' נ"י נאמרים באמת
ובצדק ופשיטא שחובה לעמוד בפרץ ולגדור גדר עד מקום שהיד מנעת.
השי"ת ברחמי יחק על אה"ק ויושביה למצוא תמיד עומדים בפרץ ולגדור
גדר שלא לזוז וזו כל שהוא בענין חינוך הבנים ממורשת אבות. כי הנסיון
הורה כי כל המשיגה בזה מחמיא את הרבים ומוריד ילדי בני
זרע קודש לשחת. וכבר גליתי דעתי שיש הרבה לתלות כל
עניני צערן של ישראל בכל מקומות מושבותיהם על ביטול
תינוקת של בית רבן בחינוך הישן. השי"ת ירחם וישלח לנו מורה
צדק משיח צדקינו בקרוב. כעתירת לב ונפש הכאה לישיעה קרובה.

ה"ק יוסף חיים זאנענפעלד

מקום החותם

ב.

אח"כ בשנת תרפ"ה נתוודע לוועד "בחזקי חינוך הישן" שהאגודה
מפראנקפורט שלחה לעיה"ק מורות מנרמניא שהם ילמדו עם הילדות בבית
החדר פעה"ק. וגם שילמדו השפה הטמאה "העברית" ועוד שפות שונות
ולמדו שונים. וגם פקדו האגודה דעיה"ק אשר קבלו שכירות פרנסתם
מנרמניא ג"כ הסכימו לזה. ואז ישבו באסיפה גדולה בכ' תמוז חכמי ורבני
ירושלים ועשו פסק "דעת תורה" ושלחו אותה להאגודה של פראנקפורט
אח"כ הגיע תשובה מפראנקפורט שאינם מקבלים דעת תורה המסורה הזו
ורוצ' דוקא "בעברית" ובמורותיה מנרמניא שהם יתנו חינוך הקדוש לילדות
מירושלים. ואז נשלח שוב מכתב להאגודה וזה נוסחתה:

מעלת כבוד הנהלת מרכז "אגודת ישראל" פעה"ק ירושלים תובכ"א
אחרי ששמענו שאתם רוצ' לעשות סדרים חדשים בבית החנוך לבני
ובני הנני שולחים לכם העתקת "דעת תורה" מחכמי ורבני ירושלים הנעשה
בכ' תמוז שנה זו תרפ"ה.

תיקון עולם

[וזהו תורף ההחלטה אות באות]

היות שבעזה"י נתרבו האוכלוסין מאחבי המהגרים לארצינו ועיר
נ ת"ו ממדינות שונות אשר חינוך הבנות אצלם שונה מהחנך שנהוג
ק ירושלים ת"ו ויש אשר נרגשו נמיה להכנים שנויים בהנהגת בתי
לבנות החידים מסודה של הסתדרות אנ"י כמו לימוד עברית וכדו'
באנו בזה לחזק סדר חינוך הישן לבנות שלא ישנה מאומה בין בנוגע
לת מורות וכן ביתר הסדרים והלמודים, אלא הכל יתנהג במישרים ולפי
ד שהנהיגו בשעתם מיסדי בתי החנך הנ"ו, ואחב"י שבאים מארצות
ת צריכים להטפל אלינו לפי חומרי המקום הקדוש הזה מבלי לזוז כ"ש
ית ומנהגי אבותינו ונאנו וצדיקי הדור ששכנו כבוד בע"ק ז"ע אשר
ממקום קדוש זה אורה ותורה וחזקת המסורה לכל העולם כלו.

ועל דבר אמרין באעה"י כי תמוז תרפ"ה

ועל זה חתמו הרבה תלמידי חכמים מיקרי ירושלים ואבות הילדות]
ואלו הם דברי רבינו הנאון הגדול הצדיק מרן הגאב"ד
ישראל [זצ"ל] אשר כתב בשפולי מכתב הנ"ו.

הנני לברכה מרובה ע"כ החתומים, כי עיקר קיום תה"ק שלא תסור
י אבות ואמהות כאשר ראינו מאו, וכל הרוצים באיזה שינוי
פנימיותם נשתנה ומעידים על עצמם שאינם חוששים
דשת אבות הקדושים והרי זה דרך החדשים השיית יצילנו
ובאעה"י

יוסף חיים זאנענפעלד

מקום החותם

צא.

ובשנת תרפ"ו פתאום בא מפראנקפורט הד"ר אויערבאך שהוא ינהל
הת"ת של הספרדים דעיה"ק אשר הם נתמכים מהאגודה דפראנקפורט
נגדו גדולי רבני והעדות הספרדים השארית הפליטה מירושלים ושלחו
לב מתאה ה"ל :

ב"ה י אדר תרפ"ו פעיה"ק ירושלים תובב"א

כבוד הרה"ג מנהלי אגודת ישראל שליט"א
אחרי הברכה באהבה וכבוד הנני פונים להדרג שליט"א היות כי נדע
אגודת ישראל אשר בחרל שולחת את הד"ר אויערבאך להיות מנהל
הת"ת בני ציון לזאת באנו בזה להודיע להדרג הי"ו כי הת"ת האלה הם
והיוקן החידים להעדות הספרדיות אשר מתנגנים על פי סדר החינוך

הישן המקובל והמסורה לעם ישראל מדור דור אשר מנחם רק להגדיל תורה ולהאדירה לשעת בלבות הימים רק תורה וירא הם שארית הפליטה אשר יכולים לקות להרמת קרן התורה בין הספרדים אשר ירדה בזמן האחרון באופן מבהיל לרגלי בתי ספר החדשים אשר מקרב באו וכמו שראונו שהרכבה מהתלמידים שגומרים את הת"ת נכנסים בהשיבה פורת יוסף ומתקדמים בלימודי התורה ויש מהם בחורים מצוינים בתורה ויר"ש כמו שנתחנכו אבותינו ואבות אבותינו, ואנו נותנים בזה רב תודה וברכה לאבי דפה שתומכים בתי ת"ת האלה אשר הצילו בזה העדות הספרדית מכליון רוחני, כ"א אין גדיים אין תיש". והנה הנסיון הראה לדעת כאשר יהי דיר מנהל על הת"ת סכנה גדולה נשקפה לרוח הת"ת כי לבר השניים הפנימיים אשר המה מכניסים לפי רוח החדש ובכל מקום שיש ד"ר מוכרח הדבר שישתנה מת"ת לבית ספר. לבר הסכנה הזאת רק השם ד"ר בעצמו הראה הנסיון כי זה מזיק על רוח התלמידים, כי הם מבישים על המנהל בחר סמל למסור עצמם למדעים של חול וכדומה להיות ד"ר. לא לתורה ויר"ש כמו חכמים הקדמוני ויכול לגרום חורבן התורה. ביחוד בין הספרדי אשר הת"ת הולכי ופוחתי וגי העלבון הגדול והנורא לחכמי ורבני ירושלי עיה"ק ת"ז עיר מלאה חכמים וסופרים אשר כחם גדול ורם מאוד לחנך בנים ובנות בחינוך ישר הגון הנהוגה בעיר קדשינו מאז ומקדם.

תמה? תמה? נקרא. האם לחינוך קדוש ברוח ישראל סבא תורה ויר"ש בלי שום השכלה. נצטרך להבי מחנך מנרמני המכונה בשם דוקטור. אשר עצם שם הזה הוא מזיק עד מאוד לילדי ויכדות עיר הקודש תובב"א. ומי יודע עד כמה שיוכל להזיק.

לכן אנו מבקשי את כיג שלישי לקנא קנאת ה' לעמוד בפרץ להציל שארית הפליטה בתי התלמוד תורה של הספרדים. כי אין לנו בתי תלמוד תורה אחרים כמו אצל האשכנזים. ולהודיע לאנשי של חול כי אנחנו מתנגדים בכל תוקף ועוז שמנהל הת"ת יהי דאקטור. וידוע כי בתי הספר השונים עשו שמות נוראות בין הספרדים עד כמעט שנמסקו בעזה"ר יודעי תורה ולומדי תורה בין הצעירים כי אם מעט מזער אלה שלא נתחנכו בבתי חינוך החדשים כי אם בת"ת ואנו מקים כי הדרג שלישי לעמוד בפרץ להציל כמה נפשות שהורות צאן קדשים מהררר הזר לחזק את בדיק התורה ויר"ש.

ובזכות הבל פיהם של תשב"ר אשר עליהם העולם עומד נוכח לראות בבני ציון וירושלים והרמת קרן התורה בבניצ בב"א

הצב"י

חיים שאול דווין הכהן ס"ט (*) אברהם אמינוף
הצעיר יוסף ידיד הלוי ס"ט שלמה צופיף
הצעיר עזרא הררי רפול ס"ט (מקום חותם ועד הכללי לעדת
(מקום חותם ביד"צ לעדת ארם צובה יהודי בוכארא בירשת"ו)
בעיה"ק ירושלים תובב"א)

יעקב חיים סופר (**) הצעיר אליהו משה מערבי ס"ט
(מקום חותם ישיבת שושנים לדוד) (מקום חותם ישיבת יגדיל תורה)
(ומדרש ת"ת לעדת הבבלים בעיה"ק) לבני דמשק ירושת"ו
ירוש"ו

צב.

עוד פסק דין תורה הנכתב ע"י הרב הנאון האדיר וצדיק נשגב רבי
יוסף ידיד הלוי זצ"ל הרב מעדת החלבים אנשי סוריא וארם צובה ורב בבתי
בוכארים בירושלים. ונתאשר ע"י הגה"צ מהרי"ח ז"ל ובית דינו זצ"ל וע"י
הגה"ק מהר"ש דווין זצ"ל וזהו נוסחתו:

ב"ה ירושלים ח"י אייר תפ"ח ל"ג למטמונים.

לכבוד מע' האדון היקר והנכבד אוהב התורה והמצות
מתעסק בקדשים המשג"ח כה"ר יעקב אברהם סתהון
יצ"ו ויחשלא.

מנהל חברת יסוד הדת בעי"ת בואינים - אירעס יע"א [ארגענטינא]

אחרי דשו"ט מכתבו הבהיר הגיע לידי ובו מאריך טרחא באורך וביותר
בענק לימוד שפה העברית לנערי בני ישראל. ואני בזה אוי לי אם אומר ואוי
לי אם לא אומר. אם אומר שלומד שפה העברית שהוא לשון אבותינו הק'
אסור להשתמש בה. כמה בושע וכלימה לנו. ואם לא אומר אנחנו רואים
בעינינו שכמה קלקולים יוצאים מלימוד השפה העברית יען
שחדשים מקרב באו שהם עושים חבורים בעברית ומדברים
בעברית ועוברים על התורה וכל חבוריהם דברי מינות
ואפיקורסות וחשק ונבילה וכו' והם חושבים כי להיות בשם יאודי

(*) הוא מרנא ורבנא המפורסם ציס"ע מקובל אלקי בוצינא דנהורא
וקדישא הכהן הגדול בעהמח"ס איפה שלמה, בניהו בן יהודיע ושאר סה"ק
זצללה"ה ז"ע

(**) הוא רב האי גאון וקדוש אוצר התורה בעמ"ס כף החיים שלישי

מספיק לדבר עברית ולהיות יהודי לאומי בלי דת. כמו שראינו בעוה"ז בבתי ספריהם מתחנכים לאלפים פה ורכבות לתרבות רעה לחלל שבת בפרהסיא ולכפירה גמורה וכו'. כמו שידוע ומפורסם לכל והם שומרים רק על השפה העברית והארץ (לא קדושת הארץ) ונתקיים בנו בעוה"ז באו פריצים וחללוה.

ידוע כי עת לעשות לה' הפרו תורתך. ויחזיקו מגדר מלחא אפילו לעבור על ד"ת מותר. ואליה' בהר הנרמל יובית. ולא ידעתי מה כל החרדה הגדול' הזאת אם לא ללמוד עברית. וכי כל כך מצוה הרבה מאוד להשתמש בעברית דוקא. הלא יספיק לבאר התורה כל אחד בלשון מדינתו כמו שלמדו ולימדו בכל תפוצות ישראל מעת החורבן והגלות ועד עכשיו כל התלמוד נסדר בלשון ארמי כפי שהי' הגילים לדבר בו אז. וגם הרמב"ם ז"ל ובמה מהגאונים חברו ספריהם בלשון "ערבי" ולא מצאו בזה שום פגיעה כבוד או עלבון ללשון הקודש אחרי שהחזיקו דברו אז בשפה ההיא אך עיקר הקפידה היא לבאר ולפרש התורה עפ"י מסורת רז"ל כפירוש הרמב"ם וכו' ולא נקרא לשוני לשון הקודש אלא לפי שנתנה בו התורה. כמ"ש הרמב"ם ז"ל והרי אף בביה"כ ובית המרחץ כו' לדבר דברי חול בלשון. וד"ת אסור לדבר אף גם בלשון חיל. א"כ איך עיקר הקדושה בלשון דוקא אלא בענין המדובר בו ועיקר קדושת להיק' היא מבח התורה דוקא כו'.

ואם היה כבודו רואה בעינו מקצת מעשיהם הרעים של לומדי בעברית פה. בוודאי היה אומר ישצריך קריעת בנדים ולבדק ברוך דיין האמת על חילולי התורה והדת הנעשים על ידם בעוה"ז. והלומדים בעברית משתמש בספרים התבשנים. ומלבד הנזיל גורמים לניטול התורה חיו לאבד הכל פיהם של תשכ"ר הקדוש בלימוד התורה שבזכותו העולם עומד. להבל ורעות רוח דברים בטלים ואסורים הם כי לא להזכיר והסכנה היותר גדולה היא כאשר יורגל לדבר צחות בעברית ימשוך לבו ללמוד בספרים החדשים המלאים דברי חשק וביטות ואפיקורסת ובעתוניהם המשקצים את הנפש והנער נער, ואם כבודו מצטער שהילדים שם נמשכים לקרוא בעתונות בלשון איספנוולית המלאים דברי חשק וכו' והולכים אחרי התאוות ונעשים מומרים לתיאבון. הנה בעברית שילמדו יוגדל הסכנה. כי מלבד שילמדו דברי חשק יהיו למומרים להכעיס ומינים גמורים ע"י ספריהם. אשר לא כן עצתי תושב עלך שלא להביא שנויים בשפה. רק ילמדו בערבי או בשפת המדינה באיספנוולית. ולא תגרום שעי"ז יהי פתח להכניס רוח חדשה בחינוך חיו וברגע אחד תאבדו כל מה שסרתם במשך שנים. חזק ואמץ להגדיל התורה ולהאדירה ואל תרף ירך מדבר גדול כזה שאין ערך אלא לנהל ת"ת של שלש מאות תלמידים הע"י עפ"י התורה והזרה וחפץ ה' בידכם יצליח ותזיל אמן. כי"ד החותם לכבוד התורה ברוך עזי ושלום

הצער יוסף ידיד הלוי ס"ט

ב"ה

ראינו משיב עליון למעלה מע"כ הרב הגאון ראב"ד לאחינו החלבים כמריה יוסף ידיד הלוי יחשליא, דכריזי הם קילורין לעינים ומהם לא נזוז אפילו זה כל שהוא, אשרי תמים ההולך בדרך הקדוש הסלולה מדור דור זכות תשביר יעמוד להמשתדלים והעוסקים ויזכו לראות בנחמת ציון ובנין אפריון בב"א.

הכריח לכבד התורה שתתעלה, בדיצ לכל מקהלות האשכנזי פעיהק ירושלים ת"ו

נאם מודכי ליב רובין נאם יצחק במהר"א ד"ל פרענקעל נאם דוב צבי קרעלענשטיין

ב"ה ראיתי הכתב מכבוד הרב הגאון הריי ידיד הלוי נ"י וכבוד הרח"ג הביצ נ"י וחלילה לסור מדבריהם, ובעה"ח המחכה לישועה קרובה

יוסף חיים זאנענפעלד

בעזה"ת. אני חלש המזג וצרות רבות סבבוני לכן מסרתי הכתבים לפע"כ הרה"צ וכו' כמהר"ח זאנענפעלד שלישי"א וביד יצ"ו כמ"ש הכתב ועשית עפ"י הדבר אשר יורוך וגם כי הם בקיאים ובעלי נסיון בזה מאוד ומן השמים מסכימים עמהם האמרי"ן, ומהם תראו וכן תעשו.

היום מ"ט לספיר תפארת בשנ' עומר ישראל בתפארה לפ"ק ותו"ל רנ"ו הצב"י היים שאול דוויך הכהן ר"מ ומנהל הישיבה הקדושה ירחובות הנהר דק"ק המכוונים המקבלים

צ"ג.

זהו אשר הדפיסו מכבר באה"ק תרי"ב נגד קופ"י קרנ"י האג"י והסכימו לאיסור הזה עוד גאוני וצדיקי הדור למאות חתימות ומאסס מקום דפסנו מעט דפסנו רק הנדפס מכולל חיבת ירושלים בקי"י מאת הגאון אב"ד זצ"ל. ח"ל :

ב"ה

אספת מהאה רבתי עם !

שהתקיימה ביום כ"ג שבת דהאי שתא בביהמ"ד ציון המצוינת אשר לכולל גאליציען בעיה"ק ירושלים תובב"א נגד אנודת ישראל שמקפחת את זכותן של אלפי נפשות כל עדת כולל גאליציען באה"ק

ע"י מביעות קופות בשם קרן הישוב ושאר קרנות במדינות גאליציען !

רבותינו מאורי הגולה, וכל איש ישראל !
פרצה גדולה פרצה אגודת ישראל בחומת ישוב הישן, בחומת המוסד
העתיק של קופת רבי מאיר בעל הנס שכל הישוב הישן תלוי בו, מבלי
שום התחשבות עם האיסור החמור שיש בקביעת קופות -
מלבד קופת דמב"נ" מבלי שום התחשבות עם האחריות הגדולה של
אלפי נפשות כוללנו, תלמידי חכמים יראים, זקנים וקנות, אלמנות ויתומים
שחיהם תלואים מנגד לקח' להם רשות לקבוע קופות חדשות בגאליציען
ע"ש קת הישוב לקפח את זכותן וחזקתן של קופות רבי מאיר
בע"ה שהן כל היסוד והוקי' לכל הישוב הישן והחרדי באה"ק
ולדת לחייהן של אלפי נפשות נענות ומדוכאות שמצבן בזמן החרחי
נורא ואיום.

אותה אגוד' ישראל שהכריז' בכל אספות' הפומביות על חזק הישוב
הישן ברוח ישראל סבא, ועל התנגדותה הנמרצה לכל החדשות הנעשות
בארץ אותה אגודת ישראל שבכל כנסיות' ואספתיה הגדולות נתקבלו
החלטות לחזק את מוסד קופת רמבעה"נ שיסודה כלה קודש מגאנוני קמאי
זצ"ל, אותה האגודה כינה את נשקה ופלחה את חצה לתוך תוכה של לב
הישוב הישן לנשוש ולנתוץ להאכיד ולהרוס את המוסד הקדוש של קופת
רמבעה"נ בהפצת קופות' החדשות בכל בית ישראל בגאליציען ולקפח ע"ז
את חיותה של עדה גדולה וקדושה ככוללנו.

בכל המכבחים חבאים אלינו מערי גאליציען מעירים אותנו על הסכנה
הגדולה הצפוי' חלילי לכל יסוד כוללנו ע"י קופות האגוד' ההולכת ומתרבות
בהתלהבות של צעירים, והאיזמל הזה כבר מורגש הישב בבשרינו, בכל עיר
ועיר שהאגודה הספיקה להפיץ את קופות' הולכת הבנסת כוללנו ופחתת
באופן מבהיל, ושאלת החיים של אלפי נפשות כוללנו מתיצבה כאן בכל
מוראות'.

לרגלי זה התאסף קהל גדול של רבנים גדולי התורה, תלמידי חכמים
יראים, לאספת מחאה גדולה ונמרצה פעה"ק ירושלים ת"ז, ונתקבלו פה
אחד ההחלטות כדלהלן:

(א) כל קהל עדת גאליציען באה"ק מוחה בכל לשון של
מחאה תכופה ונמרצה נגד אגודת ישראל שחרשתה לה
לקבוע סופותיה בערי גאליציען.

(ב) כל המהל המודש מכריז איסור חמור בכח התורה ובכח
גאנוני קמאי זצ"ל שלא לקבוע ולא לקבל קופ' אגוד' ישראל

ושארי קופת בשום בית איש ישראל בגאליציען זולת קופת רבי מאיר בעל הנס לפי צורתה הקודמת.

ג) כל הקהל הקודש מתבטא במחאה חריפה ונמרצה נגד כל מין השתוות איזה שהוא ובאיזה צורה שהוא עם אנדות ישראל בענין קביעת קופותיה.

ד) אספת המחאה דורשת מאת כל רבני וגדולי גאליציען לקיי את כל תוקף האיסור הגז' ויתאחדו לגוש אחד לעמיד בפרץ מול מדרסי חומות כוללנו ע"י קביעת קופות של אנודות וחברות איזה שהוא.

ה) אספת המחאה דורשות מאת הנהלת הכולל המרכזית בירושלים ת"ו להריץ את כל פרטי ההחלטות הגז' להנשיאי' להרבנים ולהגבאים בכל ערי גאליציען.

ואת חובתנו זו שהוטל עלינו אנו ממלאים בזה, ויחד עם פרטי המחאה הגז' אנו שולחים, ביחד, את האיסורים מהרבנים הגאונים הבד"צ בנשיאות הגה"צ האב"ד מוהר"ח זאנענפעלד שליט"א והגני מכשנים מאת כל גבאי צדקה ועיני העדה די בכל עיר ועיר להפיץ את האיסורים מהבד"צ הר"פ יחד עם מחאתנו זו בכל בתי אהב"י ובכל בתי כנסיות ומדרשות ולגדור בעד הפרצה הזאת שפרצה אג"י ושאר חברות בקופ תיהם, בכל הכח והיכולת שביד כל איש ואיש - ויחד עם זה לחזק את מוסד קופת רמבעהנים ואת יסודי כוללנו הזקוקים בזמן הנוכחי לשמירה וזחירות יתירה שלא יכרעו ח"ו לפני כל התרפצות מן החוץ.

על אחינו בני מדינתנו להכיר את הנהלת כוללנו המרכזית בירושלים הקדוש' כביאת כחם של כל היהודים והיהדות במדינת גאליציען לפנות בכל ענינים הנוגעים לארץ ישראל - רק אלי' - ביאת כח אחת ויחידית יש להם ליהודי גאליציען באה"ק והיא הנהלת "כולל חבת ירושלים לעדה גאליציען". תלך לה אנדות ישראל בשלה, ואנן בדידן, תבקש לה אנדות ישראל מקורות להכנסתה ממדינות שאין להן כוללים מיוחדים באה"ק ושאינן להן קופות רמבעהנים בשביל בני מדינתן, ולא תדחק את רגלי כוללנו, סרס אין האגודה אחראית כלפי אלפי נפשות באה"ק לדאוג לכלבלתן והספקתן ככוללנו. אחראית היא אנדות ישראל רק בעד צעדים מסוכני' כאלה של קביע' קופות באותה מדינה שיש לה כולל מיוחד באה"ק ושהכולל הזה הוא, אמנם כן אחראי גמור כלפי נפשות נענות ועשוקות, לשמור ולהגן על קניני חכונתן.

אם דוגלת היא האגודה בשם היהדות החרדית עלי לכוונן את צעדי שלא תחטיא את מטרותה ושלא תכנה מחרבנה של עדה גדולה וקדושה כעדתנו, תזהר גא האגודה לשמור על כבודה ושלמותה להתרחק ממעשים כאלה, כי לא ע"י חורבן וחרסת מוסד קופת רמב"ן תבא למטרותי' ושולם

יהי עלינו ועל כל ישראל
מנחלי כולל חברת ירושלים לעדת גאליציען

ירושלים

נאם שלמה פערלמאן נאם אברהם בראנדווין נאם אלישע סגיל לאנדא

צפת

נאם נחמן כהנא נאם שמואל ווילנר נאם אלעזר בראנדפעלד

נאם בנציון בלוהגרינד

טבריא

נאם ישראל נח זאלץ נאם ניסן שיפף נאם יואל ברוכזאון

ב"ה

גם אני הנני לחזק האיסור הידוע מגאונ' וקדושי עליונים ז"ע מה
שגורו בגזירת עירין קדישין אשר לא יזידו לקבוע קופות אחרות וזולת קופת
רמבעה"ז וכב"ש לשנית מצדקת רמבעה"ז לשום צדק' אחרת כי פשוט שכל
הנוגע בקופ' רמבעה"ז לתת בה גרען אפי' בבקצת מטה שנהגו מקדמם בכל
תפוצת ישראל נוגע בפקיח נפשות היושבים בקדוש על התורה ועל עבודה
שעל קיומם נתקן והקופות מהגאונים הצדיקים הקדמונים מאז ועד עתה
ונוגע בה כמעילה בקדוש ויחוש לעצמו שלא יבזה בבחלת נחוי נפש צדיקי'
הקדמונים ומבטחים אמתו באחינו בני ישראל הכשרים והחרדים שלא
יתנו במקום לסייע לידי עוברי עבירה והחפצים בברכה ישתדלו להוסיף בזה
ויזכו בברכה מרובה בכל מילי דמישב לראות בישועה קדובה לכלל ולפרט
בעתידת לב ונפש המחכה לישועה קדובה.

ה"ק יוסף חיים זאנענפעלד

צד.

תשובה ארוכה. מסיק להלכה.
עורך מערכה. בשפה ברורה.
פלפול וסברא. כשיט' הפוסמי'
ראשונים, וגם אחרונים, דישר'
א"י אינו נוהג באלו הזמנים.
כי אם בביאת צדיק שומר
אמונים.

מביק רבינו הגדול הגה"ק שד התורה אור על' אוצר חיים מן
האבדסי' שלישיא בעהמחיס שרית מנחת אלעזר. אות חיים
ושלום. נימוקי אידת. דברי תורה. חמשה מאמרות. עולת תמיד.
ודרכי תשובה על די מקראות.

העתק משרת "מנחת אלעזר" חלק ה' סימן ט"ז, (כת"י)

ב"ה

הנה ראיתי חזות קשה בשו"ת אבני נזר להגה"ק מסאכאמשוב זצ"ל (חיב מירד סי' תני"ד) ושם עוד הרכה תשובות נקראו הלכות ישיבות ארץ ישראל, והנה בעה"י אבא על סדר דבריו ובסוף דבר (בתשובתי בזה) החל נשמע החלט הענין וההלכה בזה.

הנה רבינו הרמב"ם לא מנה זה בספר המצות שלו למ"ע לרשת את הארץ ולשבת בה והרמב"ן חלק עליו וחשב מ"ע זו ובמגילת אסתר שם ת"י מה שלא מנה הרמב"ם מצוה זו משום שאינה נזהגת בזמנה ולא הוי מצוה נזהג לדורות, (י' ובאבני נזר שם (סי' תני"ד אות ד') הקשה על המגילת אסתר דא"כ למה מנה הרמב"ם ב' המצות תרומה ומעשרות וחלה שאינם נזהגים בזמנה ואפי' בזמן עזרא לא נהגו מה"ת לדעת הרמב"ם והדבר פשוט שמצוה שנוהגת לימות המשיח נזהגת לדורות עכ"ל האבני נזר.

ונפלאתי מאוד ויתמה כל עובר על דבריו ז"ל דלמה הקשה מתרומה וחלה שנוהגים עכ"פ מדרבנן לזכר גם כזה"י ותרומה בא"י נזהג גם כזה"י משא"כ קרבנות ובנין ביהמ"ק שהוא שאין נזהגים רק לימות המשיח בבנין ביהמ"ק במהרה בימינו, ובזמן הזה אין להם שום ענין ושייכות, ואעפ"כ מנה הרמב"ם שם ב' המצות כל מצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק, ומדוע חפש (האבני"ז) הטפל בזה להקשו מ'חלה וכי' דאית להו פירכא והניח (להקשות) העיק' מכל מצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק שחשב הרמב"ם א"ז דחשב הרמב"ם גם כל המצות שנוהגות מימות המשיח הוי נזהג לדורות וא"כ קשה ג"כ על

(ג) לחיבת הקוד' הננו מעתיקים בזה לשון צדיק הנאמן הנורא בעל מגילת אסתר על טה"ט להרמב"ם ההו:

נראה לי ברור מה שלא מנא הרב הוא לפי שמצו' ירושת הארץ וישיבתה לא נהנה רק בימי משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מארצם, אבל אחר שגלו מעל אדמת' אין מצוה זו נזהגת לדורות עד עת בוא המשיח, כי אדרכה נצטוונו לפי מה שאמרו בסוף כתובות שלא נמרוד באומות ללכת לכבוש את הארץ בחזקה והוכיחו מפי השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' ודרשו בו שלא יעלו ישראל בחומה ומה שאמר הרמב"ן שהחכמים אמרו כי כבוש הארץ הוא מלחמת מצוה, זהו כאשר לא נהיה משועבדים לאומות, ומה שאמר עוד שהחכמים הפליגו בשבח דירת הארץ, זהו דוקא בזמן שבהמ"ק קיים אבל עכשיו אין מצוה לדור בה, וכן פירשו התוספות שם גבי הוא אומר לעלות לל' התוספות בכתובות ד' ק"י ע"כ ד"ה הוא וכי' וה"י אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בארץ ישראל כי יש כמה מצות התלויות

המגילת אסתר כנוי, אלא ודאי ברור דמצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק שיחזור בבנין ב' ג' המקווה זהו חשב הרמב"ם כיון דאלו ינהגו לעת"י כמיש הרמב"ם בהל' מלכים (פ"א הל' א') כי המלך המשיח יחזור מלכו בית דוד ויחזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם עבליה, וע"כ שפיר חשיב הרמב"ם בס' המצות כל אלו משפטי התורה והמצות היינו הקרבנות וכל עניני ביהמ"ק וכל המצות שנוהגים בארץ בזמן הבית משא"כ כעניני כיבוש הארץ היינו לרשת הארץ ולשבת בה שלא יהי' עוד כמו שהי' קודם בנין בית א' כמיש בתורה (בפ' משפטים) לא אנרשנו מפניך וכו' מעט מעט אנרשנו מפניך עד אשר תפדה ונחלת את הארץ (וזהו ה' מפני חטא הידוע במדבר) ע"כ הלכו מנוי אל גוי וממלכה אל עם אחר ע"י שופטי ומלחמות וצרי עד אשר זכו בברכות הימים לבנין בית א' ע"י שלמה המלך (ע"י הנביא מפי הקב"ה) משא"כ בנין בית הג' המקוה בימות המשיח ב"ב אחרי אריכת הגלות הלז דגם הרמב"ם שפסק שם בהל' מלכים (פ"ב הל' ב') כשמואל (בסנהדרין ד"א ע"ב) דאין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד היינו התנהגות אח"כ אבל מ"מ מודה דביא' משיח צדקינו וישיבתו על כסא מלכותו לא יהי' בבחי' קטנות ח"ו כמו שהי' מקודם בבית א' ובפרט הבית שני רק כמיש הרמב"ם שם (בפ"א ופ"ב) שהי' ע"י הנבי' מפי ה' ויעמר מלך מבית דוד הונה בתורה ועוסק במצות וכו' ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה' וילחם מלחמת ה' היינו לא מלחמה טבעית עם הגויים כמו מלפנים כנ"ל וגם יתייחסו כל ישראל על פי מלך המשיח ברוח הקודש שתנוח עליה וכו' שמודיע מזה משבט פלוני זה משבט פלוני וכו' עכ"ל הרמב"ם ע"י"ש, ממילא מסעם זה לא חשב הרמב"ם בס' המצות שלו לכבוש את הארץ ולשבת בה כיון שזהו אינו נוהג בימינו וגם בזמן המשיח אין שייך לצוות זה אז לכל ישראל כמו שארי מצו' כיון שזהו לא יהי' תלוי בהם אז שיכבשוה רק הוא מצות ופקודת המלך המשיח הקדוש הוא לבדו יעשה זאת ויחלקם לשבטים ברוח קדשו כפי הש"י וכנ"ל מהרמב"ם (וגם ע"י"ש ברמב"ם הל' מלכים פ"ד הלכה ח' כי

בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליזהר בהם ולעמ' עליה' עכ"ל ע"י"ש] ועוד ראי' שאין בו מצוה. ממה שאמרו ג"כ התם כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו, ואם היה מצוה בדירת ארץ ישראל בכל הזמנים איך יבא נביא אחר משה לסתר את דבריו. והא אין נביא רשאי לחדש דבר מעהה וכ"ש לסתור, והמאמר שהביא מספרי שבכו וקראו המקר' הזה וירשתה וישבת בה נ"ל שעל שלא הי' בידם לקיים מקרא זה, לפי שהיה הבית חרב היו בוכים, והראי' ממה שקרעו את בגדיהם שנראה שעל החורבן הי' מתאבלים, שאם מצוה זו היתה נודהת גם לאחר החורבן למה בכו וקראו את בגדיהם, והלא גם עתה היו יכולים לקיימה לכך נאמר שבודאי מצוה זו אינו נודהת אחר חורבן הבית שיבנה במהרה בימינו ע"י"ש במגילת אסתר עכ"ל.

המלך המשיח נוטל חלק שלו מהארצות חלק י"ג, ועכ"פ היא דבר השייך רק למלך המשיח בלבד) ולא בדרך כיבוש וישיבה וחלוקה שהי' לפני הבית הא' כנה, ואז רק הי' המ"ע הלו, (וגם בבית השני שעלו עוד הפעם לשבת בארץ הי' מפי ה' ע"י נביאיו חגי זכרי' ומלאכי וע"י אנשי כנה"ג ודניאל עזרא ונחמ"י ברוח"ק מפי ה' כשאחז"ל בכמה מקומ' ואכמ"ל) וא"ש דברי הרמב"ם ז"ל בס' המצות.

וא"ת למה חשב הרמב"ם בס' המצות מ"ע דבנק ביהמ"ק הלא גם זה אינו נהג בגלות וגם לא יהי' בנק הג' במסכים שהי' בנק בית א' (ובפרט הב') ע"י בנ"א רק יבוא ב"ב בנוי ומשוכלל מן השמים כמ"ש רש"י ותוספות והירשבי"א בסוכה (דף מ"א ע"א) דתירצו בזה שם דלכך יוכל להבנות היינו לבוא בנוי ומשוכלל מן השמים גם בירוש' דאסור לבנותו בנ"א יצ"ש וא"כ אינו בנק גשמי מה שיהיה הבנק ביהמ"ק לעתיד ולמה חשבו הרמב"ם למ"ע בס' המצות דזה לא שייך רק למצות מעשיות של בנ"א כמו שהיו בנק הב' בתים הראשונים, י"ל דהרמב"ם לא ס"ל כדעת רש"י ודע"מ ה"ל רק כמ"ש שם הערוך לנר בסוכה, והגם שהשגנו ע"ד הערוך לנר בחי' עולת תמיד (פי' בדי' זה סדר תמיד לעבודת יכו') ע"י"ש מ"מ הרמב"ם נראה דס"ל כן בע"כ כמ"ש בלשונו (בפי"א בהל' ד') על מלך המשיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקיבץ נדחי ישראל הרי שהמלך המשיח יבנהו ולא שירד מן השמים בנוי ונגמר כנ"ל וגם פשוט כוונתו כנראה שטח דבריו שם לא שיבנהו מלך המשיח בעצמו בדרך נס כי לאיש א' בעצמו א"א לבנות היכל גדול רק ע"י הכונים בניי (וכמו שהי' בבית א' בימי שלמה המלך) וע"כ שפיר כ' הרמב"ם מ"ע דבנק ביהמ"ק כנו'.

ומעתה אין צורך לומר דוחק של הרב מן בעל אבני נזר מ"ש שם (באות ו') דמ"ע דהחרם תחרים שמנה הרמב"ם בס' המצות אף שאינו נהג בזמנ' מ"מ הוא זהו להחרים ולגרש את הו' עמים כדי שאנחנו נשב בארץ וא"כ מוכר' שמצות ישיב' הארץ הוא מה"ת וע"ז קאי מ"ע דהחרם וגר' ודבריו תמוהין במחנה"דג ועד היכן נדחק להוכיח דבר שהרמב"ם כ' בעצמו לא כן רק הטעם דהחרם תחרים שמנה למ"ע דאף שכבר אבד זכרם חשיב נהג לדורות משום שאלו היו בעולם היינו מצוים להחרים עכ"ד רבינו הרמב"ם ז"ל דהרי בפירוש דלא כמעמ' דהרב אבני נזר, ומה שכ' שם להקשות עפ"ד המגילת אסתר מה שלא חשב הרמב"ם עשיית ארון וכפורת מצוה בפ"ע מפני שארון נגנו וילעתיד לבוא יתגלה ולעולם לא יצטרך לעשות אחר עכ"ד המגילת אסתר וע"ז הקשה באבני נזר דכמו שכ' הרמב"ם במ"ע דהחרם תחרים כנ"ל שאילו היו כ"ש שמטעם זה ימנה עשיית ארון וכפורת משום שאלו נאבד היינו מצוין לעשות אחר עכ"ד ולק"מ ולא דמי זל"ז דבשלמא אם הבטחנו ית"ש שיהזור הארון וכפורת לעת"ל מנגזתו ה"ז בדרך כשמש אשר כן יהי' ואין מציאות אחר כלל וא"כ למה צורך למ"ע לעשיית ארון וכפורת מחדש משא"כ מ"ע דהחרם תחרים אם כי הו' עממ' נתערבו אבל

אולי באיזה אופן יש מציאות אשר יודע לנו שהם מז עממין ע"כ שפיר
חשוב מ"ע דהחרם תחרימם שנוהג גם בזה"ז אם יארע שידעו לנו כנ"ל.
י"ש לכאר עוד ולומר טעמ' דהרמב"ם בזה הו"א לשיטתו מ"ש בהל'
כלכים (פי' הל' ח') אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם וכו'
והואיל ונהערכו בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני עכ"ל
ועי' בשאנ"א (סי' מ"ז) שהקשה על הרמב"ם מהא דאחז"ל דבא סתריב
ובלבד כל האומות וכו' ועיי' בדברינו באות שלום (סי' רס"ו) סק' ח' בדיה
עוד עלה בדעתי וכו' ומשם והלאה) מ"ש בזה באורך והנה אם יארע בזאת
באיזה משפחה שיאמרו בכתב ירוסן או שיהיו מחזקין שהם מז' אומות הגם
דלנכרי לית ל' חיים ויהום מ"מ רגלים לדבר הוא דכן הוא והגם שנתערכו
בן רוב האומר מ"מ כיון דבנכרי לא אזלינן בתר רוב כמ"ש גדולי האחרונים
ז"ל (וכמו שביארחי שם באות שלום בכעין זה) וא"כ יש לחוש מספיקא
דמ"ע מן התורה דהחרם תחרימם שיש עלינו וספק עשה מן התורה גם ל'י
הרמב"ם מדאורייתא לחומרא כגודע מדברי החוריד והאחרונים ובדברינו בכמה
דוכתי ואכמ"ל, לא שייך לומר שיהי' מצות עשה בשביל זה להחרג את כל
האומות בשביל שנתערב בהם מז' עממין והי' ספיקו לחומרא, זה אינו כיון
דלא שייך אצלם רובא כנ"ל ובפרט שכתב הרמב"ם בעצמו כנ"ל שאין
שנחזין בימיו וכך כתב בה' מלכים (פיא' הל' ח') מכל מקום אם יארע
באיזה פעם שיהי' מחזקין במק"א כנ"ל צריכין לחוש למצות עשה דהחרם
תחרימם ושפיר מנאה הרמב"ם, ואן שום ראי' משם שיהי' מצות ישוב ארץ
ישראל בימינו כלל כנ"ל.

ומ"ש באבני נזר שם (אות ז') לתרץ קר המגילת אסתר על הרמב"ן
דס"ל דמצות ישיבת אי' נהוג גם לאחר החורבן אי"כ למה העולה מבבל
לא"י עובר בעשה מדכתיב בבבלה יובאו ושמה יהיו וגו' הלא אין נביא רשאי
לחדש דבר מעתה, ותי' (באבני נזר) עפמ"כ בתשרי הרשב"ש דהמצוה היא
ישיבה והעלי' הוא רק הכנה אל המצוה והנשבע שלא יעלה לא"י לא חשיב
נשבע לבטל המצוה וע"כ כשהנביא אמר שלא יעלה מבבל אין זה נגד מצות
התורה כי אין העלי' מצוה כלל וחל האיסור שלא לעלות עכ"ד ובאמת אין
זה דמיון כלל לענין נשבע לבטל את המצוה דפסקין גם בדבר שהיא מן
התורה כגון לדין דפסקין כר"י דח"ש אסור מן התורה ואף על פ' כן חל
עליו שבועה כגודע מדברי התוספות שבועות (דף כ"ג ע"ב) כיון דאין לוקין
עליו לא מיקרי מושבע ועומד לענין השבועה עיין שם, ואם כן שפיר כתב
הרשב"ש לענין עליה לארץ ישראל כיון דאינו עיקר המצוה רק הישיבה
(לדעת אלו דס"ל דמצות ישיב' גם בזה"ז) אי"כ לא הוי לענין שבועה כנשבע
לבטל את המצוה משאי"כ לענין שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה משום
דגם בחדש שאסור מן התורה אם יבא הנביא להתיר (בקביעות) אינו רשאי
לא ישמעו לו, וראי' בזה"ז מד' הש"ס מגילה (דף ב' ע"ב) מנצפך צופים
אמדם ופרץ הש"ס והסברא והכתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש

דבר מעתה וכו' והלא אותיות מנציף אם חדשו אין בו שום פסק הלכה ומכ"ש שאינו איסור לאו שיש בו מלקות ואעפ"כ אמרין בזה דאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה וע"כ הוצרך הש"ס שם לתרץ מהווי הוי ולא ידעו איזה באמצע חיבה ואיזה בסופה וגם ע"ז אמרו שם סוף סוף אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר עיי"ש וזה אם הוא בסוף חיבה תמונת אות זה או אחרת בודאי אינו איסור עונשים ואעפ"כ אמרין שאין הנביא רשאי לחדש זה אלא ודאי כדאמרן, א"כ גם בזה שלא לעלות לא"י אם נאמר דיש מצוה מה"ת בישיבתה גם עתה אין הנביא רשאי לשנות ולומר להיפך היינו שלא לעלות לישוב בה, והדק"ל ק"ו המגידת אסתר א"ו שאין מצוה בישיבה ארץ ישראל אחרי החורבן על כן ה"י רשאי הנביא לחדש אשר בבלה יבואו וכו' כנ"ו וז"ב.

שוב עיינתי בפנים בשו"ת הרשב"ש שם (סי' א') ולא כ' שם דעל"י לארץ ישראל הוי רק טעם להמצוה ואדל"ה נראה להיפך מלשונו שכ' וז"ל וכן הדבר בעל"י ובשוב כי המצוה עצמה הוא הישיבה (בא"י) שהיא הדירה וסיבה הקדמתה הוא העל"י שמי שהיא חוץ לארץ ישראל אם לא תקדם לו העל"י לא יכנס לארץ וכו' הרי דס"ל דהעל"י הוא סיבה קודמ' והיינו מוכרחת כי בהיותו בחוץ לארץ אם לא תקדם לו העל"י לא יכנס לארץ והרי זה העל"י מוכרחת בלתי אפשרי וזל"ה ובע"כ אינה מפילה רק עקירת להמצוה. רק אח"כ כתב שם בתשובת הרשב"ש שהנשבע שלא יעלה לארץ ישראל הרי זה שבועה ואינו נשבע לבטל את המצוה, הא למה הדבר דומה שנשבע שלא ללוש המצה או לו יאפה א"תה או למי שנשבע שלא יעשה סוכה ששבעתו שבועה לפי שאין עשיית המצה ועשיית הסוכה אלא הכשר מצוה וסיבה מקדמת למצוה עכ"ל הרשב"ש ז"ל ודבריו צע"ג דאין זה דומה (כפי השגתינו) למי שנשבע שלא ללוש ולא יאפה את המצה או שלא יעשה סוכה דהא יוכל לקיים מצות אכילת מצה בליל א' או ישיבת סוכה גם אם יעשה אחר סוכה או כשילוש אחר או יאפה את המצות (דהא לא יוכל לאסור בשבועתו לאחרים שלא ללוש או לאפות) וממילא כשיאפו אחרים יוכל הוא לאכול המצה ולקיים המצוה בזמנה וגם כשיעשו האחרים הסוכה יוכל הוא לישוב בה ברשותם ומקיים המצוה. משא"כ כשנשבע שלא לעלות לארץ ישראל הרי אי אפשר לו לקיים מצות ישיב ארץ ישראל בלתי אם יעלה לשם בעצמו ואם כן הרי השבועה לבטל מצות ישיבת ארץ ישראל (לפי דעת אלו דס"ל שנוהג גם בזמן הזה) דא"א בלתי יעלה לשם (בהיותו עתה בחוץ לארץ) עכ"פ לדברינו אין זה סותר דגם אם נאמר כדברי הרשב"ש דחלה השבועה כשנשבע שלא לעלות לארץ ישראל היינו משום דחלה גם על ח"ש דאסור מן התורה כגיל משא"כ לענין שאין הנביא רשאי לחדש דבר אלא ודאי כדברינו בג"ל.

ומ"ש (שם באבני נזר אות י"ח) וז"ל מעתה אם ידור אדם בארץ ישראל ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחוץ לארץ ועדיין

תיקון עולם

קלג

השפעת מזונותיו על ידי השר שמהוץ לארץ, מה זו ישיבת ארץ ישראל וכו' עכ"ל. ונבחרתי משתומם וישתומם כל עובר כי מי לא ידע מהגזירות וחרמות שעשו רבותינו הקדושים הראשונים כמלאכים המה הבי' והאלשיך ז"ע כי כל מה שמנדבין בחוץ לארץ לרמבה"נ אפי' להדלקת נרות ישלחו הכל לאה"ק כדי שיתחזקו עניי הכוללים היושבים על התורה והעבודה באה"ק ואנחנו נפרנסם ממעות מופת רמבה"נ מחוץ לארץ כנודע זה בארובה ונדפס בם' בניי ארץ ישראל בתשובות רבותינו האחרונים שבגולה ז"ל הנה"ק כבארדיששוב ז"ע והגאונים מהר"ח מוואלאזין ובריסק דליטא זצ"ל ועוד הרבה גאון ארץ וכן הרבה מרבותינו בתלמידי הבעש"ט הק' ז"ע חתומי ועיד תשו' גדולי האחרונים אחרי דבריהם למלאות לחוץ ולסעדה והמפורסם אי"צ רא"י וטי' מת"ח בכל המדינות בפרט מגדולי הדור שלא ידע מזה (וראיתי בעיני שהדפיס אדומ"ר הקדוש משינאווא ז"ע מכתב קול קורא על דברי התחזקות הכולל רמבעה"נ ז"ע וכ' שם בשם הנה"ק מאפסא ומעזיבו ז"ע בעל אוהב ישראל כי יוכלו לידע כמה חלק מה הנשט' היינו חלק הקדושה שבנפשו שיש לו זהו עד כמה שירגיש בנפשו ויעשה בצדקת רמבעה"נ לעניי אה"ק עכ"ל) וא"כ איך נוכל להאמין שיצאו ח"ו דברים זרים כאלו נגדם מפי או קנה קלמסו של הרב הנה"ק המחבר אבני נזר ז"ל, אלא ודאי כנראה (בהשערה) שהוא כמ"ש שם (בתשו' תנ"ו) המדבר מענין זה ג"כ עוד וכ' שם באבני נזר תשו' זה נמצאה ניירות מפורדות בין הכתבים וכו' כו' ונקבצו ונצטרפו לתשו' אחת עכ"ל, וסופו מוכיח על תחלתו כי גם בתחלה (התשו' תנ"ד מקודם) שלשו בה ידי אחרים, בשינוי הלשון והדברים, (בעת הדפסתו) בצירוף וליקוט נפזרים, ושהמחבר בעצמו לא חיבן שיהיו יחדיו תואמים, ואולי נשאר עוד גיד מפור בין הכתבים שהוא בנצמו דחה הרעית בלשון חכמים, וה' הטוב יכפר. (*)

ועוד הביא שם (באות הנז') בשם האלשיך עה"כ ונתן לי לחם לאכול וגו' שלא יהי' פרנסתו באמצעות השר וכו' ועוד שם הקדמות ודרושים כולם רק להחליש (ח"ו) כח ידי עושים ומעשים מרמבה"נ ששולחים מחוץ לאה"ק, ומ"ש הקדמה בשם האלשיך ז"ע אמרתי הגם וכו' הלא האלשיך הק' בעצמו בצירוף ברוך הבי' הנה"ק ז"ע ודעימי גזרו ותקנו מרמבה"נ לשלח מחוץ לארץ רק לאה"ק כנ"ל ואיך ישתמש מדבריו ז"ל היפך דעתו ומצותו ותקנתו כנ"ל ותמהני אם יצאו כל הדברים מפי גאון וגדול הצדיק בעל אבני נזר ז"ל, (**)

(*) עיין באור החיים הקדוש (פ' שמות) עה"כ ולא לה תטנאו, איך שכ' בקדושתו באש לזהש על הראביע ז"ל במ"ש נגד הלכה פסוקה בדברי תורה ומסיי' ז"ל: וללמד על הרב ז"ל זכות אולי שפי' זה לא כתבו אלא לסיבה ידיעה לו ונהג מנהג ע' זקנים ששינו בכמה מקומות וגם לזה ה' יכפר בעדו עכ"ל.

(**) המעיין באלשיך הק' בספרו (תורת משה) פ' ויצ' אות כ' דמקשה עה"כ ונתן לי לחם וגו' היתכן ישמחו ה' וינתנו ערום ורעב' ולחלן שם

וביותר שנעשה מזה כימינו לתת יד לפושעים ח"ו בעין לחקות דעת המינים, המה הציוני, (אשר גם הגה"צ בעל אבני נזר ועמו כל גאוני וצדיקי דורו ז"ל נלחמו עם הציונים הבופרים האלו) אשר מחריבים מרמבזה"נ וכל מנמנם רק לעבודת השדה באה"ק לקנות ולהעמיד קאלאניען כפי דבריהם וע"כ תפוג תורה ואמונה בין בארץ ובין בחו"ל ובפרט אמונת ביאנצ"כבא שהוא מהייג עקרים באחכה לו בכל יום שיבא (והאגודיסמען המה דומים להם בזה ועוד גרועים מהם להיתקן צבועים ובשאחז"ל בסוטה שתתיירא ביותר מן הצבועים שמראים עצמם כפרושים) וכמ"ש בארוכה בח"י עולת תמיד (על מס' תמיד) עיי"ש.

ובאשר שינה ושילש שם בתשרי אבני נזר עוד בזה (אות ס"ב - א') בדיח קיצור דברי הג"ל עיקר מצות ישיב ארץ ישראל הוא להיות לו פרנסה מרוח ארץ ישראל אבל אם נשלח לו מעות מחוץ לארץ במתנה מאנשי חוץ לארץ לעניד אין זה עיקר מצות ישיבת ארץ ישראל בשלימות ומכל מקום הוא מקיים מצות ישיבת ארץ ישראל (עכ"ל, ומיד אח"ז שם אות ב' כי ז"ל) ובשאני לעצמי ה' ג"ל כי אין מצות ישיב ארץ ישראל רק באיש צדיק שאם ה' כל ישראל כמותו ה' נגאלים וכו' עכ"ל והני מילי סתראי נינהו, ראשית איך שייך לומר דמצות ישיבת ארץ ישראל רק בחיות לו פרנסה מרוח ארץ ישראל והלא איך שייך לומר ישיבה ית"ש מצוה אשר לא (כהאדם) בדידי תלוי אם יהי לו פרנסה מארץ ישראל שם ואם יגיע לו כדי מחייתו ופרנסתו ואשר עינינו רואי כי הרבה מהקאלאניען שם צריבין סעד מהמעמידים אותם חברות או גבירים מנדרים, נכמו ראששילד ודומה לו) מחוץ לארץ וזולת זה לא יספיק להם מעצמם בארץ ישראל גם אם יעבדו עבודת האדם כמו אכרי הארץ (רק זאת היא היותו שלחם היינו של יצרם ובע"ד אשר גבר ר"ל כי יצאו מהאמונה ודת הובם ככולם בעוה"ז וה' ירחם ב"ב) ואיך נאמר שזהו מצות התורה שיקיים מצות ישיבת ארץ ישראל רק באופן שיגיע לו רוח מהאדמה דשם ומה יעשה ההוצאה יתירה על השבח והיאמר מילי דתמותה כאלו וכי הקביה בא בטרונא ח"ו עם בריותיו ועוד ב' בסמך לו כנו' כי זהו שייך רק באיש צדיק שאם כל ישראל ה' כמותו ה' נגאלים, וממ"נ במי מיירי בזה אם באיש עם הארץ אבר ובפרי הלא איך שייך לומר אם ה' כל ישראל (עמי הארץ) כמותו ה' נגאלים הלא תורה מה תהא עלי' והלא אחז"ל בב"ב על הכ' כי יתנם כנויים עתה אקבצם שאין הנאולה רק בזכות לימוד התורה ואיך יאמרו להיפך מדחז"ל, ואם מיירי במי שה' בחוץ לארץ בן תורה ועוסק

ולהלך שם מתרץ בזה הלשון:

וגם ונתן וכו' לומר ידעתי שיפרנסני אך ירא אני פן בחוץ לארץ ישלשל פרנסתי על ידי חשר חמושי שם ואין לי חפץ בזה ב"א ינתן לי ע"י עצמי יתברך עכ"ל עיי"ש, המשכיל יבין דהיק כי יעקב אבינו התפלל שה' בעצמו ישפיע פרנסתו ואינו ענין כלל לארץ ישראל.

בה ובא לארץ ישראל (להיות כא' החלוצים שחלצו מעליהם על מלכות שמים) ופורש מן לימוד התורה להיות אבר הארץ ועובד אדמה והלא אחזיל (בפ' הלק) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בחשוכה ופסק בן הרמב"ם (בהל' השוכה פ"ה ה' ה') שאין ישראל נגאלק אלא על ידי תשובה וכיון שהן עושין תשובה בסוף גלותן מיד נגאלקין ואיזו תשובה הוא שיפדוש מלימוד התורה להיות חירש כשעת חרישה וזרע בשעת זריעה ולהדבק בעבודת האדמה הגשמיות ועל זה יאמר שאם הי' (חיו) כל ישראל כמותי (של האיש ההוא) היו נגאלים, וגם שיהי' לו פרנסה בע"כ מעבודת האדמה ההוא כגיל והיש כאב מתמי' יותר מזה וכחאי דאחזיל שאמר לטשן (גבי אייב) כמו שבור את החביו' ושמו' יונה, וכמו שיוכל להיות פסיק ריש' (שיפסוק ראשו מעסוק בתורה) ולא ימות (כחבלי שאל עדה' ותעוזעו' רשעים בחייהם קרדם מתים כשאחזיל) ואין מהצורך כל כך להאריך בהצעת דבריו מה שכבר השינו עליו (כסימן הנזכר) שם באבני נזר דאין שייך לומר שיאמר על נפשו צדיק אני וראוי לעלות לאהיק ולעבוד אדמתה שזהו א' מחנאזי המעכבים בישיבת ארץ ישראל כגיל כי אם לא ידע כנפשו שהוא חוטא שוב אינו צדיק כמבואר בכל ספרי הראשונים ז"ל וכו' ועל ידי זה נתהוו קלקולים ובלבולים על ידי שהרבה טועים עירבו חסידות עם ציונית (ובאמת הם כלאים גמור זה בזה) במ"ש כי גם מי שהוא נשפל לצדיק ג"כ נחשב בזה לצדיק לעלות ולעבוד בקאלאניען שאם כל העולם היו כמותו היו נגאלים (כפי הנראה פשוטו גם אם יעשה כל העבירות שבתורה אם הוא רק נשפל ומחובר לצדיק הרי זה צדיק יסוד עולם כגיל) האם נוכל והאם מותר להאמין ולומר שיצאו דברים כאלו מפי נאון וגדול ומפורסם בצדקתו ז"ל.

ואזכיר עוד על מ"ש שם וכפל דבריו בחשיבותו בזה דאם יש לו אחוזת שדה בא"י גם שיושב בחריל אם יש לו פרנסה מהאחוזה הזאת באהיק ג"כ נחשב בכלל מצות ישיבת א"י, והנה מפורש להיפך בתשרי מהראשונים רשבי"ש שם (אשר הוא כגיל ברעות המחזיקים בישוב א"י גם בגלותינו) חיל תוך התשובה (סימן א') שכל זמן שימצא מן ופדור תמצא הישיבה ואפשר שיהיה לאדם שם גנות ופרדסים ובתים והם סיבת הישוב והיא אינו דר שם ע"כ הישוב אינו הישיבה וכו' עכ"ל הרשב"ש ז"ל עיי"ש הרי דס"ל הישיבת א"י אינו מקיים היושב בחריל גם בשיש לו בא"י גנות ופרדסים כגו'.

והנה נבוא בזה לדברי זקן הראשונים ז"ל אשר מביהם אנו חיים רבינו מהר"ם מרוטנבור' בתשב"ץ קמ"ן (ס' תקנ"ט) בענין מצוה ללכת לארץ ישראל וזה לשונו ובלכד' שיהא פרוש מכאן והלאה ויהיה מכל מיני עון ויקיים כל מצות הנזהרת בה שאם יחטא בה יענש יותר על העבירות שיחטא שם מבחוץ לארץ כי היא דורש אותה תמיד עיני היא בה והשגחתו בה תמיד ואינו דומה המורד במלכות בפלשין למורד תוך לפלשין והיינו ארץ אוכלת יושביה וכו' ואותם שהולכים לשם ורוצים בה לנהוג קלות ראש ובפחיתותם להתקטט שם קורא אני עליהם ותבואו ותסמא אה ארצי ומי בקש זאת

מידכם רמזם חצרי וכו' עכ"ל התשב"ן, ומי הוא אשר יראה דברים קדושים כאלו באש ה' יצאי מפי נאמן גדול (ראש הראשונים מהר"ם מרוטנבורג ז"ל) בקדושה וטהרה ולא יחדד לבו לילך בדרך הציאניסמען או דומיהן האגודיסמען וישיביסמען וכל שום וחניכא דאית לחו הצד השוה שכהן שאין בהן רוח חיים של תורה"ק והאמונה הקדושה האמיתיות בביאנ"צ ב"ב וגם נודע מ"ש גדול האחרונים הנאמן מו"ה יונתן ז"ל בס' אהבת יונתן, (בהפטרות ואתחנן) זה לשונו הכנסת ישראל צוהה באלה ובשבעה אם תעירו ואם תעוררו את האהב' וגו' באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושל'י וכל האומות מסכימים אפי"ה צוהה שחלילה שתלך שמה שהקץ סתום ואולי אין עתה הזמן האמיתי רק עת רצון לפי שעה והיום או מחר יחטאו ומוכרחים לגלות פעם שנית ואחרת קשה מן הראשון ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחפץ ר"ל עד שיגיע הזמן וימלא כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל הנאמן הנז'.

ומעתה אחב"י היראים היו שימו לבבכם לכל הדברים האלו כי לא דבר הוא, כי הוא למען חיינו ואמונתנו, ודת תורתנו, אנו ובנינו ובני בנינו תרחיקו בכל מיני אופן את כל הכחות האלו מהנ"ל הרחק כמ"ז קשת, לכל תפלו ברשת, כי הכה באמת נחריכי ארץ, ומעכבי הגאולה בעוה"ר, והזהרו בתקנות רבותינו ואבותינו אל' דמאיר ענינא ולהרבות בנתינת מעות רמבעה"נ ז"ע ובזכותו נזכה לישועה ולגאולה, תוך אמוני עם סגולה, על ידי ביאת בן דוד משיח צדקינו בב"א.

והנה אחרי כתבו זאת זמן רב עדיין לא יצא מלבי הלא תקשי קושיא גדולה כי הלא ש"ס מפירש בגיטין (דף ח' ע"ב) דהקונה שדה בא"י (אפילו בסוריא) כותבין עליו אונו אפי' בשבת ע"י נכרי משום ישוב א"י לא גזרו שבות וכן הוא בבב"ק (דף פ' עמוד ב') וכן פסק הרמב"ם בהלכות שבת (פ"ו הלכה י"א) וא"כ דבוי רבינו דרמב"ם כתרי אהדדי דהכא פסק דכותבין אונו ע"י נכרי משום ישוב ארץ ישראל ובע"כ דהוי מצוה ובמקום מצוה לא גזרו משום שבות והתם לא חשיב כלל ישוב ארץ ישראל בין מצות בזמנינו ואחרי החורבן (וכבר נתעורר ע"ז הגאון הנפלא מ' יוסף ראזען נ"י מדינאבורג בא' מחיבוריו והניח בתימה על הרמב"ם ז"ל דהני מילי סתראי נינהו כנ"ל).

והנה שם בגיטין אמרין דאפי' בסוריא כותבין אונו על ידי נכרי אפי' בשבת ועין בש"ע הל' שבת (סי' ש"ו סעי' יא') דהביא רבינו הרמ"א בשם האר"ז דכותבין השטר רק בכתב שלהם כשבת והיינו כנראה כששטר דכתב גלחות אינו מדאו' לאיזה דיעות כנודע מהתשב"ן ואכמ"ל, וגם נעשה על ידי נכרי שהוא גם כן רק שבות הוי כמו תרי דרבנן ואכמ"ל, ולענין סוריא עיי"ש במג"א (סק' כ') ומכל מקום קשיא לכאורה על רבינו הרמב"ם כנ"ל.

אמנם נלעג"ד ליישב בעה"י בשוב טעם לחומר הנושא דיש לחלק בזה דבימיהם סמוך אחר החורבן דאמרו (במגילה דף י' ע"א) שמעתי שמקריבין אעפ"י שאין בית והיינו כמו שנזכר הפלפל בשאלות ותשובות הרעק"א ובח"פ ז"ל לענין ק"פ בזמן הזה אם ישינו רשות להקריב בהר הבית מקום הקדש

ושפיר העלה והאריך נגד זה וסידר בס' עבודה תמה (עין שם ובפרט בשער
 זמנא בצבור) שאנחנו כולנו שמאי מתים וגם בסומא מת בכל
 הצבור צריכין רצון ציון וכיון שאין ציון וכלי הקדוש בעה"ר בזמן הזה בימינו
 על כן אי אפשר להקריב שם (סרם ביאנצ'י) והנה בימיהם זמן התנאים
 ואמוראים ה' להם אפר פרה וכדאיתא בתוספתא פרה (פ"ג) מעשים אלו
 עשו בשעלו מן הגולה וכו' אפ"ר ירדה עמהם לבבל עין שם ועין בשאלות
 ותשובות שאלת יעב"ץ (ח"א ס' פט') דהתנאים ואמוראים ה' להם אפר
 פרה בדאמרין (חגיגה כ"ה עמוד א') חכריא מדבן בגלילא עין שם ובאמת
 זהו מבואר עוד במשנה למלך (פ"ג מהל' אבל) הוכיח מהא דחכריא מדבן
 בגלילא היינו בשים נדה פ"ק (דף ו') ושם מוכח דהאמוראים ה' להם אפר
 פרה עין שם, וכנודע בכהאריז"ל (כי על כן הזהיר האריז"ל שלא להשתמש
 בשמות הקבלה מעשיות כיון שאין לנו אפר פרה בזמנינו להטהר ושאין
 הראשונים בזמן התלמוד יחזיקו להם עוד אפר פרה בצניעות למשמרת אצל
 יחזיקי סגולה וכו' וכנודע) וכיון שהיו יכולין להטהר על ידי אפר פרה שפיר
 אהזיל כגיל שמקריבין אז (כשהשינו רשות על זמן מה) אעפ"י שאין בית
 וא"כ יש לומר שפיר עשו חכרל תקנה כגיל לדירת אחינו בני ישראל בארץ
 ישראל ובסודיא הקרובה לכתוב על ידי שבות נכרי אוננו כדי לקיים הישוב
 בירושלים ומביבותיה כדי שיוכלו להקריב קרבנות ולהטהר מקודם משא"כ
 אם לא ידורו שם מבני ישראל מי יקריב הקרבנות גם כשינתנו להם רשות
 על זמן מועט כי ביני לבנינו גם אם יבואו ממדינת הים או ממדינותינו ארץ
 כרחק (אשר ה') אז כמעט בלתי מציאת האפשרות מפני סכנת הדרכים
 השוממים והספינות על הים בלתי המכונות רק על ידי אשר ישאום הרוח
 ביני לבנינו יהי חלפא שעתא של הרשיון ולא מסתייע מילתא כי על כן ה' צריכין
 לבני ישראל לדור שם והתירו שבות מפני תקנת חכרל ובאמת אינו
 מצות עשה מדא' ישיבת ארץ ישראל אחד חורבן ביהמ"ק ובגלות הנגזר
 (עד ביאנצ'י) רק תקנת חכמים הם אמרו והם אמרו שלא לגזר בכה"ג
 לצורך מצוה ותקנתם כגיל ואף שאינו מדא' (וכמו כן מצינו שהתירו שבות
 להדליק נכרי נר לצורך עונג שבת באכילתו גם באופן כשנכרי קיים באכילת
 רשות בסעודתו וכיוצא שאינו מדא' עוד לכ"ע) ועל כן שפ"י נחא דהרמב"ם
 לא חשבו בס' המצות במנין המצות דא' כנו' (ולחשבו במצות דרבנן גם
 כן לא יתכן כי זולת הו' מצות דרבנן ישנם עוד הקנות ואיסורים מחכרל
 שפסקום הרמב"ם וכל הפוסקים ראשונים להלכה למעשה ועב"ז אין ליתן
 מספר להם לחשבם במנין מדויק) משא"כ בספר היד בהל' שבת (כגיל)
 שפיר הביא הרמב"ם בדרכו בקודש להביא שם כל הלכות לשעבר והחזרה
 ולעתיד כולם נאספו יחד שמה, הך תקנה דמוכר (בזמן חכרל וחש"ס)
 לבתוב אוננו על ידי נכרי בשב"י משום ישוב ארץ ישראל שה' נחוק אז כגיל
 ולדין בזמנינו שאין לנו אפר פרה ואסור להקריב שם ע"כ אינו אפי' בגלל
 מצות דרבנן לחשבו כגיל.

והנה לאורה שלא על מה שכתבנו לעיל לענין סוריא דהיינו ארם צובה דהיינו לעינינו מפורש בשו"ע י"ד (סי' שלא סעי' א') דבסוריא הקונה בה שדה חייב בתרומות ומעשרות מדרבנן גם בזמן הזה וכ"כ בשו"ת מבי"ט (ח"ב סי' קצ"ו) אולי (כפי ששמענו וידענו) לא שמענו מעול' שיחיו מפרשים בסוריא ת"מ וכבר תמחו על זה מרבני קמאי ז"ל בשו"ת בית דינו שלמה (האריז סוף סי' ב') בתשובת הר"מ גלאנטי (נכד המהר"ם גלאנטי ז"ל).

מדוע לא נהגו להפריש מהנפנים בסוריא ת"מ עיין שם ובתשו' הרב המחבר בית דינו של שלמה שם (סי' ג') העלה דאין נוהרים שם מעולם בת"מ בסוריא כלל גם בזמן הרבנים הראשונים לא הקפידו ורק כ' שאיזה חכמים קצת מחמירים בימיו בזה ועיין בתשובות הרדב"ז (ח"ב סי' תרנ"ט) שכ' דבסוריא אם אין מפרשים תרומות ומעשרות לא חזינן דמחו בחו עכל"ה והגם כי בשו"ת נבחר מכסף (חידד סי' כ"ג) למהר"י פינשו ז"ל נוטה קצת להחמיר בענין הנפנים בסוריא עיין שם מכל מקום טעמא רבה בעי למה כ' רבינו הרדב"ז ז"ל שאין מחזק בהם בסוריא אם אין מפרשים תרומות ומעשר' ואם הוא איסור דרבנן ממש למה לא מחו בהם כלל על זה חכמי הדורות א"ו נרא' כדברנו לעי' דה"י רק תקנה מזמן חז"ל כדי שיחיו מוכני' להקריב ק"פ בכנופא גדולה גם בזמן שאין בית כנ"ל וכשראו שבטל הישוב כמעט לגמרי גם מהכרכו ירושלים עי"ה ק' כנ"ל ע"כ די במה שהחזיקו ת"מ דרבנן באה"ק ולא בסוריא ע"כ שפיר מנהג ישראל שהי' עוד מקדם בסוריא והנה להם אם אינן נביאים וכו' ועל כן לא מחו בידם כמו שכתוב הרדב"ז כנ"ל ומיושב וא"ש הכל.

ולכא"י יש לומר דהיי תקנה וגדר שצריך מנן אחר כמותו להתירו, י"ל עפ"י דהתוס' בבב"ב (דף ה' ע"ב) ד"ה מכדי וכו' דהיכא שהיה רק האיסור משום שכינה וכשנסתלקה שכינה משם אישתרי ממילא ולא צריך מנן אחר להתירו מכל מקום הצריך מנן אחר להתירו גם בדרבנן עיין שם בגמ' וסוגיא וה"נ כיון דה"י התקנה לענין רק שיחיו קרובים לירושלים להרבות המון להקריב ק"פ במועדו כשישיגו מיד רשין כנ"ל וכשנתבטל הישוב ממילא מעידיק זה כמה מאות שנים אחרי החורבן עד שבזמן הרמב"ן לא הי' עשרה יהודים בירושלים עי"ה ק' בעצמה כנ"ל מכתבו צריכין מנן אחר להתירו.

אך יש לומר דמהסתם הי' כבר מנן אחר בזמן האמוראים או אח"כ שהתירוהו כיון שלא שמענו גם מימות קדם שינהגו איסור לא חשידי ישראל חיזו ובטח הי' קים להו דה"י מנן אחר שהתירוהו ע"כ מתן בב"י ובשו"ע קבעו להלכה כיון שלא נודע לו במח' שחזרו ונמנו והתירו ת"מ בסוריא אבל רבינו הרדב"ז כתב דאין מחזק מי שאינו מפרש ובע"כ מטעם שכתבנו בשה"י.

ומעם סברתם שחשבו וידעו שבטח ובראא התירו הך תקנה בסוריא כי הנה מצינו שהתנאים שהיו בזמן חורבן בית המקדש ובראשם ריב"ז החזיקו תקנות כגון יום הנק' טלו אסור מ"ש מזה יבנה בימחיק וכו' וזוה"ו

להם תנחומין ולהחיות נפשם הנדאבה לחכות על היום ומחר לבגן ביהמ"ק בית השלישי וכן רע"ק שהי' חושב את בר כוכבא למלך המשיח. ואמרין (בירושלמי תענית פרק ד' הל' ד') כשאמר רע"ק על בר כוכבא דן מלכא משיחא או ר"י בר תורתא עקיבא יעלו עצבים בלחייך שעדיין בן דוד לא יבא ובפר' בזמן רשב"י שהי' ז"ל הרבה אחרי החורבן ומצינו כמה פעמים בזה"ק שצווח וי דגלותא איתמשיך א"כ להם גילו כבר מן השמים שתגלות האחרון המר הלז יתמשך זמן זמנים הרב' למאות שני' ואם בן מה להם לישב ולחכות עוד בירושלים ובפרט כי נגישו מירושלים עד כמעט לגמרי כנ"ל אם בן בשח מסתמא בסלוהו להך תקנה עוד בזמן התנאים והאמור' זהו השערה קרובה לענין כי על בן לא מיתו אית"כ במה שלא נהגו בתרומות ומעשרות בסוריא כנ"ל. ולא תקשי דאם בן מדוע לא בשלה גם בן הך תקנה דרבי' שפסקה הרמב"ם וש"ע דיום הנק' כולו אסור זהו לקי' דאין מדמין בגזירות ותקנות זו לזו כנודע.

והן הראוני להתיר הגדול מרא דכולא תלמודא דייק וגרים הגאון מ' ישעי' פיק (ברלץ) ז"ל במשניות הגדולים דפוס ווילנא (יש סדר למשנה) על חלה פ"ד משנה י"א כתב בענין זה דכותבין עליו אונו אפילו בשבת ח"ל והוי יודע דהר"ף בגיטין ובבבא קמא לא הזכיר מזה כלום גם הרא"ש בגיטין לא הביא מזה אבל בבבא קמא סוף פ' מרובה ז"ל הרא"ש והלוקח בית בא"י כותבין עליו אונו אפילו בשבת וכו' אבל ממילתא דסוריא לא הזכיר מזה כלום גם בסור סימן ש"ו לא כתב כלום מדינא דהקונה בתים בארץ ישראל שכותבין עליו אונו אפילו בשבת ולכאורה טעמם ונימוקם עמם דס"ל להר"ף והרא"ש והמור דמשום ישוב ארץ ישראל אינו אלא בזמן שישאל שרויין על אדמתם אבל עכשיו בעונותינו שרבו מהו ישוב ארץ ישראל שייכי בזה (ועיין בשו"ע ח"מ סי' ת"ט לענין מגדלי בהכר דקה בארץ ישראל עכשיו) ולפיכך מדהשמיטו הרא"ש והמור נראה דבזה"ז שזרים משלו שם ובידיהם לגרש את ישראל בכל מקום שהם יושבים ופשיטא לדע' רבינו חיים וכו' דעכשיו אין מצוה לדור בארץ ישראל ע"כ לא התירו לכתוב אונו אפי' בשבת וכו' כו' איברא בסי' ש"ו סי"א כתב המחבר מותר לקנות בית בארץ ישראל וכו' נראה דגם בזמן הזה התירו ולקוצר דעתי צ"ע לדינא מכל הני טעמים האמורים למעלה עכ"ל הגאון מהר"י פיק עיין שם שהאריך עוד בזה. וידעתי שיש לפלפל בזה וגם על מה שכתוב הגאון הנו' שזרים משלו שם ובידיהם לגרש וכו' פן ישיבו הזרים המכנים את עצמם בשם ישראל (בעה"ז) ייסמכו על משענת קנה רצון הצהרת (כלומר צדקת) בעל פט"ר וסייעתו. הלא כבר אינלא בהיתיותי' ובאמת הארץ אינו שלנו עד יחזירנו הקב"ה על ידי משיח צדקנו במהר' בימינו. עכ"פ והחפץ באמ' לידע האמת לאמתו יכיר וידע מתוך הדברים האלו לאשורן בעה"י.

והנהגה לפי'ד הכניא הנ"ל (סי' ש"ו סק' כ') דלמ"ד כיבוש יחיד שמי' כיבוש אם בן אסור ליתן לעכו"ם חנ"י בקרק' בארץ ישראל מלאו דלא תחנם

ע"כ כדי לזוהר בלאו הלו התירו שבות עיי"ש במגן אברהם ושפיר התקנה מדרבנן לדור בא"י מטעם הנ"ל כי זולת זה כשלא ידורו שם יהודים ממילא יעברו על לאו דלא תחנם כיון שלא יעמדו הבתים והשדות הפקר וממילא ידורו שם הנכרים אך באמת דהא בהא תליא דכיון דאין מצות ישיבת ארץ ישראל בזמן הזה מדאו' ממילא אין מן התורה לאו דלא תחנם לדירת עכרים שם כמובן וצ"ע קצת.

ומ"ש לעיל בשם התוספתא דפרה שנראה שהי' להם אפר פרה שוב נראה לומר דיש לפלפל על זה כיון דאמרו שם ר"ש אומר דאפך ירדה עמהן לבבל אמרו לו והלא נטמא בארץ העמים א"ל לא נזר טומאה בארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה בבית שני ובפרט אחרי חורבן בית שני בשנה"ד בגלותנו ובזמן התנאים והאמוראים אם הי' לוקחים עמהם אפר פרה לחוץ לארץ הי' נטמא באויר ארץ העמים אלא שאותן התנאים ואמוראים שהיו בארץ ישראל אחרי החורבן ושם מ"כ י"ל שלהם הי' אפר פרה עוד כפי מה שהבאתי לעיל ונכוני' בעה"י דברינו הנ"ל שהי' צריכין אז לדור יהודים בארץ ישראל מתקנתא דרבנן מטעם הקרבת הקרבן אם שיוכלו כנ"ל.

והנה הראוני עתה בשו"ת האלף לך שלמה הגאון מהרש"ק ז"ל (חיב שו"ת מאהע"ז סי' קיח) שהעלה כד' הרמב"ם דאין מצוה עתה בישיבת ארץ ישראל והביא ראי' מהרבני' הצדיקים וחסידי' אשר יש בידם לעלות ואעפ"כ לא עלו לארץ ישראל ומביא (לדוגמא) את הה"ק מהרי" מריון ז"ל ותמחתיו מדוע הביא רק את הה"ק הנ"ל שלקחורו וגנבוהו מבית האסורים לחוץ לגבול חסיא ממקום אשר אסירי הכלך אסורים שם כנדוע בסירתם נגדו כמקובל בידינו מפי אבותינו הקדושים ז"ע (ואשר זקני הק' מהרי" שבעלקא ז"ל מסאסוב הי' מראשי המשתדלי' בממון ובדמי' שהוציאוהו מכאסר והעבירוהו לגבול עסטרייך) ומובן ממילא כי לא הי' יכול לבחור לו לנסוע לאוזה מלכות ומדינה שירצה כי אולי הי' אז טורקיא מלכות א"י מפני הפולישק יראה ממלכות רוסיא והי' כסוכן שלא ימסרוהו ויסגורוהו בחזר' ליד אדוני הרשעים ברוסיא האדירה לאשר הי' אצלם בכלל עגושים ממרדי' במלכות ורצה לייסד מלכות ישראל עד שהשיג מנוחה על ידי זכות האזרחי' בששערנאוויץ מלכות עסטרייך. ואדרבה הי' לו (להג' מהרש"ק) להביא משאר הגאונים הצדיקי' וחסידים רובם ככולם שלא נסעו לאה"ק אם כי הי' חפשים ויושבים לבמה בארצם ויוכלו לנסוע באין מפריע ואם היו סבורים שיש מצות ישיבת ארץ ישראל יש מהם שנים על מצוה קלה דרבנן היו מוסרים נפשם כנדוע מכ"ש על מצות עשה דאו' והיו עולים במס"נ איז דס"ל כנו'.

והן מי לנו גדול מרבינו הגאון זקני הפני יהושע ז"ל (בכתובי' בסופ' דף ק"א בדיה שם אמר ר"א כל הדר בארץ ישראל וכו' שמי שדר שם מפני שבח פירות ארץ ישראל וכיוצא לצורך נגיעתו היז אינו מכפר עליו וכו' עין שם שהעלה דלא עדיף מיוחב דגם כן אינו מכפר רק לשבים ומאמינים בכפרו מכ"ש מי שאינו חפץ בישיבת אה"ק מצוה וקדושתה רק לשבת

נזפו כביל בודאי אינו מכפר עליו ישיבתה. (') ומה מוסר גדול נגד העולים
עתה לפאלעסטינע אשר לא לבד שאינם מכוונים דק לצורך פרנסתם בפי
דבריהם ואינם מאג'נים אדרבה פוגמים באמונת ביאת המשיח (ובכל יום
אחז' לו ישיב') וכנודע אשר ארס צפועני ממך בלב כל א' מחבירי המסתדרים
(כלומר מחריבים) האלו (כל שום וחניכא דאית להו) בודאי עליהם נאמר
ותבואו ותטמאו את ארצי וכמ"ש בפני שם.

וגם עיין מ"ש הנאון בשרת בית שלמה (ירד ח"ב סי' צ"ד) שהעלה
בארוכה דשיבת ארץ ישראל אינה דתה מצות כיבוד א"א וגם עיין בשרת
מים רבים הספרדי (חירד סי' ס"ג).

ועיין באוצר החיים על המצות (לחריז הקדוש ז"ע) במ"ע לרשת את
ארץ ישראל ח"ל בענין ישיבת ארץ ישראל שלא יבא למנן שום מצוה אלא
מה שיש כח ביד אנושי לקיים אבל מצוה שצריך עזר אלקי ונבואה לא יבא
למנן ולא מצינו מצוה שיהי אדם נביא בעל רוח הקודש וכו' ואך יצוה לנו
ה"א ביה מצוה שאין בידנו לקיים אותה וכו' וכן בכל המלחמות ומצוה כזאת

(') תוך התשובה של מן שלישיא ח"ל שם בפני יהושע:

אמר ר'א כל הדר בארץ ישראל שחי בלא עון וכו' נראה דהיינו דחזקא
במי שדר בה לשם מצות ישיבת ארץ ישראל שהוא מקום מדרשה וכדי שתנן
עליו זכות ארץ ישראל שלא יבא לידי חטא ואז אף אם לפעמים חטא בא
לדו או אפילו עון שהוא מיד על ידי שתקף עליו יצור מ"מ מסתמא גורם
לו זכות ישיבת ארץ ישראל שלא לן ועבירה בידו דלאחר שחטא ומצא עצמו
עומד במקום קדוש ודאי תוהה על הראשונות ושב ורפא לו מה שאין כן
מי שדר שם דרך מקרה או מפני שהוא מקום מולדתו או
מפני שבה פירותיה וכיוצא בו ומכל שכן במי שמבעט בה
ומזלזל בקדושת הארץ לילך אחר יצרו הרע לא דיברה תורה
במתים אדרבה עליו נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי
שמתם לתועב' ומפני כך מצינו כשנברו עדנות אבותינו וגליתו מארצינו ושמים
מקום מקדשנו ואיה הבטחת העם היושב בה נשיא עון אע"כ כדפרישית
ובלא"ה נמי מסתברא דהכי הוא שאף אם נאמר דארץ ישראל מכפר לגמרי
אפ"ה לא עדיף מיום הכפורים שמכפר כפרה גמורה ואפ"ה מי שאומר אחטא
ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר הרי דע"כ הא דאמרינן דהיושב בארץ ישראל
שרוי בלא עון היינו דאף שעשה איזה עון מבלי שם על לב קדושת הארץ
בשעת יצור בכת"ג זכות ארץ ישראל גורם שיתחרר לעשיית עון כביל עכ"ל.
ועיין עוד בדברי קדשו בפני יהושע ססחים (ח' ע"ב) אהא דמפני מה
אין פירות גנוסר בירושלים שכו' בפירוש דהעולה כדי להנות משובה ולאכול
מפירותיה הוי בעלי' שלא לשמה ואינו מובטח שינצל מן הנזק יעיישית.

לא יבוא למנן באין פנים ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא עמי הנביא ומצוה התלויה בנבואה לא יבוא למנן וכו' ואדרב' את מושבעין שלא ימרדו במלכות אלא נקבל באהבה עד בוא יבוא משיח צדקינו וזה לא יהי' בדרך המבע אלא בכמה אותות ומופתים משונים ונפלאים וכו' עכ"ל והו' מתאים עם הרבה מדברינו לעיל דל"ש לומר כדברי הרב אבני נור ז"ל שיהי' מצוה לעבוד עבודת אדמה בארץ ישראל ושנרות שיעשה פירות וזו אין מקיים המצוה והלא זה אין בידינו להכריח ח"ו את המנהיג ובורא ית"ש וכן כיוצא מ"ש שם דברים בתמיהים (במכתבה"ג).

וגם י"ל כי בימינו אלו שעשאוהו המתהדשים לבקרים העלים ומתפרצים חוק לעבודתם (כלומר כפידתם) בכה"ג י"ל גם רבותינו הרמב"ן ז"ל ודע"מ יודו שאין להשתדל במצוה כזו (ורא"ה ע"ף) וכמו שאחז"ל במצבה אעפ"י שהיתה חביבה עלי' בימי האבות שנראה עתה לי מפני שעשאוה חוק לעבודתם.

וכן ראיתי עתה בס' דברי יחזקאל לאדומרר הקדוש משינאוה ז"ל במכתבים בסוף הספ"ר (שנדפס עתה) עיי"ש מ"ש נגד בעלי התנועה בימינו לייסד שמה קאלאניעס וכיוצא. כי המה מחריבי אה"ק והעיקר לחוק ישוב איי לשלוח הרבה מרמבה"ג ד"ע בדרך אבותינו ז"ע.

ועיי' בס' דברי סופרים להגה"צ מ' צדוק הכהן ז"ל מלובלין (אות י"ד) שהעלה דהעיקר כהמגילת ספר בספר המצות להרמב"ם דמצות ישיבת איי רק בזמן שביהמ"ק קיים.

הדרך להגיל כפי שבארנו לעיל אשר נקיים מצות אלקינו ית"ש ונשוב קוממיות לארצנו בקיבוץ גלות כולנו בביאת נואלינו במהרה בימינו. ע"כ התשובה במחת אלעזר.

פד.

עוד מכתב מאדמיר ונח"ק הג"ל שליט"א.

ב"ה יום ד' פנחס תרצ"א ט"ו מעבלין כחצין רפ"ה.

העתק

כבוד יד"ג חביבי וידיד ישראל רב פעלים מקבציאל הרב הנאמן חובב הן גביר לאחיו מפורסם ומנוה יו"ש מעוז ובגדל עומד לנשם בנשיק שלשלת היוחסין כו' כש"ת מפארים מוה"ר אברהם חיים דוד שרייבער שליט"א נשיא אה"ק שוכ"ס עדי עד ביאנ"צ בביא הגיענו מכתבו הגה על ידי חבי דואר דמינקאמס והגנו גם ביסודי גושי וכל מחישי השי"ת ירפאנו ב"ב רפואה שלימה מן הישכים בב"י אחבה דחוקת להשיב לכהר"ג ידידי הי"ד ואשיב על ראשון ראשון בעת"י. עד הס' את

חיים ושלום הוא יקר המציאות ואין אצלי רק ס' שלי ובבואנו לביתי איה
אשהדל להמציאותו בעד כהד"ג היו.

עד האנודה, חבתי אם לא שלחתי ואם לא הגיעה אז הקנפריסים
הנדפסים בחתי רבנים גאונים וצדיקים עד היכן הדברים מגיעים ובכמה
כללים ופרטים אשר דמה בתנאים לראשי ועמדי הארשהאדאקסיע המחזקת
לנו מאבותינו הקדושים ז"ע ואינם פה אתי על הדרך ובמקום מרחק ומרגוע.
עכ"ז רצון יראי אעשה ויארשום בעה"י ראשי פרקים אך בקצרה כפי כסת
הפנאי והכח כמא קמא דמשי לידי כפי זכרתי כעת.

(א) הנה המתיבתא (בווארשא) אשר קראהו כך ובחתימתה והפירטא
שלח על הבית ועל כל ייחתי של הרבנים בפולק ולא אולינ לבד בתר
שנא אלא בחר טעמא (שאסדה רבותינו הגאון מהר"ם שיק ז"ל בתשובת
בצעמו ונימוקו ועמו כל גאמי הדר וראש המדינ' הגאון כתיב ז"ל ומנאליצמן
ההם הגה"ק רבינו בעל דברי חיים ז"ל ועוד וכו') שמעריבם לימודי הנכרים
עם לימודי תורה ותורה בבית א' דמכא והמהור יחדיו (אין ג"ם בכל מדינה
ומדינה באונגארן הגרתי ובאשכנז גרמנית ובפולין פולאנית כמובן) הרי זה
אסור באיסור של תורה וחמורים דברי סופרים (מרביתינו) מיינה של תורה
ועוד מלפני תשע שני אז קראני הה"צ מגור במכתבו (כל המכתבים (אנני
נאל) מוכנים בביתי להראותו) לבוא לראות את המתיבתא וראה כי
השלוחים ששלחתי והודיעני מקדם היו עליה כמו הגביע ששמו באמתחת
אחי יוסף ומכל לימודי החול שם לא דובים ולא יער עכ"ל, ובאתי וראיתי
ומצאתי אני עם הה"צ מקוממארק נ"י דובים גם יער בו תרמות כל חיתו יער
הס"א וכפי' הוזה"ק, ואין עת ומקום להאריך, אך בקצרה כי אחר הבחינה
להבחורים כולם שעמדו אז חדש ימים מרם (ריח חמה) שהיו צריכים לקבל
התורות הוראה ושאלתי אותם ב' שאלות מושכלות בעניני מדינות בארה
ואח"כ ב' שאלות פשוטות ברמ"א וש"ך ירד ולא ידעו ולא הבינו כלל (חלת
א' שהשיב על שאלה פשיטה א' כמסתפק ושאל קצת כהונן), ובשיעור
גמ' ותוס' פ"א דקידושין שלטרו בזמן הקדם שאלנו אותם מהשיטת הרמב"ם
בהופה קנה, והי' זה אצלם כמו חוקי ולשון שפאניאלית אצלנו, ואמר לנו
רבים שם (ניסו של הרה"ג המהולל הר"י נפתלי דוביץ' בוואשא) בלשון זה
-וואם קאן איך מאכען דאס זייא קענען נישט, דא לימודי הנכרים מאכען זייא
דעם מירש עכ"ל, ואח"כ דרשתי והקדתי בבית שם אצל הדירעקטאר המנהל
לימודי הנכרים והניד לי בלשון אשכנז וויר קאנען היער אין סעמינארום פאר
לייפג נישט פארשרייטען נור ב"ז 4 רעאל עשצ... הינגעגען אים ציאניסטישען
-מזראויסטישען סעמינאר (היער) האבען עם ב"ז 8... אונד דארט בעקאמען
זא שאהן גרעסערע קאנצענטראנען פאם שטאאט ווייל היער זייער פיעל ?
געוויכט גילעגט ווירד אויף תלבושישע אונד ריש' שלחן ערוך וויסענשאפט
עכ"ל, ואחרי הבחינה הג"ל אמרתי בלבי הנה השני המורים אומרים אמת
בעה"ד, כי הני תרי מילי (ובפרט בבית א') סתראי נינהו, ויחזקו את זה
לעומת זה, ואומרים עתה כי חובב שם אבו לדין אין ג"ם כי גם אם יכולים

שם בידיעתם בעת לקבל התרת הוראה היא אסור לנו עפי' אסור מרביתנו הקדושים ואבותינו ז"ע לקבל רב ומורה מבית לימוד כזה, וממילא אסור לנו להתחבר לחבורה ואגודה כזו שיש לה בית סעמינאראם כזה.

ב) תחת האגודה הזאת ישנם גם בתי סעמינארין בבערלין וכל שארי ערי אשכנז ושארי המדינות שנעשו כמו "חזיר שנעשה על מהרת הקדוש" במיסמעם הילדעסהיימער עטצ, ואולי הם שמה בערי הגויים (שכבר נתפסו אבותיהם במינות) כמו לשחרר טמאים (וכמו שיוכלו בטיוראל הדרומי האכרים שמה בכמה גלילות לאכול קורט של חלתית ארזעני"ק במדה אשר הוא לכל העולם סם המות ר"ל וכמו שהארכי כבר וכט"ש בדרוש משל ומליצה) אבל אצלנו המקובל מאבותינו "היא לשמא מחורים" במלא מוכן המילה ומי התיר לנו להתחבר עמם באגודה א' ולעשות כמעשיהם בווארשא וכו'.

ג) נחזור קצת לפולין בעת נסיעתי אז בהרבה עיירות גדולות בפולין על קברי אבותינו ורבנותינו ז"ע וגם לראות שם מצב ביהדות ובבואי (לדוגמא) לק' שידלאווצי קאזניץ וכהנה שהיו מלפנים עיירות מלאים ת"ח חסידים ויר"א ובתי מדרשיהם הגדולים של הקהלות היו מלאים לימוד גפ"ת כל הימים לרבות הלילות נרם לא יכבה להרבה מאות בחורי' ואברכים כו' ועתה הוי ואבוי מצאתים ריקנים חשך ואפילה! מה זה ועל מה זה? נוכחתי לדעת וגם סיפרו לי מקרובי שם רבנים תלמידי חכמים אשר המה ניישראלים לא שונאים לגור אך אינם מחבירי האגודה (כראיתם הצרה הגדולה הבאה מהם גם אז בתחלת הפרצתם) וענו לי מה נאמר ומה נדבר הציוני עשו את כעלי המלאכה (הרקים ופחוזים שהי' כבר מקודם קלים הוסיאם) לנכרים נכורים וכמ"כ השחיתו התעובו ועשו "הכוזחים" את הע"ה ובעלי המלאכה שהחזיקו מקודם קצת באמונה הפכו לכופרים. "ואגודים" הוציאו את הבחור' חובשי ביהמ"ד מלימודם (!) והמעם פשוט ונגלה כי בתחלה ידעו הבחורים כי אם

(*) על כנן זה יסובב שפיר דברי הירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א) ה"ל : אחר הציץ וקיצץ בנפישות מני אחר אלישע בן אבויי שהיה הורג רבי תורה [כשראה נערים נתרבו וגדלן בתורה הרגן. פנ"מ] אכרין כל תלמודא דהוי חמי לי משבח באורית' הוי קטיל ליה ולא עוד אלא דהוה עליל לבית וועד' והוי חמי מליי מומי ספרא והוי אמר מה אלקי יהבין עבדן הכא אומנת' דהן בנאי אומנת' דהן נגר אומנת' צייד אומנת' דהן חיים (מה הן עושין שיושבין כאן זה ראוי לאומנת שיהי' בנאי וזה נגר וכי' פנ"מ) וכיון דהוון שמעין בן הוון שבקין לי' ואולין לן [וכששמעו זה הנחשו בית הסופר והלכו להן פנ"מ] עליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחטוא את בשרך. עכ"ל הירושלמי [מוכא בקצרה בבבלי תוס' חגיגה ט"ז ע"א דהו שובו].

והוא עשה רק בפיו שהסית להחטיא הילדים להוציאן מביהמ"ד מבש"כ בימינו שעושין כמעשה עיי' הלכות שוא של "פאלעסטינא" ועל ידי קבוצת והכשרות שלהן לפועל רע ר"ל.

יצלח בלימודו חיובל לחדש ולתקן דברי התוס' והפני יהושע ויתמיד גם בש"ע ירד או ש"ך תרים אז יהי' לאיש המעלה ת"ח נכבד וכו' (וכדח"ל מתוך שלא לשמה בא לשמה) ועתה בכל בתי מדרשים פרצו בעלי האגודה ובאו המטיפים מהאגודים בכל שבוע וככל יום ומקודם מודיעים מדעות ומדבקים פתקאות, למחר ידרוש המטיף הגדול הרכ הגאון וכו'..... בכהמיד זה ע"ד האגודה וישוב אי"י, ודרשתו תהיה בעברית (היינו לשון העבראיש שלהם שהוא גם כן לשון המזרחים והציונים בכל פרטיהם ושעמיהם) נלכה לארצינו ולעבוד את כרמינו, נקומה ונעלה, כבר בא זמן ישועתינו, לשדד אדמתינו, בעל-פעור יחי' הוא יושיענו (מביאת ג"צ (?) ב"ב כאן דבר שמי') או ואביו! אם כי הוא מהי"ג עיקרים אחכה לו בכל יום שיבא, וכ' (הרמב"ם ז"ל בפ"א ה"א מהל' מלכ"י) שכל מי שאינו מאמין בביאת המשיח או (המחלק) מי שאינו מחכה לביאתו ה"ז בכלל הופר גמור בתורת משה, ואלו דרכי החדשים הם מעבבים הגאולה בעדירה, כי כשמוע הנער והבחור כי לא הפלפול בגפית וש"ע היא תקותו ותכליתו, רק לזכות לדרוש בעברית כמו הדרשן האגודי הרב הג'... פ' או פלוני ותכליתו לילך לאה"ק לשדה אדמתינו, ע"כ שמו כל מנמתם בספר החיצונים, המה הציונים העוסקי' במקצוע זה, ואין ביניהם רק מ"ש האגודיסמען כי יהי' הכל ברוח התורה, וזאת אמרו ואמר גם המזרחים, ובהסתדרות 'המזרחים' ה" גם כן גאוני וגדולי ליטא הידועים שהי' מסיתים ומדיחים לזה כמו עתה גדולי האגודים (ואת הכל ישא הירח, בלי קורטב של אמת, ופעולתם וצדקתם ניכר מבניהם, אם לא גם בעצמם) עכ"פ ע"ז נתרוקנו הבתי מדרשים במדינה הג'ל כמובן וכו'.

ד) ושלח לנו גדול וצדיק אחד א' מפולין (שאינו מאגודיים) ספר קטן לחינוך הילד' בבתי הספ' האגודיים לנער' בערך בני תשע' שנים בקלאסע שלהם מלאים שיר' זמיר 'נלכה לארצנו', ונשדד אדמתנו, לנשוע כרמינו, וכו' ככל שידת הציונים, ואחי'ב מעשה מהשושנה (הנערה) רבקה וכו'....

(*) בעתה של האגודה דרכינר (גליץ לי"ח ה' נשא ב' תרצ"ד) כתב כותב א' בלשון זהה: המסתכל בעין פקידה להתפתחותו של המצב בארץ ישראל רואה אמנם סימנים של אתחלתא דגאולה רואים את יד ההשגחה המאספת ומקבץ אחד אחד את בני ישראל מארצות פוזוריהם לארץ ישראל כמו שנאמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס עכ"ל אית באת, תסמר שערות ראש הרואה זאת שחור על גבי לבן נכתב בעתה מפלגה המכנות עצמה עוד בשם 'חרדית' (?) והלא זהו כפירה גמורה ר"ל באמונת ביאת המשיח ב"ב שאנו מאמינים על ידי גאולה נסיית בקיבוץ נדחי כל ישראל יחד כולם ולא בגאולה כזאת של התפתח אי בימים ההם ע"י רשות וחירות של שרי העמים והשתדלר פושעים (הגולדים מזרע יהודים) כצבאותיהם ע"י חלוקת 'סערטיפקאמען' שע"ז יכנו עוד מקרא שכתוב בונה ירושלים וכו', ר"ל! ועין לעיל את ס"ח מזה באוחד.

ובאשר יודמן שיסע כהדיג דרך מונקאט' יסיד בשובו על איזה שעות לביתנו ואראה לו הכל) ובדרכים כאלו ירצו להועיל למשפ. כלומר לשמא את לב הנער בני' מנעוריו ועד זקנתו. או לנו שכך עלתה בימנו.

ה) ועתה נדבר קצת מחורבן אה"ק היינו כולל רמבע"ג אשר צווחתי אז ככרוביא בייכודי עם הה"צ מנח מיד אז בנסעי מזארשא לגור עם הה"ג מקעזמארק ועם עוד מאנ"ש היינו. והויכוח הי' נמשך כמו ששה ששת אחר צהרי' ובצירוף הלילה כמעט כולה על כל עניני האגודה. וכל שהודה בתחלה והבטיח לנו לפני עדים כשרים, לשנות שינוי השם (אגודה) יעקר ממקומו לגמרי כמו ציוני או מזרחי, רק ישים במקומו שם אחר אשר ירצה הוא לכבוד אבותיו וציל וכירצא, ושינוי מקום באה"ק יחדלו מהקאלאנאזאצ'י, רק לחדש אודו של תורה וקופר רמבע"ג וכולל'י, (ושינוי מעשה) בהזינדך ובהמתיבתא (אשר מצאנוהו מסוא'בתא ר"ל) שיסירו לגמרי כל לימודי החול והנכרי ותהי' כמו כל הישיבות הכשרים כ"ז הבטיח כ"פ במו פיו וכירצא, ולעשות על זה אסיפה בריח תמוז מיד בווארשא, והי' א"ך אנשים (עשרה מצדינו ועשרה מהאגודיים, והוא הי' בראש המיפה) ומכ"ז חזר מיד במכת' בתירוצים שונים ובפרט שאין זמן להרבנים הג' מועצות גדולי התורה מהאגודה להתעסק בזה ע"כ הצעתי הדבר בריח תמוז לפני האסיפה במשאפ ונדפסו התוצאות שהי' אפשר ובהכרח לפרסם, ונדפס עוד הפעם אה"כ עם עוד חתימות גדולים וצדיקים כמו חמשים מכל המדינות, ואה"כ מיד במאריענבאד הראה לנו וועבער הנשיא מפישיטאן את מכתב הרבי מגור (הכרתי כתב ידו) אשר כתב דר' קאהן מאנסבאך - וויען, ומכחיש כל בה שהבטיח לנו ע"ד האגודה, ודי בזה לחכם ומבין מדעתו כי"ב, וממילא ראיתי שאין עוד כדאי לעסוק בזה... כי גם ממכתביו הראשון בענין זה שלא לעשות תעמול' בגאליציען כלל ופרט בזעם גאליציען וגם בסלאוואק' שאין הרבנים הצדיקי' הרבה מהם מסכימים לזה ועברו על זה לותוצאות הויכוח וע"ז כמעט כולו נכתב בקונטרס מאתנו ויודפס אייה על ידי אנ"ש בתור תיקון עולם עם כל המכתבים הנ"ל אם לא המכתבים הנ"ל אם לא יחזרו מסעשיהם ותעמולותיהם. עכ"פ עתה לאחר החורבן באה"ק וגם בחוץ לארץ ואולי ירחמנו השי"ת ביני לבניי בביצנצ"ב עכ"פ נחזור קצת לעניני (אה"ק ורמבע"ג) הלא החורבן והחסרון הכבדו אז מיד בראותנו בכל י.האמפעלען הניישראלע' שמתאכנסים שם אורחים מכל המסלנות, רק שני קופות של הציונים ושל האגודיים, ומקופת רמבע"ג מאן דבר שמי' וכו' כו' ותשובתו נשארה מעל על ככה.

ו) רק היו מבוססי' משמדי' המאנדאט (והזירות) של בעל"פער מלונדן (מעין המעשה של פ' תשא) אם כי צווחתי והדפסתי אז מקדם הודעה וקול מר צורך בשם רבותינו מגדולי הראשונים דל מהר"ם מרושנבורג ז"ע בתשב"ץ הקמן וכן מגדולי האחרונים ז"ל הג"מ רבי יהונתן וציל בס' אהבת יהונתן בהפסדה ואותהנן בצווי ואזהרה כי לא ילכו בסוף ימי הגלות לאה"ק ועבודת האדמה בחירות ורצון גם כל העמים עד שיגאלינו ית"ש על ידי בן דוד כמו

שהבטיחנו, גם נדפ' אז ממז' בזה מחא' נגד ידידנו הה"ג מ' אברהם פראנקל
ב"י מפעם כי נסיעתו לשווייץ לאסיפת האגודיים לא ארץ אונגארן אנדחם
יסדה ולא נשלח כלל משום א' מגדולי היראים רק מדעת עצמו ורק בדרך
בוללי רמבעה"ג אשר יסדה לנו רבותינו הב"י והאלשיך ז"ע וגם רבותינו ז"ע
פתורל בם נחזק בשהי"ת - והם עשו להיפך... כאשר עינינו רואות ויחדע
בהדינ' ידידי הכל.

(ז) וכאשר פתחו לנו רבותינו ז"ע כאם ילכו קודם הזמן ביאניצ
לאה"ק לעבודת האדמה בגיל אז יהי חרץ אף ר"ל וגלות וצרות צריות.
יותר כן ה"י בעה"ד - באה"ק לבי על חלליהם, ובאותו זמן הייתי במאריעב
באד ובאו שלוחים מהה"צ מגור שה"י ג"כ שם. וגם אני שלחתי אליו רבנים
גדולים ובע"ב חשובים. ה"י אז אנטרדאג מאתי אשר עשה רשם גדול גם
אצל הכופרים הציונים שהיו שם בעת חימום השחיטה והריגות בני ר"ל
באה"ק שיסעו מחשיבים הגדולים לזיוען וגם לפראג להבאטשאפט של אנג'
ל"י לעשות על אתר באמצעות ממשלת לונדון ע"י הראדיא קק (מרצונם)
מההריגות בירושלים ואה"ק (כשטאטארום) ע"י שנתי מאח"י הציונים
ומזרחים ואגודיים זכות הבעל"פעור לגמרי [שהוא בלא"ה דברים כשלים
ומבוטלים] וגם בעת צרה כזאת אמר הה"צ מגור (בענותנותו) שהאגודיים יש
להם רק מעט שמה, ועניתינו אעפ"כ דוד מלכנו אמר חלקי ה' אמרה נפשי
וגניה חלקנו מצד היראים וחרדים ויראו הכל כי החסרון וההריגות רק על
ידי עקשנות וגניעת הכופרים הגאים ציונים ומזרחים, וכ"ז לא הועיל הוא
עשה שלו בהכנסיה אז בווען מיד בשבוע שאח"י, ועי"ז שזמר החזן מלא
רחמים לנשמת ההרוגים (על ידיהם) בזה יצאו ירח ועשו נחת רוח חסד של
אמת להחיים והמתים.... ודי... בזה.

(ח) וגם אשר ענינו ראינו באה"ק מי המה האגודיים כעת בירושלים
נער קמן יכתבם כו' יש בירושלי' בעה"י [כועד העיר האשכנזי] הרבה מאות
הע"י קנאים באמת ת"ח וירא באמ' במס"י אך גם המה עומדי' מנגד וצועקים
על האגודיים ותחבולתם כו'

(ט) וגם הלא אנו ראינו גדול הקנאות של האגודיים עד שרבים היה
בירושלים כמה פעמי' והלך אצל הכופר הציוני (גם אחר חניכתו להאגודות)
זישעם של"ביבעל קרישק ולא לשום תועלת אחרת ושתה אצלו יק... או
לעינים שכך דארות ולאונים שכך שומעות. כיסתה כלמה פנינו בהיותנו שם
בעה"ק תוב"ב. אהבתו לדרך קארלכאך - והד"ר מאהן הוא בלתי גבול מזמן
שליטה האשכנזי בווארשא. (אשר על זה בכו אז לפני במרד לב במסתרים
אזהבו ומחותניו הזקנים יראי ה' באמת בראותם כי לא יצמח ישועה לכ"י
באהבתו להדירים הנ"ל).

(י) ובמה נודע לכה"ד מקרוב כי גם קהלת יראים פ"ב התרחקו בכ"ע
יותר מהאגודה, וכן קהלות סלאוואקיא חזרו עתה בדעתם להארסה בדרך
אבותינו ולא של האגודי' עד שהכריחו את הנשיא את הנשיא וועבשר שלא

יחי' לו חלק כל דהו בהמכ"ע האגודיים יודישע פרעססע' ועוד כזה.
 (א) וגם החדרים להבתולו' שקראום האגודיים 'בית יעקב' הצדיקים
 והסידים ירא' אמתיים לאלפים העי', קראים אותם בית 'עשיר' ומאן דאמר
 הכא לא משתבש גם כן (הגם שבוזה גם הממוצעים הנייטראלים יודו קצת
 להם מזה הפרט) ולא א' ושתיים הגיעני שאלות ומחאות מכמה עיירות כמו
 מק"ק מיעחוב בפלך קיעלץ מההיג והאקרר' היו אשר נעשה בהשמיכלך
 של החסידים (שהבנין הוא מעולם של הקהל דשם) מעשה שחוק אסתר
 פארשטעללונג וכיוצא מנשים ובתולות במקום עזרת אנשים המקורש באה"ק
 וס"ת ושענתם שכן התירו בכל רוסי' פולין האגודיים, וכן בבתי עשו הסמוכים
 לחדרי התפלה היו כ"פ מחלוקות ובזיונות ששמעו דרך הכתלים וחלונות
 זמירות (קול באשה ערה) של הבתולות לכה דודי בעת תפלה שמיע של
 החסידים, ומי שמע כזאת? ולמה להם לימוד הזמירו' ושירות לבתולות הכזה
 התירו אבותינו ז"ע, וראמן לי כי כתבתי מכל הנ"ל רק אולי המעשה, ולאחר
 זולת כהדיג ידידי לא כתבתי בשני' האלו ולא השבתי בזה גם לרבני' גדולים
 כי אין כדאי וגם שכבר יצאתי י"ח בזה וגם כבר נתברר האמת בעה"י בכל
 העולם, ומיום ליום נזכרו לדעת.

(ב) ובעיקר ענין ישוב א"י אם מצוה בזמננו לאחר החורבן (קודם
 ביאג'צ') ביאתי בעה"י באריכות גדול, אנדפס לעיל באות שלפ"ז.
 ואחתום בברכת ישועה ובימי בין המצרים יזרח אור לישרים בבנין מרום
 הרים בבינצב"ב, נא יודיענו מקבלת מכתבי הלה.
 ידידו דושר'ס באהבה רבה ואה"ע חפץ בטובו וגדולתו ומחכה לישועה
 קרובה.

חיים אלעזר שפירא

צו.

מכתב שני להה"ג הנ"ל מהנוגע להאגודה

(ג) והנה בנף הדבר נגד האגודה אשיב עוד בלחות שנית תשובה
 מאחבה אך בקצרה והנה ברוב הדברים העיקרים (רובם ככולם) דבריו
 כדברינו ואין תוצין בינינו בעזה"ת ומ"ש כהדיג כי בארץ אשכנז וכדומה
 אפשר לומר שהועילה האגודה אבל לא בעד פולין ובפרט בעד
 אונגארן וששעבין וכר' עכתי'ד היקרים. כן הוא, והן הנח הדברים
 שהארכתי כבר במכתבי הראשון וגם הזכרתי ברמז ממכתב הראשון אלי
 בענין זה מהה"צ מגור נ"י שבו כתב ד"ל כמו בהקדש אין לך אלא מקומו
 ושעתו ע"כ אם יבינו הרבנים הג' והצ' בגאליציען או באונגארן שזה לא
 יועיל אז ממילא יזיק ע"כ לא יעשו שם האגודה עכ"ל (מגור). ומיד באותו
 זמן נעש' ע"י שלוחיו להיסך כי אדרב' עשו אנשינו תעמולה גדול' בהתלחבו'
 עצום ועבודה רבה בער' גאליציען כמו בצאנו ובקראקא וכר' בסלאוואקיא

ומה מני יהלך לדבר שד הפעם וגם בשכפל הדברים ומבטח מאה פעמים
כי אינו ברשות עצמו בזה ...

(יד) וגם מה שאמרו בעלי האגודה והמתיבתא כי לא ירשו הממשלה
שם לקבל רב זולת מהמתיבתא אשר שם ילמוד התורה וגם לימודי הנכרים
היו לא יקיימוהו לרב, זהו אינו אמת וכמו שנודע היטב גם לכה"ג, ובפרט
לימודי הנכרי אם למד או בתוך אצל איזה פראפעסארען שלה וע"י כרכי יעקב
אבינו ... גם כשהקיל מעט בבחינתו אין בודקים כלל יותר.

(טו) ואודות שכת' בהד"ג שהפלו האגודתי' הגזירה רעה שיתנו התרת
הוראה (שיהי' להם קיום מהממשלה) רק שלשה רבנים בכל ארץ פולין
הגדולה והרחבה, והרבנים האלו המה כמובן רק אנידיים הנודעים בתורתם
ויראתם, באגודתם בעוה"ר, זהו בודאי עין פלילי ר"ל להפיר תורה ולקח
הזכות הזו מגדולי וזקני הרבנים הג' היו בכל המדינה, והיו גורם למשוך
אחרי לימודי הנכרים להיות כמו הרבנים (שלוש במספר) הסומכים אותם והיו
פועלת ומפרת ותועלת האגודה בעוה"ר, ידכירנא גם מאונגארק מגדולי עולם
ומקום היראים בשורשם שהיו ארבעי' רבנים הלאנדעסאויסער של הסתדרות
הארסה' קאנצליא, וגם אני הצעיר בימים אז הייתי בתוך מספר הארבעים
ורצו קצת לחדש (שיהי' זה לרושם אולי אצל הממשלה אז) שלא יתנו התרת
הוראה רק מאלו הארבעים רבנים במספר, ונדחה אז הצעתם מאתנו רובם
ככולם רבנים גאונים וצדיקים וזקני המדינה, ומכ"ש במדינת פולין גדולה
ורחבה כזה (ה' ישמרנו) שיתנו התרת הוראה רק שלשה רבנים תצילנה אחז
כל שומע זאת, והוא כגזירת שמד ר"ל, מכמה מעמים, וגזירתם קשה משל
פרעה (הממשלה), גם מזה נראה איך רצונם לדכא תחת רגלם כל גאוני ארץ
ות"ח שבדור ולפסוע על ראשי עם קודש בסתר ובגלוי.

(טז) זהו ה' בתוך הדברים בויכחי בגור (עם הה"צ) אמרתי לו הלא
גם לפי דבריכם אם הוא אצליכם המתיבתא בלימודי הנכרים הכרח מאת
הממשלה, הלא אחזיל (בשים מ"ק דף י"ז) אם ראה אדם שיצאו מתגבר
עליו ילבש שחורים ותעטף שחורים וילך למקום שאין מכירין ועשה מה
שלבו חפץ, ונודעת דברי התוס' שם אך כמה מפרשים פ"י דמ"ד שמוכרח
לעשות העבירה (וכבר כ' בעין זה בס' חסידים) והיו אז לדעתו כמו עבירה
לשמה עכ"פ יעשה בצניעה ע"כ ילך למקום שאין מכירים אותו ויעשה מה
שלבו חפץ (העבירה לשמה) אך יהי' במקום שאין מכירים וילבש שחורים
(היינו להעטוף ולהפיל על הדבר במעטה שחורה לכסותה כל מה דאפשר
כדי שלא ילמדו אחרים לפרוץ להתקד הדבר בכל זמן ובכל מקום עכ"ד), ע"כ
גם אם הרבי מגור בגלילותיו ומדינתו ראה הכרח בדברים הנ"ל, עכ"פ אין
היתר שיקרא לאחר' לאגוד ולהתחבר עמו לעבירה לשמה כזו כדי שיעשוהו
בכח"פ ובצביר צבורין בכל האסורים, רק אדרבה צ"ל בצניעה כג"ל, ולא
לעשות אנדות אנדות בכל המדינות להקל ולהיות סתור אסורים בכל
העולם בזה.

(יז) ומה שכתב מענין ישוב א"י דנמצא בחתם סופר שיש מצוה גז' בזה"ז הנה הוא פלוגתא הראשונים ז"ל הרמב"ם והרמב"ן בס' המצות דעמי' וכמ"ש בחיבורינו (שורית מנח"א חלק ה' סי' ט"ז בכת"י) ע"ד האבני נזר בזה באורך, אמנ' כנראה על מ"ש להג"מ עמרם חסידא ז"ל וכן להג"מ לעה"ק ז"ל כאמשטרדם כי רק על דרך תקנו רבותינו ז"ל ככוללי רמב"ן ביונתו לעסוק בחיבת ישוב א"י ובפרט בימינו ע"י הפירצות והריגו' לאחב"י שגרמו הקאלאר' ניסמען לאחב"י. יודה כנראה כי סכנה ואין בה מצוה לכ"ע בדרך כזה של הקאלניסמען והנה המעורר ומרעיש לתנועה הזאת לעשות בפועל בגלותינו טרם ביאת ג"צ כ"ב ה"י הה"ג מ' צבי קאלישער ז"ל והפרו' על המדה בזה גם להקרי' ונחלקו עליו אז גדולי הדור הרעק"א וחתי"ם ז"ל. ומלבד זה נרפס ס' מיוחד נחמד נקרא "עבודה תמה" מהה"ג ר"ח נאטנאהן ז"ל מאלמונא שמשניג וסותר כל דברי הר"צ קאלישער הג"ל.

(יח) ונאמר נא למייסדן האגודה הא דרככם בראש התחברותם הנה עשיתם "התבצלת" היא בית ספר לנערות בני ישראל בתור גימנאזיום עם לאטיין, אשר על זה צעקו גם הרבנים והאדמו"רים הממוצעים הפוסחים על וכו'... ולא יצאו נגד האגודה אבל על זה מיאנו ועכ"ז לא הועילו מאומה וחתום על זה ג"כ הרבי מגור בשמו ובאז ועד עתה וכו' וכדי בזיון וקצף אוי ואבוי שכך עלתה מראשי מנהיגי דורנו....

ודושי"ת ישיב שופטניו ככראיסנה ויועצינו כבתחלה תוד אמוני עם מגולה, וישועה וגאולה, ויקוים ב"ב ויעשו כולם אגודה א' לעשות רצונו ית"ש בלבב שלם ושוכמ"ס.

ידידו דושי"ת הכברנו ככמ"ס ומכברו ככבוד התורה

היום אלעזר שפירא

צו.

להמשך הענין נעתיק עוד בזה מ"ש כ"ק מתן שליט"א הג"ל בספרו (הנדפס) "דברי תורה" מהדורא ו' אות פ"ב וגם באות ב"ה ה"ל שם:

פב. אעתיק בזה מ"ש לידידי הרב וכו' מה שהדפיס (בתוכני ירושלים עתיק תוכני"א) מכתב תשובותי (בשם דברי האיגרת) ע"ד האגודה. הנה לחסרתם הרבה דברים נחוצים כאמצע האגרות התשו' ובאיה מהם דנתי אתכם לכף זכות כי יראתם מפני בקורת הממשלה להזכיר את שם ראש רבני המשרד (קרק) הנודע בכפירתו בספרי מירוס שלי הממאים ובתיעבות ומרמה של המינים מלאים, כי יראתם מפני הבקורת ומשפטי הממשלה שם, אשר הוא (בעין הדוד) שורר ופוסע על ראשי עם קודש, כחכם, ע"כ כמה דברים שנשמעו בדפוס מכם אשר לא היו צריכים לחסידים עכ"פ אעתוכם בזה

בעזה"י כי לא אירא ולא איחת רק מפניו ית"ש ויתעלה ולמען כבוד שמו
אמונתו ותורתו.

הנה בסוף אות ג' אודות מ"ש שנתרוקנו הבתי מדרשים בקאנגרעס-
פילען (אשר עיני ראו ולא זה) מבחורים המפלפלים ועוסקים בנפ"ת בראותם
שאין התכלית מזה רק מהבטיחים והמתעניינים והתעמולות לצורך "האגודה"
בלשונם ודרכם של הציונים. וכר' כר' עיי"ש ושם ה' כתוב סעי' ב' ועיי' תיקנו
(או באמת קלקלו) האגודיים ללמד בכל יום דף היומי (אשר קראו לו ובדו
מלבם תחבולה ותעמולה זו) במקום עין גפית ומי שמרגיש מעם חכמת
התורה ועין לימוד הגמ' יבין וידע איך הוא שיפשות וצחוק מכאיב, וביטול
התורה, כי איך יוכל ללמוד בכל יום דף המסיים כמעט כולם באמצע הענין
בסוף העמוד ב' כמו בתיבות ואי תימא, או אי הכי וכיצא יפסיקו ויאמרו
יתגדל ויתקדש וכר', וא"ת שילמדו עד דסליק ענינא הלא ימשכו "מדף היומי"
ויתקלקלו החשבונות ולחות שלהם לכל דף דבר יום ביומו ובעוד איזה ימים
יתבטל בע"כ החשבון מהדף שלם כנו' בלחות לכל יום דף שלו, אי' דכ"ז
מדרכי הבליהם הפסיקים לדפים הקוטפים מלר"ח עלי שיה, ועל כן תפוג
טעמה של תורה וריח החינוי של מעם שכל לימוד הגמ' (ועיין בס' אנלי של
להח"צ מסאכאטשוב זצ"ל כי גם המתהנים מטעם פלפל הגמ' ומפורשים
התענוג הזה הוא ג"כ בכלל לימוד לשנה עיי"ש) כנו' וכמובן, ומפסיק בכל
יום באמצע ענינא בלי פ"י וקישור הלשון בדעת הלומד והבנתו, ועוד הארכת
בזה בתש"ו למק"א בביטול דעת הבליהם גם בזה וכ"ז עשו לעור עיני חכמים
ולסוף דברי צדיקים המאמינים לתוסס בשטחיות הענין ולא יתחזקו בעומם
תכלית הדברים ובהתחבר לאגודי' ממלא יתפשו ח"ו בהרבה ענינים חפזים
חיות גדולים ועומדים בחדו של עולם כמו שביארתי באנרותי, ע"כ דברינו
שם בזה.

וגם החמירו עוד כמה דברים שהם אמת לאמיתו שהם יראים (כנראה)
מפני הפוליטיקי בדור הצוף כזה בעזה"ר. אולם בזה השחתם מה דאיכא
חסורי מחסרא ברישא (בריש אית א') מ"ש וז"ל: הנה המתיבתא (בווארשא)
אשר הוא סעמינאר ובלשון פולניא סעמינארי'א כן כתוב בלשונם (בפולין)
על טבלא דהבית הלז סעמינארי'א של הרבנים במדינת פולין (נעתיק בזה
התיבות האלו מלשון פולין ללה"ק) וכן הוא על כל נירותי וחתומתה סעמי-
נארי'א כנ"ל ולא אזלינן בזה בתר שבא בלבד אלא בתר מעמא (ג"כ)
שאסרוהו רבותינו וכר'. והנה באמת הוא כן כמ"ש שם כי אין נ"מ בין בית
חלב שאסרו מן התורה וענוש כרת ובין עשרים כזיתים או יותר כשאכלם
כפ"א איסורם חד כי אין נ"מ כשלומדים שם בהסעמינאר (אשר בעיור עיני
חכמים כנ"ל קוראים גם מתיבתא ובאמת הוא מסאובת"א) ח' קלאסען של
הגימנאזיום אשר ראוי לקבלת מאטוריא או רק ד' קלאסען מלמדי הגימנאר
זוים אשר המה כמו כן ד' רע"ל כנדע לכל ואין לחלק בשינוי דחוקא בזה
כי שאני זה מהסעמינארען בפעם ויען כיצא שיש בהם לימודי המינות

שלומדים את הרעבנים וכו' זא וכמ"ש הנהיץ סהריא מסאכאמשוב וצ"ל כמו שנדפס מכתבו הנעלה ע"ד הגימנאזיום הזכרי שרצה לעשות אז הד"ר יונג (מאונג' ברד) בקראקא (י) ולפי דברו ושיטתו גם שם לא הי' לומדים לימודי מינות כלל להרבני וכו' ועכ"ז אסרוהו כל גדולי וצדיקי הדור ובתוכם הנהיץ הנ"ל וכתב שם במכתבו הנהכד והנעלה והסביר כי מעולם הייתה רע בתערובות עם טוב יותר מסוכן מרע כולו בלי תערובות וכו' וכל אלו המעשים שייכים בזה אשר בבית אחד יאכל (לשון אכול את המנילה הזאת) הטמא והטהור יחדיו כנזכר באגרתו וה' יצילנו. ומאפילה לאור גדול יוציאנו בביאת ג"צ ב"ב:

כה. אעתיק קצת ממ"ש בתוכחת מוסר לאנ"ש מחכמי ירושלים עיה"ק תובכ"א. הנה מכתבך הגיעני ומה שרצה (עם כל אנ"ש התיח וירא הקנאים בעיה"ק תובכ"א) לשמוע חוריד העני מהו. אחרי מפלת זכות (או חובת) הבעל"פסור בענק ישוב הארץ. הנה אמרתי זה מקרוב בעה"י במקהלות רב ע"ד הגמרא בעירובין (דף י"ט ע"א) רשעים אפי' על פתחן של גיהנם אין חזירים בתשובה [מה שנכתב בזה לעיל אות שי' ע"ש] ועתה אליכם אשי' אקרא אחי ורעי אהובי וידידי הקנאים תיח ויראים השרידי אשר ה' קורא בעיה"ק תובכ"א הנה זה השלישי (הנסיון הפתח של גיהנם בירושלים) הכי נכבד וכבדה חשאתם זהו האחד הנחשב בזה האם לא ראייתם העלה נדף אשר הוציאו האנ"י זה מקרוב אחרי נפילת הבעל"פסור ונכלותיו מתחלה ועד עתה כנ"ל ורשעים הנ"ל אינם חזירים בתשובה רק בעבודת הפועל יחפצו ובין שורה לשורה מבתוך השורות (הטמאות) כל הציונות ועבודתם ממון בתוכם או להם ואוי לפשטות' ויחשבו עוד להתעות לכי' בני' הכשרי' ולהוציא ממון לעבודת הפועל שלהם (שלהדימ) ועד מתי אתם מחשים האם אינכם בכלל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כשארז"ל ה' יצילנו מעונש החמור ר"ל וכבר בארנו כי תיבת "למחות" היינו רק פראטעסמירעץ כפי כחאה בחזקת הבתים בתוך הני' שני' גם אם השדה עומד ביד חומסיו עדיין אבל מדשתקי רבנן ש"ס דניחא להו חלילה.

ותאמינו לי באמת כי אהבתי כ"כ את אה"ק תובכ"א ובפרט אתכם מאהבי אנ"ש הקנאים לה' ותורתו ואמונתו אהבה בכלות הנפש והי"ג ימים שהייתי באה"ק בעה"י [כנגד הי"ג שנה שהי' רשב"י ורא' בנו ז"ע במערה כראמרינן בשבת (דף ל"ג ע"ב) ובנסיונו' בדור האחרון הלו יום לשנה בחסדו ית"ש יחשב לשובה ואכמ"ל] חקוק' בזכרוננו בעה"י עד ביאנצביב ועד בכלל גם בלילה לא שכב לבי מחרדת קודש כאלו הייתי שוכב בביח"כ ובתוך ארון הקודש ע"כ אציע לפניכם איזה דברים אשר יהיו לפניכם ובתוך לבכם למען תדעו להשמר ולהזר ביותר.

(א) נודעו דברי הפמ"ג אריה (ס"י) תקס"א א"א ס"ק א') ולמובא גם

תיכון עולם

קנב

בדברינו בעולת תמיד בשם הנח"ק הר' נרשון קישווער ז"ל גיסו של רבינו הקדוש הבעש"ט ז"ל כשבא לירושל' בראותו כל עיר (בנשבותה) על תילה בנוי ועיר האלקים (בעד ה' ותורתו החלק הזה) מושפלת עד שאול תחת' עד שתרחה עלינו ית"ש במהרה בימינו ואידך פירושא ז"ל גמור ומזן לכל בר דעה.

ב) סיפרו לנו זקנינו בשם הנח"ק משיפשווקע ז"ל בבואו לאה"ק הגיד (בדרך משל ומליצה) וסיפר הו' בנסעי לאה"ק אמרתי להבעיד שרם נסיעתי מסטאמבול על הספינה בילע"ט של נסיעה עולה לסך רב אמרתי לו בחר לך א' משני אופנים או אתה תסע לאה"ק ואני אשאר בחרל ויהי לי טוב בלעדך בחרל, או תשאר בחרל ואני לבדי אסע לאה"ק כי לשלם שני בילעטע"ן בעד שנינו אין לי ממון ולא כח ובחר לו לישאר בחרל ואני לבדי אסע לאה"ק זהו בוודאי טוב מאוד ושמחתי בנסיעתי על הספינה ובבואי לאה"ק מיד על הנמל ראיתי להבעיד עומד שמה וצעקתי מכאב לבי מה אתה עושה פה הלא הנח"ק בסטאמבול ואמרת שחשאי שמה והייתי כעניו כמתעתע, ויען ואמר אתה תשאלני מה אעשה פה (א' בא לגור וגר) הלא בכאן אני דר בקביעות דירתי, וכה שדברת עם א' כתמונתי בסטאמבול, זהו ה"י בודאי שלחתי בחרל, עכ"ה.

ג) ומה עמקן דחז"ל ובפרט תלמידי הבעש"ט ז"ע כי דבריו מבוארים בפירוש בעשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו ז"ע (מאמר חקור דין חייב פ"ז) ע"ה"כ יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבחור בירושלים שלפיד המפורשים מלת הבחור מחוברת עם ה' כאלו כתיב ויגער ה' הבחור בירושלים בך והוא דוחק שמלבד שצריכין לומר שהמקרא מסורס יקשה ג"כ לתואר הבחור בירושלים לכאן וע"כ נראה להרב (הרמ"ע מפאנו) לחברו כפשוטו והכונה יגער ה' בך השטן להתגבר כנגד הצדיקים אנשי ירושלים וכו' עכ"ל חיד יהודא, ובפנים כ' שם בזה"ל שזהו פשט אמיתי נכון וברור עיי"ש והיו מסורס בדברי הרב הנ"ל שהבעיד ברר לו מקום מושבו בירושלים הנ"ל ה' יצילנו ויגאלנו ב"ב.

ד) עוד אשים פני מעט אל הקדושים המקובלים מנדולי הספרדיים ז"ל בס' אמת ליעקב (מערכת ק' אות ל"ה) באמצע הדבור מזה חיל חיים הכתוב כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת כי המליפה היא על אפי ועל חמתי של הקב"ה וה"ש הכ' ביחזקאל ואת ירושלים בתוך הגויים שמתי למקום ביהמ"ק במקום אמצעי של ירושלים וכו' ולכן עתה שחורב ביהמ"ק וגבורה חקלי' אנחנו רואים בחוש הראות דיש בא"י תגבורת חקלי' מאוד ובפרט בירושלים ע"ה"ק ואני דקדקתי בזה מאוד וראיתי וכו' והיינו מעמא בית דבמקום אחיותם הוא בזה המקום יש להם כח גדול ואינם רוצים להנח בנ"א שעי' מעשיהם ולמדיהם עושים להם ביטול, יחיד שהקב"ה עבד ממשלת דת מן הארץ והי' ה' למלך על כל הארץ, עד כאן לשון הסתור עיי' שם.

ועתה שימי לבכי לכל הדברי האלו ארבעה ראשים, מחכמי הרשים, ונבני לחשים, המה הקדושים, ישראלים ותרשישים, כי את זה לעומת זה עשה האלקים וצדיקן ביחשלים להתגבר ביותר ולהתחזק ביתר שאת ועזה של תורה ועיני נצא בקרב מאפילה לאורה אתם מהתם ואנחנו מהכא יהי' ה' עמנו ויחזקנו ויאמצנו בכיע יוסף אומץ ושוכים ואת אשר בכחי בעזהיית בדאי אעשה וכו' ויחזקו ואמצו וזכרו זאת המעצבה ביטול מרבעהינ עיי כל המפלגות האלו והאגודיים בתוכם ובצביעת' המה הרעו לנו יותר בזה מכל רשעי ארץ האלו וכאשר ראינו כשלונם לאחרים חזרנו בן בארץ ובין בחזיל ונא לעמוד בגדר ובפרץ בכל פינה ופינה וכו' (והארכתי קצת בדברי' פרישים הנחוצים) נא ירחם ה' על עמו ועל ארצו ויקנא לשמו ואמונת תורתו וביב ינאלנו גאולת עולם בביאניצ ושוכסים: עכיל שם.

צה.

עד בענק ישוב אי מכת' ב' ממרן הקדוש משינאווא רבינו יחזקאל הרוואה באספקלריא המאירה זייע (נוסף על הנדפס לעיל אות סיא) שנשלח העתקתו מנכדו הרהיץ מקאלישיין שלישיא.

ביה יום א' תצוה תרנ"ז לפ"ק

לכבוד הרבני הנגיד ומפורסם וכו' מרה יוסף פ"ב נ"י

מכתבו הגיעני והנה כבר כתבתי לידידי הגביר היקר כ"ש מרה זכריה מענדל נ"י להגיד לכם בשמי שלא יבואו אלי בדבר הזה כי הרב מק' בראמר שכן כתב לי מכתב באריכות וכתב שהוא משולח מחבורה זו והשבתי לו ג"כ בארוכ' שאין הדב' נכון בעיני והעיקר היא כי יסוד החבור' זו הוא שיתישבו שם אנשי שיעבדו את האדמ' והנה מיניע כפס אף אם עיי חבורה יתקלקלו דמי השילוח להעניים העוסקים בתורה ובעבודת הבורא. שזה להם. כמיש החובר (שיבת ציון) שהדר באי אף אם פורק מעליו עול תורה ומצות כדאי הוא ישיב הארץ לדחות כל התורה ותלה עצמו באילן גדול בעמים הפלאה ואנחנו אומרים מי שמיפר התורה טוב יותר שידור בחזיל כי ארץ ישראל אינה יכולה לסבול רשעים כמו שכתב ולא תקיא הארץ בממאכם ועל דברי הצדיק החכ' בעל ההפלאה אומר אני דברי חזיל באבות חכמי הזהות בדבריהם שמא ישתו התלמידים מים כמק' הרעים ויעשו חיה כמו שעשה החובר הזה שפער פיו שבאי מותר לפזק על תורה. תיפח וחו' וביה אני אמרתי הפשט בדברי ההפלאה וישרים המה רק פושעים יכשלו בהם ועיקר תקותינו הוא להחזים ישיבת אי במשען לחם עד וישיענו השיי וקבצינו לעשות

רצונו ואז יסוים בני יצחק וירעו צאנכם ויעבדו את האדמה עבורנו אך עתה אין שום טובה במה שיסעו לשם לעבוד את האדמה ואם יש לכם ספק בדבר כתבו להממונים דליל גאליציען בירושלים ת"ו ובצפת ת"ו במכרא ת"ו ואז הדעו כי צדקו דבר סיד לא יבואו אלי לדבר עמי בדבר הזה כי לא אוכל להסכים על חבורה זו.

דברי ידידו הד"ש וכצפה לבשים מכל ישראל

ה"ק יחזקאל שינא הלברשטאם

צ"ט.

גילוי דעת קדושים, היה הרב הנאמן הקדוש המפורסם צ"ט
מרן מ"ה יהושע שפירא זצ"ללה"ה האדמו"ר ואב"ד דק"ק
ריבאטיש ואביו האי סבא קדיש' מ"ן הנאמן הגדול רבן של כל ישראל
המפורסם מהרצ"א מבלאזוב בעל צבי לצדיק זצ"ללה"ה. יגד
האגודה

מכתב בנו ונבדו הגאון כוצינא קדישא האדמו"ר מאיסטריק
שליש"א ח"ל:

ישראל שפירא

ביה אור ליום עשי' ירד למב"י איסטריק

אב"ד פראנקניק
החופ"ק איסטריק

לכבוד ידידי היקר הרבני המופלג בתורה ירא ד' החסיד וכו'
כשית מרה משה גאלדשטיין בבית כ"ק שיב הרב הגה"צ
ממונקאטש שליט"א

מכתבו הניעני בער"פ כחצות היום ולא הי' אז עוד ביכולתי להשיב
לו כי רציתי בעצמי לכתוב ולא ע"י שליח ע"כ המתנתי עם תשובתי עד היום
והנני לתשובתו, ע"ד אשר שאל אותי אם אמת הדבר מה שהאגודיים מבשם
מתפארים אך שביק אא"ז מרד ז"ל וגם כ"ק אי"א הגה"צ ז"ל ניכ' הי' תחת
דגל האגודה, באמת לא אוכל להבין האך יוכלו לברדות שקר מוחלם
כזו הלא דבר ספר בכל מדינתנו ובין כל אנשי שהמה לא הי' מתחברין
וגמנים לשום חברה שבעולם ואף שדבר מפורסם אי' ראי' עכ"ז
אכתוב לכבודו מה שבאני שמעתי מפי כ"ק אבא הגה"צ ז"ל ברישא בליל
פסח בעת שאמר לשנה הבאה בירושלים ואמר בפ"ק לא כמו שכל

תיקון עולם

קנ

החברות רוצים לנסוע לירושל' ואף לא כמו האגודה רק לשנה
הבאה בירושלים כמו שאנחנו רוצים לילך לירושלים עם הנהו תרי גואלים
תרין משיחין בראשינו וראי' לזה כי הנהו תיבין הללו לשניה הבאי' בירושלים
עולים למספר של משיח בין יוסף ומשיח בין דוד כי רק איי וירושלים
אנחנו מבקשין דייקא עם הנהו תרין משיחין ולא כמו שהמה רוצי'
עביל ומדברים הללו יוכל כתי' לראות את גדל נשיתו לחברת האגודה
ודי בזה.

והנני בזה ידיו דרש תורתו בלוג'ה מצפה לישועת ד' בתוך כלל
ישראל בקרב
ישראל בן אאמר' ז"ל

ה.

דורש טוב לעמו ודובר שלום הוא ההי' המפורסם
ענן אחריו מקודש האדמור' מקאמארנא שלישיא
ז"ל :

שלום סאפרין
בחרב הקדוש וצוקללה'ה
מקאמארנא

ביה הנני מצטרף בצירופא דרבנן הגאונים וצדיקים שלישיא חלוחמים
מלחמת ה' צבאות באמת כשיטת כ"ק גיסי הגד'יק מרן האבד'יק מונקאטש
שלישיא ובפרט שכבר חתם עליה גם כ"ה אאמר' קדוש עליון ז"ע באיסור
חמור נגד האגודה שהיא שיטה חרשה אשר לא שערם אבותינו וכל דורש
ומבקש האמת יודע כי האגודה היא כמו המפלגות אשר דרכם לילך ולהזיק
לדת תורת'ק ושומר נפשו ירחק מהם ומי לא יחוש לאזהרות חמורות ואיסורי
קלות אדירים של גאוני וצדיקי הדור ! ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכת
טוב וחשי' יזכנו לראות בהרמת קרן ישראל והדת קדוש וירם קרן משיח
בביא.

שלום סאפרין

קא.

לחיות שמפלט האגוד' גילתה מצפניה זה מקרוב ע"י ההתאחדו' גלוי
עם הציונים כאשר אבן מקור שלהם תועק ותקרא מכלי מבטאם באי בעתן
קל ישראלי גליון ח' ס' תולדות תרצ"ו ז"ל :

אגודת ישראל והמוכנות היהודית

ביום הרביעי שבת העבר נחגימה ישיבה משותפת בין המוכנות היהודית

לארץ ישראל ואגודת ישראל. בדבר שאלה פוליטית חשובה העומדת על הפר, מצד הסוכנות השתתפו מר שרתוק ומר בן גוריון, מצד ועד הלאומי מר בן צבי, מצד אגודת ישראל הרב הורביץ הרב בלוי הרב סנקביץ ומר סירקיס, הנאספים באו לידי הסכם על רוב הנקודות והוקמה חזית (פראנט) מאוחדת בשאלות מדיניות חשובות כלפי פנים וכלפי חוץ (*) עכ"ל.

כי על כן מצאנו חזית לנפשינו ליתן פה מקום לאזהרת איסור חמור ואיסור כולל ואיסור מוסף על הציונים וגימנאזיע עברית שלהם שנתפשטה איסורם כבר בכל תפוצות ישראל, ויהי חיבור הזה כרכא דכולא בי, מחאה ואזהרה הלזו נדפסה בפה"ק מונקאטש בהשתדלות האקדמיס חברה שומרי תורה דפה ובראשם רבינו מן האבדיק שלישיא אשר נכנס בעובי הקורה נגד רוח הכפירה והמינים ר"ל, וז"ל:

(*) ולא בחנם הציונים עם האגודים זה אל זה צהלים, אלו לאלו ממללים, ופניהם איש אל אחיו בחברת פועלים, כמו שמתפאר בעתן הציוני דואר היום (י"א אלול תרצ"ה) בזה"ל:

גם צעירי ה"אגודה" בכונים

האספה הגדולה שנערכה השבוע בירושלים ע"י פועלי אגודת ישראל בשאלת העבודה העברית ראויה לתשומת לב כל הצבור אפשר להגיד שע"י אספה זו התקרבו אנשי ה"אגודה" לא במעט אל שאר חוגי הישוב, עצם השאלה אשר לשמה נערכה הפניה הנמרצה אל נותני העבוד שיעסיקו פועלים עברים, הנימה ההדשה: הספד חס על הרב קוק זצ"ל וכיבוד זכרונו בקימה באספה זו ולסוף ההחלטות שנתקבלו - הכל כאן נותן כבוד ליחזמי הענין.

נשים לב ביחוד לסעיף ב' שבהחלטות האספה: האספה מחה בכל תוקף נגד אלה שאינם מעסיקים בכל עסקיהם ועבודותיהם פועלים יהודים ובפרט פועלים חרדים שומרי תורה היא רואה בהעסקת פועלים לא יהודים במשק העברי חילול שם כבוד ה' סכנה לבנין הארץ והתפתחותה נמכיה לעליה ולרוח קליטתה של הארץ. מתי שמענו דברים כאלה מפי חברי אגודת ישראל? מתי ראינו אצלם קודם לכן עמדה כה בודדה בשאלת העבודה בעניני עליה ובנין הארץ? הרי אפילו בלבוש החצוני של המושגים הלאומיים התקרבו עתה אל הצבור של עולים ובונים ולא הצעירים בלבד השתתפו בקביעת העמדה החדשה הזאת על הבמה ובנשיאות יושבו ראשי ה"אגודה" וכל עסקיהם וההחלטות המציונות נתקבלו פה אחד.

אכן תקופה חדשה לפנינו כאן, לא תופעה בודדת, לא מקרה היא האספה הגדולה שבשכונת רוחמה בירושלים ארבעה עשר סניפים יש כיום למרכז פועלי האגודה בארץ קרן הישוב של אגודת ישראל עוזרת לקיבוצי הפועלים בהתישבות בחנוך וכו'.

אין לנו אלא להתיהם באהדה לחוג הזה הפותח תקופה

מחאה ואזהרה גדולה ואיסור המור של תורה!

מאת הרבנים הנאונים וצדיקים שלשי"א דמדינת פאד. קארפ. דוס.

ב"ה

הנה אידות בתי הספר של מפלגות הציוניי שמכנים העברעישע שולען אשר העמידו בכמה מקומות במדינתנו, בפרט הגימנאזיום העברית שהעמידו במונקאטש ואונגוואר, נוכחו לדעת שהם מצודה רעה ומסוכנת מאוד לנשמת הילדים והילדות לזרע ישראל, כי ילמדו אותם שם דברי מינות וכפיה (*). בתורת משה רבינו הנתונה לנו מן השמים תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ושם יחנכו את הנערים והנערות בהינך העלול לעבור על כל מצות ה' דאוריית' ודרבנן, ובכל אשר קידש לישראל סבא ילעינו בשפה ינוע ראש ולענה ופרה תהי' חיו אחרי' הדור הבא וגם הדור הצעיר של עתה אם נחריש לזה! ע"כ תפוג תורה ואבדה אמונה בח' ובמשיח, כי דור תהפוכות המה בנים משחיתים לא אמן בם, וגם מרבים הם בחגיגות של הוללת וריקודי תערוכות בלתי נדר ערוה ר"ל.

חדשה של עמל ויצירה בקרב אלה שעמדו עד כה מרחוק ולפעמים אפילו מנגד למפעל הבנין הלאומי. עכ"ל. - ובדי בזיון וקצף.

(*) נדפס כבר בהוצאות "דן וחשבון שנתי" של הגימנאזיז עברית (דפוס נקודה 32/33 מונקאטש) כי במחלקה ב' ילמדו עם הנערים בחיבור הנקרא "קורות העברים" (הוצאי' צענזטאל תרפ"ו ווארשא) ונעתק בזה קטעים אחדים מביבל ממא ה"ל.

בעמוד 19, מביא עשרת הדבריות ומדלג את הלאו "ללא תנאף" וגם את הלאו "לא תהמיד אשת רעך" - כי לא לאיסור הוא להם ר"ל, בעמוד 25 בדבריו מעדת קורח כתב בזה"ל: "והמרד הלך וגדל אך בעת ההיא הי' רעש האדמה ומרבית המורדים אבדו עם אהליהם ורכושם בתוך הרעש" מכתיש בזה מה שכתב בתורה כי הי' גם מן השמים שפצתה האדמה את פיה ותבלע אותם ולא חיו רק על ידי רעידת הארץ (עוד ציטטניש)

בעמוד 68, כתב על שיר השירים שהוא "קובץ שירי נעוריו על אהבה ועל חמודות השבע" ר"ל מהאי דעת הכופר וכוורד בשלמה המלך ע"ה ושיריו קודש הקדשים אשר כלתה נפשו השמורה לאהבת ה' ונכנסת ישראל!

בעמוד 100, כי על ירמיהו: "כי הי' איש ריב ומדון לעמיו דברי מינות כאלה על הנביא מפי ה' שהוכיח לעמו ישראל נבואות אמת וצדק! בעמוד 121, כי על רחל אמנו הקדוש' כזה: "והחל אשת יעקב הרשת' לעצמה גם לגנוב את תרשי אביה בהאמינה כי ישמרו עליה בורכה יחוד

בפרש בעיר הגיל וכל מדינה זו אשר מעולם ועד עולם ת"ל רובם של ישראל קדושים הם מאמינים בני מאמינים מתנהגים בדרכי תורה והאמונה המורשה מאבותינו ורבותינו הקדמוני' שנות דור ודור במסורת נפש ממש, ועי' העמדת בתי ספרי החפשים הנ"ל יגרמו רעה ופרצות נורא' בוקה ומבולקה בחיי העם ישראל משפחה ומשפחה כבית ומחוז.

ובכן - לאשר כל אלו נגד התורה היינו חוקי השלחן ערוך ויסודי הארטהאדאקסיע מוחים אנו בכל מיני התאמצות פחאה נמרצה נגד לימודי הכפירה של בתי ספר הנ"ל, ונגד כל עיקר קיום ורשיון של בתי ספריהם ונימנאזע שלהם במדינה זו, ונגד כל הסתדרות לבתי ספר עבריים ברום הקארפטית, וסדר החינוך שלהם בכלל לילדי בניי שהוא לא עפי' התורה והמסורה, ושלא יהי' להם שום כח וזכות להתיצב ולהתערב בעניני חיי הציבור הארטה' ובכל דבר שבקדושה לא ירעו.

והשולח זרעו להעברעישע שולעו כאלו מרעילים בסם מות ומחנקן למשך החיים היהדות!

וזאת התורה אשר ז"ם משה לב"י ואלה המצות אשר צוה לנו ה' בהר סיני ודברי חז"ל בש"ס ובספרים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם עד עולם.

פחאיתנו הנמרצה הלוו אנו מוחים בכח התהי"ק ועפי' חקי המדינה יר"ה בכל תוקף ועוז ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר עדי עד לשובה וזוכה לביאנצ' בב"א.

חיים אלעזר שפירא

דוד שליסעל מאיר זאב זאלצער מנחם ווייס חיים סופר
בד"צ דק"ק מונקאטש והגליל

יוסף אלימלך כהנא	משה בראדי	ה"ק מאיר בליא
אבד"ק אונגוואר והגליל	דומ"ץ דק"ק אונגוואר	דומ"ץ דק"ק אונגוואר
ישראל צבי ר"ב	ה"ק חנוך מאיר	ה"ק אהרן מייסעלבוים
אבד"ק קאסאן והגליל	אבד"ק קערעצקי והגליל	אבד"ק וואלאווע והגליל
חיים מאיר בהה"צ שליט"א מוויזניץ	ה"ק נפתלי הערצל ווייס	
אבד"ק ווילחאוויץ והגליל	דומ"ץ דק"ק ווילחאוויץ והגליל	

כל לב על אפיקודסת כוז להוציא דבה על אם הבנים של כנסת ישראל כי חי' האמינה בעבודה זרה ותורפים בעוד שמסרה נפשה וגופה ממש לכטלם! בעמוד הנ"ל 121, מביא בפשטות שיטת הכשדים כזה: והאלים (אלילים) הברילו ביניהם (בין שמים לארץ) ויבראו את העולם בשבעה ימים עפ"א לפומי' דהכותב כזאת הכופר ממש במציאות הבורא עולם היחידי ית' וכותב כלשון רבים כאלו ה' (חי') שותף במעשי בראשי' וגם נתכוון לכפור במדושת שבת כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות ודיב.

תיקון עולם

שלמה ישראל קליין	חיים יצחק אייזיק הלברשטאם	יוסף הלוי
אבד'ק סעליש והגלי' יצ'ו	אבד'ק סלאשטיני והגלי'	אבד'ק קיראלהאז
יהושע גרינוואלד	שלום נח לאנדא	חיים יהודא ג'ב
אבד'ק חוסט והגליל	אבד'ק ווערעצקי והגליל	אבד'ק סוואליווא והגליל
יעקב הכהן פ'מ	אלעזר ריינמאן	שלמה יצחק ש"פ
דומ"ץ דק"ק חוסט יצ'ו	אבד'ק ביששקוף והגליל	אבד'ק מ' אוילאק יצ'ו
אשר זעליג גרינצווייג	נפתלי צבי	אהרן צבי ק"ב
אבד'ק דאלהא והגלי'	אבד'ק בילקע והגליל	מורה ודאין דק" מ' אוילאק
חיים צוקער	שלמה זלמן פריעדמאן	יואל וועליששקער
ראבד'ק בערעגסאם	אבד'ק ראחוב והגליל	אבד'ק טרעסרף
צבי הירש סופר	יצחק אזיק אדלער	יוסף כ"ש גאלדבערגער
אבד'ק ברעזנא והגלי'	אבד'ק סערעדניע והגלי'	אבד'ק פאליאנא והגליל
אלעזר שפירא	דוד וויינבערגער	משה סג"ל ווערצבערגער
אבד'ק קיוויאסד והגלי'	אבד'ק יולניצע יצ'ו	דומ"ץ דק" ארשיווע והגליל
דוד יצחק אייזיק ראזענוואסער	שמואל הייאל מאשקאוויטש	
אבד'ק אבער אפשא והגליל	אבד'ק וועלקי פאלאד והגליל	
שמואל צבי ווייס	ברוך וויעזנער	שלמה שפיטצער
אבד'ק בנעדיקאוויץ והגלי'	דומ"ץ פה באשיו	אבד'ק באגדאן יע"א
משה גרינצווייג	משה יעקב בעק	מדיכ"י דייטש
אבד'ק ליפשיע והגליל	רבד'ק אינשער אפשא	האבד'ק וועליאטין
יצחק אייזיק פריש	יצחק גראס	זאב שעפטייל עדעלהרדך
מריצ' ב' ראקאוויץ והגלי'	דומ"ץ בק' טארן והגליל	דומ"ץ איסקא והגליל
יהושע סופר	יעקב ברימז'ל איצקאוויטש	
דומ"ץ ברעזנא גדול והגליל	מריצ' זאדניע	

ע"כ חתימת הגאונים, נגד הציונים.

ומכאן תשובה להאומרים שהאגודה נחוצה לכלי קרב נגד הציונים, ואי איהו מלחמתם? האם מהם כבר יצאה איסור חמור בגלוי ובפרדי' לכה"פ בתמונה כזו הגיל על בתי ספר הציונים? ולמה לא יקבצו כל התאמדות הסתדרותם, באיסורים חמורים נגד לימודי הכפירה וציונית! ויבדלו מהם ומהמינם ולא ינח שבט הרשע על גורל הצדיקים! ולא לעשות עוד ההיפוך בהתחברות כגיל ר"ל! אלא ודאי וברור כי רק החוקים לגמרי משיבת המפלגות בכל שום חניכא דאית להו המה גבורי כח עשי דברו של השי' ותורתו ללחום מלחמות הדת לעצור רחוקות רעות ושלולים רעים שבשולם הכפירה בחומה בצורה, בך ה' חילם!

וכן דעת הרב הגאון הצדיק המפורסם קדוש יאמר לו האדמו"ר
מור"ה ישראל צבי ראטענבערג שליט"א אבד"ק קאסאן, שאין
להבחין בין כת לכת, ואגודה וציונים הכל חד.

ביה עשיק לס' ולא תעשו מכל התועבו' האלה תרצו לפיק קאסאני
יצ"ו.

כבוד אהובי ידידי היקר הרבני החסיד המופלג בתורה ויראה
כשית מור"ה משה גאלדשטיין נ"י

אחדשה'ט באהבה הנני בזה היות כעת בבואי הכיתה מצאתי מכתבו
ותיכף הלכתי לביתו נאזר קדוש דב"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א והראיתי
מכתבו ושאלתיו חוריד ה'קדושה והשיבני אשר אין רצונו שיעלימו שמו על
האיסור נמרץ נגד כת הצ'נים אשר הוא בעצמו בא עה"ח לפני איזה שנים
אדרבה על טוב יזכר גם י"ד האגודה הלא לפני איזה שבועות
גילה דעתו בזה אמר הוא נגד כל הארגאנאזאציעס ואינו
מבחיץ בין כת לכת כי אנו אין לנו אלא לבקש תחנונים מלפני אדון כל
שישלח עזרו מקד' וירם קרן משיחו המיועד לקיבוץ נדחי ישראל ולא לסמך
על פעולתם חזו כי עין בס' חרדים דף ס' ע"ב (*)

והנני בזה ידידושת הכותב בחפזון רב מחמת טרדת שב"ק.

ה"ק יודא צבי אייכענשטיין

אבד"ק דאבראני גדול והגליל יצ"ו

חתן הגה"ק האבדפק' קאסאני שליט"א

(*) (א) זה לשון החרדים הקדוש: אבל הבאים לא"י ואין שמם על
לב כי הם בהיכל המלך ומורדים וכו' עליהם הכ' אומר ותבואו ותשמאו את
ארצי ונחלתי שמתם לתועבה וכתוב כי תבואו לראות פני מי ביקש מידכם
רמוס חצרי ולא יעלה על לבם שאחרי מותם ישארו בא"י אלא במותם גרשו
חוצה ככלבים וכו' (ומסיים) לכן כל איש יחרד בבואו אל ארץ
ישראל להיות ירא שמם כפל כפלים ממה שהי' בחור'ל וידע
כי בבית מלך הוא יושב עכ"ל, וכי' מוכא בשלהיק שער האותיות
אות ק' עיי"ה.

(ב) התהלך ב-אור החיים' הקדוש (פ' קדושים פסוק כ"ג) וז"ל: וכי תבואו
אל הארץ שלא תחיי הכוונה לתואבת המורגשות וכו' ויצו ה' שתחיי הכנסת
הארץ לנפוע בה עין מאכל כי כמנו מזון לנפש ע"כ. ועוד בדברי קדשו (פ')

כג.

מכתב מאת האי גברא רבא הרב הנאון המפורסם מבצר עז ומגדל
צדיק תמים פאר החכמים האבד"ק דעברעצין שליט"א אחד המיוחד

עקב פסוק י"ב) עה"כ ארץ אשר היא דורש וגו' וז"ל: דקדק לומר תיבת
אלקדך להעיר כי שבח הארץ היא כשה' מיוחד אלקותו על ישראל אבל
בזמן שישראל גולים ואין השכינה בתוכם אין שבח כ"כ לארץ ע"כ.
ג) וכן כתוב בס' אגרת הקודש ליקושי אמרים (מכתב ל"ט) מהקדוש הר"ר
אברהם מקאליסק ז"ע בזה"ל:

חדשים מקרב באו לפה עה"ק תלמידים שלא שמעו כל צרכן חכמים
בעיניהם כל זה לא אניס להו ובלשון חכמים יתקדשו קורא אני עליה' (ירמ')
ג' ו') ותבואו ותטמאו את ארצי עב"ל.

ד) וכן איתא בסה"ק קדושת לוי (פ' שלח) וז"ל:

ונראה כי עיקר כוונת הבורא ב"ה לשלוח אנשים יראים ושלמים
אשר כל מנמתם עבודת הבורא ביה ולא חס ושלוס לתור את ארץ ישראל
גשמייתיה וכו' רק מיד כשיבואו שמה יעמדו על התורה ועל העבודה והיו
ויתורו מגזירת תורה והעיקר כשישראל עוסקי' בתורה ובמצוה יש להם חלק
בא"י וכו' אבל לא כן עצת הכסילים הם סברו ששלח משה רבינו ע"ה
לתור א"י בגשמייתיה והיו שהתפלל מרע"ה יק' וישעך מעצת מרגלים וגו'
עכ"ל יעיישיה עוד בקדושת לשונו עה"כ ויקרא משה להושע בן נון יהושע.
ה) ענין ארץ ישראל ישיבתה וקדושתה כיון שבא לידינו כאן נשובה עוד
להראשונים בבעלי התוספת (על החומש ר"פ בשלח) וז"ל: אמר הקב"ה אם
אני מוליכך דרך הישר [לארץ ישראל] עכשיו מחזיקין איש בשדהו ובכרמו
ומבטלי' תלמוד תורה אבל אני אוליכך ארבעים שנה דרך המדבר ויאכלו המן
וישתו מי באר ותתישב בגופך. עכ"ל

(הרואה יראה בקדושי' לשון התוס' בש"ס כ"ב כ"א ע"ב אהא דהתקינן
שיהו מושיבך מלמדי תינוקת בירושלי' משום כי מציון תצא תורה כי בירושלי'
היו ראין קדושה גדולה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה לכן שם
היו מכוונין יותר ליראת שמים עיישיה להבין מהו יחוס ירושלים וישיבתה).
וכזה ראה בנחל קדומים (פ' בשלח) עה"כ ויסב וז"ל:

כי אמר אלקים אם יכנסו לארץ מיד יתעסקו בשדות וברמי' ולא בתורה
מושב להסב אותם וכו'. רבינו מהר"א מנרמזא ז"ל. עכ"ל. הרי דהשי' בעצמו
ובכבודו עיכב את ישראל בכדי שלא יעשו מארץ ישראל ישוב גשמי כי אם
של תורה.

ו) וישוב הזה שנבנה בא"י בשעת חורבן הבית אינו נקרא ישוב כלל כדאי
בברכי' (נ"ח ע"ב) הרואה בתו ישראל בישובו אומר ברוך מציב גבול אלמנה
ויורשי' כגון בישוב בית שני עכ"ל וכי במהרש"א שם דאחי לאפוקי בגלות

מזרע קדוש של מן החתם סופר זי"ע, ע"ד הבית יעקב (של האגודה)
בעירו שהוא שלא בהסכמתו וגם שלא ברעת אקדרי' דקהלתו.

שלמה צבי הכהן שטראסמער

רב דקהל ארטה'

דעברעצען יצ"ו

בעזה"י יום ב' כי תשא תרצ"ה לפ"ק

שלום ובט"ס לכ' מר ידי"נ גאון ישראל וקדושו נר ישראל הודו
והדר בוצינא קדיש' חסידא ופריש' המאיר עיני ישראל בתורתו

השתא אינו נקרא בתי ישראל בישובן כיון דביהמ"ק חרב לא שייך מציב
ג"א עייש"ה, וכן בש"ע אריה (סימן רכ"ד סעיף י') פסק להלכה כדברי
רש"י דבתי ישראל בא"י דוקא בזמן הבית הן בתוקפן וישובן הגמור לכרך
עליהם יעייש"ה בסו"ד ומנ"א. (ולפי זה יש להעיר לשיטת הסוברים דישוב
א"י בזה"ז מצוה גמורה כמו בזמן הבית אם כן מדוע לא תהי' המצוה ראו
לברכה? ואכמ"ל) עכ"פ עפ"י ההלכה אין זה נחשב לישוב כנזכר.

ז) וזה שהישוב בעת אינו ישוב בתקפו הלא למשמע אחז דאכה נפשינו
לפני ששה שנים וגם עתה בימים ההם ובזמן הזה את הפראות וההרדגות
בא"י שעשו הערביים הרוצחים שם ולא הועיל כלום הכמתת והחירות של
מסשלת מלוכת ענגלאנד והמאנדאש השוא של באלפור (בעל-פטר) שאחז
בה הציוני והאגודיים וכבר כ"פ גרמו לשפיכת דמן של ישראל הי"ד כנודע!
ועל זה נאמר באור החיים הקדוש (ריש פ' ראה) בענין ארץ ישראל וז"ל:
אם תשמעון תהי' נתינה זו לכם לברכה ואם לא תשמעון אין זו לכם לברכה
שבאמצעותה יתקנאו בכם האומות ויאכדו אתכם ממנה
בנקמה גדולה גם תהי' לכם ההנאה ממנה לרעה לכם ובר עכ"ל עייש"ה
ועיין בדברי החתם סופר בספרו תורת משה (פ' שופטים) על ההפסדה
מה נאז על ההרים וגר שכי' ג"כ כזה דאפשר הי' ראוי כמה פעמים להיות
גנאלי' גאולה שאינה שלימה לשום שלום בינינו ובין אומות העולם שאנו
שוכנים בצלם אבל אין זה התכלית והאבות הקדושים לא יתצעו לגאולה
כזו כי אם בגאולה שלימה לתכליתה כי עין יראו בשוב ה' את ציון עייש
בלשונו הסחור.

ומי לנו גדול וקדוש יותר מדח"ל בזה"ק (פנחס דף רכ"א) בזה"ל:
בונה ירושלים ה' איהו ולא אחרא ובנינא דא אנן מחבאן ולא בנינא
דבר נש ובר אפי' קרתא דירושלים לא להוי אומנתא דבר נש
דהא כתיב ואני אחי לה ואם ה' חומת אש סביב וגר אי לקרתא כתב חז"י
כל שכן לביתא דאיהו דירא דילי' ע"כ, ומי יפצה פה ולשון נגד כל זה
שהוא תורת אמת!.

וגדר נדר ועומד בפני לחוק מוסדו האמונה כבוד קשית מרה
חיים אלעזר שמירא נ"י ויופיע האבדקיק מונקאטש יע"א

אחרי תת שלום וברכה ברגשי כבוד יקר להדריג קדשו נ"י מכתב
כ"ק הגיעני ואמחר להשיבו: הבית יעקב שוחלע לא על ידי ולא על

ח) העתקנו כל זה להעיר לבו בני אדם גם בני איש יחד עשיר ואביו אשר
פיהם ידבר חכמה והגות לבם תבונות דבר קל הוא בעיניהם ירעשו הרים
בנאותם סלה בענין עליית א"י זה לזיתו זה לכרמו זה למסחרו וזה לעבודתו
עדי ערב, ולא ידעו במה יכשלו לעבור על דעת גאוני תקיפי קדמאי שרפי
קודש כגיל שהזהירו על קדושת הארץ ושמירתן עליך להחזיקה במהרה
ועיקר ישיבתה נתיסדה רק לפנות שם מכל עסקים ולהיות יושב אוהל של
תורה ותפילה בדרכי האבות ע"י מעות רמבעה"ז כנוסח הכוללים, משאי"כ
ההולך שם אפי" רק לשם מסחר וקנין ח"ו הולך על להט החרב המתהפכת
בחילול קדושת הארץ, ואיתא בפסחים (ח' ע"ב) מפני מה אין פירות גיוסר
בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אוכרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול
פירות גיוסר דינו נמצאת עלי' שלא לשמה, וכן לענין חמי סברא עיי"ש.
ועין בתוספת (פסחים ז' ע"ב ד"ה בהר הבית) אהא דלא יכנס בהר הבית
במקלו ותרימילו ובמעות הצורות בסדינו, דגנאי הוא דנראה כהולך שם
לסחורה, עכ"ל. ואיתא במדרש תהומא ויקרא (ר"פ ונפש כי תחשא) דהך
איסור דלא יכנס בו שייך גם בחורבנה עיי"ש, ועין בתשו' התשבי"ן הגדול
(ח"ב סי' קל"ב) שמוכח מהגמרא (פסחים ז' ע"ב בבני ביישן שאסור להם
ר' יוחנן לבטל חומרת אבותיהם גם בהיותם עניים ומוכרחים משום אל תשוש
הורת אמך), דאפי' דבר שלא קיבלו עליהם האבות בהסכמה רק שכן נהגו
אפי' אסורים לשנות ממנהג אבותיהם עיי"שה, ונודע מנהג אבות הקדמונים
שלא עשו שום תעמולות ליסע לארץ ישראל ואם עלו לא ירדו לעסוק שם
במסחר וקנין וככשי"כ בעבודת שדה וחרם ובנינים רק לעסוק בתורה ויראת
ה' כל הימים, ואיתא שם בפסחים דהעושה מלאכה במקום שיש נידוד
עבירה (פירש"י רמז עבירה) אינו רואה סימן ברכה לעולם (והנח להם לישראל
אותן שהם שם מכבר ולפרקים עוסקים גם במדי' שהוא ספל להם ואין כלל
שלא נאמר בו חוץ ועל זה נאמר אני ה' המבחין וגו') ועכ"פ הוי כהררים
התלויים בשערה,

בפרט בזמן הזה בעודי שישאורו הציונים חק לעבודתם ביסוד
מנהגם לכבוש את הארץ יכל המדינה להביא חלוצים לשם הרי זה משובח
צריכן בוודאי לשמור שלא לעשות כמתכוונותיהם להוציא מלכן של צדוקים
כמו שביטנו כן בדחול (פרה פ"ג מ"ז) שהיו משמאן הכהן השורף את הפרה
להוציא מלכן של הצדוקים, וכן בחגיגה (י"ז ע"א) שאין כהן מתלבש בכליו
ביום שבות שאחר שבת שלא ישעו ח"ו כדעת הצדוקים, ומבאר בחר"ם (סי'
ב') דבפירצת הדור צריכן להוסיף חומרות ותקנה, וכ"ז היפך כדעת האגודיים

ידי אקדמ' דקהלת' ח'י ולא ע"י עושי רצוני נתיסדה, (י) ולא אוכל לבטלה, כאשר נודע לי אינם מחנכים פה הנערות בשיטת ציונים להמיל בקרבם תאות פאלעסטינא ובאשר אומרים מגמתם להציל הנערות מארס הזה ומפריצות אשר גברה ר"ל היתב' יחס, ואכפל כי אנכי עומד מרחוק מזה רק שלא אוכל לבטלו ובגראה יתבטל ממילא כי הפרושים אינם צריכין לזה, ושאר המוני העם רובם נלכדו ר"ל ברשת המזרחי, השי"ת ישלח ישועתו לחזק אשיות אמונתנו הק, עם המון ברכות להדגיק זכה לפעיל טובות וישועות בקרב עמינו להזק האמונה והרמת קן התורה ויתרומם ויתקדש ש"ש ע"י כאר"י ונפש מוקירו ומכבדו כערנו הרם והנשא הבחוי קידה מול הדגיק נ"י.

ה"ק שלמה צבי הכהן שטראססער

האומרי' דמחמז הפירצה יכנסו הם ג"כ בהפירצ' זה לעומת זה רק הרחק מן הכיעור והדומה לו ובחוקותיה' לא תלכו ואין לחפש היתרים דחוקים דחוקים בהאמת, ה' יצילנו.

(י) הקושיא עצומה לאשר הבית יעקב היא לישיבת האגודה דבר מקודש מהעידית שבה (?) והאין אפשר שהעמוד שלא ברשות הרב מרא דאתרא ושלא ברשות האקדמ'! אלא בעינן גם זה לא על בסיס דתהיק נתיסדה רק להתדמות לציונים, שלהם יש "בנות ציון" ולאגודיים "בית יעקב" ולא ראינו כן מאבותינו ורבותינו להיות עסקם עם הנשים כמו שאלו עושים וגורמים למפל עם נשים ובתולדות בעתונתיהם מלאים מהם ומהטפת דבריהם בריבים ומריב ובמילא מה יעשה הבן (בחדר וצעיר) שלא יחטא אם הוא זכה לחיות יחד בחברת אגודה עם הנערה הזו והוא שומע ומדבר מה שזאת אומרת בשיחה שלה להבנות והיא כנגדו שואפת דבריו וכו' וכו' וגוף ענין הבית יעקב שילמדו את הבנות דברי תורה הר נגד ההלכה הפסוק' בהרמב"ם (ה' ת"ח ס"ג) שכי' בזה"ל: צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתן ככוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי ענינת דעתן אמר חכמים כל המלמד את בתו תורה כאלו למדה תפלות עב"ל, ועין מגילה (ח"י ע"א וביב) דנשים אינם בעלי תורה ולא בעלי להיק.

וגם המורות לבית יעקב מי נתן להם לשון לימודים להיותה מסיפה ודורשת ומלמדת התינוקות? הלא קיבלה זאת רק מצד החיצונים בערי הגדולים כסעמינארען וכהנה אשר ארס מינות ספון בס ר"ל. ובימי שנות דור ודור לא ידעו רק שהבתולות תינוקות קטנות ילמדו בחדר פשוט לקרות לשון עברי של המידור לידע להתפלל ולבדך ברכה ולא יותר, וכן איתא בסידור הארז"ל בהלכות דרך ארץ למחמ"פ ז"ע אות צ"ז ה"ל: חייב אדם ללמוד את ב"ב נדה וחלה ואיסור והיתר דברים הנחגים בבית עב"ל, וכד

מד.

מכתב זה מהרב הגאון הצדיק הקדוש המפורסם פאזיד מרן בעל
עצי חיים זצ"ל האבד"ק סיגוט, שומר נפשו ירחק מהאנדרה,
שהיא קרובה להפסידא.

בית ב' הצא הרפיג לפיכ סיגוט יציא

עיד חבורת האנדרה נדרשתי זה כביר מאיזה מקומן לחוות דעתי
וכאז בן עתה הנני עומד על משכרתי כי במדינתנו ובמדינות
הסמוכות לנו הוא קרוב להפסד וכל שומר נפשו ירחק מהם
ומהמונם ואנחנו במדינתנו לא נצרכים להסתדרות חדשה
לא בשום שם וכינוי רק מה שנבלו לנו הראשונים אבותינו ודבותינו
הקדושי י"ע וקבעו תקנו קבועות וגדולות עפי חקי השיע ומשפצי התורה
לחבורת ארשהאדאקסען ובש' זה נדגול ושם אחרים לא נזכיר רק בעקבותי
נלך ואז כל הדרכים בחזק מתוקני עד ביא' ינק וישוב שופצינו כבראשונה.
דידו דושתרצ באהבה רבה כל הימים

חיים צבי מייסעלבוים

מכתב הנ"ל נשלח לנו עתה ע"י ברא כרעא דאבה פחד שושן. קינק
חדש מלא ישן. הרב הגה"צ ובר האבד"ק סיגוט שלישיא ה"ל :

נדרשתי לחוות דעתי בענין החבורות אשר חדשים מקרב באו. הנה
מאז ומקדם אין דעתי נחה והנני קורא תגר על כל המפלגות
בכלל ובכללם גם האנדרה ובכל פעם אשר עמדי לבשר צדק בקהל
רב שפתי לא אכלא מלקרוא בקל גדול באזהרה כפולה ומכופלת אשר כל
מי שיראת ה' נוגע בלבבו ייטור א"ע מלהתחב' עם כל המפלגות בכלל אול'
לגלות דעתי עפ"י תבל ומלואה יודע אני את ערכי עלי שלא באתי עדיין
למדה זו לישא דעו למרחוק ואך זאת אמרתי להעתיק את המכתב אשר
מצאתי בין אמתחת הכתבים של כ"ק אאמרד הגה"ק בעל עצי חיים זצוק"ל
בתשובתו לאחד מהשואלים ודורשים מבני בענין חלק אות באות.
(הוא המכתב דלעיל בזה)

והנה כל קורא בצדק יושפט כי די באזהרה זו של כ"ק אאמרד
וצללהיה כי כאשר לפני י"ג שנים כתב בדברים הנ"ל אגן מה נענה אבותי'
בעת כזאת שהדורות בתמעשים והולכים בשהיד ותבדל לעיני כל שפכל

שיער חכמים וכל המוסף גורע. והו מושל על כל איש ואיש להיות שוחד
בביתו לנהגם בדרך ישר.

או התלמיד או החסיד בכלל! יש אשר ידענו את מכאוביו שהוא אסור בזיקים בין שני אריות ואנוס הוא מלצאח בכותבה הנסה ובפידסוס (הגם כי יש להשיב ע"ז מחשש לאו דלא תגורו וכיוצא אמנם לפעמים נוגע באמת לסכינ' ממש ...) ולמה לנו להביאו לידי נסיון ואפשר ללא צורך וללא תכלית דאמו כי רובכלא ליחשב ולזיל רכן במילא הנא ושייד לאין שיעור, אבל עכ"פ גם אותן שלא באו בכתובים וגודעים למנגדי ואוסרי האגודה הזו לאיצטדופי הוי כתורה שבע"פ וחמורה דברי סופרים יותר מינה של תורה!

גם זאת לדעת כי נפקד בזה מקום חוריד ותשובי רבנים גדולים ויר"א אשר המה מחסידי מונקאטש אדומ"ר שליט"א וזה הכלל הגיד לנו כי מהאדוקים וחסידים, אנ"ש וידידים, או אשר היו תלמידים, אהובים וצמודים, ואשר המה פחות מארבעים יונה (לארש"ם) לא נאסוף כתבם בתוך הספר הלז רק בחרנו עצת זמנים כנ"ל וגם שלא יאמרו המתנגדים (בדרגם בבזביהם) כי לכבוד עצמו הוא דורש ויאמר אספו לי חסידי וגו' ושהיא ענין בת ומפלגה לבד (חלילה) ונתברר בעה"ז כי זהו דעת תורה להשמר ממכשלה, עדי נזכה ב"ב לנאולה.

קז.

אמנם גם להמתקש ויאמר הלא עכ"פ פלוגתא דרברותא הוא, לזה ראוי להעתיק כאן דברי הגה"ק בתשרי בית הלל וצ"ל (תשרי י"ד) וז"ל: הלא אם ה' הדבר הזה רק ספק אם הוא נכון לפני ה' ותורתו ה' מוטל לכל אשר יראת אמת בלבבו לדחותו בשתי ידים ומוקנים נתבונן כי ז"ל תשרי הר"ן (הובא בב"י טאור"ח סי' תרי"צ) רואה אני דברים טובים ונכוחים שאפי' בעסקי העולם כל משכיל בחרר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפי' באפשר רחוק עאכ"כ שיש לנו לעשות כן בדברי התורה והמצוה שהם כבשוננו של עולם ואין נניח הדרך אשר דרכו בה רבותינו חק' וגנבים עצמינו במקום צר ובגשעול הכרמים, עכ"ל.

הרי שאין ליכנס בפירצה דחוקה ורחוקה בכחא דהיתרא חיו במקום שנוגע לראשי עקרי האמונה ולסכנת הנפש והנזק והלא אפי' יפת תואר שהתירה התורה כנגד יצהיר צוותה שיהא רואה בניוולה ונתקל בה כדי למאסה בעיניו והבטיחה שסופו להוליד בן סורר ומורה ר"ל ואוי להיתר כזה! ובכן מי האיש הירא את דבר ה' ילך לבטח דרכו שלא להתחבר ושלא לעשות כמתכונת המפלגות שונות ציונים מזרחים ואגודים ודומיהו רק להחזיק באמונת השיי והוא יגאלינו בב"א.

בעזרת בורא עולם מקור החכמה והתבונה.
תם ונשלם הם' באותיות ק"ז מספר האמונ"ה.